

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Міністерство освіти і науки України

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

Лялька Юлія Михайлівна

УДК 327.8:354(410+71+94)

ДИСЕРТАЦІЯ
ЕВОЛЮЦІЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ
ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ, КАНАДИ ТА АВСТРАЛІЇ

Спеціальність 291 – Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії

Подається на здобуття наукового ступеня
доктора філософії у галузі міжнародні відносини

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Ю.М.Лялька

Науковий керівник:
кандидат політичних наук, доцент
Белоусова Наталія Борисівна

КИЇВ-2026

АНОТАЦІЯ

Лялька Ю.М. «Еволюція інструментарію публічної дипломатії Великої Британії, Канади та Австралії». – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» (29 – Міжнародні відносини). – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Міністерство освіти і науки України. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Міністерство освіти і науки України. – Київ, 2026.

У сучасних умовах міжнародних відносин публічна дипломатія перетворилася на один із ключових інструментів формування позитивного іміджу держави, просування її національних інтересів та встановлення ефективної комунікації з іноземними аудиторіями. Вона поєднує в собі елементи культурного обміну, інформаційної політики, освітніх програм і гуманітарного співробітництва, що дозволяє державам впливати на міжнародну громадську думку без застосування примусу чи економічного тиску. Успішна реалізація публічної дипломатії потребує не лише інституційного забезпечення, але й стратегічного підходу, адаптованого до конкретного зовнішньополітичного контексту. Саме тому вивчення моделей та інструментарію публічної дипломатії провідних демократичних країн світу, таких як Велика Британія, Канада, Австралія, є актуальним і важливим для осмислення можливостей ефективної зовнішньополітичної комунікації в умовах глобальної нестабільності та інформаційних викликів.

У результаті дослідження встановлено, що Велика Британія сформувала одну з найефективніших моделей публічної дипломатії у світі. Її традиційна дипломатична практика має глибоку історію, а сучасна модель охоплює всі складові Сполученого Королівства, що зумовлює її значний вплив на міжнародну аудиторію. Засоби публічної дипломатії, зокрема Британська рада

та мовник BBC, сприяють підтримці позитивного іміджу держави, забезпечуючи поширення інформації про культуру, мову, кінематограф, музику та суспільно-політичне життя Великої Британії.

Виявлено, що у Канаді наявна специфічна публічна дипломатія, котра займає вагомe місце в системі реалізації зовнішньої політики, зосереджуючись на використанні інструментів «м'якої сили» та участі в міжнародних гуманітарних ініціативах. Її підходи відображають складність гуманітарної проблематики сучасного світу, що тісно пов'язана з питаннями політики, економіки, міжнародного співробітництва та цінностей. Послідовне використання зазначених механізмів сприяє зміцненню авторитету Канади на міжнародній арені, незважаючи на окремі економічні труднощі. Канада продовжує підтримувати гуманітарний вектор своєї публічної дипломатії в межах мультилатералістської традиції, водночас зберігаючи пріоритетність канадсько-американських відносин.

Доведено, що Австралія також реалізує власну публічну дипломатію через інституційну мережу, головним органом якої є Департамент закордонних справ і торгівлі Австралії (ДЗСТ). Цей орган забезпечує інформаційний супровід своєї діяльності через офіційний вебресурс, де оприлюднюються стратегічні документи, звіти, плани заходів, електронні видання, що дозволяє здійснювати громадський моніторинг ефективності реалізації відповідної політики. Водночас, бюджетна політика уряду, спрямована на загальне скорочення витрат, впливає на фінансування публічної дипломатії. Незважаючи на обмежені ресурси, ДЗСТ підтримує належний рівень ефективності реалізації зазначеної діяльності. Контроль з боку Постійного комітету із зовнішньої політики, оборони та торгівлі Сенату Австралії сприяє удосконаленню інституційних практик та корекції стратегічних векторів у сфері публічної дипломатії.

Визначено, що у сучасних умовах глобальної нестабільності стратегічна роль публічної дипломатії трансформувалася з допоміжного механізму в ключовий стратегічний ресурс формування репутаційного капіталу держави.

Масштабна інституціоналізація зовнішньополітичних комунікацій Великої Британії, Канади та Австралії зумовила перехід від традиційно «закритих» практик до розгалужених систем публічної взаємодії. Обраний вектор впливу дозволяє цим державам диверсифікувати свій інструментарій – від класичного культурного обміну і освітніх програм до цифрових платформ та гуманітарних ініціатив – конвертуючи потенціал «м'якої сили» у реальні важелі міжнародного впливу. Попри спільну демократичну основу, кожна країна вибудувала унікальну архітектуру зовнішнього впливу, що відповідає її геополітичному положенню та історичній ретроспективі.

Розкрито, що публічна дипломатія Канади в Україні реалізується на основі унікальної «діаспорної моделі» взаємодії державних структур, української громади та академічних кіл, яка на початковому етапі (1991-2004 рр.) забезпечило активну підтримку гуманітарного розвитку та інституційної розбудови демократичного простору. Протягом 2004-2014 років стратегія набула рис «демократичного наставництва» для експорту ліберальних цінностей та підготовки нової еліти, а після подій 2014 року – «стратегічної солідарності», де співробітництво у сфері безпеки і оборони поєдналося з потужною моральною підтримкою. Повномасштабна агресія 2022 року зумовила перехід до «дипломатії морального авторитету», яка фокусується на глобальній мобілізації союзників, цифровій адвокації та лідерстві в питаннях повоєнної відбудови України.

Обґрунтовано, що еволюція британської публічної дипломатії в Україні розпочалася з етапу формування «інтелектуальних мостів» у 1991-2004 роках, але згодом трансформувалася у модель «демократичного наставництва», спрямовану на підтримку системних реформ і верховенства права. Гібридна російська агресія у 2014 році зумовила перехід до стратегії «розумної сили», яка інтегрувала культурні інструменти з допомогою у сфері оборони та стратегічними комунікаціями для протидії поширенню дезінформації. З початком повномасштабного вторгнення у 2022 році Велика Британія перейшла до режиму «мобілізаційної дипломатії», утвердившись у ролі

глобального лідера коаліційної підтримки та ключового гаранта української безпекової стійкості.

Проаналізовано, що публічна дипломатія Австралії в Україні залишається найменш розвиненою серед досліджуваних країн. Основні причини цього криються як у географічній віддаленості, так і в історичних чинниках. Відносини в рамках публічної дипломатії між Австралією та Україною почали формуватися лише у 1980-х роках, а на офіційному рівні закріпилися після проголошення незалежності України. Стратегія публічної дипломатії на цьому етапі характеризувалася як «етика емпатії» і реалізовувалася за допомогою інструментів культурної співпраці через діаспору. З 2004 по 2014 роки публічна дипломатія Австралії в Україні визначається як «дипломатія доброго врядування», спрямована на підтримку демократичних інститутів та соціального капіталу. Початок російської агресії і трагедія рейсу МН17 у 2014 році стали переломними моментами, що перевели австралійську стратегію у безпеково-правову площину та утвердили державу як активного захисника міжнародного права. Сучасний етап (після 2022 р.) позначений становленням моделі «емпатичної дипломатії», в межах якої військова допомога та цифрова адвокація трансформувалися у дієвий стратегічний ресурс глобальної мобілізації та солідарності з Україною.

Обґрунтовано, що стосовно реалізації публічної дипломатії України у Великій Британії, слід констатувати її фрагментарний характер. Активізація діяльності в цій сфері зазвичай обумовлена конкретними суспільно-політичними викликами. Загалом, потенціал Великої Британії у сфері публічної дипломатії на території України значно переважає можливості української дипломатії у самій Великій Британії. Яскравим прикладом цього є діяльність Британської Ради, яка забезпечує поширення інформації про англійську мову, британську культуру, систему освіти та сучасне суспільне життя. Українська публічна дипломатія, попри обмежені ресурси, спрямована на формування позитивного іміджу України як надійного партнера, відкритого до міжнародного співробітництва в різних сферах.

Проаналізовано, що публічна дипломатія Австралії в Україні залишається найменш розвиненою серед досліджуваних країн. Основні причини цього криються як у географічній віддаленості, так і в історичних чинниках. Відносини в рамках публічної дипломатії між Україною та Австралією почали формуватися лише у 1980-х роках, а на офіційному рівні закріпилися після проголошення незалежності України. Водночас, українська публічна дипломатія в Австралії виявляється більш ефективною, що пояснюється присутністю української діаспори, яка, хоча й менш чисельна, ніж у Канаді, однак продовжує відігравати роль у формуванні позитивного образу України в австралійському суспільстві.

Таким чином, публічна дипломатія як інструмент реалізації зовнішньої політики відіграє ключову роль у розбудові міжнародного іміджу держав, сприяючи формуванню стабільного діалогу, просуванню національних інтересів та цінностей. Досвід Великої Британії, Канади, Австралії та України засвідчує різний рівень інституціалізації, послідовності та ефективності у реалізації цього напрямку, що зумовлює доцільність подальшого порівняльного аналізу в контексті глобалізаційних викликів і трансформацій міжнародного порядку.

Ключові слова: публічна дипломатія, м'яка сила, зовнішня політика, імідж держави, Канада, Велика Британія, Австралія, культура, цифровізація, освітня співпраця, наукова співпраця, агресія, війна, Україна, Європа.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Лялька, Ю.М. (2019). Програма «Great» як один з інструментаріїв публічної дипломатії Великої Британії, *Науковий журнал «Політикус»*, 2019, №6, с.54-58.
2. Лялька, Ю.М. (2019). Особливості реалізації публічної дипломатії Великої Британії в Україні, *«Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових*

праць, Випуск 149 (№ 10) Ч. 3. Політичні науки, с.38-41.

3. Лялька, Ю.М. (2020). Еволюція інструментарію «публічної дипломатії» Великої Британії (2010–2015 роки), *Науковий журнал «Політикус»*, №1, с.58-62.
4. Лялька, Ю.М. (2025). Особливості публічної дипломатії Канади та Австралії на початку ХХІ ст.: компаративний аналіз, *Український політико-правовий журнал*, №14, <https://ppdnz.com.ua/index.php/home/article/view/582/479>

Статті у міжнародних наукових виданнях:

1. Lyalka, Y. (2020). The “soft power” of the United Kingdom in Ukraine, *Modern science – moderni veda*, №3, с.73-78.

Тези і матеріали конференцій:

1. Лялька, Ю.М. (2020). Ребрендинг Сполученого Королівства за часів «нових лейбористів», *Сучасні проблеми світового співтовариства та роль суспільних наук у забезпеченні його розвитку : матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (м. Одеса, Україна, 13-14 березня 2020 року). Одеса : ГО «Причорноморський центр досліджень проблем суспільства», С.91-93

Abstract

Lyalka Y.M. The evolution of the tools of public diplomacy of Great Britain, Canada and Australia.–Qualification scientific work as a manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in speciality 291 «International Relations, Public Communications and Regional Studies» (29 – International Relations). – The Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ministry of Education and Science of Ukraine. – The Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ministry of Education and Science of Ukraine. – Kyiv, 2026.

In the contemporary context of international relations, public diplomacy has become one of the key instruments for shaping a positive image of a state, promoting its national interests, and establishing effective communication with foreign audiences. It combines elements of cultural exchange, information policy, educational programs, and humanitarian cooperation, enabling states to influence international public opinion without resorting to coercion or economic pressure. The successful implementation of public diplomacy requires not only institutional support but also a strategic approach adapted to a specific foreign policy context. Therefore, the study of models and tools of public diplomacy in leading democratic countries such as the United Kingdom, Canada, and Australia is both relevant and important for understanding the possibilities of effective foreign policy communication in conditions of global instability and information challenges.

The study has found that the United Kingdom has developed one of the most effective models of public diplomacy in the world. Its traditional diplomatic practice has deep historical roots, while its modern model encompasses all components of the United Kingdom, ensuring a significant impact on international audiences. Public diplomacy instruments, including the British Council and the BBC, contribute to maintaining a positive national image by disseminating information about British culture, language, cinema, music, and socio-political life.

It has been identified that Canada possesses a distinctive model of public diplomacy, which occupies an important place in the implementation of its foreign

policy, focusing on the use of “soft power” instruments and participation in international humanitarian initiatives. Its approaches reflect the complexity of contemporary humanitarian issues closely linked to politics, economics, international cooperation, and values. The consistent use of these mechanisms strengthens Canada’s authority on the international stage, despite certain economic challenges. Canada continues to support the humanitarian dimension of its public diplomacy within a multilateralist tradition while maintaining the priority of Canada–U.S. relations.

It has been demonstrated that Australia also implements its public diplomacy through an institutional network, with the Department of Foreign Affairs and Trade (DFAT) as its main body. This institution ensures informational support through its official website, where strategic documents, reports, action plans, and electronic publications are made publicly available, allowing for public monitoring of policy implementation. At the same time, government budget policies aimed at overall expenditure reduction affect the funding of public diplomacy. Despite limited resources, DFAT maintains an adequate level of effectiveness in implementing these activities. Oversight by the Senate Standing Committee on Foreign Affairs, Defence and Trade contributes to improving institutional practices and adjusting strategic directions in public diplomacy.

It has been established that under conditions of global instability, the strategic role of public diplomacy has evolved from a supplementary mechanism into a key strategic resource for building a state’s reputational capital. The large-scale institutionalization of foreign policy communications in the United Kingdom, Canada, and Australia has led to a transition from traditionally “closed” practices to extensive systems of public engagement. This chosen vector of influence allows these states to diversify their toolkit – from traditional cultural exchange and educational programs to digital platforms and humanitarian initiatives – transforming the potential of “soft power” into real instruments of international influence. Despite a shared democratic foundation, each country has developed a

unique architecture of external influence corresponding to its geopolitical position and historical trajectory.

It has been revealed that Canada's public diplomacy in Ukraine is implemented through a unique "diaspora model" of interaction between state institutions, the Ukrainian community, and academic circles. At the initial stage (1991–2004), this model ensured active support for humanitarian development and democratic institution-building. Between 2004 and 2014, the strategy acquired features of "democratic mentorship," aimed at exporting liberal values and training a new elite, while after 2014 it evolved into a model of "strategic solidarity," combining cooperation in security and defense with strong moral support. The full-scale aggression of 2022 led to a transition toward "diplomacy of moral authority," focused on global mobilization of allies, digital advocacy, and leadership in Ukraine's post-war reconstruction.

It has been substantiated that the evolution of British public diplomacy in Ukraine began with the formation of "intellectual bridges" in 1991–2004, later transforming into a model of "democratic mentorship" aimed at supporting systemic reforms and the rule of law. The hybrid Russian aggression in 2014 prompted a shift to a "smart power" strategy, integrating cultural tools with defense assistance and strategic communications to counter disinformation. Following the full-scale invasion in 2022, the United Kingdom transitioned to a "mobilization diplomacy" mode, establishing itself as a global leader in coalition support and a key guarantor of Ukraine's security resilience.

It has been analyzed that Australia's public diplomacy in Ukraine remains the least developed among the countries studied, due to both geographical distance and historical factors. Public diplomacy relations between Australia and Ukraine began to form in the 1980s and were institutionalized after Ukraine gained independence. At this stage, the strategy can be described as an "ethics of empathy," implemented through cultural cooperation instruments via the diaspora. From 2004 to 2014, Australia's public diplomacy in Ukraine evolved into a "good governance diplomacy," aimed at supporting democratic institutions and social capital. The

onset of Russian aggression and the MH17 tragedy in 2014 became turning points that shifted Australia's strategy into the security and legal domain, establishing it as an active defender of international law. The current stage (after 2022) is marked by the emergence of an "empathetic diplomacy" model, where military assistance and digital advocacy have become effective tools for global mobilization and solidarity with Ukraine.

It has been substantiated that Ukraine's public diplomacy in the United Kingdom remains fragmented. Its activation is usually driven by specific socio-political challenges. Overall, the potential of the United Kingdom in the field of public diplomacy in Ukraine significantly exceeds the capabilities of Ukrainian diplomacy in the UK. A vivid example is the activity of the British Council, which promotes the English language, British culture, education system, and contemporary social life. Despite limited resources, Ukrainian public diplomacy is aimed at forming a positive image of Ukraine as a reliable partner open to international cooperation in various fields.

It has also been analyzed that Australia's public diplomacy in Ukraine remains the least developed among the countries studied. However, Ukrainian public diplomacy in Australia appears to be more effective, which can be explained by the presence of the Ukrainian diaspora, which, although smaller than in Canada, continues to play a role in shaping a positive image of Ukraine in Australian society.

Thus, public diplomacy as an instrument of foreign policy plays a key role in building the international image of states, facilitating stable dialogue, and promoting national interests and values. The experience of the United Kingdom, Canada, Australia, and Ukraine demonstrates different levels of institutionalization, consistency, and effectiveness in implementing this area, which underscores the need for further comparative analysis in the context of globalization challenges and transformations of the international order.

Keywords: public diplomacy, soft power, foreign policy, state image, Canada, United Kingdom, Australia, culture, digitalization, educational cooperation, scientific cooperation, aggression, war, Ukraine, Europe.

ЗМІСТ

ВСТУП	13
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ	19
1.1. Основні підходи до розуміння публічної дипломатії у західній політологічній думці.....	19
1.2. Феномен публічної дипломатії у вітчизняному науковому дискурсі.....	42
1.3. Ключові моделі та методи дослідження.....	60
Висновки до Розділу 1.....	83
РОЗДІЛ 2. СТРАТЕГІЇ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ, КАНАДИ ТА АВСТРАЛІЇ	86
2.1. Трансформація моделей та інституційної структури публічної дипломатії Великої Британії.....	86
2.2. Стратегічні пріоритети та інструментарій публічної дипломатії Канади.....	108
2.3. Сутнісні характеристики та еволюція стратегії публічної дипломатії Австралії.....	132
Висновки до Розділу 2.....	163
РОЗДІЛ 3. ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРІОРИТЕТІВ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЮ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ, КАНАДИ ТА АВСТРАЛІЇ В УКРАЇНІ	165
3.1. Детермінанти стратегії публічної дипломатії Великої Британії в Україні.....	165
3.2. Трансформація моделей та інструментарію публічної дипломатії Канади в Україні.....	180
3.3. Особливості розвитку австралійської публічної дипломатії в Україні.....	197
Висновки до Розділу 3.....	211
ВИСНОВКИ	215
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	225
ДОДАТКИ	248

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасних умовах глобалізації та розвитку інформаційно-комунікаційних технологій суттєво зросла роль комунікативних механізмів у реалізації зовнішньої політики. Публічна дипломатія, як відкрита та легітимна форма взаємодії держави з іноземними суспільствами, дозволяє не лише інформувати та формувати громадську думку за кордоном, але й створювати сприятливі умови для досягнення стратегічних цілей. Вона виступає ключовим елементом стратегії використання м'якої сили та просування бренду держави, сприяючи підвищенню її впливу у світовій політиці без застосування примусу.

Зростання значення публічної дипломатії зумовлено необхідністю адекватного реагування на нові виклики міжнародної безпеки, інформаційні війни, а також на зростаючий вплив недержавних акторів у міжнародних відносинах. Ефективна публічна дипломатія дає змогу державам формувати довгострокові відносини, базовані на взаєморозумінні та спільних цінностях, а також нівелювати негативні інформаційні впливи. Для України, яка перебуває у стані зовнішньополітичних викликів, розвиток інструментарію публічної дипломатії є питанням національної безпеки та міжнародного іміджу.

Вибір для дослідження Великої Британії, Канади та Австралії зумовлений їхньою репутацією як провідних демократичних держав, що мають розвинені та ефективні моделі публічної дипломатії. Велика Британія володіє однією з найстаріших і найвпливовіших дипломатичних систем, що успішно поєднує культурні, освітні та інформаційні проєкти. Канада демонструє послідовність у використанні гуманітарних і «м'яких» інструментів зовнішньої політики, а Австралія має чітко вибудовану інституційну інфраструктуру публічної дипломатії.

Досвід цих країн є цінним для України з огляду на потребу адаптації найкращих світових практик до національних реалій. Зокрема, тривала і системна взаємодія України з Канадою в рамках публічної дипломатії,

активність Великої Британії у культурно-освітній сфері та наявність української діаспори в Австралії створюють підґрунтя для запозичення ефективних підходів.

Отже, дослідження еволюції інструментарію публічної дипломатії Великої Британії, Канади та Австралії та її взаємодії з Україною має не лише теоретичне, але й прикладне значення. Воно дозволяє окреслити перспективи підвищення ефективності української зовнішньої політики, зміцнення міжнародного іміджу та формування довготривалих партнерських відносин у глобальному вимірі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами
Дисертаційну роботу було виконано на кафедрі міжнародної інформації Навчально-наукового інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка в рамках комплексної наукової програми Київського національного університету імені Тараса Шевченка «Асоціація як новий формат відносин України з Європейським Союзом: політичний, правовий, економічний та інформаційний аспекти» (номер державної реєстрації 16БФ048-01)

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є вивчення і цілісне представлення на основі теоретичного і практичного матеріалу еволюції стратегій та інструментарію публічної дипломатії Великої Британії, Канади, Австралії і виявлення сутнісних характеристик національних стратегій публічної дипломатії цих держав в Україні.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішення наступних завдань:

1. проаналізувати та узагальнити теоретичні і методологічні підходи вітчизняних та зарубіжних дослідників до феномену публічної дипломатії у системі зовнішньої політики сучасної держави;

2. виявити особливості становлення, інституціоналізації та стратегічної трансформації публічної дипломатії Великої Британії, Канади та Австралії;

3. визначити та проаналізувати етапи розвитку стратегії публічної дипломатії Великої Британії, Канади та Австралії, з'ясувати особливості застосування інструментарію публічної дипломатії на кожному з них;
4. з'ясувати специфіку застосування інструментарію публічної дипломатії Великої Британії, Канади та Австралії в Україні;
5. проаналізувати трансформацію підходів до публічної дипломатії Великої Британії, Канади та Австралії в Україні в умовах повномасштабної російської агресії.

Об'єкт дослідження – публічна дипломатія як складова зовнішньої політики держав.

Предмет дослідження – особливості еволюції стратегій та інструментарію публічної дипломатії Великої Британії, Канади та Австралії.

Методи дослідження. Специфіка предмету та завдань дослідження зумовила використання комплексу загальнонаукових та спеціальних методів та підходів. Серед останніх особливе значення для реалізації мети і завдань представленої дисертаційної роботи мали діалектичний, структурно-функціональний, компаративний, системний та міждисциплінарний. Системний підхід застосовано для визначення ключових принципів та функцій реалізації публічної дипломатії. Міждисциплінарний підхід було задіяно задля розширення кола науково-дослідних студій – історичних, юридичних, політологічних, дотичних до теми пропонованої роботи, що дозволило зробити її більш комплексною та ґрунтовною. Діалектичний метод застосовувався протягом роботи над усіма трьома розділами роботи, апеляція до нього сприяла комплексному висвітленню специфіки функціонування публічної дипломатії в досліджуваних країнах. Структурно-функціональний метод було використано в процесі визначення мотиваційних чинників ефективної діяльності публічної дипломатії. Компаративний метод було задіяно в процесі вивчення особливостей здійснення дипломатії як у Великій Британії, Канаді, Австралії, так й в Україні.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному аналізі еволюції публічної дипломатії Великої Британії, Канади та Австралії як багатовимірного феномена міжнародних відносин, що на різних етапах свого розвитку набував специфічних національних форм, відображаючи унікальні зовнішньополітичні пріоритети, соціокультурні контексти та стратегічні виклики кожної з держав.

Уперше:

- представлено періодизацію розвитку стратегій публічної дипломатії Великої Британії, Канади та Австралії в Україні та визначено закономірності трансформації підходів до використання специфічного інструментарію на кожному з визначених етапів;
- з'ясовано, що публічна дипломатія Великої Британії, Канади та Австралії трансформувалася від культурно-освітньої взаємодії у роки здобуття незалежності України до політичного наставництва у 2000 роках і далі – до стратегічної безпекової солідарності після 2014 року;
- досліджено вплив військової агресії РФ на пріоритети публічної дипломатії Великої Британії, Канади та Австралії в Україні та з'ясовано, що в нових безпекових реаліях британська публічна дипломатія набула рис мобілізаційної стратегії, канадська – морально-ціннісної, а австралійська – співчуття і солідарності.

Уточнено:

- що траєкторії розвитку публічної дипломатії Великої Британії, Канади та Австралії визначаються поєднанням історичних чинників, зовнішньополітичних пріоритетів і геополітичного положення;
- що британська модель орієнтована на підтримку глобальної суб'єктності, канадська – на ціннісно-гуманітарний вимір «м'якої сили», австралійська – на регіональне позиціонування та безпекову комунікацію;
- що цифровізація, залучення недержавних акторів та розвиток стратегічних комунікацій стали системними характеристиками публічної дипломатії досліджуваних держав у 2020-х роках;

Набуло подальшого розвитку:

- положення про інтеграцію культурної, цифрової та освітньої дипломатії в єдину модель публічної дипломатії;
- підхід до оцінювання ефективності публічної дипломатії через поєднання інституційних, стратегічних і комунікативних показників;
- обґрунтування доцільності адаптації окремих елементів британської, канадської та австралійської моделей для модернізації української публічної дипломатії.

Практичне значення одержаних результатів дисертаційної роботи полягає насамперед у його здатності забезпечити науково обґрунтовану основу для вдосконалення сучасної зовнішньополітичної практики України та інших держав у сфері публічної дипломатії в умовах трансформацій міжнародного середовища. Розроблені в межах дослідження концептуальні підходи до аналізу еволюції публічної дипломатії Великої Британії, Канади та Австралії можуть бути використані як аналітичний інструментарій у процесі формування стратегій зовнішньополітичних комунікацій, планування міжнародних інформаційних кампаній, створення програм державного брендингу і культурно-гуманітарних ініціатив. Порівняльний аналіз моделей публічної дипломатії цих країн дає можливість адаптувати ефективні практики до українського контексту, розробити довгострокові концепції комунікацій із закордонними аудиторіями, оптимізувати діяльність інституцій, відповідальних за реалізацію «м'якої сили» держави.

Важливим є і практичне значення дисертації в освітньому та науково-методичному аспектах. Отримані результати можуть бути використані для оновлення змісту навчальних курсів і спеціалізованих дисциплін у галузі міжнародних відносин, публічної дипломатії, міжнародних комунікацій. Матеріали дослідження можуть стати основою для створення навчальних посібників, методичних рекомендацій і тренінгових програм для підготовки фахівців у сфері дипломатії та міжнародної комунікації. Здобуті висновки можуть бути застосовані у програмах підвищення кваліфікації дипломатичних

кадрів, державних службовців та працівників культурних інституцій. З огляду на розкриття сучасних тенденцій трансформації публічної дипломатії у 2020-х роках, дисертація має значний прикладний потенціал для вироблення державної політики в інформаційній та гуманітарній сферах, а також для розвитку партнерських ініціатив між Україною, Великою Британією, Канадою та Австралією, що сприятиме інтеграції України у глобальні політичні, культурні та освітні процеси.

Особистий внесок здобувача. Усі положення новизни, що виносяться на захист, та висновки до дисертації зроблені самостійно, апробовані та опубліковані автором одноособово.

Апробація матеріалів дисертації. Основні результати дослідження було апробовано на міжнародних наукових, науково-практичних конференціях, круглих столах, форумах, зокрема Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні проблеми світового співтовариства та роль суспільних наук у забезпеченні його розвитку» (м. Одеса, Україна, Причорноморський центр досліджень проблем суспільства, 13–14 березня 2020 року); Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні проблеми світового співтовариства та роль суспільних наук у забезпеченні його розвитку» (м. Одеса, Україна, 12–13 березня 2021 р.).

Публікації. Основні положення дисертаційної роботи представлено у шести наукових публікаціях, зокрема, чотирьох статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України, одній статті, опублікованій в іноземному науковому виданні, включеному до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus, а також тезах виступу на науковій конференції.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, семи підрозділів, загальних висновків і списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 247 сторінок, з них 23 сторінки – список використаних джерел, що налічує 230 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

1.1. Основні підходи до розуміння публічної дипломатії у західній політологічній думці

У сучасних умовах трансформації міжнародних відносин, зростання ролі інформаційного виміру глобальної політики та поширення гібридних форм впливу публічна дипломатія набуває особливого значення як інструмент формування міжнародного іміджу держави, забезпечення зовнішньополітичної підтримки та протидії дезінформаційним загрозам. Її дослідження актуалізується також зміною характеру комунікації у цифрову добу, розширенням кола суб'єктів міжнародної взаємодії та зростанням значення довіри, репутації й ціннісної привабливості у глобальній конкуренції держав. Особливість наукового аналізу публічної дипломатії полягає в її міждисциплінарності, що поєднує підходи міжнародних відносин, політичної комунікації, культурології, стратегічних комунікацій і теорії «м'якої» сили.

Загалом, у зарубіжній науковій традиції термін *public diplomacy* вперше зафіксований у публікаціях американської преси другої половини XIX ст., зокрема у *New York Times* від 1871 р., де він вживався як протиставлення «секретній дипломатії» (Cull, 2020, р. 13). У цей період зміст поняття обмежувався ідеєю відкритості та прозорості міжнародних відносин, яка мала відобразитися у публічних комунікаціях уряду. Подальший розвиток терміна відбувся під впливом Першої світової війни та післявоєнних дискусій про «відкриту дипломатію», що знаходили відображення, зокрема, у Чотирнадцяти пунктах Вудро Вільсона. У 1940–1950-х рр., на тлі «холодної війни» та розвитку масових медіа, публічна дипломатія набуває чіткіших обрисів як інструмент державної зовнішньої політики, використання якого

дозволяє впливати на зарубіжну громадську думку через інформаційні, культурні та освітні програми.

Публічна дипломатія розглядається у працях низки зарубіжних дослідників. Їхні напрацювання сформували інтелектуальний фундамент сучасного розуміння публічної дипломатії, визначивши її ключові характеристики, інструменти та етапи розвитку.

У зарубіжній науковій традиції публічна дипломатія досліджується в межах різних теоретичних підходів, зокрема в рамках інструментальної парадигми, концепції «м'якої сили», стратегічних комунікацій, нової публічної дипломатії, мережевої парадигми і цифрової трансформації дипломатії, синергії публічної дипломатії та національного брендингу тощо.

Так, інструментальна парадигма публічної дипломатії пов'язана з просуванням національних інтересів та досягненням зовнішньополітичних цілей держави. Цей підхід часто ототожнюється з традиційними підходами до зовнішньої політики як до монологу сильних держав і піддається критиці за наближеність до методів пропаганди та прямого впливу або маніпуляції. Тому, одним із перших і найбільш дискусійних підходів стала інтерпретація публічної дипломатії як модернізованої форми пропаганди. Так, у межах інструментальної парадигми публічна дипломатія розглядається як інструмент просування національних інтересів через вплив на громадську думку іноземних аудиторій. Г.Р. Беррідж прямо зазначає, що «Публічна дипломатія – це сучасна назва білої пропаганди, спрямованої переважно на іноземну громадськість» (Berridge, 2022, с.215) У цьому контексті публічна дипломатія постає як евфемізм для означення зовнішньої пропаганди, що відрізняється від «чорної пропаганди» відкритістю джерела, але зберігає цільовий характер впливу.

Науковець підкреслює, що термін «propaganda» набув негативної конотації у ХХ ст., особливо після досвіду світових воєн і тоталітарних режимів, що й зумовило поступове витіснення його більш нейтральним поняттям «public diplomacy» (Berridge, 2022, с.215). Таким чином,

концептуальна еволюція терміна була не стільки змістовною, скільки репутаційною: від «information work» до «public diplomacy», що дозволяло державам уникати прямої асоціації з маніпулятивними практиками.

Водночас у старіших виданнях «Дипломатія: теорія і практика» Г.Беррідж розміщує публічну дипломатію як окремий структурний елемент сучасної дипломатичної практики (Berridge, 2010), що свідчить про її інституціоналізацію та поступове виходження за межі класичної пропагандистської моделі. Вона інтегрується у діяльність посольств, використовує соціальні медіа, стратегічні комунікації та механізми «news management», але водночас залишається спрямованою на формування сприятливого міжнародного образу держави.

Отже, у межах інструментального підходу публічна дипломатія трактується як еволюційна трансформація зовнішньої пропаганди – від жорсткої моделі прямого впливу до більш витончених, легітимізованих форм комунікації, які поєднують інформаційний вплив, культурні інструменти та символічний капітал держави. Саме ця інтерпретація стала відправною точкою для подальших теоретичних дискусій про відмінність між пропагандою, стратегічними комунікаціями та публічною дипломатією.

Водночас важливо наголосити, що ще до критичної рефлексії, запропонованої Г. Берріджем, термінологічне та концептуальне оформлення публічної дипломатії було здійснене Едмундом Гулліоном у 1965 р. Він охарактеризував публічну дипломатію як комплекс дій, що впливають на ставлення іноземної громадськості до зовнішньої політики держави, сприяють формуванню міжнародної громадської думки, налагодженню контактів між дипломатами та журналістами, а також розвитку міжкультурної комунікації (Eyestone, 1971, p.167). Запропонована дефініція закріпила розуміння публічної дипломатії як поєднання інформаційної діяльності та культурно-освітнього співробітництва, інтегрованого у систему зовнішньої політики.

Важливим елементом підходу Е. Гулліона було розмежування публічної дипломатії та пропаганди. У контексті післявоєнного американського

дискурсу поняття «пропаганда» мало виразно негативну конотацію, що зумовлювало потребу концептуального дистанціювання від нього. Саме тому публічна дипломатія почала інтерпретуватися як легітимна форма зовнішньополітичної комунікації, спрямована на досягнення цілей, визначених у межах культурних та освітніх програм, зокрема формування довгострокових міждержавних зв'язків і підтримку позитивного міжнародного образу США (Eyestone, 1971, p.34). У цьому розумінні публічна дипломатія постає як механізм опосередкованого впливу соціальних відносин на процес формування та реалізації зовнішньої політики держави.

Подальші наукові дискусії щодо співвідношення пропаганди та публічної дипломатії сприяли уточненню її категоріального статусу в теорії міжнародних відносин. У центрі уваги опинилося питання легітимності зовнішньополітичної комунікації та її відмежування від маніпулятивних практик інформаційного впливу. У результаті публічна дипломатія почала розглядатися як самостійний вимір зовнішньої політики, що виходить за межі традиційної міжурядової дипломатії та охоплює взаємодію державних і недержавних акторів із зарубіжними аудиторіями. У цьому контексті вона інтерпретується як інструмент формування міжнародного сприйняття, здатний впливати на світову громадську думку та опосередковано – на процеси прийняття зовнішньополітичних рішень в інших державах.

Суттєвий теоретичний зсув відбувся у 1990-х роках із формуванням концепції «м'якої сили» Дж. Ная, що заклало основу нового наукового напрямку в дослідженнях публічної дипломатії. Він визначає її як здатність досягати бажаних результатів у міжнародній політиці завдяки привабливості культури, цінностей і зовнішньополітичних стратегій, а не через примус чи матеріальні стимули (Nye, 2008, p. 107-108). У цій логіці публічна дипломатія виконує роль ключового каналу трансляції ресурсів «м'якої сили» – культурної ідентичності, політичних цінностей, моделі розвитку. Най наголошує, що успіх у сфері публічної дипломатії неможливий без

внутрішньої послідовності: дисонанс між задекларованими принципами та реальною політикою неминує підриває довіру аудиторії.

Важливою особливістю підходу Дж. Ная є також акцент на довірі як центральному чиннику ефективності публічної дипломатії. Він зазначає, що без довіри з боку іноземних аудиторій навіть найбільш ресурсно забезпечені комунікаційні кампанії залишатимуться неефективними. Для цього потрібна не лише якісна інформаційна політика, а й реальна відповідність дій держави задекларованим цінностям (Alyakhri & Al-Btoos, 2025). У цьому сенсі автор пропонує розглядати публічну дипломатію не як одноразову акцію чи інструмент кризового реагування, а як безперервний процес, інтегрований у систему міжнародних відносин. Такий підхід значною мірою вплинув на формування сучасних стратегій публічної дипломатії у США, ЄС та ряді інших країн, а також став предметом численних дискусій серед науковців і практиків щодо меж поєднання ціннісної складової та політичних інтересів.

У межах парадигми «м'якої сили» важливе місце посідають напрацювання канадських дослідників Л. Екворті (Axworthy, 1997), Д. Кіртон (Kirton, 2017), Т. Кітінга (Keating, 1993). Автори інтерпретують публічну дипломатію через концепцію «середньої держави» (middle power) та гуманітарної безпеки, підкреслюючи нормативний характер зовнішньої політики та значення багатосторонності як джерела міжнародної легітимності.

Зокрема, Л. Екворті обґрунтовує тезу, що сучасна теорія і практика міжнародних відносин має базуватися на принципах «людської безпеки» та «м'якої сили». Для ефективного просування гуманітарних ініціатив держава повинна здійснювати пряму комунікацію зі світовою громадськістю та неурядовими акторами, диверсифікуючи канали взаємодії поза межами традиційної закритої дипломатії. Такий антропоцентричний підхід трансформує сутність публічної дипломатії: держава звертається до світової спільноти не через вузьку категорію «національного інтересу», а через дискурс захисту прав, свобод і безпеки особистості. Така стратегія дозволила Канаді сформувати унікальний міжнародний наратив «морального лідерства». У

такий спосіб концепція Л. Екворті змінила традиційне бачення публічної дипломатії як інструменту трансляції офіційної інформації, перетворивши її на дієвий механізм ціннісної солідаризації з глобальним суспільством (Axworthy, 1997).

Щодо поєднання ціннісної складової та політичних інтересів, підхід Дж. Ная був неоднозначно сприйнятий науковою спільнотою й зазнав критики, зокрема з боку прихильників реалістичної парадигми, які наголошували на збереженні домінування «жорсткої сили» у міжнародних відносинах. Так, Н. Фергюсон зазначає, що мілітарний вимір залишається визначальним чинником міжнародної політики навіть за умов зростання ролі нематеріальних ресурсів впливу (Ferguson, 2004, с.ХІІ).

Водночас К. Вокер і Дж. Людвіг критично оцінюють практичне застосування концепції «м'якої сили», вводячи поняття «гострої сили» (sharp power). У доповіді «Від «м'якої сили» до «гострої сили»: зростання авторитарного впливу у демократичному світі» автори стверджують, що авторитарні режими використовують не стільки механізми переконання, притаманні «м'якій силі», скільки інструменти маніпулятивного інформаційного впливу – зокрема контрольовані засоби масової інформації, культурні проєкти та наукові програми – з метою формування викривленого образу реальності. На їхню думку, у такий спосіб відбувається маскування інструментів «гострої сили» під практики публічної дипломатії (Walker & Ludwig, 2017).

Подальша трансформація теоретичних підходів до публічної дипломатії пов'язана з формуванням напрямку, який у західній науковій традиції отримав назву «повороту до стратегічних комунікацій», що акцентує увагу на системній координації інформаційної політики держави, узгодженості наративів і питань безпеки.

У межах цього напрямку Н. Кулл здійснив одну з найбільш системних спроб концептуалізації інструментарію публічної дипломатії, запропонувавши модель п'яти взаємопов'язаних складових: «вслуховування» (listening),

міжнародне мовлення (international broadcasting), культурні обміни (cultural exchange), адвокацію (advocacy) та побудову відносин (relationship building)» (Cull, 2008a, p. 31). Така структуризація демонструє відхід від суто інформаційного впливу до комплексної комунікаційної архітектури, у якій ефективність визначається не інтенсивністю трансляції повідомлень, а рівнем довіри та стійкістю встановлених зв'язків. Аналізуючи історичну еволюцію публічної дипломатії, Н. Кулл пов'язує її розвиток зі змінами міжнародного середовища та технологічними зрушеннями: якщо в період «холодної війни» домінувала модель одностороннього впливу, то у постбіполярному контексті на перший план виходять взаємодія та залучення іноземних аудиторій. У сучасних умовах, на його думку, публічна дипломатія передбачає інтеграцію цифрових інструментів, соціальних медіа та аналітики даних, а її результативність залежить від координації державних і недержавних акторів, оскільки успіх публічної дипломатії зумовлюється скоординованою взаємодією державних структур, бізнес-сектору, культурних інституцій та інститутів громадянського суспільства (Cull, 2008b, p.37).

Комунікативний і мережевий вимір «нової публічної дипломатії» розвинув Я. Меліссен, який підкреслює зміну структури міжнародного середовища та зростання ролі недержавних суб'єктів – громадських організацій, бізнесу, академічних інституцій, культурних мереж і діаспор. У його інтерпретації держава перестає бути єдиним «власником голосу» у сфері зовнішньополітичної комунікації, а ефективність публічної дипломатії забезпечується мережею горизонтальних зв'язків і партнерств (Melissen, 2005, p. 22). У цьому контексті вона трансформується у багатосторонній процес, де взаємність, довіра та сталість контактів стають структуроутворюючими елементами міжнародної взаємодії. Розвиваючи ідею інтегрованої дипломатії, Я. Меліссен наголошує на необхідності координації між державними інституціями та активному використанні цифрових платформ для синхронізації комунікативних стратегій (Melissen & Wang, 2019, p.5),

підкреслюючи адаптивність як ключову умову ефективності у різних регіональних і культурних контекстах.

Теоретичне осмислення цього напряму доповнює Б. Грегорі, який пропонує розглядати публічну дипломатію як поєднання трьох функціонально взаємопов'язаних компонентів: інформування (information), залучення (engagement) та впливу (influence) (Gregory, 2008a, p. 58). У його концепції інформування є лише початковою стадією, яка повинна трансформуватися у залучення та довгострокову взаємодію, що формує довіру і створює умови для зміни сприйняття. Центральним принципом виступає автентичність – відповідність між комунікативними повідомленнями та реальною політикою держави. В умовах гібридних загроз і дезінформаційних кампаній Б. Грегорі розглядає публічну дипломатію як механізм забезпечення стійкої міжнародної присутності держави та підвищення її резильєнтності в інформаційному просторі (Gregory, 2008b, p. 283).

Відомий ізраїльський дослідник Е.Гілбоа визначає міждисциплінарний характер публічної дипломатії, яка тісно пов'язана з комунікативними процесами. Так, залежно від швидкості досягнення результатів, на думку автора, доцільно виокремлювати короткострокові інструменти публічної дипломатії (advocacy, пропаганда), що передбачають швидке реагування на події, кампанії з відстоювання конкретних політичних рішень; середньострокові (стратегічні комунікації, діаспорна дипломатія), пов'язані з управлінням іміджем країни протягом місяців або років, роботою з діаспорами для лобювання інтересів, та довгострокові (культурні відносини, міжнародні обміни), які спрямовані на побудову глибокої довіри через освітні та культурні заходи, програми і проекти, що тривають десятиліттями. Автор також вважає, процес реалізації публічної дипломатії зазвичай відбувається у два етапи: на першому етапі суб'єкт (держава або організація) використовує пряму або опосередковану комунікацію, щоб сформувати підтримуючу громадську думку всередині іншої держави, а на другому – поінформована іноземна громадськість тисне на свій уряд, щоб той прийняв дружню політику щодо

цього суб'єкта. Особлива роль у цьому, на думку Е.Гільбоа, належить медіа. Він стверджує, що у сучасному світі публічна дипломатія реалізується не лише через прямі урядові канали, а й через глобальні медіамережі (наприклад, CNN, DDC, Al Jazeera), які подають події. Окрім медіа, автор виділяє цифрову дипломатію, наукову і спортивну дипломатію, брендинг територій та дипломатія недержавних організацій як базові інструменти сучасної публічної дипломатії (Gilboa, 2023).

Окремо слід відзначити підхід М. Агілар, яка обґрунтовує необхідність розмежування культурної та публічної дипломатії. (Aguilar, 1996, с. 218). Дослідниця розглядає, як Сполучені Штати Америки та Федеративна Республіка Німеччина використовували культурні програми, академічні обміни, мистецькі ініціативи та інституційне партнерство для подолання наслідків воєнної пропаганди, зміцнення взаємної довіри й просування демократичних цінностей. Особливо важливим у її підході є чітке розмежування культурної дипломатії та публічної дипломатії: якщо перша зосереджена переважно на довготривалому культурному обміні та формуванні взаєморозуміння, то друга охоплює ширший спектр інструментів – включно з короткостроковими інформаційними кампаніями, адвокаційними заходами та кризовими комунікаціями. Таким чином, культурна дипломатія постає як складова нової публічної дипломатії, але не вичерпує її змісту, що дозволяє уникнути ототожнення цих понять у науковому дискурсі.

Відповідно, у межах «нової публічної дипломатії» публічна дипломатія постає не як допоміжний інструмент традиційної дипломатії, а як багаторівнева комунікативна система, що поєднує інституційну координацію, мережеву взаємодію, діалогічність і стратегічний вплив. Спільною для підходів М. Агілар, Б. Грегорі, Н. Кулла та Я. Меліссена є відмова від редукції публічної дипломатії до інформаційного впливу та її переосмислення як довгострокового процесу формування довіри й партнерства в умовах глобальної взаємозалежності.

Трансформація міжнародних відносин на межі XX і XXI століть зумовила появу нових підходів до зовнішньополітичної діяльності, що базуються на мережевому принципі та взаємодії різноманітних міжнародних акторів. Інформаційні та технологічні зрушення призвели до формування більш ефективних горизонтальних зв'язків, де традиційні ієрархічні структури виявилися неефективними у вирішенні нагальних проблем або реагуванні на виклики і загрози. Розпочалася також криза довіри до урядів та політичних еліт, наслідком якої стало зниження рівня довіри громадськості до офіційних заяв і позицій. При цьому зростала лояльність до неформальних джерел і ресурсів, позбавлених тиску з боку держави. Це призвело до впровадження нових методів реалізації цілей і завдань зовнішньої політики держав та суттєвої трансформації інструментів публічної дипломатії, що знайшло відображення у новій мережевій парадигмі.

У межах мережевої парадигми публічна дипломатія переосмислюється як багаторівнева система взаємопов'язаних акторів, де комунікація набуває характеру мережевої взаємодії, а не лінійної передачі повідомлень. Вагомий внесок у формування цього напрямку зробила Р. Захарна, яка запропонувала «мережеву парадигму» публічної дипломатії. На відміну від класичної моделі «відправник – повідомлення – отримувач», мережевий підхід розглядає публічну дипломатію як складну конфігурацію горизонтальних і вертикальних зв'язків, у межах яких цінність створюється не лише через інформування, а й через спільне вироблення змісту та взаємну участь акторів у комунікативному процесі (Zaharna, 2010, с. 176).

У цьому контексті культурні інститути та програми академічних обмінів постають не просто як інструменти просування державного іміджу, а як платформи копродукції знань, культурних практик і соціального капіталу. Ефективність публічної дипломатії, відповідно до мережевої логіки, вимірюється не обсягом переданих повідомлень або кількістю аудиторії, а якістю та глибиною встановлених зв'язків. Р. Захарна наголошує, що «довіра, взаємна повага та спільне бачення майбутнього є більш стійкою основою

міжнародної взаємодії, ніж одностороннє інформування» (Zaharna, 2020, с. 110). У межах такого підходу ключовими стають «вузли» і «мережеві мости», які поєднують державні та недержавні структури, забезпечуючи багаторівневу координацію та партнерство. Це дозволяє аналізувати публічну дипломатію як процес формування довготривалих комунікативних екосистем, що виходять за межі формальних дипломатичних контактів.

Мережевий вимір публічної дипломатії охоплює також роль глобальних медіа як структурних елементів міжнародної комунікаційної архітектури. У цьому контексті міжнародні мовники виконують функцію своєрідних комунікаційних хабів, які формують транснаціональні інформаційні потоки та впливають на міжнародний порядок денний. Так, телеканал Al Jazeera у зовнішньополітичній стратегії Катару виступає не лише засобом інформування, а й інструментом конструювання міжнародного іміджу держави, створюючи глобальний простір взаємодії аудиторій (Seib, 2012, с. 73–74). Через медійну присутність держава отримує можливість впливати на формування наративів і позиціонувати себе в міжнародному інформаційному середовищі. Медіа тут розглядаються не як односторонній канал мовлення, а як елемент складної мережі взаємодій, що поєднує традиційні інститути, цифрові платформи та транснаціональні спільноти.

У межах цього напрямку також суттєвого значення набуває інституційний вимір публічної дипломатії, що розкривається у працях словацького дослідника Й. Батора. Дослідник аналізує трансформацію традиційних зовнішньополітичних відомств під впливом мережевої логіки міжнародної комунікації, показуючи, як публічна дипломатія сприяє їх еволюції від закритих ієрархічних структур до відкритих, гнучких і багаторівневих мереж (Bátora, 2005, с. 45). У цій інтерпретації дипломатичні служби перестають функціонувати виключно як централізовані канали передачі інформації та набувають ролі координаційних вузлів у ширшій системі взаємодії з міжнародними організаціями, громадянськими ініціативами, експертними спільнотами та іншими недержавними акторами.

Й. Батора описує процес «організаційного навчання» у межах якого дипломатичні інституції інтегрують нові комунікаційні практики, цифрові інструменти та механізми міжсекторального партнерства у свою діяльність. Така адаптація передбачає не лише технічні зміни, а й трансформацію корпоративної культури – від замкненої та вертикально організованої до горизонтальної, прозорої та інклюзивної. У логіці мережевої парадигми інституційна гнучкість і здатність до координації в межах розподілених мереж стають ключовими умовами ефективності публічної дипломатії. Як наголошує дослідник, «інституційна адаптивність стає ключовим чинником успішної публічної дипломатії у добу глобальних інформаційних зрушень» (Bátora, 2005, с. 50).

Подальший розвиток цієї логіки неминуче пов'язаний із трансформацією глобального інформаційного середовища. Саме зміни у світовому інформаційному просторі, передусім поширення цифрових технологій, суттєво модифікували інструментарій публічної дипломатії. Якщо у XX столітті основою були міжнародне мовлення, преса та культурні обміни, то у XXI столітті провідне місце посідають цифрові платформи, соціальні мережі, інтерактивні формати комунікації та інструменти «дипломатії Web 2.0» (Краснопольська & Милосердна, 2022, с.14). Цей зсув розширив можливості безпосереднього контакту з аудиторіями, але водночас посилив вимоги до швидкості реагування, прозорості та достовірності повідомлень. У цьому контексті набуває значення концепція «розумної сили» (smart power), що інтегрує «м'які» та «жорсткі» інструменти впливу у єдину стратегію.

Подальший розвиток цифрової моделі публічної дипломатії пов'язаний із дослідженням трансформації механізмів міжнародної комунікації в умовах домінування соціальних платформ. У цьому контексті наголошується, що цифрове середовище не лише розширює канали взаємодії з іноземними аудиторіями, а й змінює саму логіку дипломатичної діяльності. Алгоритмічна структура платформ визначає видимість контенту, швидкість його поширення та характер взаємодії з користувачами, що зумовлює необхідність адаптації

традиційних дипломатичних інструментів до нових умов конкуренції в глобальному інформаційному просторі.

Водночас цифрова модель передбачає підвищені вимоги до етичних стандартів комунікації. Прозорість джерел інформації, недопущення маніпуляцій, захист персональних даних і дотримання прав людини стають не лише нормативними вимогами, а й чинниками збереження довіри. Ігнорування цих аспектів може нівелювати позитивний ефект навіть результативних інформаційних кампаній. Таким чином, цифрова публічна дипломатія постає як інтегрована система, що поєднує технологічну адаптивність, стратегічну координацію та етичну відповідальність у межах єдиної комунікаційної архітектури.

Особливого значення у XXI ст. набуло дослідження цифрового виміру публічної дипломатії, які розвивають І. Манор та К. Бйола. Науковці розглядають цифрову публічну дипломатію як «нову арену дипломатичного суперництва», де успіх визначається не лише кількістю підписників чи поширеністю повідомлень, але й здатністю формувати цифрові спільноти та підтримувати у них активний діалог (Bjola&Manor, 2024, с. 5).

І. Манор у своїх роботах підкреслює, що цифрова публічна дипломатія вимагає від дипломатів принципово нових навичок, зокрема вміння працювати в умовах швидких інформаційних циклів, кризових комунікацій та високого рівня конкуренції за увагу аудиторії. Він наголошує на важливості персоналізації комунікацій, коли офіційні акаунти держави чи дипломатичних представництв набувають «людського обличчя» через використання більш неформального стилю, візуального контенту та інтерактивних форматів. За І. Манором, головною метою цифрової публічної дипломатії є не лише трансляція офіційної позиції, а й «створення середовища для діалогу, де держава виступає як рівноправний учасник дискусії, здатний слухати, реагувати та взаємодіяти у реальному часі» (Manor, 2019, с. 33).

Наразі відкритість постає як об'єктивна необхідність для держави, яка працює в інформаційному просторі нарівні з іншими джерелами інформації.

Якщо не заповнювати цей простір об'єктивною інформацією, його заповнять інші. Цифровий вимір публічної дипломатії також покликаний оперативно надавати адекватну інформацію, спростовувати некоректні відомості, підтверджувати відомості з офіційних джерел. Міжнародний досвід показує, що на даному етапі вже накопичено значний арсенал прийомів та методів цифрової дипломатії, який можна використовувати для вирішення зовнішньополітичних завдань. Потреба залучення громадськості на свій бік за умов миттєвого поширення інформації, і дезінформації, стала особливо значимою.

Із розвитком цифрових комунікацій поняття публічної дипломатії було суттєво розширено за рахунок інтеграції соціальних мереж як повноцінного інструменту зовнішньополітичної взаємодії. У науковому та експертному дискурсі для позначення практик використання платформ Twitter (X), Facebook та інших мереж у дипломатичній діяльності закріпилися терміни «twiplomacy» та «соціально-медійна дипломатія». Соціальні платформи активно використовуються міністерствами закордонних справ, дипломатичними представництвами та політичним керівництвом держав для оперативного інформування, формування позиції з актуальних міжнародних питань та безпосередньої взаємодії з іноземними аудиторіями.

Залучення соціальних мереж у систему публічної дипломатії забезпечує можливість прямої комунікації з глобальною громадськістю, підвищує швидкість реагування на міжнародні події та створює додаткові механізми формування міжнародного порядку денного. У поєднанні з іншими цифровими інструментами такі платформи стають складовою сучасної багатоканальної дипломатичної стратегії, орієнтованої на інтерактивність, персоналізацію повідомлень і підтримання постійного діалогу з аудиторією.

Тому, досліджуючи проблему трансформації публічної дипломатії у цифрову добу, К. Бйола наголошує на зростанні значення аналітики соціальних медіа для оперативного виявлення змін у громадській думці та адаптації комунікативних стратегій (Bjola, 2015, с. 9). Вчений розглядає

цифрову публічну дипломатію крізь призму «цифрового екосистемного підходу», у якому онлайн- та офлайн-комунікації інтегруються в єдину стратегію формування зовнішньополітичного іміджу. Він відзначає, що «ключовим ресурсом стають дані, отримані завдяки аналітиці соціальних медіа, які дозволяють відстежувати настрої цільових аудиторій, прогнозувати можливі інформаційні загрози та коригувати повідомлення з урахуванням контексту» (Vjola, 2015, с.9). К. Бйола також підкреслює важливість етичного аспекту цифрової публічної дипломатії, зокрема прозорості у використанні алгоритмів та захисту приватності користувачів, що сприяє формуванню довіри та довготривалих відносин між державою та іноземними суспільствами.

Окремий напрям наукової дискусії становить аналіз публічної дипломатії крізь призму маркетингових концепцій та досліджень національного брендингу. Так, один з ключових його представників, С. Анхольт, у своїй теорії «конкурентної ідентичності» розглядає державу як бренд, який потребує системного просування на глобальній арені через комплекс заходів – від культурних подій до інформаційних кампаній – з метою формування стійкого позитивного образу (Anholt, 2006, с. 100). При цьому дослідник застерігає від редукції публічної дипломатії до брендингу: без змістовного наповнення, підкріпленого реальними політичними діями, комунікативні зусилля не здатні забезпечити тривалий ефект. Розвиваючи цю ідею, він наголошує, що успішний «бренд держави» має ґрунтуватися на узгодженості між задекларованими цінностями, внутрішньою політикою та зовнішньою поведінкою країни. Будь-який дисонанс між образом, який просувається, та фактичними діями підриває довіру і зменшує довгострокову ефективність публічної дипломатії.

С. Анхольт також вводить поняття «nation brand hexagon» – шести ключових вимірів сприйняття держави, що включають туризм, експорт, управління, інвестиції та імміграцію, культуру та спадщину, а також людей (Anholt, 2005, с.296). Нковець підкреслює, що публічна дипломатія є лише

одним з інструментів впливу на ці виміри, а її результативність залежить від узгодженої роботи різних державних і недержавних інституцій. У його концепції стратегічне планування публічної дипломатії передбачає довгострокове інвестування у культурні та освітні проєкти, підтримку міжнародних партнерств, участь у глобальних ініціативах та активну присутність у світових медіа. Особливе місце С. Анхольт відводить інноваційності та креативним індустріям як важливим каналам формування привабливого іміджу країни. Таким чином, його підхід поєднує маркетингові інструменти з етичними та політичними вимогами, надаючи публічній дипломатії комплексного й стратегічного характеру.

Концепцію «сила бренду» (power of the brand) у міжнародних відносинах запропонував П. ван Хам, розглядаючи бренд як стратегічний ресурс держави, що поєднує елементи культурної привабливості, політичної стабільності та економічної конкурентоспроможності (Van Ham, 2008, с.127). На його думку, у світі, де інформаційні потоки стають дедалі більш фрагментованими, саме сильний і впізнаваний бренд держави може слугувати інтегруючою рамкою для різних інструментів публічної дипломатії. Водночас, якщо підхід конкурентної ідентичності зосереджується на формуванні узгодженого образу країни, то концепція сили бренду підкреслює його стратегічну функцію в архітектурі публічної дипломатії. Йдеться не про комерціалізацію іміджу, а про здатність держави інтегрувати історичні наративи, культурні цінності, політичні принципи та сучасні досягнення у цілісну комунікативну модель, що забезпечує довіру й передбачуваність на міжнародній арені.

У такому розумінні бренд виступає не самодостатнім маркетинговим інструментом, а складовою системи публічної дипломатії, яка забезпечує узгодженість повідомлень, дій та стратегічних орієнтирів держави. Разом з тим ефективність цього ресурсу залежить від відповідності задекларованого образу реальній політиці, адже будь-який дисонанс між символічною презентацією та фактичними діями підриває довіру та знижує впливовість комунікативних зусиль. Саме тому бренд у контексті публічної дипломатії слід

розглядати як інструмент довгострокового репутаційного конструювання, тісно пов'язаний із інституційними механізмами реалізації зовнішньої політики.

Відомий канадський дослідник Е. Поттер у межах вивчення публічної дипломатії обґрунтовує її нерозривний зв'язок із процесами національного брендингу. На думку автора, в умовах прискореної глобалізаційних процесів держава повинна функціонувати як бренд, що ефективно поєднує жорсткий прагматизм економічних інтересів з ліберальним ідеалізмом, що базується на просування цінностей. Така синергія дозволяє вибудувати унікальну модель успішного позиціонування держави у конкурентному глобальному середовищі, де освіта, наука та екологія трансформуються у дієві маркетингові інструменти (Potter, 2009).

Е. Поттер зазначає, що з 1990-х рр. Канада здійснила перехід до концепції «дипломатії бренду». Це дозволило державі диференціювати свій міжнародний імідж, передусім на фоні США, акцентуючи увагу на власних унікальних цінностях: мультикультуралізмі, миротворчій діяльності, високих стандартах захисту прав людини, інноваційності та екологічній відповідальності. Стратегічною метою такого підходу стала конвертація «м'якої сили» у реальні економічні дивіденди та ефективні інструменти політичного впливу (Potter, 2009). Автор наголошує, що експорт зазначених цінностей закріплює за Канадою статус «світової совісті» та «глобального громадянина», перетворюючи публічну дипломатію на ефективний інструмент просування національних інтересів.

У цьому контексті автор вказує на неефективність традиційної дипломатії «уряд-уряд» в умовах посилення ролі неурядових акторів та масштабного використання цифрових мереж. Останні дозволяють здійснювати пряму комунікацію з іноземною громадськістю, роблячи брендинг ключовим каналом взаємодії з масовою аудиторією. В цифрову епоху держава втрачає монополію на інформацію, що вимагає від публічної дипломатії більшої гнучкості, прозорості та оперативності задля перемоги у «битві за увагу» в

глобальному медіапросторі. Отже, за Е. Поттером, публічна дипломатія має трансформуватися з допоміжної функції зовнішньополітичного відомства на концептуальне «ядро зовнішньої політики» держави (Potter, 2002).

Окремий напрям у сучасній теорії публічної дипломатії сформувався під впливом підходів стратегічних комунікацій. У межах цього підходу публічна дипломатія розглядається не як автономний зовнішньополітичний інструмент, а як складова цілісної системи державних комунікацій, інтегрованої у загальну стратегію національної безпеки та міжнародного позиціонування.

Концептуальне оформлення цього напрямку значною мірою пов'язане з працями Дж. Паммента, який наголошує на необхідності інтеграції публічної дипломатії у систему стратегічних комунікацій держави. Дослідник пропонує трактувати її як багатовимірний процес, що включає системний аналіз аудиторії, формулювання ключових повідомлень, вибір адекватних каналів поширення інформації та постійний моніторинг зворотного зв'язку (Pamment, 2012b, с. 112). У цьому підході ефективність публічної дипломатії визначається не лише змістом повідомлень, а й їх узгодженістю з іншими елементами комунікативної політики – зокрема кризовими комунікаціями, інформаційною безпекою та стратегічним наративом держави. Таким чином, публічна дипломатія перестає розглядатися як виключно зовнішній напрям діяльності та постає як інтегрований механізм координації внутрішніх і зовнішніх інформаційних потоків.

У подальших дослідженнях Дж. Паммент аналізує трансформацію інституційних структур, відповідальних за реалізацію публічної дипломатії, особливо в умовах цифровізації та зростання ролі соціальних медіа. Він підкреслює необхідність переходу від централізованих ієрархічних моделей до гнучких мережевих форматів управління, здатних оперативно адаптуватися до змін інформаційного середовища. Водночас дослідник акцентує на етичному вимірі стратегічних комунікацій, застерігаючи від маніпулятивних практик і підкреслюючи, що «довгострокова ефективність комунікацій залежить від прозорості, достовірності та дотримання демократичних цінностей» (Pamment

& Wilkins, 2018, с.20). У цьому контексті стратегічна публічна дипломатія поєднує інструментарій політичного маркетингу із принципами публічної підзвітності та легітимності.

Суттєвий розвиток цього напрямку пов'язаний із проблематикою оцінювання ефективності публічної дипломатії. К. Фіцпатрік обґрунтовує необхідність переходу від спрощених кількісних показників до багаторівневих моделей оцінювання, які враховують не лише медійну присутність або охоплення аудиторії, але й глибинні зміни в установках та поведінці цільових груп (Fitzpatrick, 2010, с. 19). Дослідниця наголошує, що формування довіри та зміна міжнародного іміджу є довготривалими процесами, які не можуть бути адекватно виміряні короткостроковими індикаторами. Розвиваючи цю позицію, вона пропонує поєднання кількісних і якісних методів оцінювання, враховуючи такі параметри, як «рівень залученості аудиторії, стійкість до негативних інформаційних впливів, глибина культурного розуміння та готовність до співпраці з державою» (Fitzpatrick, 2017, с. 79–80). У межах стратегічних комунікацій оцінювання розглядається як невід'ємна частина стратегічного циклу планування та реалізації публічної дипломатії.

Кризовий вимір стратегічних комунікацій розкривається у працях І. Нейтіла, який аналізує публічну дипломатію крізь призму міжнародних криз і гібридних загроз. Дослідник підкреслює, що в умовах інформаційної нестабільності держави стикаються з підвищеним репутаційним тиском, що вимагає швидкої, прозорої та емоційно релевантної комунікації (Natil, 2024, с. 7-8). Ефективна кризова публічна дипломатія, на його думку, повинна поєднувати оперативність реагування з готовністю до діалогу та довгостроковою стратегією формування довіри. Він наголошує, що «кризова публічна дипломатія повинна бути інтегрована у довгострокову стратегію зовнішніх комунікацій, аби уникнути фрагментарності та реактивності» (Natil, 2024, с.72, 106).

У рамках теорії стратегічних комунікацій слід відзначити наукові праці Н. Сноу, яка розглядає публічну дипломатію як складову глобальної

комунікативної екосистеми, інтегрованої у ширшу архітектуру стратегічних наративів держави. Дослідниця підкреслює, що результативна публічна дипломатія не може обмежуватися передачею інформації або формуванням позитивного іміджу, а повинна бути спрямована на вибудову взаємовигідних і довготривалих зв'язків, здатних зберігати стійкість у періоди криз і політичних трансформацій (Snow, 2009, с. 8–9). У цьому контексті публічна дипломатія інтерпретується як інструмент стратегічного управління довірою в умовах високої швидкості інформаційних потоків і багатоканальної комунікації.

Розвиваючи цю позицію, Н. Сноу аналізує практики американської публічної дипломатії у сфері використання як традиційних, так і цифрових медіа, наголошуючи, що «ключовим завданням є не лише передача повідомлень, а й формування довіри через прозорість, узгодженість дій і довгострокову присутність у цільових інформаційних просторах» (Snow, 2020, с.10). У межах стратегічної комунікаційної логіки особливого значення набуває узгодженість між повідомленнями та реальною політикою держави, а також адаптація комунікативних стратегій до культурних особливостей і чутливості конкретних аудиторій.

Н. Сноу також акцентує на ролі неурядових організацій, університетів, журналістських спільнот і діаспор як комунікативних посередників, здатних забезпечувати більш ефективну взаємодію, ніж формальні державні структури. Це відповідає розумінню публічної дипломатії як процесу «спільного творення змісту» (co-creation), де іноземні аудиторії розглядаються не як об'єкти впливу, а як активні учасники формування стратегічного наративу. Такий підхід підвищує стійкість державної репутації, мінімізуючи вразливість до інформаційних атак і дезінформаційних кампаній та забезпечуючи довготривалу легітимність комунікативної політики.

Отже, в рамках дослідження стратегічних комунікацій публічну дипломатію доцільно інтерпретувати як системно організований, інтегрований і постійно оцінюваний процес управління міжнародними комунікаціями. У межах цього підходу акцент переноситься з окремих інструментів впливу на

стратегічну узгодженість, інституційну координацію, вимірювання результативності та кризову стійкість. Публічна дипломатія постає як складова ширшої архітектури державних комунікацій, де довіра, прозорість і стратегічна послідовність виступають ключовими умовами її ефективності.

Окремий напрям наукової дискусії представлений у працях авторів, які досліджують національні особливості публічної дипломатії. Так, порівняльні дослідження (*comparative studies*) публічної дипломатії США та ЄС, здійснені, зокрема, М.Тілем показують, що американська модель історично зорієнтована на глобальне охоплення через медіа і культурні програми (USIA, Fulbright), тоді як європейська модель робить наголос на регіональні ініціативи, культурний обмін та розвиток міжлюдських контактів (Thiel 2022, с.10). Науковець у своїх роботах також підкреслює, що відмінності між американською та європейською моделями публічної дипломатії зумовлені не лише історичними традиціями та інституційними структурами, але й різницею у стратегічних цілях та інструментарії. Американська публічна дипломатія, особливо в епоху після «холодної війни», зберігає виразний елемент просування національних цінностей і політичних моделей через масштабні інформаційні кампанії, підтримку незалежних медіа та реалізацію глобальних культурно-освітніх програм. Натомість європейська модель є більш децентралізованою та партнерською за характером: вона часто здійснюється через мережі культурних інститутів (наприклад, Goethe-Institut, British Council, Institut Français), спільні проекти з місцевими громадами та регіональні програми розвитку. М.Тіль наголошує, що у ЄС ключовою перевагою є здатність адаптувати меседжі під конкретний регіональний контекст, тоді як США спираються на універсалізацію власного наративу, прагнучи досягти ефекту глобальної впізнаваності та лідерства (Thiel 2022, с.8). Такий порівняльний аналіз дозволяє глибше зрозуміти, як геополітичні позиції та ціннісні орієнтири впливають на архітектуру та ефективність публічної дипломатії в різних політичних утвореннях.

Вагомий внесок у теорію публічної дипломатії зробила відома австралійська дослідниця К. Бірн, яка розглядала цей феномен крізь призму конструктивістської парадигми, де ключову роль відіграє соціальне конструювання ідентичності і відносин (Byrne, 2012). У межах такого підходу публічна дипломатія постає як процес формування спільних значень та ідентичностей у регіоні. К. Бірн пропонує критично переосмислити концепт «м'якої сили», змістивши фокус розбудову стратегічних відносин у багатополлярному світі. Центральною ідеєю авторки є перехід від односторонньої трансляції державних наративів до моделі активного залучення (engagement), що передбачає побудову довгострокових відносин, заснованих на довірі і взаємності (Huijgh&Byrne, 2012).

Такий підхід є особливо актуальним для «середньої держави» (Middle Power), чий міжнародний вплив безпосередньо залежить від стійкості репутації. В умовах зростання напруженості між великими державами (США та КНР), саме середні держави мають використовувати інструменти публічної дипломатії для підтримання регіональної стабільності та просування багатостороннього співробітництва. Для таких держав, як Австралія і Канада, критичне значення має також внутрішній вимір публічної дипломатії (Domestic Dimension), що передбачає залучення національної аудиторії до формування державного бренду. До того ж цифровізація зовнішньої політики стирає межу між «внутрішньою» і «зовнішньою» аудиторією, оскільки повідомлення миттєво стають глобально доступними (Byrne, 2025). Отже, у трактуванні для К. Бірн публічна дипломатія постає як складна екосистема комунікацій, де освіта, цифрові мережі та репутаційний менеджмент поєднуються для формування стійкої «м'якої сили», здатної забезпечити захист і просування національних інтересів через діалог і співпрацю.

Інший австралійський дослідник Н. Чітті обґрунтовує регіонально орієнтований комунікативний підхід, у якому освітні програми та культурний обмін виступають інструментами довготривалого формування міжакторних мереж в Індо-Тихоокеанському просторі (Chitty, 2009). Автор також аналізує

Австралію як «середню державу», яка використовує публічну дипломатію для посилення своєї суб'єктності в міжнародних інституціях. Реалізація таких гуманітарних проєктів сприяє розбудові іміджу Австралії як надійного партнера на регіональному і глобальному рівнях (Chitty, 2009).

Таким чином, аналіз західної політологічної думки засвідчує поступову еволюцію концептуалізації публічної дипломатії від інструментальної державоцентричної моделі до складної багаторівневої комунікаційної системи. Якщо в межах інструментальної парадигми публічна дипломатія розглядалася передусім як інструмент впливу на іноземну громадську думку, інтегрований у зовнішню політику держави, то подальші теоретичні зсуви – концепції «м'якої сили», нової публічної дипломатії та мережева парадигма – змістили акцент на довіру, діалог, мережеву взаємодію та довгострокове партнерство. У цьому контексті публічна дипломатія перестає бути допоміжним механізмом традиційної дипломатії й набуває статусу самостійного виміру міжнародних відносин.

Подальший розвиток теорії продемонстрував розширення аналітичної рамки дослідження. Підхід національного брендингу актуалізував репутаційно-символічний вимір міжнародної присутності держав. Поворот до стратегічних комунікацій інтегрував публічну дипломатію у систему стратегічних наративів і механізмів забезпечення національної безпеки. Цифрова трансформація публічної дипломатії окреслила трансформацію її інструментарію в умовах алгоритмічного й платформеного середовища. Водночас компаративні та конструктивістські підходи дозволили розглядати публічну дипломатію не лише як технологію впливу, а як процес символічного конструювання міжнародної реальності, у межах якого визначальне значення мають норми, ідентичності та міжакторні взаємодії. Отже, сучасне розуміння публічної дипломатії формується на перетині міжнародних відносин, політичної комунікації, стратегічних студій, культурології та цифрових досліджень. Вона постає як інтегрована система управління міжнародною довірою, репутацією та взаємодією, ефективність якої визначається не лише

інформаційною активністю держави, а передусім узгодженістю її дій і повідомлень, інституційною адаптивністю та здатністю формувати стійкі мережі міжнародного партнерства. Саме така багатовимірною інтерпретація створює методологічну основу для подальшого аналізу публічної дипломатії в сучасних умовах трансформації глобального інформаційного середовища

1.2. Феномен публічної дипломатії у вітчизняному науковому дискурсі

Вітчизняна наука сформувала низку підходів до концептуалізації феномену публічної дипломатії, визначення ключових функцій, інструментів та місця у системі зовнішньополітичної діяльності держави. Доречним тут буде зауважити, що англійські терміни *public diplomacy*, *people-to-people diplomacy* та *citizen diplomacy* у науковій і офіційній англійській традиції мають чіткі розмежування. *Public diplomacy* означає діяльність, що координується державними органами (але не обмежується ними) для взаємодії з іноземною громадськістю. *People-to-people diplomacy* і *citizen diplomacy* позначають ініціативи, що реалізуються громадянським суспільством і приватними особами без прямого державного мандата.

З огляду на відмінності національних традицій перекладу, у вітчизняній науковій практиці доцільно дотримуватися такого розмежування: коли йдеться про державну стратегію комунікації – «публічна дипломатія»; коли про громадські ініціативи – «громадська» або «народна дипломатія». Про це, зокрема, йдеться у дослідженні І. Сухорольської. Дослідниця звертає увагу на поширеність в українській науковій традиції терміну «публічна дипломатія» як відповідника англійського «*public diplomacy*» та на неоднозначність у вживанні споріднених понять: «громадська», «громадянська» та «народна» дипломатія. Авторка доходить висновку про тотожність понять «публічна дипломатія» і «громадська дипломатія» (на відміну від «громадянської

дипломатії») та обґрунтовує доцільність уживання саме терміну «громадська дипломатія». Такий підхід пояснюється особливостями перекладу англійського слова «public» у контексті зв'язків з громадськістю та впливу на цільову аудиторію, що призводить до зближення понять громадської та громадянської дипломатії в умовах зростання ролі неурядових акторів міжнародних відносин (Сухорольська, 2016, с.8).

Український науковий доробок, представлений у працях вітчизняних дослідників, став важливою теоретичною, історико-політичною та прикладною основою дослідження публічної дипломатії, «м'якої сили», стратегічних комунікацій і трансформації зовнішньої політики держав.

Серед перших фундаментальних досліджень українських науковців проблеми трансформації дипломатичної діяльності в умовах бурхливих інформаційних зрушень слід відзначити наукові праці О. Зернецької. Як зазначає дослідниця, в інформаційну добу традиційні дипломатичні канали доповнюються новітніми формами (медіадипломатією, віртуальною та мережевою дипломатією), які дозволяють напряду впливати на іноземну аудиторію. Як наслідок, створюється новий формат міжнародних відносин, де оприлюднені інформаційні звернення або послання вимагають від політиків швидкої реакції (Зернецька, 2017, с.70).

Незважаючи на те, що О. Зернецька використовує різноманітні терміни – «нова публічна дипломатія», «медіадипломатія», «віртуальна дипломатія» – вона фактично описує саме публічну дипломатію як стратегічне управління інформаційними потоками та образами для досягнення зовнішньополітичних цілей через діалог і вплив на свідомість світової спільноти (Зернецька, 2017, с.72). Авторка також розглядає публічну дипломатію як «м'яку силу», що передбачає використання методів глибокого «м'якого ідеологічного впливу» на світову громадськість для «вбудови» в її масову свідомість системи базових цінностей та ідеалів певної держави. Така діяльність націлена на просування національних стратегічних інтересів через інформаційно-комунікаційні технології (Зернецька, 2017, с.72).

Вагомий внесок у дослідження публічної дипломатії зробила Є. Макаренко, яка детально аналізує феномен трансформації дипломатичної діяльності внаслідок масштабних та стрімких інформаційних і технологічних зрушень. Визначаючи зміст поняття «публічна дипломатія», дослідниця зазначає, що це явище доцільно тлумачити як «міжнародну діяльність, спрямовану на публічне представництво інтересів держав або легітимних інституцій, урядових установ, недержавних громадських організацій та окремих індивідів у міжнародних відносинах», а також на «формування міжнародного комунікативного середовища з метою позитивного сприйняття й розуміння зовнішньої політики держави та протидії її негативному позиціонуванню». Серед суб'єктів публічної дипломатії найбільш вагому роль, на думку Є. Макаренко, відіграють медіаструктури (Макаренко, Кучмій, 2004, с.384).

Є. Макаренко та О. Кучмій також зазначають, що публічна дипломатія виходить за рамки традиційної дипломатії, оскільки охоплює нові виміри зовнішньополітичної діяльності – «формування громадської думки в інших країнах, інформування громадськості про міжнародну політику держав, вплив на політику в країнах перебування, проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи для дипломатичного корпусу та представників зарубіжних медіа». Основною метою публічної дипломатії є просування національних інтересів держави шляхом роз'яснення, інформування та здійснення бажаного впливу на світову громадськість (Макаренко, Кучмій, 2004, с.384).

Досліджуючи досвід США, Є. Макаренко зазначає, що для виконання своїх політичних завдань зовнішньополітичні відомства цієї країни широко використовують стратегії як традиційної, так й публічної, мережевої, іміджевої та медіадипломатії. Крім того, авторка приділяє особливу увагу проблемі цифровізації публічної дипломатії та аналізу національної практики використання новітніх зовнішньополітичних комунікативних технологій на

прикладі США, Японії, Великої Британії, Німеччини та України (Макаренко, 2002, с.318).

У розвиток аналізу української наукової думки щодо публічної дипломатії слід відзначити праці Н. Піпченко, яка суттєво розширила теоретико-методологічну базу за рахунок дослідження цифрової трансформації дипломатичної діяльності. Дослідниця у науковій праці «Концептуальні та структурно-політичні виміри віртуальної дипломатії» обґрунтувала тезу про те, що віртуалізація міжнародної взаємодії змінює не лише інструментарій дипломатії, а й її структурну організацію, логіку комунікації та політичні механізми впливу (Піпченко, 2008).

Авторка також аналізує вплив глобальної інтернет-комунікації, що зумовлює одночасне розширення демократичних процесів і спричиняє зростання міжнародної напруженості у відносинах між провідними акторами світу. Як зазначає Н. Піпченко, міжнародна інтернет-комунікація дозволяє одночасно формувати позитивне сприйняття зовнішньої політики у міжнародних відносинах та негативне ставлення політикуму та світової спільноти до зовнішньополітичних ініціатив (Піпченко, 2016b, с.401). У цьому контексті зростає зацікавленість держав у використанні соціальних медіа для здійснення зовнішньополітичної діяльності, що дозволяє проводити ефективну інформаційно-роз'яснювальну роботу, забезпечувати підтримку політики держави на міжнародній арені, просувати національні інтереси, впливати на процес ухвалення зовнішньополітичних рішень та на поведінку міжнародних акторів, що цілком відповідає цілям сучасної публічної дипломатії (Піпченко, 2016a, с.436).

Значною мірою розширили концептуальне розуміння феномену публічної дипломатії в українському науковому дискурсі роботи О. Тищенко-Тишковець. Як зазначає авторка, у сучасній міжнародній практиці публічна дипломатія тісно пов'язується з пріоритетами зовнішньої політики держави, включно з її географічними орієнтирами, і водночас охоплює ширше коло інтересів, ніж традиційна дипломатія. Вона функціонує у двох

взаємодоповнювальних моделях: ієрархічній, що передбачає вертикальний контроль за інформаційними потоками й ініціативами, та мережевій, орієнтованій на налагодження довготривалих зв'язків між державними і недержавними акторами з обох сторін комунікації. При цьому саме мережева модель набуває більшої ефективності в умовах трансформації суб'єктності міжнародних відносин і зовнішньополітичних комунікацій.

Головними цілями публічної дипломатії, на думку авторки, є формування кращого розуміння політичної культури та цінностей держави, залучення іноземної громадськості до діалогу й здійснення впливу на неї, що реалізується через комплекс інструментів – від управління новинами й стратегічних комунікацій до розвитку довгострокового співробітництва, хоча домінуючу роль найчастіше відіграють перші два напрями. О. Тищенко-Тишковець також зазначає, що іноді публічна дипломатія використовується для прикриття чи виправдання застосування «жорсткої» сили. Водночас цей інструмент активно застосовують усі категорії держав – від наддержав до малих країн, які, маючи обмежені ресурси та вплив, часто концентруються на окремих інструментах, зокрема в площині розвитку співпраці, щоб легітимізувати власні національні інтереси в очах світової громадськості (Тищенко-Тишковець, 2011, с.133-134).

Слід погодитися з думкою вітчизняної дослідниці і тому, що вона підкреслює дуалістичну природу публічної дипломатії: з одного боку, вона виступає як інструмент «м'якої сили», спрямований на формування довіри та взаєморозуміння, а з іншого – нерідко стає елементом стратегічної гри, де під прикриттям культурних чи інформаційних ініціатив може просуватися політичний чи навіть силовий порядок денний. Амбівалентний характер публічної дипломатії потребує особливої уваги в умовах гібридних викликів сучасного світу. Для України, яка прагне водночас посилити свій міжнародний імідж і протистояти зовнішній агресії, баланс між автентичністю комунікацій та уникненням їхнього інструменталізму є надзвичайно важливим.

У наукових працях Н.Сербіної та К.Сербіної, присвячених публічній дипломатії, запропоноване авторське тлумачення феномену та представлено аналіз практики використання інструментів публічної дипломатії США. Так, на думку дослідниць, публічна дипломатія виступає ефективним інструментом формування сприятливого середовища для досягнення стратегічних цілей держави у політичній, економічній та безпековій сферах. Наприклад, у політичній сфері її використання уможливорює поширення політичних цінностей, роз'яснення внутрішньо- та зовнішньополітичних рішень, координацію роботи державних і недержавних установ, що долучаються до забезпечення підтримки зарубіжною громадськістю діяльності країни у міжнародному політичному просторі. В економічній сфері «публічна дипломатія використовується для формування сприятливого макроекономічного середовища та створення конкурентоспроможного інвестиційного іміджу держави». У безпековій сфері реалізація стратегій публічної дипломатії дає змогу попереджати та управляти кризами, вирішувати різноманітні проблеми на глобальному і національному рівнях, а також забезпечувати ефективну взаємодію різних міжнародних акторів (Сербіна Н., Сербіна К., 2016, с. 87).

Як зазначають дослідниці, найбільш ефективною у сучасних міжнародних відносинах визначається американська стратегія публічної дипломатії (Сербіна Н., Сербіна К., 2016, с. 90). Активне використання потенціалу публічної дипломатії відкриває нові можливості держави захищати і просувати національні інтереси на міжнародній арені. Водночас її ефективність нині значною мірою пов'язана з переходом до мережевої структурної організації, що дозволяє залучати різноманітних акторів, використовувати широкий спектр неформальних форм і методів взаємодії з цільовими аудиторіями, долати комунікативні бар'єри і підвищувати рівень довіри до міжнародних публічних заходів держав (Сербіна Н., Сербіна К., 2016, с. 139).

Практику публічної дипломатії США досліджує також Д. Дубов, який зазначає, що у сучасному геополітичному ландшафті цей феномен виступає не просто допоміжним елементом зовнішньополітичної діяльності, а фундаментальним інструментом просування національних інтересів через механізми «м'якої сили». На думку автора, публічна дипломатія являє собою інструмент довгострокової дії, мета якої полягає у формуванні сприятливого клімату для реалізації зовнішньої політики та класичної дипломатії. При цьому Д.Дубов підкреслює, що ключовою відмінністю традиційної дипломатії від публічної є суб'єкти взаємодії: для першої характерним є діалог між урядами, а для другої – системна робота уряду з іноземними аудиторіями (Дубов, 2020, с.19). Інструменти, які використовуються в рамках публічної дипломатії, повинні бути скоординовані між собою, мати єдину спільну, чітко визначену мету, узгоджений план реалізації, зрозумілі очікувані результати, гнучкими і відповідати стратегічним пріоритетами держави (Дубов, 2020, с.20).

Для будь-якої держави, яка реалізує стратегію публічної дипломатії, обов'язковою є наявність окремих урядових структур, що опікуються цим напрямом; продуманої і реалістичної стратегії та планів її реалізації, узгоджених з національними інтересами; розвиненого інструментарію публічної дипломатії, який постійно удосконалюється; механізмів суспільного нагляду, де «небайдужі громадяни» можуть впливати на зміст стратегії, сприяти її реалізації або вести діалог з урядом задля її вдосконалення (Дубов, 2020, с.20). Тільки США, на думку Д. Дубова, відповідають всім вимогам до сучасної стратегії публічної дипломатії. Особливу увагу автор звертає на зростання актуальності такого напрямку зовнішньополітичної діяльності для України. Водночас для цього потрібно скоординувати діяльність інституцій, залучених до публічної дипломатії, забезпечити системне подання інформації, синхронізувати зовнішньополітичні комунікації, створити відповідну наукову базу, удосконалити роботу зі «спікерами» та сформувати мережі авторитетних експертів (Дубов, 2020, с.46; 57; 77)

Дослідження національної практики публічної дипломатії на прикладі Китаю представлене у роботах О. Кукалець. Авторка зосереджується на цілісному аналізі публічної дипломатії Китайської Народної Республіки в країнах Європи у період 2012–2021 рр., виявляючи її ключові особливості та визначаючи основні тенденції, сформовані впродовж обраного періоду. Дослідниця розкрила концептуальні засади, інституційну систему, практичні форми реалізації публічної дипломатії КНР та динаміку трансформації образу держави. Аналіз дозволив встановити, що попри помітну інформаційну, освітню та культурну присутність у європейському просторі, ефективність китайської публічної дипломатії залишається низькою, що підтверджується погіршенням сприйняття Китаю європейською громадськістю в останні роки. Окрему увагу приділено комплексному аналізу публічної дипломатії КНР в Україні у 2012–2021 рр., результати якого свідчать, що стратегія Пекіна значною мірою визначається сприйняттям України як пострадянської держави. Водночас незважаючи на обмежені масштаби культурної та освітньої співпраці, образ Китаю серед українців у цей період залишався переважно позитивним (до початку повномасштабної агресії РФ у 2022 р.), що зумовлено як історичними зв'язками, так і переважанням позитивних матеріалів про КНР в українських засобах масової інформації (Кукалець, 2023, с.5).

Варто погодитися з дослідницею, адже висновки О. Кукалець є надзвичайно показовими: вони демонструють суперечливий характер китайської публічної дипломатії в Європі. З одного боку, значні інвестиції у сферу інформаційної, культурної та освітньої присутності, а з другого – відсутність очікуваного ефекту у вигляді позитивної зміни громадської думки. Це свідчить про те, що механічне розширення культурних і освітніх програм не гарантує успіху без глибшої інтеграції ціннісних, комунікативних і політичних чинників. Особливо цікавим є український контекст, де позитивний імідж Китаю формувався радше інерційно (завдяки історичним зв'язкам і медіаобразам), ніж унаслідок системної дипломатичної роботи. Це підтверджує необхідність для України приділяти увагу векторам і змісту

китайської публічної дипломатії, адже її вплив може суттєво змінюватися залежно від політичних умов і глобальних геополітичних трендів.

Інша українська дослідниця О. Децик у своїй дисертації «Удосконалення державного механізму координації діяльності суб'єктів публічної дипломатії в Україні» зазначає, що вдосконалення державного механізму координації діяльності суб'єктів публічної дипломатії має ґрунтуватися на оптимізації схеми їхньої взаємодії та на впорядкуванні процесу ухвалення координаційних рішень. З цією метою обґрунтовано створення Координаційної ради з питань реалізації політики публічної дипломатії в Україні як єдиного консультативно-дорадчого центру, покликаного забезпечувати загальну координацію шляхом формування ефективних інституційних зв'язків і встановлення узгодженого режиму взаємодії між усіма суб'єктами державного управління у цій сфері. Розроблена схема процесу ухвалення рішень передбачає здійснення координації відповідно до законодавчо закріпленої процедури, з використанням комплексних комунікаційних підходів та доступних інструментів. Ключовою платформою для обміну інформацією виступає єдиний інформаційний портал, що гарантує відкритість і прозорість даних. Результатом ефективної координації стає узгоджена, нова за змістом інформація, яка поєднує цільові орієнтири учасників процесу та після опрацювання Координаційною радою трансформується у нові інформаційні потоки, спрямовані на підтримку стратегічних завдань публічної дипломатії (Децик, 2020, с.166-167).

Дійсно, на нашу думку, ефективність реформування системи координації суб'єктів публічної дипломатії в Україні значною мірою залежить не лише від створення формального органу чи розробки процедур ухвалення рішень, а й від реальної здатності Координаційної ради забезпечувати прозорий обмін інформацією, інтеграцію різних комунікативних каналів та інклюзивність у залученні як державних, так і недержавних акторів. Важливо, щоб ця структура не перетворилася на бюрократичний інструмент формальної взаємодії, а функціонувала як динамічний центр стратегічної комунікації,

здатний швидко реагувати на зовнішні виклики та виробляти узгоджені рішення, що підвищуватимуть довіру як усередині держави, так і з боку міжнародної спільноти.

Вагомий внесок у термінологічне і концептуальне осмислення категорії «публічна дипломатія» зробила О. Сегеда, яка визначає її як складову стратегічних комунікацій і «м'якої сили» держави, тобто системи двосторонніх комунікацій з громадськістю інших країн, побудованої на використанні цифрових інновацій та синергії державних і недержавних акторів, що має на меті здобуття підтримки зовнішньополітичних цілей держави-суб'єкта з боку іноземної громадськості (Сегеда, 2023, с.2). Водночас дослідниця окреслила роль, ключові пріоритети та специфіку реалізації публічної дипломатії України у двосторонніх відносинах з Катаром, Кувейтом та Об'єднаними Арабськими Еміратами, підкреслюючи її потенціал у формуванні та підтриманні позитивного іміджу держави в субрегіоні Перської затоки, де інформація про Україну часто є фрагментарною та спотвореною під впливом російської пропаганди. Доведено, що системне й цілеспрямоване використання інструментів публічної дипломатії здатне суттєво посилити зовнішньополітичні позиції України в зазначених країнах, а вдосконалення практики її застосування створить більш надійні передумови для розвитку економічного та стратегічного партнерства з арабськими монархіями. Усвідомлення вагомості цього інструменту зовнішньої політики знаходить підтвердження у зростанні уваги українського політичного керівництва до формування й реалізації стратегії публічної дипломатії та розвитку її інституційної бази. Водночас ігнорування наявних системних викликів, зокрема кадрових, фінансових та координаційних, може суттєво уповільнити подальший прогрес у налагодженні ефективної публічної дипломатії України в Катарі, Кувейті та ОАЕ.

Втім, певні положення О. Сегеди можуть викликати сумнів або принаймні потребують критичного уточнення. По-перше, дещо звуженим виглядає визначення публічної дипломатії авторкою як виключно складової

стратегічних комунікацій і «м'якої сили», оскільки така інтерпретація фактично обмежує її функції інструментарієм комунікативного впливу, тоді як у світовій науковій традиції публічна дипломатія часто розглядається не лише як засіб формування позитивного іміджу, а й як елемент довготривалого інституційного співробітництва, культурного обміну та розвитку взаємної довіри.

По-друге, твердження про здатність публічної дипломатії України суттєво посилити свої позиції в Катарі, Кувейті та ОАЕ може виглядати занадто оптимістичним, якщо врахувати складну політичну специфіку цих країн, їхню прив'язаність до глобальних енергетичних інтересів, а також залежність від впливу ключових гравців регіону, серед яких США, Китай і Росія. Відповідно, самі інструменти публічної дипломатії України навряд чи можуть мати вирішальний вплив без потужної економічної та безпекової підтримки, що виходить за межі культурних чи комунікативних зусиль.

По-третє, увага до цифрових інновацій як основі сучасної публічної дипломатії, хоча й актуальний, може бути проблематичним для країн Перської затоки, де вирішальну роль відіграють особисті контакти, неформальні мережі та традиційні культурні канали впливу. Таким чином, хоча внесок дослідниці у розвиток понятійного апарату й окреслення пріоритетів є вагомим, окремі її висновки виглядають надмірно лінійними та потребують доповнення ширшим баченням обмежень і викликів, з якими стикається українська публічна дипломатія у регіоні.

Значну наукову цінність для розвитку вітчизняної теоретичної бази дослідження публічної дипломатії мають напрацювання М. Трофименко. У своїй докторській дисертації автор, завдяки аналізу наукових засад інституціоналізації системи публічної дипломатії, дійшов висновку, що, з огляду на три ключові виміри її функціонування (комунікативний, стратегічний та оперативний) і обмежений потенціал «м'яких» методів впливу, досягнення синергетичного ефекту від застосування публічної дипломатії можливе незалежно від рівня інституціоналізації її суб'єктів, за

умови забезпечення достатньої автономії та самоорганізації для виконання поставлених завдань, відповідності критеріям узгодження національних інтересів зі світовими пріоритетами, наявності розгалуженої системи комунікаційних каналів, підтримання високого рівня суспільної довіри та орієнтації на стратегічні цілі національного розвитку (Трофименко, 2023, с.26).

М. Трофименко також окреслює перспективні напрями оптимізації українського простору публічної дипломатії та підвищення його змістовної насиченості, що передбачають: розширення кола акторів шляхом активнішого залучення місцевих громад і муніципалітетів, академічних кіл, представників бізнесу, суб'єктів особливої довіри та інших недержавних об'єднань; посилення міжвідомчої та міжрівневої координації з метою забезпечення системності співпраці та чіткого визначення інституційних меж і суб'єктності учасників; створення стабільних механізмів фінансування проєктів і заходів публічної дипломатії, у тому числі через комерціалізацію окремих ініціатив і залучення бізнес-структур; запровадження системи моніторингу ефективності та результативності діяльності з просування національних інтересів за кордоном із урахуванням визначених критеріїв і завдань; формування принципів змістового наповнення та оптимізації каналів поширення меседжів, спрямованих на підвищення зовнішньополітичної привабливості України (Трофименко, 2023, с.30).

Дослідження концепції «м'якої сили» як теоретичного підґрунтя публічної дипломатії у вітчизняному науковому дискурсі представлене працями Н. Белоусової, яка аналізує використання цього інструменту Великою Британією, підкреслюючи роль культурної дипломатії, освітніх програм та інституційної стабільності у формуванні міжнародного іміджу держави (Белоусова, 2016). Аналіз впливу внутрішньополітичних трансформацій Великої Британії на її міжнародний імідж та інструменти «м'якої сили» міститься у спільному дослідженні Н. Белоусової, С. Глібокої та Н. Ржевської (Bielousova, Glibova, Rzhevskaya, 2020). Авторки, зокрема, розглядають Brexit як

фактор, що потенційно змінює конфігурацію репутаційного ресурсу держави, впливаючи на сприйняття її політичної стабільності, економічної привабливості та культурної відкритості. У роботі підкреслюється, що ефективність «м'якої сили» безпосередньо залежить від узгодженості зовнішньополітичного позиціонування з внутрішніми політичними процесами.

Теоретичну базу дослідження публічної дипломатії доповнюють наукові праці Д. Сухацької, яка на основі системного підходу, із урахуванням положень концепції «нової публічної дипломатії» та специфіки взаємодії між її суб'єктами, розробила й обґрунтувала інтегровану схему інституційної координації, що передбачає поєднання горизонтальних і вертикальних зв'язків між різними за інституційним статусом державними та недержавними акторами у процесі планування й реалізації заходів публічної дипломатії. Також дослідниця зауважує на тому, щоб діяльність усіх суб'єктів цієї сфери базувалася на комплексному та проєктному підходах, що забезпечують узгодженість дій, раціональне використання ресурсів та досягнення стратегічних комунікаційних цілей.

Дослідниця розкриває і систему принципів функціонування публічної дипломатії шляхом синтезу базових засад власне публічної дипломатії та принципів стратегічних комунікацій, серед яких: єдність методологічних підходів до формування та реалізації заходів; здатність до оперативного реагування на актуальні інформаційні потреби іноземної аудиторії; системність і проєктність у плануванні та здійсненні дій; інклюзивне залучення недержавних учасників; повага до культурного різноманіття; координаційна узгодженість і синхронність планів, комунікативних дій та наративів; кваліфіковане централізоване управління всіма етапами реалізації заходів; забезпечення відповідності повідомлень і наративів реальним діям та позиціям суб'єктів публічної дипломатії (Суहाцька, 2022, с.2-3).

З наведеними положеннями Д. Сухацької цілком можна погодитися, оскільки вони відображають комплексний і сучасний підхід до організації

публічної дипломатії як багатовимірної системи, що потребує не лише формальної інституційної підтримки, а й гармонізації дій різнорівневих акторів. Інтегрована схема, що поєднує горизонтальні та вертикальні зв'язки між державними й недержавними структурами, дійсно відповідає реаліям «нової публічної дипломатії», у межах якої успіх визначається не монологічним інформуванням, а двосторонньою комунікацією, скоординованою на різних рівнях. Особливо цінним є наголос дослідниці на поєднанні комплексного та проєктного підходів, адже саме вони дозволяють уникати фрагментарності та ситуативності дій, натомість забезпечуючи сталість і стратегічну узгодженість. Також варто погодитися з необхідністю синтезу принципів публічної дипломатії та стратегічних комунікацій, оскільки лише їхня єдність забезпечує баланс між оперативною гнучкістю й довгостроковим стратегічним баченням. Принципи, окреслені авторкою, видаються надзвичайно актуальними: від методологічної єдності та оперативного реагування до інклюзивності, поваги до культурного розмаїття та відповідності комунікативних наративів реальним діям. Усе це створює необхідні передумови для формування довіри й зміцнення позитивного міжнародного іміджу держави, а отже, пропозиції Д. Сухацької варто розглядати як практично значущу основу для удосконалення публічної дипломатії України.

Важливим етапом у розвитку українського дискурсу публічної дипломатії стало дослідження С. Даниленка та К. Гмирянської «Медіа в системі інструментів зовнішньополітичного впливу», у якому медіа розглядаються як структурний компонент механізму реалізації зовнішньополітичної стратегії держави (Даниленко, Гмирянська, 2018). Автори обґрунтовують тезу про те, що в умовах глобалізації та цифровізації інформаційного простору медіа перестають бути лише каналом передачі інформації, трансформуючись у самостійний інструмент формування міжнародного порядку денного, репутації та символічного капіталу держави. В іншому дослідженні – «Перевтілення демократії в інформаційну добу: роль

нових медіа та громадянського комунікування» – С. Даниленко аналізує трансформацію демократичних процесів під впливом цифрових технологій та нових форм комунікації (Даниленко, 2021). У роботі наголошується, що нові медіа не лише змінюють механізми політичної участі, але й формують нові моделі взаємодії між державою та громадянським суспільством, що має безпосередній вплив на зовнішньополітичне позиціонування країни.

Теоретичну базу дослідження публічної дипломатії наразі розширили також наукові праці вітчизняних дослідників, присвячені проблемам модернізації та цифровізації цієї сфери. Так, В. Кубко підкреслює, що даний прояв дипломатії є складовою «нової публічної дипломатії», який виник завдяки інтернету, сучасним інформаційно-комунікаційним технологіям і соціальним мережам та сьогодні розглядається як важливий інструмент зміцнення міжнародних відносин. Його головними перевагами є широке охоплення аудиторій, інтенсивна взаємодія та вищий рівень прозорості у порівнянні з традиційними каналами комунікації. Водночас такого роду дипломатія має й суттєві ризики, серед яких провідне місце посідає можливість поширення дезінформації, маніпуляцій і фейкових повідомлень у надшвидкому потоці інформації, що може знижувати довіру та спотворювати дипломатичні сигнали. Проте, поєднуючись із класичними методами зовнішньої політики, вона набуває найбільшої ефективності, виступаючи як засіб оперативного поширення інформації, канал налагодження комунікації з різними групами закордонної громадськості та потужний інструмент формування позитивного іміджу держави й моделювання сприятливої громадської думки» (Кубко, 2023, с. 175).

У сучасних умовах цифрова трансформація суттєво змінює функціонування публічної дипломатії, надаючи їй нового значення у контексті забезпечення міжнародної безпеки. У глобальному середовищі, що характеризується інформаційною турбулентністю та гібридними загрозами, цифрові інструменти стають невід'ємною складовою зовнішньополітичної стратегії держави. Вони відкривають можливості не лише для просування

національних інтересів та формування позитивного міжнародного іміджу, а й для протидії дезінформації, інформаційним атакам і маніпулятивним впливам. Таким чином, публічна дипломатія у цифровому вимірі перетворюється на елемент системи інформаційної безпеки.

Поєднання традиційних дипломатичних механізмів із сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями створює більш гнучку й адаптивну модель зовнішньополітичної діяльності. Завдяки оперативності цифрових каналів комунікації держави здатні швидше реагувати на зміни міжнародної ситуації, коригувати наративи та взаємодіяти з глобальною аудиторією у режимі реального часу. У цьому контексті цифровізована публічна дипломатія може розглядатися як один із чинників трансформації архітектури міжнародної безпеки, де поряд із військово-політичними та економічними ресурсами дедалі більшого значення набуває управління інформаційними потоками та формування довіри у світовому суспільстві.

Якісно новий етап розвитку українського дискурсу публічної дипломатії пов'язаний із воєнним контекстом після 24 лютого 2022 року. Так, у статті І. Милосердної та співавторів «Інформаційна революція в постіндустріальному суспільстві: небезпеки в політичних процесах» аналізується вплив інформаційної революції на трансформацію політичних систем у постіндустріальному суспільстві, зокрема акцентується увага на ризиках цифровізації – маніпулятивних технологіях, інформаційних атаках, фрагментації публічного простору та кризі довіри. Автори підкреслюють, що в умовах зростання інформаційної вразливості держав публічна дипломатія набуває нового змісту як механізм забезпечення репутаційної стійкості та стратегічної комунікативної безпеки (Myloserdna et al., 2022).

У науковій праці Ю. Цирфи та Н. Белоусової «Роль дипломатичних служб у формуванні міжнародного іміджу: українська дипломатія до і після 24 лютого 2022» здійснено порівняльний аналіз трансформації дипломатичної служби України в довоєнний та воєнний періоди. Автори доводять, що повномасштабна агресія Росії стала каталізатором переосмислення ролі

публічної дипломатії як ключового інструменту формування міжнародної підтримки, консолідації союзників і мобілізації глобальної громадської думки. У роботі наголошується на зростанні значення оперативності комунікацій, координації державних інституцій і використання цифрових платформ для донесення українського наративу (Tsyrfа & Bielousova, 2024).

У свою чергу, у колективній праці С. Даниленка, М.Нагорняк, Н. Белоусової, А.Яковця та О.Фурсай «Збереження та захист прав людини в умовах глобальних ризиків і загроз» публічна дипломатія розглядається крізь призму захисту прав людини та демократичних цінностей в умовах глобальних викликів. Дослідники наголошують, що в сучасному міжнародному середовищі репутаційна стійкість держави безпосередньо пов'язана з її здатністю забезпечувати демократичні стандарти та реагувати на глобальні ризики. Таким чином, обидві публікації 2024 року демонструють інтеграцію цифрового, безпекового та ціннісного вимірів у сучасному розумінні публічної дипломатії України, де технологічна адаптивність поєднується з нормативною відповідальністю та правозахисним дискурсом (Danylenko, S., Nagornyak, Bielousova, N. et al., 2024).

Вагоме значення для розуміння особливостей публічної дипломатії України у період після початку військової агресії має дослідження Н. Карпчук «Дипломатія діаспори: українці в Південно-Африканській Республіці», в якому публічна дипломатія розглядається крізь призму української діаспорної дипломатії в ПАР. Як зазначає авторка, після Революції гідності та початку гібридної війни в Україні стало очевидним: лише заходів традиційної дипломатії недостатньо для ефективного просування національних інтересів на міжнародній арені. Повномасштабна російська агресія 2022 року зумовила консолідацію українських громад у всьому світі, перетворивши їх на потужний суб'єкт зовнішньополітичної комунікації. Особливої ваги набуває активність українців у Південно-Африканській Республіці – державі, яка, попри заяви про нейтралітет, демонструє виразну проросійську позицію. Остання зумовлена як історичною пам'яттю про радянську підтримку боротьби з апартеїдом, так і

стратегічною залученістю країни до об'єднання БРІКС. У цьому контексті Асоціація українців у ПАР трансформувала розрізнену групу емігрантів на дієвого учасника публічної дипломатії.

Наразі пріоритетним напрямом діяльності громади стало розвінчання російської дезінформації, зокрема спростування міфу про РФ як єдину спадкоємицю антиколоніального руху. Організуючи протестні акції та різноманітні заходи, діаспора апелює до спільних цінностей свободи, висуваючи до уряду ПАР низку вимог: від публічного засудження агресії та згортання економічної і ядерної співпраці з РФ до денонсації безвізового режиму та припинення мовлення пропагандистських медіа. Таким чином, зусилля української громади сприяють деконструкції російських наративів у регіоні та формуванню прихильного ставлення до України, її громадян, розуміння й підтримки її геополітичного вибору (Карпчук, 2024).

Узагальнюючи теоретичні і концептуальні напрацювання українських дослідників щодо феномену публічної дипломатії, слід виділити такі ключові підходи до його розуміння у науковому дискурсі: інституційно-правовий, що зосереджується на організаційних механізмах, нормативній базі та координації суб'єктів публічної дипломатії; культурно-освітній, який спрямований на просування мови, культури, освіти та науки як інструментів «м'якої сили»; комунікативний, зорієнтований на інформаційні кампанії, цифрові платформи та кризові комунікації.

Таким чином, дослідження вітчизняного наукового дискурсу щодо публічної дипломатії уможлиблює виокремлення трьох основних векторів його розвитку: по-перше, запозичення та адаптація зарубіжних концепцій (зокрема, «м'якої сили», «національного брендингу»); по-друге, розробка власних підходів, зумовлених національною безпекою, інституційною структурою та культурною політикою; по-третє, уніфікація понятійно-категоріального апарату для забезпечення цілісності та узгодженості досліджень. Отже, поєднання зарубіжних теоретичних напрацювань з українською прикладною орієнтацією створює підґрунтя для формування

цілісної національної моделі публічної дипломатії, здатної ефективно функціонувати в умовах глобальних комунікаційних змін та регіональних викликів.

1.3. Ключові моделі та методи дослідження

Розглянувши ключові теоретичні аспекти та особливості розуміння феномену публічної дипломатії у зарубіжному та вітчизняному соціо-гуманітарному дискурсі, слід окремо зупинитися на розгляді таких важливих для дослідження аспектах як моделі, інструментарій та методологія аналізу досліджуваного предмету.

Передусім, треба відзначити, що у наукових колах виділяють такі моделі функціонування публічної політики: традиційна (класична) модель; діалогічна модель; мережево-комунікаційна модель; цифрова (е-дипломатія); партнерська/коопераційна модель.

Традиційна (державоцентрична) модель публічної дипломатії сформувалася у другій половині ХХ століття та пов'язана насамперед із працями Е. Гулліона, який у 1965 р. одним із перших увів у науковий обіг сам термін публічна дипломатія, визначивши його як інструмент впливу держави на іноземну громадськість. Подальшу концептуалізацію цього підходу здійснив Г. Тач, який у праці «Спілкування зі світом» (1990) досліджував особливості публічної дипломатії, наголошуючи на визначальній ролі уряду як провідного суб'єкта міжнародної комунікації. При цьому формувалася односторонній характер державного інформаційного впливу. Як підкреслював автор, уряд практикував публічну дипломатію, використовуючи власні дипломатичні місії за кордоном. Зростання актуальності її використання Г.Тач пояснює світовою комунікаційною революцією, розвитком ідеологічних конфліктів та зростанням взаємозалежності країн (Tuch, 1990). Історичну періодизацію та системний аналіз інституційної еволюції традиційної моделі

запропонував Н. Кулл, який розглядав публічну дипломатію як продовження класичної дипломатії іншими комунікаційними засобами (Cull, 2008b). Концептуально близьким до державоцентричного підходу є також бачення Дж. Ная, автора теорії «м'якої сили», який, хоча й акцентував на привабливості культури та цінностей, розглядав державу як ключового координатора ресурсів впливу (Nye, 2008).

В основу цієї моделі покладено припущення, що держава є головним, а часто й єдиним актором публічної дипломатії, який володіє необхідними ресурсами, легітимністю та інституційними можливостями для ведення комунікації із зовнішньою аудиторією. Інші суб'єкти – громадські організації, університети, приватний сектор – розглядаються лише як допоміжні агенти або взагалі виключаються з процесу (Zaharna, 2010, с.5). Така державоцентричність визначає всі аспекти традиційної моделі: від стратегічного планування до конкретних інструментів впливу.

Ключовою рисою традиційної моделі є односторонність комунікативного процесу. У межах цієї парадигми інформаційний потік спрямовується виключно від держави до іноземної аудиторії, яка розглядається як пасивний реципієнт повідомлень. Зворотний зв'язок не відіграє значної ролі, а реакція аудиторії, якщо й враховується, то лише як індикатор ефективності кампаній, а не як основа для побудови діалогу. Така логіка комунікації сформувалася під впливом класичних моделей пропаганди та паблік рілейшнз, які домінували в інформаційному просторі першої половини ХХ століття.

Вона виходить з уявлення про те, що належним чином сформульоване повідомлення, поширене через контрольовані канали, здатне змінити сприйняття і поведінку аудиторії у бажаному для держави напрямі. У теоретичному вимірі традиційна модель спирається на ідеї державного суверенітету, монополії на зовнішню політику та контролю над інформаційними потоками. Її концептуальна логіка близька до поняття «м'якої сили», сформульованого Дж. Наєм, однак вона суттєво відрізняється за

способом реалізації (Nye, 2008, с.105). Якщо «м'яка сила» зосереджує увагу на привабливості і здатності залучати через культуру, цінності та політику, то традиційна модель публічної дипломатії зосереджена на керованому впливі, який часто має характер нормативно-пропагандистського навіювання.

Її головна мета полягає не у створенні платформи для взаєморозуміння, а у нав'язуванні власних інтерпретацій подій, формуванні позитивного іміджу держави та зміцненні легітимності її дій на міжнародній арені. Структура традиційної моделі передбачає централізоване управління інформаційною діяльністю. Основні комунікативні ресурси зосереджені в руках державних інституцій: міністерств закордонних справ, інформаційних агентств, культурних інститутів, дипломатичних представництв. Саме вони визначають зміст повідомлень, обирають цільові аудиторії та канали поширення інформації.

Найважливішу роль відіграють державні або афілійовані засоби масової інформації – міжнародні мовники, інформаційні агентства, пресслужби. Їхня діяльність спрямована на створення сприятливого образу держави через підкреслення її культурних досягнень, історичних традицій, політичних цінностей і економічного потенціалу. Водночас традиційна модель активно використовує символічні ресурси, апелюючи до універсальних ідей миру, справедливості, демократії чи прогресу, що робить її меседжі привабливішими для зовнішньої аудиторії.

Традиційна модель публічної дипломатії базується на реалізації інформаційної, іміджевої, ідеологічної та легітимаційної функцій. Зокрема, інформаційна функція передбачає поширення офіційних позицій держави, роз'яснення зовнішньополітичних пріоритетів та висвітлення внутрішніх процесів, що мають міжнародне значення. «Іміджева функція пов'язана з формуванням позитивного сприйняття країни як надійного партнера, демократичної держави або привабливого культурного центру. Ідеологічна функція полягає у просуванні певних ціннісних моделей, політичних і соціальних ідеалів, які держава прагне поширити за кордоном. Важливою є

також захисна функція, спрямована на нейтралізацію негативних інформаційних впливів, протидію дезінформації та спростування неправдивих наративів. Нарешті, легітимаційна функція забезпечує підтримку зовнішньополітичного курсу держави з боку міжнародної спільноти, створюючи сприятливі умови для реалізації її стратегічних інтересів» (Берко, 2008, с.34). Комунікативні практики традиційної моделі орієнтовані переважно на масову аудиторію. Найчастіше це здійснюється через радіо- і телевізійне мовлення, пресрелізи, офіційні заяви, інформаційні агентства, тобто через засоби, що дозволяють охопити велику кількість реципієнтів і забезпечити односторонню передачу повідомлень. Особливе місце посідають офіційні дипломатичні канали – виступи міністрів, ноти, комюніке, які не лише передають інформацію, а й виконують символічну функцію демонстрації сили, стабільності та легітимності.

У цьому сенсі вона виступає фундаментом, без якого неможливо зрозуміти логіку розвитку публічної дипломатії в цілому. Приклади застосування традиційної моделі демонструють її універсальність і водночас національну специфіку. Сполучені Штати Америки використовують міжнародне мовлення «Голос Америки» як інструмент поширення офіційних наративів про демократію, свободу слова та права людини. Велика Британія через BBC World Service тривалий час формує образ країни як джерела надійної інформації та носія ліберальних цінностей. Франція активно поширює свою мову й культуру через мережу культурних центрів «Інститут Франсе», розглядаючи це як стратегічний засіб посилення впливу.

В українському контексті елементи традиційної моделі виявляються у діяльності Міністерства закордонних справ України, офіційних пресслужб та міжнародного мовника «Дім», які транслюють наративи про українську державність, європейський вибір і боротьбу з російською агресією. Отже, «традиційна модель публічної дипломатії становить ключовий етап розвитку зовнішньополітичної комунікації. Її сутність полягає у державоцентричності, односторонньому характері впливу, іміджевій спрямованості та нормативно-

пропагандистській природі. Вона визначила концептуальні рамки для осмислення публічної дипломатії у ХХ столітті й продовжує виконувати важливі функції в сучасному міжнародному середовищі» (Белоусова, 2012, с.149). Попри появу нових підходів і зростання ролі недержавних акторів, традиційна модель залишається необхідною складовою системи стратегічних комунікацій, оскільки забезпечує централізоване управління інформаційними потоками, легітимацію зовнішньополітичного курсу та стабільність міжнародного іміджу держави. Вона не є анахронізмом, а радше основою, яка, адаптуючись до нових умов, продовжує відігравати вагомую роль у сучасній дипломатичній практиці.

Діалогічна модель публічної дипломатії сформувалася як результат критичного переосмислення державоцентричного підходу та отримала концептуальне оформлення у межах теорії «нової публічної дипломатії». Одним із ключових її теоретиків є Я. Меліссен, який у колективній праці «Нова публічна дипломатія: «м'яка сила» у міжнародних відносинах» (2005) наголосив на переході від одностороннього інформування до взаємної комунікації та партнерства між державою й іноземними суспільствами (Melissen, 2005). Вагомий внесок у розвиток діалогічного підходу зробили Д. Кован та А. Арсено, які запропонували модель багаторівневої взаємодії та підкреслили значення слухання й взаємного навчання як ключових елементів ефективної публічної дипломатії (Cowan & Arsenault, 2008). Б. Гокінг розвинув ідею мережевої та інтерактивної дипломатії, акцентуючи на зростанні ролі недержавних акторів та необхідності симетричної комунікації (Hocking & Melissen, 2015). Сукупно ці дослідники обґрунтували розуміння публічної дипломатії як процесу двостороннього, симетричного та інклюзивного обміну, у якому іноземна аудиторія розглядається не як об'єкт впливу, а як повноправний учасник комунікації.

Ключовою характеристикою діалогічної моделі є симетричність комунікативного процесу. Держава більше не розглядає іноземну громадськість як пасивного споживача інформації, а визнає її рівноправним

партнером у процесі комунікації. Це означає, що інформаційні кампанії не лише поширюють меседжі, а й збирають зворотний зв'язок, адаптують зміст повідомлень до очікувань аудиторії та враховують контекст її сприйняття. У центрі уваги опиняється не стільки контроль над інформаційним потоком, скільки створення умов для діалогу – відкритого, інклюзивного й орієнтованого на довіру. Саме довіра стає базовим ресурсом діалогічної публічної дипломатії, оскільки без неї взаєморозуміння та співпраця є неможливими.

Діалогічний підхід до публічної дипломатії передбачає істотне розширення спектра її учасників. Якщо в межах класичної моделі визначальну роль відігравали державні інституції, то сучасні комунікативні реалії зумовлюють активну участь у цьому процесі неурядових організацій, університетів, наукових центрів, культурних установ, медіа, представників бізнесу, діаспорних спільнот і навіть окремих громадян. Така трансформація пояснюється тим, що повноцінний міжнародний діалог потребує багаторівневих і багатоканальних форматів взаємодії, які виходять за межі можливостей виключно державного апарату. Саме розгалуженість комунікаційних мереж і залучення різних соціальних груп створюють умови для більш глибокого та взаємного обміну позиціями. Участь широкого кола акторів не лише посилює легітимність і переконливість міжнародних повідомлень, а й формує уявлення про країну як відкриту, плюралістичну та здатну до партнерської взаємодії. Така багатоголосність сприяє підвищенню рівня довіри з боку іноземних аудиторій та зміцнює репутаційний капітал держави у глобальному просторі.

Важливою рисою діалогічної моделі є фокус на взаємному навчанні та адаптації. Держава не лише інформує, а й навчається у своїх партнерів, переймає їхні погляди, цінності та практики, що сприяє створенню більш реалістичних і прийнятних стратегій зовнішньополітичної комунікації. Це означає відмову від уніфікованих і стандартизованих меседжів на користь гнучких, контекстуально чутливих підходів, які враховують культурні,

політичні та соціальні особливості кожної аудиторії. У результаті публічна дипломатія перестає бути інструментом нав'язування і перетворюється на засіб спільного вироблення смислів.

Діалогічна модель суттєво змінює і цілі публічної дипломатії. Якщо традиційна модель прагнула насамперед вплинути на громадську думку за кордоном і сформуванню позитивний імідж держави, то діалогічна орієнтується на побудову довгострокових відносин, заснованих на взаємній повазі, розумінні та спільних інтересах. Її кінцева мета полягає «не лише у створенні сприятливого інформаційного фону, а у формуванні стабільних каналів комунікації, що можуть бути використані для вирішення міжнародних конфліктів, просування спільних проєктів чи формування коаліцій. У цьому сенсі діалогічна публічна дипломатія виконує не лише комунікативну, а й соціальну, інтеграційну та навіть медіаційну функції» (Sotiriu, 2015, с.39).

Сучасна практика міжнародних відносин надає багато прикладів успішного застосування діалогічної моделі. Програми культурного й освітнього обміну, такі як Fulbright у США чи Erasmus+ в Європейському Союзі, спрямовані не стільки на пропагування цінностей, скільки на створення середовища для взаємного пізнання та співпраці. Велика Британія через діяльність British Council розвиває довгострокові культурні та освітні зв'язки, що базуються на взаємності та партнерстві. Німеччина активно залучає мережу Goethe-Institut до організації діалогових платформ, спрямованих на глибше розуміння між суспільствами. Україна після 2014 року значно активізувала діалогічні форми публічної дипломатії, зокрема через створення Українського інституту, підтримку академічних і мистецьких програм за кордоном, ініціативи культурної співпраці, які мають на меті не лише розповісти про Україну, а й вибудувати сталі комунікативні зв'язки з міжнародною спільнотою.

Слід також зауважити, що, «діалогічна модель публічної дипломатії є не лише альтернативою традиційному підходу, а й якісно новим етапом його еволюції. Вона ґрунтується на принципах взаємності, симетрії, довіри та

взаєморозуміння, розширює коло акторів і трансформує саму логіку зовнішньополітичної комунікації. Її головна сила полягає не у здатності переконувати, а у вмінні слухати, навчатися й співпрацювати. Діалогічна публічна дипломатія перетворює міжнародні комунікації на інструмент побудови стійких партнерських відносин, що ґрунтуються на спільних цінностях і цілях» (Sharp, 2009, с.145). Саме тому вона дедалі більше визначає характер сучасної дипломатії, стаючи одним із ключових інструментів держав у глобалізованому світі, де взаємозалежність і комунікація є не лише засобами впливу, а й умовами виживання та розвитку.

Мережева модель публічної дипломатії є ще одним проявом еволюції зовнішньополітичної комунікації й водночас відображенням глибинних змін у структурі сучасного міжнародного середовища. Ця модель сформувалася під впливом ширших трансформацій у теорії міжнародних відносин і соціальних комунікацій, насамперед концепції «мережевого суспільства» М. Кастельса, який у праці «Влада комунікації» (2009) обґрунтував ідею поліцентричної циркуляції влади та інформації через глобальні мережі (Castells, 2009). Подальший розвиток цієї логіки можна знайти у працях І. Ноймана, В. Пуліо та О. Сендинга, які у колективній монографії «Дипломатія та формування світової політики» (2015) показали, що сучасна дипломатія функціонує як складна система взаємопов'язаних вузлів, де держава виступає не монопольним суб'єктом, а одним із координаторів мережевої взаємодії (Sending, Pouliot, and Neumann, 2015). Також значний внесок у концептуалізацію мережевого виміру зробив С. Софер, який аналізував трансформацію дипломатичних практик у контексті глобальної комунікаційної взаємозалежності (Sofer, 2013). У сукупності ці дослідники обґрунтували розуміння публічної дипломатії як поліцентричного процесу, що реалізується через багаторівневі горизонтальні зв'язки між державами, міжнародними організаціями, університетами, містами, діаспорами та громадянським суспільством, де ефективність визначається не централізованим контролем, а здатністю інтегруватися в глобальні мережі впливу.

Тому поява даної моделі пов'язана «із переходом від ієрархічних і централізованих моделей взаємодії до горизонтальних, багаторівневих і взаємопов'язаних структур, характерних для глобалізованого світу початку XXI століття. Якщо традиційна модель базувалася на монополії держави як основного актора міжнародних комунікацій, а діалогічна зробила крок до симетрії та взаємності, то мережева модель радикально змінює саму логіку публічної дипломатії: вона розглядає її як поліцентричний процес, що здійснюється в умовах множинності акторів, каналів, рівнів та напрямів впливу» (Sending, Pouliot, and Neumann, 2015, с.71). У цьому сенсі мережева модель не заперечує попередні підходи, а інтегрує їх, надаючи їм нових форм і змістів у контексті мережевої логіки сучасного світу.

Центральною ідеєю «мережевого суспільства» та «глобального управління» з його багаторівневою архітектурою, що лежить в основі моделі, є твердження, що влада, знання та вплив дедалі більше циркулюють через мережі, які не мають єдиного центру, але здатні створювати потужні механізми координації, комунікації та дії (Castells, 2009). У сфері публічної дипломатії це означає, що вплив на іноземну громадськість і формування міжнародного іміджу держави більше не є винятковою прерогативою офіційних інституцій. Натомість вони реалізуються через складну систему взаємодій між державними органами, міжнародними організаціями, неурядовими структурами, університетами, медіа, бізнесом, культурними інституціями та окремими громадянами. Кожен з цих акторів є носієм власних ресурсів і каналів комунікації, і їхня взаємодія створює мережеву тканину сучасної публічної дипломатії.

Однією з ключових рис мережевої моделі є її багатовимірність. Вона виходить за межі класичних форматів «держава – зовнішня аудиторія» і охоплює ширші конфігурації взаємодії: «держава – недержавні актори», «місто – місто», «університет – університет», «діаспора – суспільство прийому» тощо. У цих умовах «публічна дипломатія перетворюється на процес взаємодії численних вузлів мережі, кожен з яких не лише передає

інформацію, а й створює нові знання, формує смисли, ініціює спільні проєкти. Це означає, що держава втрачає монопольний контроль над комунікативним простором, але водночас отримує можливість впливати через мережеві зв'язки, партнерства та коаліції. Таким чином, мережевий підхід дозволяє не стільки керувати інформаційними потоками, скільки інтегруватися в них і використовувати їхню динаміку для досягнення стратегічних цілей (Sofer, 2013, с. 51).

На відміну від традиційної моделі, де головним завданням було транслявання офіційних меседжів, у мережевій парадигмі ключовим стає створення екосистеми взаємодії. Держава вже не прагне лише «донести» свою позицію, а натомість створює умови для співпраці, де різні актори взаємно підсилюють одне одного. Цей процес часто має нелінійний характер: ініціатива може виходити не від офіційних структур, а від громадських організацій, університетів чи навіть окремих індивідів. У результаті формується багаторівнева система публічної дипломатії, у якій інформаційні, культурні, освітні, наукові, економічні та громадські зв'язки переплітаються і взаємно посилюють вплив один одного. Така модель не лише збільшує масштаб охоплення аудиторій, а й підвищує довіру, оскільки повідомлення надходять із різних джерел, не сприймаються як централізована пропаганда і тому мають більшу легітимність.

Мережева логіка змінює і роль держави у публічній дипломатії. Вона «перестає бути єдиним джерелом впливу й набуває функції координатора, фасилітатора та партнера. Основне завдання держави полягає не у тому, щоб домінувати у мережі, а у тому, щоб створити сприятливі умови для її розвитку, підтримувати комунікаційні зв'язки, стимулювати взаємодію різних акторів і забезпечувати синергію їхніх дій. Така трансформація підходів вимагає нових інституційних рішень: створення спеціальних структур для співпраці з неурядовими організаціями, розбудови стратегічних партнерств з університетами та науковими центрами, розширення ролі дипломатичних представництв як платформ для багатостороннього діалогу» (Ваганова, 2002,

с.62). Водночас держава продовжує виконувати функцію стратегічного орієнтира, визначаючи ключові наративи та цінності, які мають бути поширені у глобальному інформаційному просторі.

Окрема увага в рамках мережевої моделі приділяється горизонтальним зв'язкам, які формуються між рівноправними учасниками комунікативного процесу. Це відрізняє її не лише від традиційного вертикального підходу, а й від діалогічної моделі, яка здебільшого виходить із дуальної логіки «держава – аудиторія». У мережевому вимірі «акцент зміщується на горизонтальні платформи співпраці: професійні об'єднання, транснаціональні дослідницькі мережі, міські дипломатії, партнерські культурні та освітні проєкти. Такі зв'язки не мають чіткого центру, але вони створюють середовище, у якому циркулюють знання, ресурси та цінності, що формують позитивне сприйняття країни на глобальній арені» (Горбатенко, 2014, с.28).

Сучасна міжнародна практика пропонує багато прикладів ефективної реалізації мережевої моделі. Європейський Союз активно розвиває мережеві підходи через програми наукової та освітньої співпраці, підтримку транскордонних дослідницьких консорціумів та культурних ініціатив, що інтегрують університети, громадські організації та муніципалітети різних країн. Міста світу створюють власні мережі дипломатії, як-от «Eurocities» чи «C40», що дозволяє їм просувати інтереси у глобальних питаннях клімату, урбаністики та культури незалежно від національних урядів. Німеччина та Франція активно залучають культурні інститути до міжнародних мережних платформ, які поєднують мистецтво, освіту й науку. Україна, реагуючи на виклики російської агресії, розвиває власні мережеві ініціативи – зокрема, через розбудову глобальних коаліцій підтримки, партнерства між університетами, співпрацю з діаспорою та громадськими організаціями, які спільно формують позитивний наратив про Україну у світі.

Відповідно, мережева модель публічної дипломатії є не лише наступним етапом еволюції цієї сфери, а й якісно новим способом мислення про міжнародні комунікації. Вона ґрунтується на поліцентричності,

горизонтальності, взаємозалежності та кооперації, що відповідає структурі сучасного глобального простору. Її ефективність полягає у здатності інтегрувати різноманітні ресурси, створювати синергетичні ефекти та формувати довготривалі відносини на основі спільних цінностей і цілей. Мережева публічна дипломатія перетворює державу з монологічного мовця на активного учасника глобальної комунікаційної мережі, де вплив визначається не лише змістом повідомлень, а й характером зав'язків з іншими акторами. Саме тому вона дедалі більше стає не просто однією з моделей публічної дипломатії, а її системною основою у світі, де інформаційні потоки, партнерства та взаємодія стають ключовими ресурсами міжнародної політики.

Цифрова модель публічної дипломатії сформувалася внаслідок трансформації міжнародних комунікацій, важливим чинником якої стала прискорена цифровізація суспільства. Вона отримала ґрунтовне теоретичне осмислення у працях К. Бйоли та І. Манора. У наукових працях авторів, зокрема, у монографії «Цифрова дипломатія: теорія і практика» (2015), обґрунтовується перехід від традиційної державної комунікації до інтерактивної, алгоритмічно опосередкованої дипломатії, що функціонує в середовищі соціальних мереж і цифрових платформ (Bjola & Manor, 2015). І Манор показав, що цифрова дипломатія змінює не лише інструменти, а й саму логіку міжнародної взаємодії, оскільки комунікація стає горизонтальною, персоналізованою та миттєвою (Manor, 2019). Важливий внесок у розробку цифрового виміру публічної дипломатії зробили А. Сандре, який одним із перших систематизував практику «Twitter-дипломатії» (Sandre, 2015). Як бачимо, ці дослідники сформували розуміння цифрової моделі як інтерактивної, швидкої та керованої даними системи міжнародної комунікації, у якій держави взаємодіють із глобальними аудиторіями через соціальні мережі, онлайн-платформи та цифрові екосистеми, а їхня ефективність визначається здатністю адаптуватися до логіки алгоритмізованого інформаційного простору.

Відповідно, цифрова публічна дипломатія виникла як відповідь на глибинні зміни у способах створення, поширення та споживання інформації. З розвитком інтернету, соціальних медіа та мобільних технологій традиційні медіаканали втратили монополію на формування порядку денного. Інформаційний простір став більш фрагментованим, децентралізованим і демократичним, а аудиторії – активнішими й критичнішими. У цих умовах держави змушені були переосмислити свої підходи до публічної дипломатії: від жорстко структурованих кампаній до гнучких, інтерактивних стратегій, що враховують особливості цифрового середовища. Цифрова модель публічної дипломатії стала якісно новою парадигмою, у якій інформація поширюється не вертикально, а горизонтально, при цьому вплив залежить не стільки від ресурсів, скільки від здатності адаптуватися до логіки цифрової екосистеми.

Однією з найважливіших характеристик цифрової моделі є її інтерактивність, що «передбачає не лише поширення державних меседжів, а й активне залучення аудиторії до створення, обговорення та поширення контенту. Це означає відмову від монологічного стилю комунікації на користь діалогічного та навіть полілогічного форматів, у яких інформаційні потоки рухаються в обидва боки і взаємно впливають один на одного». У межах цієї моделі «державна не лише транслює свою позицію, а й слухає, реагує, коригує стратегії відповідно до реакції аудиторії» (Vjola, & Manor, 2024, с.31). Така динамічність суттєво підвищує ефективність комунікації, оскільки дозволяє враховувати контекст і потреби конкретних спільнот, що особливо важливо у глобальному, культурно різноманітному середовищі.

Цифрова модель докорінно змінює і роль часу у публічній дипломатії. Якщо у традиційній моделі інформаційні кампанії могли тривати тижні чи місяці, то у цифровому просторі інформація поширюється миттєво, а реакція аудиторії формується в реальному часі. Це створює як нові можливості, так і виклики. З одного боку, держави отримують змогу швидко реагувати на події, пояснювати свою позицію, формувати наративи ще до того, як вони будуть інтерпретовані іншими акторами. З другого боку, така швидкість вимагає

високої гнучкості, готовності до постійного моніторингу й оперативного ухвалення рішень, оскільки навіть невелика комунікативна помилка може миттєво поширитися й завдати репутаційної шкоди.

Одним із ключових інструментів цифрової публічної дипломатії є соціальні мережі. Вони «не лише забезпечують прямий канал зв'язку з мільйонами користувачів у різних країнах, а й дозволяють формувати персоналізовані стратегії комунікації, орієнтовані на конкретні групи аудиторії. Через соціальні мережі держави можуть вести пряму комунікацію без посередників, обходячи традиційні медіа, і водночас брати участь у глобальних публічних дискусіях. Twitter-дипломатія, офіційні акаунти міністерств закордонних справ і посольств, інтерактивні кампанії в Instagram чи ТікТок – усе це стало невід'ємною частиною сучасної дипломатичної практики» (Bjola, & Manor, 2024, с.126). Такі платформи дають змогу не лише поширювати меседжі, а й вибудовувати довіру, демонструвати відкритість і навіть створювати «людяний» образ державних інституцій, що значно підвищує їхню легітимність в очах іноземної громадськості.

Сучасна дипломатична практика пропонує багато прикладів ефективного застосування цифрової моделі. Міністерства закордонних справ провідних країн активно використовують соціальні мережі для комунікації з міжнародною аудиторією, зокрема стратегії цифрової дипломатії Великої Британії та США стали еталонними у цій сфері. Європейський Союз активно просуває власні політики через онлайн-кампанії, інтерв'ю та інтерактивні платформи. В Україні після 2014 року відбулась інтенсифікація цифрової дипломатії, яка включає англомовні офіційні акаунти, інформаційні кампанії, співпрацю з глобальними платформами та впливовими лідерами думок, що дозволяє доносити українську позицію безпосередньо до світової аудиторії та формувати стійкі міжнародні коаліції підтримки.

Отже, цифрова модель публічної дипломатії є не просто черговим етапом розвитку цієї сфери, а принципово новою парадигмою, що відповідає структурі сучасного глобального інформаційного середовища. Вона базується

на інтерактивності, швидкості, горизонтальності та аналітичній основі, змінює логіку комунікації та характер впливу, відкриває нові можливості для діалогу й партнерства. Її значення полягає не лише в ефективності поширення інформації, а й у здатності створювати цифрові простори взаємодії, де формуються нові наративи, ідентичності та цінності. У світі, де інформація стала головним стратегічним ресурсом, цифрова публічна дипломатія дедалі більше визначає успіх держав на міжнародній арені, перетворюючи цифровий простір на головне поле боротьби за серця та розуми глобальної спільноти.

Партнерська (коопераційна) модель публічної дипломатії ґрунтується на принципі багаторівневої взаємодії та спільної відповідальності різних акторів за формування зовнішньополітичного іміджу держави. На відміну від традиційної моделі, де ключову роль відіграють державні інституції, або діалогічної, що фокусується на двосторонній комунікації, партнерський підхід передбачає інтеграцію ресурсів урядових структур, бізнесу, академічного середовища, культурних інституцій, неурядових організацій і діаспорних спільнот.

Ця модель публічної дипломатії сформувалася у межах розвитку багаторівневого глобального управління та відображає тенденцію до інституційної інтеграції державних і недержавних акторів у процесі формування зовнішньополітичного іміджу. Теоретичні засади цього підходу розвивалися у працях Б. Гокінга, який підкреслював необхідність «спільного виробництва дипломатії» через партнерство урядів, громадянського суспільства та бізнесу (Hocking, 1996), а також Д. Пігмана, який аналізував роль публічно-приватних альянсів у сучасній дипломатичній практиці (Pigman, 2010). Значний внесок у концептуалізацію коопераційного виміру зробив Д. Паммент, який у своїх дослідженнях стратегічних комунікацій наголошував на координації державних структур із культурними, академічними та неурядовими інституціями для досягнення довгострокових зовнішньополітичних цілей (Pamment, 2012; Pamment, 2024). У сукупності ці підходи сформували розуміння публічної дипломатії як спільно

координованого процесу, у якому держава виступає не монопольним транслятором наративу, а стратегічним фасилітатором партнерств, що об'єднують урядові структури, бізнес, університети, культурні інституції та діаспорні спільноти задля досягнення узгодженого й стійкого міжнародного впливу.

Загалом партнерська (коопераційна) модель публічної дипломатії відображає перехід від вертикально організованої системи дипломатії до горизонтально структурованої архітектури співпраці, у якій ключовим ресурсом стає не лише інформація, а й довіра між учасниками процесу. Її ефективність визначається рівнем координації, прозорості та узгодженості дій партнерів, а також здатністю трансформувати окремі ініціативи у довгострокові проекти співробітництва. Партнерська модель особливо актуальна в умовах глобальних викликів і гібридних загроз, коли мобілізація міжнародної підтримки потребує не лише офіційних дипломатичних каналів, а й активної участі громадянського суспільства, приватного сектору та транснаціональних мереж. Саме у цій моделі публічна дипломатія постає як інструмент спільного творення міжнародного порядку денного, що підсилює позиції держави через кооперацію, а не виключно через комунікативний вплив.

Підсумовуючи, варто зауважити, що еволюція публічної дипломатії у ХХ–ХХІ століттях демонструє складний і багатовимірний процес трансформації зовнішньополітичних комунікацій, який відображає зміну самої структури міжнародного середовища, способів циркуляції інформації, ролі держави та очікувань глобальної аудиторії.

Разом ці п'ять моделей не лише відображають етапи розвитку публічної дипломатії, а й демонструють поступову зміну її сутності – від інструменту одностороннього впливу до механізму багаторівневої комунікації, партнерства та спільного вироблення смислів. У сучасному світі вони не існують ізольовано: традиційна модель зберігає значення у кризових ситуаціях, діалогічна забезпечує довіру та стабільні зв'язки, мережева створює синергетичні простори взаємодії, а цифрова відкриває нові горизонти

глобальної присутності та впливу. Їхнє поєднання формує комплексну архітектуру сучасної публічної дипломатії, яка дедалі більше стає ключовим інструментом зовнішньої політики, культурного впливу та стратегічної комунікації держав у глобалізованому, взаємозалежному та цифровізованому світі.

Водночас варто підкреслити, що публічна дипломатія як складова сучасної зовнішньополітичної стратегії держави базується не лише на концептуальних моделях та принципах, а й на різноманітних інструментах, що забезпечують її практичну реалізацію. Ці інструменти є засобами впливу на іноземну громадськість, формування позитивного іміджу держави, просування її цінностей та інтересів, створення сприятливого інформаційного середовища й розвитку довгострокових відносин із суспільствами інших країн. У сучасному глобалізованому світі «інструментарій публічної дипломатії є надзвичайно різноманітним, багаторівневим і гнучким, що зумовлено складністю міжнародних процесів, зростанням ролі недержавних акторів, стрімким розвитком цифрових технологій та зміною очікувань світової аудиторії. Якщо на початкових етапах становлення публічної дипломатії її інструменти обмежувалися здебільшого пропагандистськими засобами і діяльністю офіційних державних структур, то нині вони охоплюють широкий спектр механізмів – від культурних і освітніх проєктів до цифрових платформ, соціальних мереж і глобальних мережевих ініціатив» (Івченко, 1997, с.287).

Одним із базових і найдавніших інструментів публічної дипломатії є її культурний прояв, який полягає у поширенні національної культури, мистецтва, мови, традицій та цінностей за кордоном. Через культурні продукти держава формує позитивний імідж, підкреслює власну ідентичність і привабливість, зміцнює взаєморозуміння з іншими суспільствами. Такий вид дипломатії може реалізовуватися у найрізноманітніших формах – від організації міжнародних виставок, фестивалів, гастролей театрів і оркестрів до відкриття культурних центрів і проведення днів національної культури за кордоном. Цей інструмент має потужний потенціал «м'якої сили», оскільки

впливає не напряму, а через емоційно-ціннісні коди, формуючи симпатію до країни, яка стає підґрунтям для довіри і співпраці. В цьому контексті прикладами інституціалізованої дипломатії є діяльність таких організацій, як Goethe-Institut, British Council, Institut Français, Cervantes Institute, які реалізують масштабні програми культурного обміну, викладання мови, підтримки творчих проєктів і міжкультурного діалогу. В українському контексті важливу роль у цій сфері відіграє Український інститут, який поширює знання про українську культуру та історію, підтримує міжнародні мистецькі ініціативи та сприяє формуванню позитивного образу України у світі.

Поряд з культурою важливу роль у публічній дипломатії відіграють її освітня та наукова складові, що зосереджені на налагодженні академічних, освітніх і дослідницьких зв'язків між державами. Освіта і наука виступають універсальними мовами міжнародної взаємодії, здатними долати політичні й культурні бар'єри. Через освітні програми обміну, стипендіальні фонди, спільні університети й дослідницькі центри держави створюють можливості для глибокого знайомства іноземних громадян із власним суспільством, цінностями та моделями розвитку. Участь у таких програмах формує нове покоління лідерів, які мають позитивний досвід взаємодії з країною-організатором і нерідко стають її прихильниками та партнерами в майбутньому. Відомими прикладами інструментів такого роду дипломатії є американська програма Fulbright, європейська Erasmus+, британська Chevening, які об'єднують тисячі студентів, науковців та професіоналів із різних країн. Крім індивідуальних обмінів, цей прояв публічної дипломатії реалізується через створення двосторонніх університетів, спільних дослідницьких лабораторій, міжнародних академічних консорціумів. Ці інструменти не лише підвищують престиж і вплив держави, а й сприяють розвитку людського капіталу, інновацій і глобальних партнерств.

Ще одним важливим напрямом публічної дипломатії є інформаційна сфера, яка охоплює широкий спектр засобів і стратегій, спрямованих на

формування міжнародного інформаційного простору, донесення офіційних позицій держави та протидію дезінформації. Традиційно цей інструмент реалізується через міжнародне мовлення, пресслужби, інформаційні агентства, брифінги й офіційні заяви. У ХХ столітті такі структури, як BBC World Service, «Голос Америки», Deutsche Welle стали провідними інструментами публічної дипломатії, формуючи глобальні наративи про політичні цінності, економічні моделі та зовнішньополітичні пріоритети своїх держав. Такого роду публічна дипломатія виконує кілька стратегічних функцій: вона «не лише поширює офіційну інформацію, а й формує міжнародний порядок денний, підтримує легітимність зовнішньополітичних рішень, протидіє деструктивним інформаційним впливам. У сучасних умовах важливою складовою цього інструментарію стала боротьба з дезінформацією, гібридними загрозами та пропагандою, що вимагає поєднання державних і недержавних ресурсів, аналітичних центрів, технологічних компаній та громадянського суспільства» (Szostek, 2020, с.2732).

Цифрові інструменти стали однією з найдинамічніших складових сучасної публічної дипломатії. Вони охоплюють використання соціальних мереж, онлайн-платформ, віртуальних подій, мультимедійного контенту та алгоритмічної аналітики для взаємодії з міжнародною аудиторією. Соціальні мережі, такі як Twitter (X), Facebook, Instagram, TikTok, перетворилися на головні арени публічної дипломатії, де держави можуть вести прямий діалог з мільйонами користувачів у реальному часі. Цифрові платформи дозволяють не лише поширювати інформацію, а й створювати інтерактивні простори взаємодії – наприклад, проводити віртуальні пресконференції, онлайн-лекції, міжнародні кампанії або культурні події, доступні для глобальної аудиторії. Додаткову цінність мають аналітичні інструменти big data і штучного інтелекту, які дають змогу аналізувати настрої аудиторій, відстежувати поширення наративів, прогнозувати реакції на комунікаційні кампанії та оперативно коригувати стратегії. Цифрові інструменти значно підвищують

ефективність публічної дипломатії, роблячи її більш гнучкою, адресною та адаптивною до швидкоплинного інформаційного середовища.

Значну роль у сучасній публічній дипломатії відіграє її громадська складова – діяльність, спрямована на налагодження прямого контакту між державою та іноземною громадськістю поза офіційними міжурядовими каналами. Цей інструмент «передбачає організацію публічних лекцій, семінарів, конференцій, візитів журналістів, лідерів громадської думки, молоді, представників бізнесу й громадських організацій. Цей прояв публічної дипломатії має на меті створення середовища довіри, відкритості та взаєморозуміння, формування соціальних зв'язків і партнерських мереж. Її важливим аспектом є робота з лідерами думок, які здатні впливати на громадську думку у своїх країнах, а також підтримка спільних проєктів, що сприяють обміну досвідом та взаємному навчанню» (Pamment, Fjällhed, & Smedberg, 2024, с.53). Такі інструменти мають довготривалий ефект, оскільки створюють стійкі зв'язки, що зберігаються навіть за зміни політичних умов.

У межах аналізу публічної дипломатії доцільно виокремити її діаспорний вимір. Йдеться про використання потенціалу національних спільнот за кордоном як неформальних представників та комунікаторів державних інтересів у міжнародному середовищі. Діаспорні мережі здатні виконувати функції посередництва між країною свого походження та суспільством проживання, забезпечуючи циркуляцію інформації, культурних наративів і соціального досвіду. Через таку взаємодію держава отримує можливість не лише формувати позитивне сприйняття власного іміджу, а й розширювати економічне партнерство, поглиблювати культурні й освітні контакти, а також просувати стратегічні інтереси на рівні громадської думки та політичних еліт.

Не менш важливим інструментом виступають міський та регіональний рівні дипломатії, які базуються на активній участі місцевих органів влади, муніципалітетів і регіональних структур у міжнародній взаємодії. У сучасному світі міста дедалі частіше стають суб'єктами глобальної політики, формуючи

власні мережі співпраці, обмінюючись досвідом і просуваючи локальні інтереси. Тому, саме через міський рівень публічної дипломатії держави отримують додаткові канали впливу на міжнародну громадськість і зміцнюють свій імідж як відкритих і партнерських учасників глобальних процесів. Цей інструмент також сприяє локалізації глобальних цінностей і створює умови для більш тісної взаємодії між суспільствами на рівні «знизу вгору».

Сукупність усіх цих інструментів створює комплексну систему публічної дипломатії, у якій кожен елемент виконує власну функцію, але водночас взаємодіє з іншими, підсилюючи загальний ефект. Культурний аспект формує емоційно-ціннісне підґрунтя взаєморозуміння, освітній – створює довготривалі зв'язки між поколіннями лідерів і професіоналів, інформаційний – визначає наративні рамки глобального дискурсу, цифровий – забезпечує швидкість, масштаб і інтерактивність комунікації, громадський – формує мережі довіри, діаспорний – мобілізує ресурси транснаціональних спільнот, а міський – локалізує глобальні процеси на рівні громад. Взаємодіючи між собою, ці інструменти створюють багатовимірне середовище впливу, у якому держави можуть просувати свої інтереси, зміцнювати позиції на міжнародній арені та формувати позитивне сприйняття у світової громадськості.

У сучасних умовах ефективна публічна дипломатія неможлива без інтеграції всіх цих інструментів у цілісну стратегічну систему. Вона вимагає від держави гнучкості, інноваційності та здатності адаптуватися до нових реалій глобального середовища. Кожен з інструментів має свої переваги та обмеження, але лише їхнє взаємне доповнення дозволяє досягти максимальної ефективності. Публічна дипломатія більше не є набором ізольованих заходів – це комплексна діяльність, яка поєднує культуру, освіту, науку, інформацію, технології, соціальні зв'язки та локальні ініціативи в єдиний механізм впливу. Саме така інтеграція дозволяє державам будувати сталі й довірливі відносини із зовнішнім світом, просувати свої цінності та інтереси, зміцнювати власну

м'яку силу і бути активними суб'єктами у формуванні глобального порядку денного. У цьому сенсі інструменти публічної дипломатії не є другорядними засобами зовнішньої політики, а становлять її невід'ємну основу, яка визначає здатність держави бути почутою, зрозумілою та прийнятою у світовому комунікаційному просторі.

Методологічна логіка дослідження визначається принципом поєднання історико-генетичного та порівняльно-аналітичного підходів. Історико-генетичний метод використовується для простеження еволюції концептуальних засад публічної дипломатії від її класичних інтерпретацій, пов'язаних із культурними обмінами та пропагандою часів «холодної війни», до сучасних багатоканальних комунікативних стратегій у цифровому середовищі. Це дозволяє виявити ключові етапи трансформації підходів, інструментів та інституційної організації публічної дипломатії, а також простежити зміни у розумінні її ролі у структурі зовнішньої політики.

Порівняльно-аналітичний підхід забезпечує можливість зіставлення концепцій і практик публічної дипломатії різних країн, виявлення їхніх спільних рис та відмінностей, а також оцінки ефективності окремих інструментів і стратегій. У межах цього підходу проведено аналіз досвіду США, Великої Британії, Франції, Німеччини, а також країн Східної Європи, зокрема України, у сфері реалізації публічної дипломатії, з урахуванням специфіки їхніх політичних систем, культурних традицій та інформаційного середовища.

Важливим методологічним орієнтиром стала концепція міждисциплінарності, що дало змогу поєднати інструменти та методи різних наукових дисциплін. Так, для вивчення комунікативних стратегій і каналів використано методи контент-аналізу, медіааналізу та дискурс-аналізу; для виявлення соціально-психологічних аспектів впливу – елементи соціологічного опитування та аналізу фокус-групових досліджень; для оцінки іміджевих ефектів – методи репутаційного аудиту та аналізу бренду держави.

Контент-аналіз застосовано для систематичного вивчення змісту офіційних документів, публічних заяв, виступів, інформаційних матеріалів і медіапродукції, пов'язаних з реалізацією публічної дипломатії. Медіааналіз дозволив оцінити динаміку та тональність висвітлення діяльності певної держави у провідних зарубіжних та національних засобах масової інформації, а також виявити найбільш ефективні канали комунікації з іноземними аудиторіями. Дискурс-аналіз, у свою чергу, забезпечив глибше розуміння того, яким чином формуються та інтерпретуються ключові меседжі публічної дипломатії у різних культурних контекстах.

Для дослідження структурно-організаційних аспектів публічної дипломатії застосовано інституційний аналіз, що передбачає вивчення організаційної побудови відповідальних відомств і установ, механізмів їх взаємодії з іншими державними та недержавними акторами, а також оцінку ефективності їхньої діяльності. Додатково використано кейс-стаді – метод вивчення конкретних випадків реалізації публічної дипломатії, що дозволяє проаналізувати особливості застосування різних інструментів у специфічних політичних і культурних умовах.

Методологічна конструкція дослідження базується на принципах наукової об'єктивності, системності та верифікованості результатів. Принцип об'єктивності забезпечує неупереджене відображення фактів і подій, уникнення однобічних оцінок, а також критичне ставлення до використаних джерел. Принцип системності передбачає розгляд публічної дипломатії як цілісної системи, елементи якої взаємопов'язані та взаємодіють у рамках загальної зовнішньополітичної стратегії держави. Принцип верифікованості гарантує можливість перевірки отриманих результатів через відкриті джерела та відтворювані методики аналізу. Узагальнюючи, можна стверджувати, що обраний комплекс методів та підходів дав змогу не лише описати концептуальні засади та практичні інструменти публічної дипломатії, а й критично оцінити їхню ефективність у конкретних політичних і культурних

контекстах, виявити тенденції розвитку та запропонувати рекомендації для удосконалення національних стратегій у цій сфері.

Висновки до Розділу 1

Проведене дослідження теоретико-методологічних засад публічної дипломатії дозволяє сформулювати низку узагальнюючих положень, що мають концептуальне значення для подальшого аналізу цього феномену.

Насамперед встановлено, що публічна дипломатія є системним явищем сучасних міжнародних відносин, яке виходить за межі класичної міждержавної дипломатії та функціонує у площині взаємодії держави з іноземними суспільствами. Її сутність полягає не лише у трансляції офіційної позиції, а у формуванні довготривалих відносин, заснованих на довірі, взаєморозумінні та спільному виробленні смислів. Відповідно, публічна дипломатія постає як інструмент стратегічного впливу, що поєднує інформаційні, культурні, освітні та комунікативні практики в єдину багаторівневу систему.

Дослідження зарубіжного наукового дискурсу дало змогу систематизувати основні концептуальні підходи до осмислення публічної дипломатії. З'ясовано, що її теоретичне обґрунтування розвивалося у кількох взаємопов'язаних напрямках: у межах концепції «м'якої сили», де наголос зроблено на привабливості цінностей і культурних ресурсів; у рамках теорій стратегічних комунікацій, що інтегрують публічну дипломатію у загальну архітектуру державної інформаційної політики; у мережевих моделях, які підкреслюють роль горизонтальної взаємодії та участі недержавних акторів; у підходах національного брендингу, що розглядають державу як суб'єкт символічної конкуренції; а також у концепціях цифрової дипломатії, пов'язаних із трансформацією комунікативного середовища. Таким чином,

публічна дипломатія не може бути редукована до жодного з цих підходів, а постає як інтегративна категорія, що поєднує їхні ключові елементи.

Проведений аналіз свідчить, що еволюція публічної дипломатії відображає загальні зміни у структурі міжнародної системи. Перехід від біполярної моделі до глобалізованого багатопольярного середовища, а також розвиток цифрових технологій спричинили зміну комунікативної логіки: від одностороннього мовлення – до діалогічності, від централізованої моделі – до мережевої, від домінування держави – до залучення бізнесу, академічних інституцій, культурних організацій і діаспор. У цьому контексті ефективність публічної дипломатії дедалі більше визначається не масштабом інформаційного впливу, а якістю та стійкістю сформованих зв'язків.

Особливого значення набуває цифровий вимір публічної дипломатії. Доведено, що соціальні платформи, аналітика даних і персоналізовані комунікативні стратегії змінюють механізми взаємодії з аудиторіями, створюючи умови для оперативного реагування та одночасно посилюючи ризики маніпуляції й інформаційної вразливості. Це зумовлює потребу в поєднанні технологічної ефективності з етичними стандартами прозорості та достовірності. Таким чином, цифрова дипломатія постає не як окремий різновид, а як трансформований вимір загальної системи публічної дипломатії.

Аналіз вітчизняного наукового дискурсу засвідчив, що в Україні формується власна концептуальна традиція дослідження публічної дипломатії, яка поєднує запозичені теоретичні моделі з урахуванням національної специфіки. Вітчизняні дослідники наголошують на важливості інституційної координації, інтеграції принципів стратегічних комунікацій, розвитку партнерства між державними структурами та громадянським суспільством, а також на потребі адаптації інструментів публічної дипломатії до умов гібридних загроз та інформаційного протистояння. Водночас виявлено необхідність подальшої теоретичної систематизації та чіткого структурування наукових підходів.

Отже, за результатами розділу публічна дипломатія визначається як комплексний механізм формування міжнародної підтримки та зміцнення позицій держави у глобальному інформаційному просторі. Її функціонування ґрунтується на поєднанні ціннісної привабливості, стратегічної узгодженості дій, інституційної координації та мережевої взаємодії різних акторів. Отримані теоретичні узагальнення створюють методологічну основу для подальшого дослідження практичних моделей реалізації публічної дипломатії та аналізу її ролі у формуванні сучасної зовнішньополітичної стратегії держави.

РОЗДІЛ 2

СТРАТЕГІЇ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ, КАНАДИ ТА АВСТРАЛІЇ

2.1. Трансформація моделей та інституційної структури публічної дипломатії Великої Британії

Британська модель публічної дипломатії має тривалу історію формування, яка розпочалася у міжвоєнний період і зазнала суттєвих трансформацій після 1945 року. Так, на першому етапі важливу роль у здійсненні публічної дипломатії Великої Британії відіграла Британська рада, створена у 1934 році як головна інституція культурного виміру зовнішньополітичної діяльності та просування англійської мови за кордоном. Сама логіка заснування Ради, як зауважує Д. Кулл, відображала усвідомлення урядом Великої Британії важливості «м'якого» впливу як засобу підтримки міжнародного авторитету. Просування культури, мистецтва, мови й освіти стало невід'ємною складовою стратегії, спрямованої на зміцнення довіри до країни та закріплення її ролі як носія демократичних і гуманістичних цінностей (Cull, 2009, с.23).

Водночас активність Британської ради від самого початку виходила за межі суто мовної чи мистецької діяльності. Уже на ранньому етапі її функціонування простежувалася орієнтація на інтегрований формат роботи, який поєднував культурні, освітні та інформаційні складові. Саме в цьому проявлялася своєрідність британського підходу, що з часом сформував власну концептуальну модель, відмінну від практик інших країн. На відміну від французьких чи німецьких інституцій, які переважно акцентували увагу на популяризації національної літератури, театру або мистецької спадщини, Британська рада від початку діяла у ширшій парадигмі: розробляла освітні проєкти, сприяла розвитку академічної мобільності та забезпечувала

інформаційну репрезентацію держави на міжнародному рівні. Такий комплексний підхід створював відчуття системності та стратегічної узгодженості британської культурної політики, яка поступово утверджувалася як довготривалий механізм зовнішнього впливу (Byrne, 2023, с.495).

У міжвоєнний період Британська рада значну увагу приділяла розширенню доступу до англійської мови як глобального засобу комунікації. Поширення мовних курсів і створення освітніх центрів сприяли формуванню покоління інтелектуалів та професіоналів у різних країнах, які сприймали англійську не лише як інструмент спілкування, але і як символ причетності до певного культурного та політичного простору. Отже, на цьому етапі публічна дипломатія виконувала роль не лише зовнішньополітичного інструмента, а й довгострокового механізму формування культурних і ціннісних орієнтирів за межами Великої Британії.

У передвоєнний період і в роки Другої світової війни значення Ради істотно посилилося, оскільки інформаційна боротьба стала стратегічним чинником поряд із військовими операціями. У цих умовах вона активізувала культурно-просвітницьку діяльність у країнах-союзниках та нейтральних державах, формуючи у міжнародній свідомості образ Великої Британії як держави, що відстоює свободу, демократичні засади та охорону культурної спадщини. Паралельно розгорталися програми співробітництва з університетами й науковими установами, що давало змогу зберігати інтелектуальну присутність країни у світовому академічному просторі навіть за умов воєнних потрясінь (Byrne, 2023, с.502).

Символічно важливим було те, що Британська рада, на відміну від пропагандистських апаратів тоталітарних режимів, прагнула позиціонувати себе не як інструмент нав'язування, а як канал діалогу. У цьому проявлялася стратегічна різниця між британською моделлю й практиками держав, які орієнтувалися на агресивну інформаційну політику. Британська дипломатія через Раду підкреслювала відкритість, інклюзивність і орієнтацію на

взаєморозуміння, що значно підвищувало довіру до країни й формувало довгостроковий капітал симпатій.

Важливо зауважити, що перший етап розвитку британської публічної дипломатії мав і концептуальні наслідки для подальшої еволюції даного інституту. Саме в цей час було закладено основи ідеї «м'якої сили» як інструмента міжнародної політики. Британська рада демонструвала, що культурний і освітній вплив може мати не менш відчутний ефект, ніж дипломатичні чи економічні засоби. Подальша історія британської публічної дипломатії лише підтвердила значення цих інституційних напрацювань, адже модель, сформована у 1930-х роках, залишилася основою стратегій впливу і в другій половині ХХ століття, і в умовах сучасної глобалізації.

Отже, активність Британської ради в міжвоєнну добу доцільно інтерпретувати як початкову фазу формування британської публічної дипломатії, в межах якої поєднувалися завдання культурної репрезентації, розвитку освітніх зв'язків та налагодження інформаційного обміну. Як підкреслює А. Атертон, саме в цей період було закладено підвалини подальшої інституційної розбудови публічної дипломатії у Великій Британії. Рада сформувала своєрідну модель зовнішньої культурної політики, що вирізнялася системністю, багатовекторністю та стратегічною орієнтацією на тривалу перспективу. Її принциповою особливістю стала здатність держави конструювати позитивний міжнародний імідж не лише через військово-політичні чи економічні ресурси, а передусім завдяки культурним, освітнім і гуманітарним інструментам впливу. Накопичений у міжвоєнний період досвід став методологічною та практичною основою для подальших трансформацій британської публічної дипломатії в повоєнну епоху, коли перед країною постали виклики відновлення міжнародного статусу та необхідність пристосування до нової конфігурації глобального порядку (Atherton, 1994, с. 47).

Другий етап розвитку публічної дипломатії Великої Британії розпочався у період після Другої світової війни, коли перед урядом постало завдання

відновити авторитет країни на міжнародній арені в умовах поступової втрати статусу колоніальної імперії. Важливим інструментом досягнення поставлених цілей на цьому етапі стала BBC World Service, що виконувала функції глобального інформаційного мовника, поширюючи британські наративи, сприяючи просуванню демократичних цінностей і зміцненню довіри до країни (Snow, 2009, с.71).

Попри статус держави-переможниці у Другій світовій війні, країна зіткнулася з глибокою економічною кризою, послабленням військового та фінансового ресурсного потенціалу, а також поступовою втратою статусу колоніальної імперії. У цих умовах проблема відновлення міжнародного авторитету набула особливого значення. Велика Британія прагнула зберегти статус великої держави, здатної впливати на глобальні процеси, однак досягала цієї мети вже не стільки військовими чи економічними інструментами, скільки через «м'яку силу» – поширення цінностей, культури та комунікативних стратегій.

Одним із ключових викликів стало стрімке згорання Британської імперії. Від Індії (1947 р.) до Африки (1950–1960-ті рр.) Велика Британія втрачала прямий контроль над територіями, які століттями були джерелом її геополітичного та геоекономічного впливу. Це породжувало потребу у створенні нових форм взаємодії з колишніми колоніями, зокрема у рамках Співдружності націй. Саме тут публічна дипломатія відіграла фундаментальну роль: вона допомагала зберегти символічні та культурні зв'язки, трансформуючи імперський спадок у ресурс партнерських відносин (Brown, 2025, с.80).

Публічна дипломатія у цей період стала інструментом «пом'якшення» деколонізаційних процесів. Вона дозволяла Великій Британії демонструвати готовність до діалогу, підтримувати співпрацю у сферах освіти, науки та культури, створювати образ країни, яка поважає право народів на самовизначення, але водночас залишається орієнтиром демократичного розвитку.

Слід зауважити, що вагомий внесок у відновлення міжнародної репутації Великої Британії зробила BBC World Service, яка в повоєнний період набула статусу одного з ключових глобальних мовників. Після 1945 року вона перетворилася на важливий інструмент зовнішньої комунікації держави, виконуючи функцію міжнародного інформаційного посередника. Її діяльність була спрямована на трансляцію британського бачення світових подій, відстоювання національних інтересів у міжнародному просторі та зміцнення довіри до британських медіаресурсів як авторитетних і надійних джерел інформації. BBC World Service транслювала новини та культурні програми десятками мов, охоплюючи слухачів від Європи до Африки й Азії. Її репутація як незалежного та авторитетного джерела інформації стала ключовим активом у часи «холодної війни», коли конкуренція між ідеологіями вимагала від держав надійних і переконливих каналів комунікації. Велика Британія використовувала BBC не як пропагандистський інструмент у радянському стилі, а як символ «свободи слова» та «незалежної журналістики». Це підвищувало легітимність британських меседжів і формувало образ країни, що уособлює демократичні стандарти (Fisher, 2009, p.256).

Поряд з BBC World Service активну роль, як і раніше, відігравала Британська Рада, яка після війни стала центральним культурно-дипломатичним інститутом. У 1950-1960-х роках її основним завданням було поширення англійської мови, підтримка освітніх і наукових обмінів, організація культурних виставок і мистецьких подій. Британська Рада виступала як «культурний посол» держави, формуючи позитивне ставлення до британської літератури, театру, музики та мистецтва.

Слід підкреслити, що особливого значення набули програми освітньої складової публічної дипломатії – стипендії для студентів з країн Азії та Африки, створення англомовних освітніх центрів, підтримка викладання англійської у школах колишніх колоній. Англійська мова поступово закріплювалася як глобальна *lingua franca*, що забезпечувало Великій Британії

унікальний ресурс довготривалого «м'якого» культурного впливу (Haigh, 1974, с.126).

Зазначимо, що післявоєнна публічна дипломатія Великої Британії тісно перепліталася з логікою «холодної війни». Країна активно використовувала свої комунікативні інститути для протистояння радянському впливу. BBC World Service та Британська Рада поширювали наративи про демократичні свободи, парламентську систему, ринкову економіку. Їхня діяльність допомагала протиставляти «британський спосіб життя» радянській моделі, підкреслюючи його привабливість для суспільств, що перебували у пошуку альтернатив. У цьому сенсі британська публічна дипломатія, як і американська, виконувала роль «ідеологічного фронту». Водночас Британія вирізнялася більшою увагою до культурного та освітнього виміру, намагаючись будувати довготривалі зв'язки замість короткострокового пропагандистського ефекту.

Окремо слід наголосити на тому, що важливим тестом для британської публічної дипломатії стала Суецька криза 1956 року. Військове втручання Великої Британії та Франції у Єгипті, яке зазнало поразки через тиск США та СРСР, серйозно підірвало міжнародний авторитет Лондона. Ця подія показала, «що традиційні інструменти «жорсткої сили» більше не гарантують успіху, а ефективність впливу залежить від довіри світової спільноти. У відповідь на це британська дипломатія ще більше зосередилася на культурних, інформаційних та освітніх механізмах. Відновлення позитивного іміджу стало головним завданням, а публічна дипломатія перетворилася на стратегічний ресурс» (Mitchell, 1986, с.89).

У 1960-1970-х роках відбувалося поступове інституційне оформлення публічної дипломатії. Міністерство закордонних справ та у справах Співдружності (FCO) почало інтегрувати діяльність BBC World Service та Британської ради у ширші зовнішньополітичні стратегії. З'явилися довгострокові плани культурних і освітніх програм, що мали на меті зміцнити авторитет Британії у країнах, які проходили етап національного будівництва.

Як зазначає Д. Мітчел, на цьому етапі публічна дипломатія стала «візитною карткою» Британії у світі, що «дозволяло зберігати вплив навіть за умов обмежених матеріальних ресурсів. Вона забезпечувала присутність на глобальній арені, підтримувала зв'язки зі Співдружністю, конкурувала з радянськими та американськими моделями інформаційної політики» (Mitchell, 1986, с.89).

Третій етап (1970–1990-ті роки) характеризувався остаточним інституційним оформленням публічної дипломатії як важливої складової зовнішньої політики, коли Британська рада та BBC World Service були інтегровані в ширші урядові стратегії. Зокрема, у 1980-х роках у контексті політики «твердого тетчеризму» простежувалася тенденція до активного використання інформаційних ресурсів для зміцнення іміджу країни як сучасної ліберальної демократії, орієнтованої на глобальне лідерство.

Період із 1973 по 1999 рік можна окреслити як інтеграційний етап розвитку публічної дипломатії Великої Британії, адже саме він позначений вступом держави до Європейських Співтовариств, а відтак – участю у процесах становлення нової політичної та комунікативної системи на континенті. Це був час, коли сама концепція публічної дипломатії набула нового змісту: від класичного «культурного представництва» й «інформаційного впливу» вона поступово трансформувалася у багатовимірний інструмент «м'якої сили», зорієнтований не лише на просування іміджу Великої Британії, а й на укорінення європейських цінностей серед внутрішньої та зовнішньої аудиторії (Reynolds, 2013, с.242). Участь у європейській інтеграції об'єктивно змусила Лондон поєднувати власні національні інтереси з загальноєвропейськими пріоритетами, що суттєво вплинуло на практику дипломатичної діяльності.

Варто зазначити, що в цей період публічна дипломатія Великої Британії перебувала під подвійним впливом: з одного боку, зберігалася довга традиція її культурного вектору, інституціалізованого ще у міжвоєнний час створенням Британської Ради, з іншого – зростала потреба в активній адаптації до нових

форматів комунікації, які диктував Європейський Союз. Публічна дипломатія Великої Британії у складі ЄС була не ізольованим явищем, а складовою загального інтеграційного проєкту, де ключовим завданням стало формування європейської ідентичності на основі демократичних цінностей, верховенства права, поваги до прав людини і культурного різноманіття. Водночас Британія завжди залишалася специфічним учасником цього процесу: вона не відмовлялася від власних глобальних традицій, пов'язаних із колишньою імперською спадщиною та участю в Співдружності націй, але поступово інтегрувалася в нові механізми колективної зовнішньої комунікації.

Розвиток британської публічної дипломатії в означений період значною мірою корелював із інформаційними та нормативними пріоритетами європейської інтеграції. У 1970–1980-х роках стратегічний фокус зміщувався на нейтралізацію усталених упереджень щодо Європейського Союзу та конструювання його позитивного іміджу як простору миру, передбачуваності та соціально-економічного процвітання. Для Великої Британії ця стратегія була внутрішньо напруженою, адже за умов стійкого євроскептицизму в суспільстві уряд опинявся між двома комунікативними завданнями: з одного боку, необхідністю демонструвати європейським партнерам лояльність до спільних принципів і політичних орієнтирів, а з іншого – потребою переконувати власних громадян у доцільності інтеграційного курсу.

Показовим є те, що у 1980–1990-х роках культурна сфера стала ключовим напрямом публічної дипломатії, отримуючи підтримку як на рівні ЄС, так і на рівні національної політики. Британська рада залишалася провідним інструментом поширення англійської мови та британських освітніх стандартів, що сприймалося як один з найефективніших способів впливу на зарубіжні суспільства. Паралельно посилювався й медійний вимір публічної дипломатії: BBC World Service розширювала свою міжнародну присутність, забезпечуючи доступність інформації про Британію та європейські інституції, що стало особливо важливим в умовах «холодної війни» та трансформації глобальної інформаційної системи. Британські комунікативні ресурси цього

періоду мали дуальний характер: вони одночасно «просували образ держави як сучасного демократичного актора і підтримували поширення загальноєвропейських меседжів, які підкреслювали спільні цінності інтеграційного простору» (Ritter, 2021, с.83).

Важливо підкреслити, що європейський контекст не просто наклався на британську дипломатичну практику, а став її невід'ємною складовою. Участь у виробленні комунікативних стратегій ЄС сформувала для Великої Британії новий горизонт взаємодії, у межах якого вона вже не могла обмежитися лише трансляцією власних культурних і політичних символів. Виникла потреба у поєднанні двох рівнів – просування британських національних інтересів і водночас позиціонування себе як важливого учасника європейської політичної архітектури. Ця подвійність згодом стала одним із ключових факторів розвитку британської публічної дипломатії, що забезпечувала державі можливість залишатися впливовим гравцем у світі навіть в умовах поступової втрати прямого імперського домінування.

У даному контексті особливого значення набули питання ідентичності. Публічна дипломатія Великої Британії на інтеграційному етапі сприяла поширенню уявлення про країну як про невід'ємну складову європейської спільноти, але водночас намагалася зберегти власні історичні традиції та інституційні особливості. Це проявлялося у прагненні наголосити на культурному внеску Британії у європейський простір, на поширенні англійської мови як глобального засобу комунікації та на репрезентації британських університетів як центрів наукової думки світового рівня. Такий підхід забезпечував Британії можливість водночас інтегруватися у європейський простір і зберігати окремішність, що відповідало внутрішньополітичним очікуванням і традиційній орієнтації британського суспільства на «особливий шлях» (Brown, Morgan and McGrath, 2009, с.79).

Показово, що у цей період британська публічна дипломатія поступово почала застосовувати і нові інструменти, які виходили за межі класичного культурного й освітнього обміну. Поширення європейських цінностей,

наголос на демократичних стандартах, акцент на підтримці прав людини й верховенства права ставали наскрізними мотивами британських комунікацій. Участь у створенні спільних європейських програм, фінансування освітніх і наукових обмінів, культурних фестивалів та спільних медійних кампаній поступово розширювали простір британської присутності, водночас формуючи позитивне уявлення про сам Європейський Союз. Тобто Велика Британія на цьому етапі поєднувала класичні механізми просування власного іміджу з колективними проєктами, у межах яких спільна ідентичність формувалася через мережу культурних та інформаційних зв'язків.

Не менш важливим є те, що інтеграційний етап відзначався розвитком концептуальної бази публічної дипломатії. У наукових і політичних дискусіях посилювалася увага до ролі суспільної думки, до необхідності залучення громадян до європейських процесів і до визнання того, що ефективність зовнішньої політики визначається не лише міждержавними переговорами, а й здатністю впливати на настрої зарубіжних суспільств (Hocking, 1996, с.40). Для Британії це було особливо актуально, адже саме через публічну дипломатію вона мала змогу послаблювати внутрішні сумніви щодо своєї участі в інтеграції, водночас формуючи власну стратегічну позицію всередині ЄС. Відповідно, публічна дипломатія стала інструментом подвійного призначення: вона одночасно працювала на зовнішнє позиціонування і на внутрішнє переконання, що відображало новий характер взаємодії політики, інформації та суспільства наприкінці ХХ століття.

У підсумку інтеграційний етап розвитку публічної дипломатії Великої Британії був періодом формування складної багатовимірної системи комунікацій, яка поєднувала національні та європейські орієнтири. Саме в ці десятиліття склалася модель, що «поєднувала традиційну культурну дипломатію, сучасні медійні практики та поступове впровадження нових технологій у сферу комунікації» (Graham, 2014, с.189). Британська публічна дипломатія, діючи в умовах європейської інтеграції, забезпечила державі можливість залишатися вагомим актором міжнародної політики, адаптуватися

до змін глобальної системи безпеки та сформувати основу для подальших трансформацій у XXI столітті.

Четвертий етап розвитку британської публічної дипломатії розпочався у 1990-х роках і тривав до початку XXI століття. Він був зумовлений глобалізаційними процесами та зростанням ролі комунікаційних технологій у міжнародних відносинах. Як наголошує Д. Паммент, у цей час уряд Великої Британії усвідомив, що культурні й освітні інструменти вже не можуть залишатися єдиною основою публічної дипломатії, тому постала потреба у поєднанні їх із сучасними інформаційними ресурсами, орієнтованими на масові аудиторії (Pamment, 2016, p. 6).

Британська рада розширила свою діяльність у сфері освітніх програм, міжнародних стипендій і підтримки культурних проєктів, а BBC World Service активно розвивала мультимедійні формати, переходячи від традиційного радіомовлення до цифрових платформ. У 2000-х роках публічна дипломатія стала інтегрованою складовою стратегічної комунікативної політики уряду. Міністерство закордонних справ та у справах Співдружності (FCO) утворило спеціальні підрозділи для координації діяльності в сфері міжнародних комунікацій. Водночас в британських урядових документах дедалі частіше наголошувалося на ролі публічної дипломатії як інструменту захисту національних інтересів у глобалізованому світі. Особлива увага приділялася таким напрямкам, як протидія дезінформації, просування цінностей ліберальної демократії, підтримка міжнародних культурних ініціатив і активне залучення діаспорних спільнот.

Період 2000-2010 років у розвитку публічної дипломатії Великої Британії став визначальним для становлення її сучасної моделі, адже саме тоді відбулося поєднання двох процесів – активного впровадження цифрових технологій у сферу зовнішньополітичної комунікації та зміни глобального безпекового середовища після терористичних атак 11 вересня 2001 року. Як зазначають експерти, у попередні роки публічна дипломатія Великої Британії переважно мала класичну форму співробітництва у сфері культури і освіти, у

тому числі в рамках процесів євроінтеграції. Але у 2000-х роках вона набула нових форм, пов'язаних із зростанням потреби протистояти численним кризам, формувати в умовах глобальних зрушень новий імідж країни, швидко реагувати на виклики інформаційно-комунікаційного розвитку та прискорення процесів цифровізації усіх сфер життєдіяльності суспільства (Ramment, 2016, с.14).

Уже на початку 2000-х років у британських політичних і наукових колах дедалі більше усвідомлювалася теза про те, що традиційна дипломатія в «закритій вежі» більше не відповідає вимогам часу. Новітні інформаційні технології спричинили безпрецедентне зростання потоків комунікації, зробивши зарубіжну громадськість більш поінформованою та вимогливою до політичних процесів. Для Великої Британії це означало необхідність зміни характеру зовнішньої політики: відтепер увага мала приділятися не лише міжурядовим переговорам, а й системній роботі з громадською думкою за кордоном (Leonard, Stead and Smewing, 2002, с.71). Саме тому Міністерство закордонних справ та у справах Співдружності (Foreign and Commonwealth Office – FCO) почало активно інвестувати у розвиток комунікаційних платформ, створення вебсайтів і поширення офіційної інформації в Інтернеті.

Особливу роль у трансформації британської публічної дипломатії відіграли події 2001 року у США, які змістили акценти з просування позитивного іміджу держави як сучасної й інноваційної на захист національних інтересів і забезпечення глобальної безпеки. Велика Британія як союзник Сполучених Штатів у війні проти тероризму опинилася під критичним поглядом світової громадськості, і саме публічна дипломатія була покликана компенсувати іміджеві витрати. Уряд активізував співпрацю з такими ключовими інституціями, як BBC World Service та Британська рада, з метою підвищення ефективності поширення інформації про позицію Лондона, водночас створюючи позитивні образи британської культури, освіти, науки та технологій. Водночас можемо зауважити, що досягнуті наслідки мали суперечливий характер: у низці держав Близького Сходу та Азії сприйняття

Великої Британії формувалося насамперед крізь призму її участі у військових операціях в Афганістані та Іраку, що суттєво послаблювало результативність ініціатив у сфері публічної дипломатії.

У другій половині 2000-х років на перший план вийшов цифровий вимір публічної дипломатії, який став логічною відповіддю на зростання впливу інтернету та соціальних мереж. У 2008 році FCO створило спеціальну платформу «Digital Diplomacy Hub», яка стала своєрідним комунікаційним центром для британських дипломатів у всьому світі. Її завданням було забезпечення методичної й технічної підтримки дипломатів, які почали активно використовувати соціальні мережі – насамперед Twitter (X) і Facebook – для прямої комунікації з іноземними аудиторіями. Так виник феномен «твіпломатії», коли» міністри, послы та навіть прем'єр-міністр почали вести власні акаунти, інформуючи громадськість у режимі реального часу про політичні події, міжнародні зустрічі чи ключові рішення» (Dinata, 2014, с.25). Це свідчило про радикальну зміну підходів до практики публічної дипломатії: якщо раніше дипломатія базувалася на контрольованих повідомленнях через ЗМІ, то тепер вона передбачала відкритий діалог, інтерактивність і швидку реакцію на суспільні запити.

Важливою характеристикою британської публічної дипломатії цього періоду була її орієнтація на залучення (engagement). Якщо у попередні десятиліття головним завданням залишалося інформування, то у 2000-х роках постала потреба забезпечити участь зарубіжної громадськості у діалозі з британськими інституціями. У цьому сенсі «цифрові технології стали унікальним ресурсом: вони дозволили не лише поширювати інформацію, а й отримувати зворотний зв'язок, формувати спільноти прихильників, мобілізувати підтримку певних політичних ініціатив» (Pamment, 2012, с.72). Британські дипломати почали виступати в новій ролі – і як офіційні представники держави, і як активні комунікатори, здатні будувати довгострокові відносини довіри із зарубіжними суспільствами.

Цифровізація публічної дипломатії у 2000-2010 роках супроводжувалася й інституційними змінами. Уряд розробив низку посібників і рекомендацій для дипломатів щодо використання нових медіа, зокрема щодо ведення блогів, розміщення відео- та фотоматеріалів у мережі, організації онлайн-тренінгів. Важливим аспектом стало навчання дипломатів навичкам кризової комунікації, адже інформаційні виклики вимагали швидких і зважених реакцій (Ramment, 2012, с.136). З огляду на досвід війни в Іраку, було зрозуміло, що інформаційні втрати можуть мати довготривалі негативні наслідки для іміджу держави, а тому публічна дипломатія мала стати невід'ємною складовою безпекової політики.

Слід також зауважити, що незважаючи на значні зусилля, у цей період британська публічна дипломатія зіткнулася з низкою обмежень і проблем. По-перше, ускладнилася взаємодія між традиційними культурними інституціями, такими як Британська рада, і новими цифровими структурами, що вимагали більшої гнучкості та експериментальності. По-друге, постала проблема довіри: активна участь Великої Британії у воєнних кампаніях зумовила скептичне ставлення до будь-яких комунікативних ініціатив, навіть культурних і освітніх. По-третє, розвиток цифрової дипломатії супроводжувався і новими ризиками – зростанням кількості фейкових новин, інформаційних атак і загроз кібербезпеці. Це вимагало постійної адаптації та вироблення нових стратегій реагування.

Сучасний же етап розвитку британської публічної дипломатії можна простежити з початку 2010-их, коли «ключовим викликом стало зростання конкуренції у сфері міжнародної комунікації та необхідність адаптації до цифрового середовища. Велика Британія послідовно інвестувала у розвиток культурних програм, міжнародних освітніх проєктів, водночас зміцнюючи позиції BBC World Service як глобального мовника, що забезпечує доступ до об'єктивної інформації навіть у кризових регіонах» (Brown, 2012, с.90). Особливого значення набуло питання «британського бренду» у контексті Brexit, коли уряд опинився перед завданням утримати довіру партнерів і

продемонструвати привабливість моделі відкритого суспільства, незважаючи на вихід з ЄС.

Протягом 2010-2016 років британська публічна дипломатія завершила процес системної інституціоналізації на основі концепції «м'якої сили». Якщо у 1990-2000-х роках акценти робилися переважно на поширенні культурних і освітніх програм, використанні медійних інструментів та цифрових інновацій, то у 2010-х роках Велика Британія перейшла до створення цілісної державної стратегії, яка визнавала «м'яку силу» одним із ключових елементів зовнішньої політики. Відповідно, цей етап характеризувався не тільки посиленням значення установ, покликаних забезпечувати міжнародну присутність Великої Британії, а й прагненням синхронізувати «м'які» та «жорсткі» засоби державної політики. Йшлося про включення публічної дипломатії до ширшої архітектури національної безпеки та стратегій підвищення глобальної конкурентоспроможності країни.

Прихід до влади коаліційного уряду у 2010 році призвів до перегляду зовнішньополітичних пріоритетів, що зумовило системну оптимізацію інституційних структур та скорочення обсягів фінансування проєктної діяльності. Підкреслюється важливість стратегічного планування проєктів та максимальне використання різноманітних заходів для просування привабливості Великої Британії, таких як візит Папи Римського Бенедикта XVI у вересні 2010 року, весілля принца Вільяма і Кейт Міддлтон в 2011 році і, безумовно, Олімпійські ігри 2012 року.

Розкриваючи особливості цього періоду, слід зауважити, що на зазначеному етапі різноманітні проєкти мали на меті не стільки покращення образу Сполученого Королівства загалом, скільки досягнення чітко визначених завдань (зокрема, покращення інвестиційного клімату, розвиток торгівлі, збільшення туризму), що отримало назву «національне цілеспрямоване просування» (targeted national promotion) (Pamment, 2016, с. 159).

Слід підкреслити, що у 2010-2016 роках Британська рада остаточно утвердилася як центральний інститут просування британської «м'якої сили». Вона здійснювала масштабні культурні проекти у країнах Близького Сходу, Азії та Африки, розвивала програми академічної мобільності, підтримувала викладання англійської мови у світі. Особливий наголос робився на використанні освіти як інструменту публічної дипломатії: розширення мережі освітніх програм, міжнародних стипендій (наприклад, Chevening Scholarships) та партнерських проєктів з університетами дозволило зміцнити позиції Британії як глобального освітнього центру.

Паралельно BBC World Service, який традиційно був важливим інструментом британського впливу, отримав додаткові повноваження у сфері цифрових комунікацій. Мовник активно розвивав онлайн-платформи, створював мультимедійний контент для мобільних пристроїв і соціальних мереж, що забезпечувало охоплення нових аудиторій. BBC World Service виступала не лише джерелом новин, а й як авторитетним голосом, що транслював британське бачення ключових міжнародних подій – від кризи у Сирії до незаконної анексії Криму Росією у 2014 році. Медійний компонент публічної дипломатії поєднував інформування з формуванням довгострокового іміджу Великої Британії як країни, що відстоює цінності демократії, свободи слова та верховенства права.

Основним здобутком цього етапу стало нормативне закріплення «м'якої сили» як самостійного вектора зовнішньополітичної стратегії Великої Британії. Для її практичної реалізації було задіяно низку ключових державних відомств: Міністерство закордонних справ і справ Співдружності (Foreign and Commonwealth Office), Міністерство культури, ЗМІ і спорту (Department for Culture, Media & Sport), Міністерство міжнародного розвитку (Department for International Development).

У 2012 р. напередодні Олімпійських ігор у Лондоні було запущено програма GREAT Britain як стратегічна ініціатива «ребрендингу» іміджу Великої Британії. На відміну від попередніх кампаній, GREAT стала

довгостроковим інструментом публічної дипломатії, що функціонує й донині. Ключовими особливостями програми є побудова системи міжвідомчої координації, транслювання образу Британії як країни з багатою спадщиною, яка водночас є лідером у сфері інновацій, освіти та креативних індустрій, переосмислення поняття «велич», що у сучасних реаліях повинна мати асоціації не з військовою міццю, а з культурним капіталом і технологіями. Реалізація програми довела свою успішність у залученні інвестицій та інтелектуального капіталу, формуванні привабливого туристичного іміджу, залученні іноземних студентів, зміцненні потенціалу «м'якої сили», покращенні сприйняття держави іноземною аудиторією (Лялька, 2019а).

У 2014 році Комітет з міжнародних відносин Палати лордів підготував фундаментальну доповідь «Переконання і влада у сучасному світі» (House of Lords Select Committee on Soft Power and the UK's Influence, 2014), у якій прямо наголошувалося, що Велика Британія має значний потенціал «м'якої сили», однак для його реалізації потрібна більш чітка стратегія та координація дій. У документі вперше було офіційно окреслено поняття «м'якої сили» у парламентському вимірі, що означало її інституційне визнання.

У 2015–2021 рр. було оприлюднено низку стратегічних документів уряду Великої Британії, зокрема Strategic Defence and Security Review (Cabinet Office & Ministry of Defence, 2015) та Global Britain in a Competitive Age: The Integrated Review of Security, Defence, Development and Foreign Policy (Cabinet Office, 2021), у яких наголошувалося, що використання «м'якої сили» має стратегічне значення поряд із військовими й економічними інструментами. У документах підкреслювалася необхідність поєднання переконання та стримування, що відображає перехід до концепції «розумної сили» (smart power) як інтегрованого підходу до реалізації зовнішньої політики.

Значну роль у цей час відігравали масштабні культурні кампанії. Одним із найяскравіших прикладів стала організація Олімпійських ігор у Лондоні 2012 року, які виступили потужним інструментом публічної дипломатії (Ramment, 2012а). Ця подія продемонструвала здатність Великої Британії не

лише організувати масштабні глобальні проекти, але й репрезентувати свою культуру, історію та інноваційний потенціал. Паралельно реалізовувалися численні ініціативи з підтримки британського мистецтва, літератури, музики та кінематографа у світі, що формувало образ сучасної, відкритої, креативної держави, здатної конкурувати у сфері глобальної культурної індустрії.

Окремого аналізу потребує дипломатична активність Великої Британії у період трансформаційних процесів, пов'язаних із подіями «Арабської весни». У цей період Лондон намагався збалансувати підтримку демократичних змін із завданням збереження регіональної стабільності, інтегруючи інструменти публічної дипломатії у ширшу зовнішньополітичну стратегію. Зокрема, активізувалися освітні програми, ініціативи у сфері медіакомунікації та культурні проекти, спрямовані на взаємодію з громадянським суспільством країн Північної Африки та Близького Сходу (Foreign and Commonwealth Office, 2011). Така практика засвідчила функціонування публічної дипломатії як механізму адаптивного реагування в умовах політичної нестабільності та засобу просування ціннісних орієнтирів у кризових контекстах.

Водночас, попри значні успіхи інституціоналізації «м'якої сили», цей етап супроводжувався низкою викликів. По-перше, в умовах бюджетних скорочень у суспільстві виникали дискусії щодо доцільності витрат на культурний та освітній виміри публічної дипломатії. Зокрема, Британська рада неодноразово опинялася під загрозою зменшення фінансування, що ставило під сумнів сталість її програм. По-друге, активна роль Великої Британії у міжнародних конфліктах, зокрема в Лівії (2011 р.), створювала ризик подвійних стандартів, де, з одного боку, декларувався пріоритет поширення демократичних цінностей, а з другого – відбувалося застосування військової сили. Це викликало скепсис у деяких країнах і знижувало рівень довіри до британських комунікативних ініціатив. По-третє, конкуренція у сфері «м'якої сили» ставала дедалі відчутнішою. Китай, РФ, країни Перської затоки активно розвивали власні культурні та медійні інституції, що змушувало Британію шукати нові підходи до підтримання свого глобального авторитету.

Період 2010–2016 рр. став етапом системного впорядкування та структурного оформлення британської публічної дипломатії як самостійного напрямку державної політики. У цей час вона перестала функціонувати переважно як сукупність окремих культурних чи освітніх ініціатив і була інтегрована у стратегічне планування зовнішньополітичної діяльності. Концепція «м'якої сили» отримала інституційне закріплення в урядових і парламентських документах, а профільні структури були наділені чітко окресленими завданнями щодо її реалізації. Посилення ролі Британської ради, модернізація BBC World Service, активізація міжнародних культурних програм та впровадження цифрових інструментів комунікації засвідчили перехід до більш узгодженої моделі зовнішньополітичного позиціонування.

Відповідно, зазначений етап означав формування комплексної системи зовнішньополітичних комунікацій, у межах якої публічна дипломатія почала розглядатися як невід'ємний елемент реалізації національних інтересів. Його значення полягає не лише у розширенні інструментарію, а й у посиленні координації між державними структурами та культурно-інформаційними інституціями. Саме в цей період було закладено підвалини сучасної британської моделі, що поєднує культурний вплив, інформаційну присутність та стратегічну адаптивність до змін глобального середовища.

Наслідком зазначених трансформацій стало посилення міжнародної суб'єктності Великої Британії в умовах зростаючої глобальної конкуренції. Інституційна консолідація публічної дипломатії дозволила підвищити узгодженість зовнішньополітичних меседжів, забезпечити стабільність комунікативної присутності у стратегічно важливих регіонах та зміцнити довіру до британських інституцій як до джерел інформації та партнерства.

Крім того, інституціоналізація «м'якої сили» створила підґрунтя для подальшої адаптації зовнішньополітичної стратегії у період після виходу Великої Британії з Європейського Союзу. Сформована у 2010–2016 рр. модель дозволила компенсувати часткове звуження формального політичного впливу шляхом активнішого використання культурних, освітніх та інформаційних

ресурсів, що сприяло підтриманню глобальної присутності держави в нових умовах. Отже, етап 2010–2016 рр. мав не лише організаційне, а й стратегічне значення, оскільки визначив напрям подальшого розвитку британської публічної дипломатії як інструменту забезпечення впливу, партнерства та міжнародної репутації держави.

Аналіз британської моделі публічної дипломатії уможливив висновок, що її визначальною рисою є поєднання глибоко інституціалізованих культурних та освітніх інструментів із сучасними медійними та цифровими ресурсами. Велика Британія послідовно вибудувала комплексну систему зовнішньополітичної діяльності, де провідними агентами виступають Британська рада та BBC World Service, тоді як роль уряду зосереджена на стратегічному плануванні та координації. Такий підхід дозволив сформувати стабільний позитивний образ країни у світі, що ґрунтується на поєднанні культурного авторитету, освітньої привабливості та інформаційної присутності.

Становлення системи британської публічної дипломатії стало результатом поєднання традиційних дипломатичних підходів та інноваційних інструментів комунікації із зарубіжною аудиторією. Історично Велика Британія посідала особливе місце у світовій політиці завдяки своїй колоніальній спадщині, розгалуженій системі культурних і освітніх інституцій, а також високій ролі англійської мови як глобального засобу комунікації. Саме ці чинники, на думку Е Тейлора, призвели до того, що ще «з середини ХХ ст. публічна дипломатія у британському контексті була тісно пов'язана з культурним та освітнім впливом, а не лише з офіційною дипломатичною активністю» (Tylor, 1999, с.231).

Ключовими принципами британської публічної дипломатії є інституційна спадковість, поєднання діяльності державних і недержавних акторів, пріоритет «м'якої сили» у зовнішньополітичній діяльності. Так, інституційна спадковість проявилася у діяльності таких організацій, як Британська рада, яка виступає головним провідником культурного виміру

публічної дипломатії, та BBC World Service, що виконує роль глобального інформаційного ресурсу й формує позитивне уявлення про країну. Ці інституції зберегли відносну автономію від уряду, що дозволило їм стати незалежними і водночас ефективними каналами комунікації.

Одним із ключових принципів британської публічної дипломатії є інституційна спадковість, що виявилася у діяльності таких організацій, як British Council (створений у 1934 р.), який став головним провідником культурного виміру публічної дипломатії, та BBC World Service, що виконує роль глобального інформаційного ресурсу й формує позитивне уявлення про країну. Ці інституції зберегли відносну автономію від уряду, що дозволило їм вибудувати репутацію незалежних і водночас ефективних каналів комунікації.

Другим принципом виступає поєднання державних та недержавних акторів, адже британська публічна дипломатія завжди ґрунтувалася на партнерстві урядових структур (зокрема Міністерства закордонних справ і у справах Співдружності націй) із громадськими, академічними та культурними організаціями. Це надало їй гнучкості й можливості до адаптації в умовах глобальних викликів (Szondi , 2009, с.298).

Третім принципом є пріоритет «м'якої сили», що проявляється у ставці на поширення британських культурних цінностей, освітніх стандартів і демократичних традицій. За рахунок розгалуженої мережі культурних центрів, програм академічних обмінів, грантів та стипендій Велика Британія змогла створити позитивний образ держави, здатної впливати не примусом, а привабливістю власної моделі розвитку.

Особливе значення для британської публічної дипломатії має глобальний вимір, що випливає з історичного статусу Британської імперії та сучасної ролі держави у Співдружності націй. Це визначає спрямованість публічної дипломатії не лише на стратегічних партнерів у Європі та США, а й на країни Азії, Африки та Латинської Америки, де традиційно зберігалися культурні й освітні впливи Великої Британії.

Отже, в сучасних умовах одним із провідних принципів британської публічної дипломатії є її адаптивність до цифрової доби, що передбачає активне використання соціальних мереж, цифрових платформ та інноваційних форматів комунікації. Водночас важливого значення набувають прозорість і відкритість інформаційної політики, які забезпечують позиціонування країни як демократичної держави з високими стандартами свободи слова.

На сучасному етапі розвитку публічна дипломатія Великої Британії функціонує як багаторівнева система, що поєднує офіційні дипломатичні інструменти та незалежні культурно-освітні інституції. При цьому британська модель діє не як вертикально централізована, а як мережево-інтегрована структура. Такий підхід дає змогу враховувати специфіку регіонів, у яких реалізуються програми, та одночасно підтримувати єдині стратегічні цілі держави.

Відповідно, сучасна британська публічна дипломатія спирається на розгалужену систему інституційних механізмів, що поєднують культурну автономію, освітню співпрацю та інформаційний вплив. Діяльність культурно-освітніх інституцій сприяє формуванню довготривалих партнерських зв'язків і зміцненню позитивного міжнародного іміджу держави через інструменти «м'якої сили». Водночас глобальна медійна присутність Великої Британії забезпечує вплив на міжнародний інформаційний простір, підтримуючи репутацію країни як демократичної держави з усталеними стандартами свободи слова та професійної журналістики. У сукупності ці механізми формують цілісну модель зовнішньої комунікації, орієнтовану на стратегічне зміцнення міжнародного авторитету держави.

Важливою складовою британської публічної дипломатії є стратегічна узгодженість дій, що виявляється у координації між Міністерством закордонних справ і недержавними акторами. Така взаємодія забезпечує цілісність стратегічного бачення, в межах якого поєднуються політичні, культурні та інформаційні пріоритети держави.

На сучасному етапі особливої ваги набуває цифровий вимір дипломатії, що реалізується через активне використання соціальних мереж, онлайн-платформ і цифрових кампаній. Цифрові технології розглядаються не лише як канал поширення інформації, а як інструмент формування інтерактивного середовища для діалогу з іноземними аудиторіями. Це посилює оперативність комунікації та розширює можливості впливу на міжнародну громадську думку.

Не менш значущим є орієнтир на глобальну інклюзивність, що виявляється у прагненні розширювати партнерські зв'язки як із традиційними союзниками, так і з країнами, що розвиваються. Такий підхід відповідає логіці багатопольярного світу та моделі «м'якої сили», спрямованої на формування довготривалих відносин довіри.

Таким чином, сучасна публічна дипломатія Великої Британії ґрунтується на поєднанні культурної автономії, інформаційної довіри, стратегічної координації та глобальної відкритості. Саме їх синергія забезпечує зміцнення міжнародного авторитету держави та її конкурентоспроможності на світовій арені.

2.2. Стратегічні пріоритети та інструментарій публічної дипломатії Канади

Публічна дипломатія Канади постає як комплексна система культурних, освітніх, інформаційних і комунікативних інструментів, спрямованих на посилення міжнародного статусу держави та конструювання її позитивної репутації у глобальному просторі. Її своєрідність визначається історичними обставинами становлення канадської зовнішньої політики: тривалий час країна перебувала під вагомим геополітичним впливом Великої Британії та Сполучених Штатів Америки, водночас прагнучі виробити власний самобутній образ у системі міжнародних відносин. Канадський підхід характеризується виразною орієнтацією на принципи багатокультурності,

захист прав людини, миротворчу діяльність і активну інтеграцію в діяльність міжнародних інституцій. Відповідно, канадська модель публічної дипломатії від самого початку ґрунтувалася не на демонстрації силового потенціалу, а на формуванні атмосфери довіри, розвитку партнерських зв'язків і закріпленні образу держави як своєрідного посередника між Північчю та Півднем, а також між Заходом і Сходом.

Становлення публічної дипломатії Канади безпосередньо корелює із процесами трансформації її міжнародної ідентичності. Протягом тривалого часу держава залишалася в орбіті Британської імперії, поступово виборюючи політичну автономію та культурну суб'єктність. Міжвоєнний період і перші десятиліття після завершення Другої світової війни стали визначальними для формування інституційних засад і концептуальних орієнтирів публічної дипломатії, які згодом трансформувалися у розгалужену систему культурних, освітніх, інформаційних та комунікативних механізмів. Особливість цього етапу для Канади полягала в його подвійній функції: з одного боку, йшлося про утвердження держави як самостійного актора міжнародної політики, а з іншого – про внутрішнє консолідування багатокультурного суспільства, історично сформованого з англо- та франко-канадських спільнот, а також численних іммігрантських груп.

Передусім, слід зауважити, що у процесі аналізу еволюції публічної дипломатії Канади необхідно враховувати трансформацію інституційної структури зовнішньополітичного відомства. У 1909–1993 рр. основним органом було Department of External Affairs, що відображало класичну модель зовнішніх зносин домініонного типу. У 1993 р. відбулося перейменування на Department of Foreign Affairs and International Trade (DFIT), що зафіксувало розширення мандату у сфері міжнародної торгівлі. У 2013 р. структура функціонувала під назвою Department of Foreign Affairs, Trade and Development (DFATD), що відобразило інтеграцію напрямів міжнародної допомоги та розвитку. Із 2015 р. і по сьогодні використовується назва Global Affairs Canada

(GAC), яка підкреслює комплексний підхід до зовнішньої політики, торгівлі та міжнародного розвитку (Global Affairs Canada, 2025e).

Загалом же витоки канадської публічної дипломатії доцільно пов'язувати з участю держави у Першій світовій війні та подальшими зусиллями щодо утвердження власного міжнародного авторитету. Попри відсутність повної зовнішньополітичної автономії на той момент, активна участь канадських військових у ключових бойових операціях і значні людські втрати стали підґрунтям для накопичення нового символічного ресурсу, який згодом активно інтегрувався в офіційні наративи та міжнародні комунікації держави.

Міжвоєнний період виявився важливим для інституціоналізації культурного виміру публічної дипломатії. Саме тоді почали створюватися перші організації, які можна вважати прототипами майбутніх інституцій публічної дипломатії. Уряд Канади підтримував діяльність у сфері культури, освіти та науки, яка мала чітку зовнішньополітичну спрямованість: з одного боку, йшлося про демонстрацію культурної самобутності Канади за межами країни, а з другого – про налагодження міжнародних контактів у галузі науки та освіти, що мало слугувати зміцненню міжнародного статусу країни (Axworthy, 2010, с.12). У цей час активно розвивалася й діяльність преси та радіо як важливих каналів комунікації. Канадські ЗМІ прагнули відобразити власний погляд на глобальні процеси, відтак формуючи незалежний від Британії інформаційний образ.

Значний імпульс подальшому розвитку публічної дипломатії Канади надала Друга світова війна. Участь у воєнних діях, роль у перемозі союзників та зростання міжнародного авторитету відкрили перед Канадою нові можливості. Саме тоді виявилася потреба у створенні системи цілеспрямованої комунікації з міжнародною громадськістю, яка б дозволила країні конвертувати свої внески у війні у тривалі символічні й політичні дивіденди. Відтак після 1945 року Канада починає поступово вибудовувати власну модель публічної дипломатії, яка ґрунтувалася на трьох ключових

засадах: миротворчості, багатокультурності та партнерстві у міжнародних організаціях.

Миротворчий вимір став однією з ключових характеристик означеного періоду. Канадські представники на міжнародній арені послідовно відстоювали принципи колективної безпеки та долучилися до процесу заснування Організації Об'єднаних Націй. Подальша активна участь у миротворчих операціях під егідою ООН сприяла формуванню стійкого уявлення про Канаду як державу-посередника, здатну брати участь у врегулюванні міжнародних конфліктів. Саме цей репутаційний капітал став одним із наріжних каменів її публічної дипломатії: у зовнішніх комунікативних стратегіях акцент робився на моральному авторитеті країни, відповідальності та готовності підтримувати мир і глобальну стабільність, що вигідно відрізняло канадський підхід на тлі більш прагматично-інструментальних або силових моделей інших держав.

Не менш вагомою основою стала політика багатокультурності. У перші десятиліття після Другої світової війни Канада поступово надала цій політиці інституційного оформлення, закріпивши її як офіційний державний курс, що безпосередньо вплинуло на зміст і інструментарій публічної дипломатії. Презентація моделі гармонійного співжиття різних етнічних, мовних і релігійних спільнот виконувала подвійну функцію: всередині країни вона сприяла зміцненню соціальної згуртованості, а назовні – стала одним із ключових маркерів канадської ідентичності у світовому дискурсі (Макар, 2020). У зовнішньополітичних комунікаціях дедалі частіше підкреслювався канадський досвід інтеграції іммігрантів та забезпечення культурного плюралізму як зразок, релевантний для інших суспільств. Таким чином, багатокультурність трансформувалася в ефективний ресурс канадської «м'якої сили» та важливий елемент її іміджевої стратегії.

Третьою засадою цього етапу, на нашу думку, була активна участь у міжнародних організаціях, насамперед ООН і ЮНЕСКО, які стали важливими платформами для публічної дипломатії Канади. Через участь у цих структурах

країна не лише поширювала свої ідеї, а й отримувала доступ до широкої міжнародної аудиторії, де могла позиціонуватися як відповідальний і конструктивний партнер. Особливо важливим стало використання освітніх та культурних програм під егідою ЮНЕСКО, що давало можливість представникам Канади поширювати свій досвід, брати участь у міжнародних дискусіях і налагоджувати контакти з громадськістю різних країн.

У цей період розпочинає активну діяльність і державне радіо. Саме воно починаючи з 1945 р. стало важливим каналом поширення інформації про Канаду у світі, відіграючи роль «голосу» країни для зарубіжної аудиторії. Через програми про культуру, музику, політичні дискусії та новини канадські медіа вибудовували образ країни як демократичної, відкритої та миролюбної (Dewitt, & John, 1983, с.37). Це стало одним із перших прикладів застосування медіа як інструмента публічної дипломатії у сучасному сенсі.

Поступово формувалася і спеціальна інституційна база для реалізації публічної дипломатії. Зовнішньополітичне відомство Канади почало приділяти дедалі більше уваги культурним та освітнім програмам, розглядаючи їх як засіб посилення зовнішньополітичного впливу. Водночас університети та дослідницькі інститути активно долучалися до міжнародних академічних обмінів, що створювало додаткові канали для поширення інформації про Канаду. Система стипендій і програм для іноземних студентів формувала довгострокові мережі контактів, які згодом сприяли поглибленню двосторонніх відносин та утвердженню позитивного іміджу країни.

Характерною рисою першого етапу було й те, що канадська публічна дипломатія мала значною мірою реактивний характер: вона формувалася у відповідь на глобальні виклики та зміни міжнародної ситуації. Проте навіть за цих умов уряд і суспільство поступово усвідомлювали важливість системного підходу до комунікації з міжнародною громадськістю (Keating, 1993, с.86). У цьому сенсі період від міжвоєнних років до 1960-х можна вважати часом становлення й концептуалізації публічної дипломатії Канади, коли було

зкладено основи культурної, освітньої та інформаційної діяльності, що у подальшому розвинулися у цілісну стратегію.

Отже, перший етап розвитку публічної дипломатії Канади став важливим фундаментом для подальших трансформацій. Він поєднав у собі прагнення закріпити міжнародний авторитет країни через символічний капітал участі у війнах та миротворчих ініціативах, використання багатокультурності як ресурсу «м'якої сили», розвиток культурних та освітніх програм, а також створення власних інформаційних каналів для зовнішньої аудиторії. Саме цей синтез дав змогу Канаді поступово сформуванати відносно самостійну модель публічної дипломатії, яка у наступні десятиліття набула рис комплексності та інституційної зрілості.

Другий етап розвитку публічної дипломатії Канади охоплює період від початку 1960-х до кінця 1980-х років і позначений глибокими структурними та концептуальними зрушеннями, що відображали як внутрішні суспільно-політичні процеси, так і зміни міжнародного середовища. Саме у цей час Канада почала більш послідовно і системно вибудовувати власну модель публічної дипломатії, надаючи їй форми організованої державної політики та поступово закріплюючи інституційну базу. Якщо у попередній період публічна дипломатія здебільшого була реактивною і мала обмежене коло інструментів, то у 1960-1980-х роках вона набуває масштабності, багаторівневості та цілеспрямованого характеру.

На внутрішньому рівні важливим поштовхом до трансформацій стала стратегія багатокультурності, яка в 1971 році була закріплена як офіційна державна політика урядом П'єра Трюдо. Це рішення мало принципове значення для публічної дипломатії, оскільки перетворювало багатокультурність із соціальної реальності на інструмент міжнародного іміджевого просування. Канадська дипломатія активно почала використовувати аргумент культурного розмаїття як складову унікальності країни та як свідчення її здатності гармонізувати різноманітні етнічні, мовні й релігійні спільноти. Відтак образ Канади як «мозаїки культур» став однією з

провідних тем у комунікативних стратегіях держави, що дозволяло вирізняти її серед інших країн, насамперед серед сусідів – США, які традиційно апелювали до ідеї «плавильного котла» (Natil, 2024, с.57).

Міжнародний контекст цього періоду також сприяв еволюції канадської публічної дипломатії. Холодна війна вимагала від держав не лише силових, а й інформаційно-культурних засобів протидії, що стимулювало зростання уваги до публічної дипломатії в глобальному масштабі. Канада, розташована між двома світовими центрами – США і СРСР, намагалася сформувати власну стратегічну нішу, яка б дозволила їй уникати однозначної асоціації з будь-яким блоком, водночас залишаючись у західному таборі. Це знаходило відображення у просуванні країни як миротворця, посередника й захисника міжнародного права. На цьому етапі канадська дипломатія активно наголошувала на своїй ролі в ООН, зокрема у миротворчих місіях, що підкріплювалося активною комунікативною діяльністю через засоби масової інформації, культурні програми й освітні проекти.

У 1960-1970-ті роки відбувається інституціоналізація публічної дипломатії. Зовнішньополітичне відомство Канади створює окремі підрозділи, відповідальні за культурні та інформаційні програми. Значного розвитку зазнає діяльність Канадського агентства міжнародного розвитку, заснованої у 1968 році, яка поєднувала зовнішню допомогу з елементами публічної дипломатії (Lentner, 1976, с.40). Участь Канади у міжнародних програмах розвитку, фінансування освітніх проектів у країнах Глобального Півдня, сприяння розвитку демократії та прав людини стали тим інструментарієм, що дав змогу зміцнювати позитивний імідж держави, підкреслюючи її гуманістичний і моральний авторитет.

Особливе місце у другому етапі займає культурний аспект публічної дипломатії. Протягом 1960-1980-х років уряд Канади активно підтримував просування канадського мистецтва, музики, літератури й кіно за кордоном. Важливу роль відігравали культурні виставки, міжнародні фестивалі та участь у світових виставкових заходах. Ця активність мала на меті не лише

популяризацію канадської культури, але й формування образу Канади як креативної, відкритої та сучасної держави. Характерно, що у цьому прояві культурної дипломатії наголос робився як на англо-, так і на франкофонних традиціях, що мало слугувати підтвердженням канадського багатокультурного ідентифікатора (Pamment, Fjällhed & Smedberg, 2024, с.67). Зокрема, Квебек почав розвивати власні міжнародні культурні ініціативи, що суттєво доповнило стратегію канадської публічної дипломатії.

У цей період формується й освітній вектор публічної дипломатії Канади. Активно розширюються академічні обміни, створюються стипендіальні програми для іноземних студентів, які дозволяли Канаді формувати довгострокові партнерські мережі з майбутніми елітами інших країн. Особливо важливою була політика залучення студентів із країн, що розвиваються, які після повернення додому ставали «неформальними амбасадорами» канадських цінностей. Розвиток університетської співпраці з Європою, Азією, Африкою і Латинською Америкою сприяв глобалізації освітнього простору Канади та утверджував її як привабливий напрям академічної мобільності.

Важливим інструментом другого етапу стають також медіа. Передачі охоплювали дедалі ширшу аудиторію, а зміст програм зосереджувався на висвітленні канадського способу життя, демократичних інститутів, культурного розмаїття й міжнародних ініціатив країни. У цей час канадські журналісти й культурні діячі дедалі частіше залучалися до міжнародних проєктів, що створювало додаткові можливості для просування державного іміджу (Cull, 2020, с.17).

Доцільно наголосити, що впродовж 1960–1980-х років канадська публічна дипломатія дедалі активніше спиралася на потенціал міжнародних організацій як ключовий інструмент зовнішньополітичної присутності. У цей період Канада послідовно утверджувала себе як держава, здатна впливати на глобальні процеси передусім через механізми багатостороннього співробітництва, а не через застосування силових важелів. Активна участь у

миротворчих місіях під егідою ООН, а також діяльність у межах Співдружності націй, слугували не лише практичним виявом прихильності до принципів міжнародної взаємодії, а й ефективним інструментом формування позитивного образу держави. Особливої ваги це набувало в контексті деколонізаційних процесів у країнах Азії та Африки, які в означений період здобували політичну незалежність і формували нові моделі міжнародних відносин. Залучення Канади до культурних, освітніх та гуманітарних програм у цих регіонах сприяло закріпленню за нею репутації відкритого й доброзичливого партнера. Такий підхід став характерною рисою канадської публічної дипломатії, орієнтованої на довгострокове партнерство, символічний капітал довіри та нормативний вплив у міжнародному середовищі.

У 1970-1980-ті роки публічна дипломатія Канади почала відповідати й на нові глобальні виклики. Розвиток комунікаційних технологій, посилення впливу телебачення і формування глобальних інформаційних потоків зумовили потребу адаптації інструментів публічної дипломатії. У цей період канадські дипломати почали наголошувати на важливості сучасних форм комунікації, що включало роботу з мас-медіа, організацію публічних заходів, співпрацю з неурядовими організаціями та залучення громадянського суспільства. Водночас з'явилися перші елементи брендингу держави: Канада почала свідомо формувати власний міжнародний образ як демократичної, мирної та інноваційної країни.

Важливим результатом цього етапу став вихід публічної дипломатії Канади за межі виключно урядових структур. У процесі її інституційного та змістового розвитку дедалі активніше долучалися недержавні актори – громадські організації, університетські спільноти, культурні інституції та професійні асоціації, які формували розгалужену мережу зовнішньополітичної взаємодії та впливу. Унаслідок цього канадська модель публічної дипломатії набула виразно багатосуб'єктного характеру, що відповідало внутрішній логіці політичної організації країни, заснованій на принципах партнерства,

плюралізму та децентралізації. Така еволюція сприяла не лише розширенню інструментарію зовнішніх комунікацій, але й посиленню їхньої легітимності, адже міжнародна репрезентація Канади дедалі більше відображала її суспільну різноманітність та інституційну відкритість (Snow, 2020, с. 10).

У підсумку другий етап розвитку публічної дипломатії Канади можна охарактеризувати як період інституційної зрілості та концептуальної визначеності. Він закріпив багатокультурність як центральний елемент міжнародного іміджу, розширив інструментарій через культуру, освіту, медіа й міжнародні організації, а також забезпечив розбудову інституційної бази для подальших трансформацій. Цей період став підґрунтям для переходу до сучасної фази публічної дипломатії Канади, яка згодом почала адаптуватися до умов глобалізації та цифрової епохи, проте її фундаментальні цінності – миротворчість, багатокультурність і партнерство – залишилися незмінними.

Третій етап розвитку публічної дипломатії Канади (1990-2000-ні роки) вирізняється якісно новими характеристиками, зумовленими змінами у міжнародному середовищі після завершення холодної війни, а також внутрішніми процесами, пов'язаними з посиленням ролі глобалізації, прискоренням інформаційної революції та поширенням цифрових технологій. Саме у цей період Канада трансформує свою публічну дипломатію у відповідь на нові виклики та можливості, що постали перед світовою спільнотою. Якщо на попередньому етапі центральними складовими виступали багатокультурність, миротворчість і гуманітарна допомога, то в 1990-2000-ті роки до цього додається стратегія активного позиціонування у глобальному інформаційному просторі, посилення брендингу держави та інституційна адаптація до вимог цифрової доби.

Після 1991 року міжнародне середовище виявилось надзвичайно сприятливим для інтенсифікації інструментів публічної дипломатії. Завершення холодної війни та припинення біполярної конфігурації світової системи спричинили формування нової архітектури міжнародних відносин, у межах якої дедалі більшої ваги набували нематеріальні ресурси впливу,

зокрема «м'яка сила». У таких умовах Канада відкрила для себе нові можливості для зміцнення власної міжнародної суб'єктності та переосмислення своєї ролі у глобальному просторі.

Не маючи статусу світової наддержави, Канада водночас володіла значним символічним і нормативним капіталом, накопиченим упродовж попередніх десятиліть. Репутація миротворчої держави, модель інституціоналізованої багатокультурності та послідовна участь у діяльності багатосторонніх організацій створили підґрунтя для активного використання публічної дипломатії як інструменту самопрезентації та впливу на міжнародні процеси (Zaharna, 2020, с. 108). Саме в цей період у науковому та політичному дискурсі утверджується концепт Канади як «середньої сили» (middle power) – держави, спроможної реалізовувати міжнародний вплив не через механізми примусу або військово-політичного тиску, а через партнерські формати взаємодії, комунікативні стратегії та культурно-нормативний авторитет.

Одним із головних напрямів публічної дипломатії Канади у цей час стає посилення брендингу держави. У 1990-ті роки канадський уряд починає систематично формувати цілісну стратегію просування іміджу країни на міжнародній арені. З'являється концепція «Canada brand», яка спиралася на кілька ключових ідентифікаторів: демократію, права людини, екологічну свідомість, інноваційність, культурне розмаїття та якість освіти (Potter, 2009). Важливим стало усвідомлення того, що міжнародний імідж не обмежується сферою дипломатичних переговорів, а формується у взаємодії з широкими іноземними аудиторіями – громадськістю, медіа, університетами, бізнесом. Через це, брендинг Канади стає системним напрямом публічної дипломатії, спрямованим на закріплення позитивних асоціацій з країною у глобальній свідомості.

Модернізація підходів уряду Канади до публічної дипломатії охопила всі традиційні виміри зовнішньополітичної діяльності – культуру, освіту, науку, діаспору, участь у програмах міжнародних інституцій. Так, культурний вимір публічної дипломатії у 1990-2000-х роках став більш різноплановим та

інноваційним. Канада активно просувала власних митців, письменників, музикантів і кінематографістів на міжнародних фестивалях, водночас підтримуючи креативні індустрії як частину економіки знань. Важливу роль на цьому етапі відіграла цифровізація культурної дипломатії, що дозволило впровадити сучасні інструменти поширення інформації про культурні події, створити віртуальні виставки, електронні бібліотеки тощо. Завдяки цьому канадська культура отримала нові канали глобальної присутності, що суттєво розширило її аудиторію (Smith, 2021).

Помітно посилилася й освітня складова канадської публічної дипломатії. Канада поступово утверджується як один із привабливих світових центрів академічної мобільності, значно нарощуючи присутність іноземних студентів у своїх університетах. Розширення державних і недержавних стипендіальних програм, спрямованих на залучення обдарованої молоді з різних регіонів світу, стало важливим інструментом формування довгострокових міжнародних зв'язків. Зокрема, програма Canadian Commonwealth Scholarship та низка інших ініціатив сприяли створенню транснаціональних освітніх і професійних мереж, через які зміцнювався інтелектуальний та політичний вплив Канади в інших країнах. Паралельно університети дедалі виразніше виступають як самостійні актори публічної дипломатії. Вони активно розбудовують міжнародні консорціуми, впроваджують програми подвійних дипломів, розширюють практики академічних обмінів і спільних дослідницьких проєктів. Унаслідок цього освітній вимір у 1990–2000-х роках трансформується в один із ключових компонентів глобальної стратегії Канади, забезпечуючи поєднання інструментів «м'якої сили» з довготривалими механізмами впливу через знання, наукову співпрацю та підготовку майбутніх еліт. (Potter, 2002)

Водночас спостерігається значний розвиток медійного інструментарію публічної дипломатії. Міжнародне мовлення вже не обмежується радіоформатом, а охоплює онлайн-контент, мультимедійні проєкти й цифрові архіви (Wagman, 2021). У 2000-х роках Канада також робить ставку на

комунікацію через нові канали, зокрема соціальні мережі, які стають невід'ємною складовою її дипломатичної практики. Дипломатичні представництва Канади відкривають сторінки у Facebook, Twitter (X) та YouTube, використовуючи їх для безпосереднього контакту з іноземною аудиторією, поширення інформації та реагування на кризи. Це знаменує собою початок цифрового виміру дипломатії, яка стане визначальною для наступного етапу розвитку.

Інституційна архітектура канадської публічної дипломатії поступово трансформувалася відповідно до нових міжнародних викликів. Так, у 1995 році в структурі Міністерства закордонних справ було сформовано спеціалізований підрозділ, покликаний координувати культурні та академічні ініціативи. Подальшим кроком стало створення у 2001 році Ініціативи з дослідження міжнародної політики (International Policy Research Initiative), орієнтованої на інтеграцію науково-аналітичного потенціалу з практикою зовнішньополітичної діяльності у сфері міжнародних комунікацій. У цей же період Канадське агенство з міжнародного розвитку (Canadian International Development Agency) переорієнтувала частину своїх програм на підтримку демократичних перетворень і розвиток громадянського суспільства в країнах Східної Європи, Азії та Африки. Такий вектор діяльності не лише відповідав пріоритетам міжнародної співпраці, а й посилював сприйняття Канади як держави, що сприяє трансформаційним процесам і підтримує демократичні цінності на глобальному рівні (Cameron, 2006, p.9).

Важливою складовою публічної дипломатії стала її активна участь у діяльності міжнародних організацій і глобальних форумів. У 1990–2000-ті роки країна активно просуває тему захисту прав людини, гендерної рівності, екологічної безпеки й сталого розвитку. Вона підтримує діяльність ООН, ОБСЄ, ЮНЕСКО, а також бере активну участь у роботі «Групи семи» та інших багатосторонніх структур. Використання цих майданчиків для трансляції власних цінностей і ініціатив стало характерною рисою канадської публічної

дипломатії, яка у цей час чітко позиціонувала себе як голос демократичних суспільств у глобальній політиці (Copelan, 2021).

Новим явищем у публічній дипломатії Канади цього періоду стала її орієнтація на глобальні виклики. Зокрема, значна увага приділялася екологічним питанням: Канада активно просувала тему зміни клімату, підтримувала Кіотський протокол і брала участь у глобальних екологічних ініціативах. Це дозволяло формувати образ держави, яка не лише дбає про власні інтереси, а й здатна мислити глобально та брати на себе відповідальність за вирішення планетарних проблем (Natil, 2024b, с.109). Іншим напрямом було просування теми прав людини, включно із захистом прав національних меншин, корінних народів і жінок. Канада активно використовувала універсалістські цінності як основний комунікативний ресурс у міжнародному дискурсі.

У 2000-х роках публічна дипломатія Канади починає включати нові технологічні інструменти, що відповідають вимогам цифрової доби. Виникають перші урядові вебпортали, спрямовані на міжнародну аудиторію, розробляються онлайн-кампанії для просування бренду «Canada». У цей же час активно зростає роль діаспори, яка у цифрову епоху отримала нові можливості для комунікації з батьківщиною та поширення позитивного образу країни. Канадська діаспора в США, Європі й Азії виступала неформальним агентом публічної дипломатії, сприяючи міжнародному іміджу Канади (Potter, 2021)

Починаючи з 2010-х років, канадська публічна дипломатія вступає у фазу цифрової трансформації та нормативного розширення. Якщо попередній період був пов'язаний з інституційною модернізацією, то сучасний етап характеризується інтеграцією цифрових технологій, гендерно орієнтованої зовнішньої політики, активною кліматичною дипломатією та переосмисленням ролі Канади у глобальному управлінні. Публічна дипломатія дедалі більше набуває рис стратегічної комунікації, спрямованої не лише на

формування позитивного іміджу, але й на просування конкретних нормативних порядків у міжнародному середовищі.

Аналіз сучасної інституційної архітектури канадської публічної дипломатії свідчить про те, що вона, як і раніше, відображає еволюцію зовнішньополітичних стратегій і внутрішні соціокультурні процеси. На відміну від великих держав, які будували свої інститути публічної дипломатії у логіці глобальної конкуренції, Канада конструювала власну систему, виходячи з логіки «середньої сили», що спирається на мультисторонність, партнерство та інклюзивність. Це визначило особливу роль інститутів: вони функціонують не лише як державні структури, а й як складна мережа взаємодії між урядом, громадянським суспільством, освітніми й культурними організаціями, діаспорними спільнотами та приватними акторами.

Ключову координаційну функцію у сфері публічної дипломатії Канади наразі виконує Міністерство міжнародних справ (Global Affairs Canada – GAC). Інституційна реорганізація, що об'єднала дипломатичний, торговельний і розвитковий напрями, засвідчила прагнення держави до комплексного бачення міжнародної політики. У структурі GAC функціонують спеціалізовані підрозділи, що опікуються стратегічними комунікаціями, розвитком цифрової дипломатії, а також реалізацією культурних і освітніх ініціатив (Global Affairs Canada, 2025b). Саме ця установа визначає стратегічні орієнтири та забезпечує концептуальну єдність канадської міжнародної діяльності. GAC часто працює у партнерстві з іншими відомствами – Міністерством культури і спадщини, Міністерством імміграції, біженців і громадянства, Міністерством освіти та інновацій, що створює горизонтальну мережу інституційного забезпечення публічної дипломатії.

Окрему нішу у системі займають культурні організації. Найважливішою серед них є Рада Канади з питань мистецтв (Canada Council for the Arts - CCA), яка фінансує та підтримує проекти у сфері мистецтва, музики, театру та літератури, спрямовані на міжнародне представлення канадської культури. Її діяльність є ключовою для розбудови культурного аспекту публічної

дипломатії, адже через підтримку митців і культурних ініціатив створюється позитивний імідж Канади як країни творчості й багатокультурності (Canada Council for the Arts, 2025a). Національні музеї, галереї та культурні центри Канади, зокрема Національна галерея Канади (National Gallery of Canada) та Канадський музей історії (Canadian Museum of History), також активно залучені до міжнародних програм обміну, виставок і партнерських проєктів. Завдяки цьому культурні інститути не лише зберігають і репрезентують канадську спадщину, але й виступають агентами публічної дипломатії.

Освітні інститути відіграють особливо важливу роль у канадській моделі публічної дипломатії. Провідні університети, серед яких Університет Торонто (University of Toronto), Університет Макгіллі (McGill University), Університет Британської Колумбії (University of British Columbia), активно інтегровані в міжнародні освітні мережі та є майданчиками для культурного й інтелектуального обміну. За підтримки державних програм, таких як Canadian Studies Program, у світі створюються центри канадських студій, які забезпечують поширення знань про історію, політику й культуру Канади (Brooks, 2019: с.90). Ці інститути формують середовище для формування позитивних уявлень про країну серед академічних еліт, які нерідко впливають на формування зовнішньополітичних рішень у своїх країнах.

Особливу нішу в інституційній системі займають медіаорганізації, які виконують функції державного мовника за кордоном. Вони є провідними каналами інформаційного вектору публічної дипломатії, поширюючи новини, культурний контент і освітні матеріали англійською та французькою мовами. Окрім того, у сучасних умовах вони стали майданчиками боротьби з дезінформацією та важливим ресурсом у формуванні позитивного міжнародного іміджу Канади (Department of Canadian Heritage, 2025). До інституцій медійного рівня публічної дипломатії також можна віднести численні незалежні ЗМІ та копродукційні ініціативи з міжнародними інформаційними партнерами.

Не менш важливу роль у системі інститутів відіграють неурядові організації. Канадські НУО, зокрема Світова молодь Канади (Canada World Youth), Міжнародний центр освітян у сфері прав людини (Equitas), Журналісти за права людини (Journalists for Human Rights), займають активну позицію у сфері захисту прав людини, міжкультурного діалогу та міжнародних освітніх проєктів. Їхня діяльність нерідко фінансується за рахунок державних грантів, однак вони зберігають відносну незалежність, що робить їхні ініціативи більш легітимними у міжнародному контексті. Участь НУО у гуманітарних і культурних програмах сприяє формуванню іміджу Канади як країни, що підтримує демократичні цінності та активно співпрацює з громадянським суспільством (Smith, 2025, с.105).

Діаспорні організації становлять ще один вимір інституційної системи публічної дипломатії Канади. Багатокультурний характер суспільства дозволив залучати національні громади до зовнішньополітичної діяльності, формуючи неофіційні канали впливу. Українська, китайська, індійська, італійська та інші діаспори стали активними провідниками культурної дипломатії, організовуючи фестивалі, освітні програми та громадські кампанії за підтримки держави. Завдяки цьому Канада вибудовує відносини з країнами походження діаспор не лише на міжурядовому, а й на суспільному рівні, що зміцнює довіру та створює довготривалі міжлюдські зв'язки (Carmen & Brown, 2024).

Вагоме значення у зовнішньополітичній стратегії Канади мають й міжнародні організації, в межах яких держава позиціонує себе як активний учасник та ініціатор багатьох проєктів. Діяльність постійних представництв при ООН, НАТО, ОБСЄ та G7 виходить за межі традиційних дипломатичних завдань, перетворюючись на інструмент публічної дипломатії. Через організацію культурних подій, комунікативних кампаній і освітніх програм ці платформи забезпечують ширшу присутність Канади в міжнародному просторі. Участь канадських інституцій у глобальних ініціативах, зокрема миротворчих операціях та програмах захисту прав жінок, зміцнює сприйняття

країни як держави, що орієнтується на гуманітарні цінності та відповідальне міжнародне лідерство.

Сучасна інституційна мережа публічної дипломатії Канади значно розширилася завдяки цифровим платформам. Посольства і консульства Канади перетворилися на активних учасників цифрового рівня публічної дипломатії, створюючи офіційні акаунти у соціальних мережах, проводячи онлайн-кампанії та віртуальні заходи. Ці інститути відіграють подвійну роль: з одного боку, вони продовжують класичні функції представництва держави, з іншого – стають інструментами безпосереднього спілкування з громадськістю інших країн. Це дозволяє Канаді оперативно реагувати на інформаційні виклики та поширювати свої наративи у глобальному медіапросторі.

Підсумовуючи, варто зазначити, що інституційна система публічної дипломатії Канади формують складну, але гнучку систему, здатну ефективно реагувати на нові виклики міжнародного середовища. Вона поєднує державні структури, культурні та освітні установи, медіа, неурядові організації та діаспори, створюючи багатовимірний механізм міжнародного впливу. Сила цієї системи полягає у її мережевому характері: канадська публічна дипломатія не концентрується виключно в руках держави, а розподіляється між різними акторами, що робить її більш стійкою, інноваційною та відкритою для глобальних аудиторій.

На сучасному етапі Канада використовує напрацьовані раніше інструменти, розвиваючи їх відповідно до вимог часу. Вони залишаються багатогранними та поєднують класичні і новітні засоби впливу на міжнародну громадську думку. Це дає змогу і надалі ефективно використовувати їх для утвердження зовнішньополітичної концепції «середньої сили», що визначає стратегічну позицію Канади у світовій політиці як держави, яка не претендує на гегемонію, але активно використовує ресурси «м'якої сили» для просування своїх цінностей та інтересів.

Одним із базових інструментів публічної дипломатії Канади традиційно залишається культура, яка історично формувалася як механізм міждержавного порозуміння і діалогу. Канада послідовно розвивала інституції, спрямовані на поширення своєї культурної спадщини, мистецтва та літератури. Велику роль у цьому відіграють як державні, так і громадські інститути – від Canada Council for the Arts і National Gallery of Canada до незалежних культурних організацій. Виставки канадського мистецтва, фестивалі кіно, музичні тури й театральні постановки активно використовувалися як спосіб популяризації образу Канади як відкритого, багатокультурного і толерантного суспільства. Цей прояв публічної дипломатії набував особливого значення у двомовному контексті Канади, адже демонстрація франкофонної та англомовної культурної традиції дозволяла підкреслювати ідею багатокультурності як ключового маркера ідентичності країни (Smith, 2025).

Культурний аспект публічної дипломатії також реалізувався через низку проєктів, що підтримували митців та інститути культури у виході на міжнародну арену. Програма Arts Abroad, започаткована під егідою Canada Council for the Arts, забезпечувала фінансування гастролей театрів, художніх виставок, музичних турів і літературних фестивалів за межами країни. Завдяки цьому канадські митці набули світового визнання, а Канада утвердила себе як багатокультурне суспільство, відкрите до інновацій і творчості (Canada Council for the Arts, 2025b). Важливим став і проєкт «Canada on Screen», що презентував канадське кіномистецтво у провідних культурних центрах світу, сприяючи формуванню позитивного образу країни через сучасну візуальну культуру (Toronto International Film Festival, 2025).

Символічне значення мали й великі культурно-спортивні події, які Канада використовувала як інструменти публічної дипломатії. Проведення зимових Олімпійських ігор у Ванкувері 2010 року стало прикладом синергії спортивного аспекту публічної дипломатії, культурних програм і інформаційних кампаній. Під час Ігор уряд реалізував низку проєктів, спрямованих на представлення Канади як країни інновацій,

мультикультуралізму й екологічної відповідальності. Подібним чином канадські культурні сезони у Франції, Німеччині, Китаї та інших країнах стали масштабними платформами для просування національної культури й залучення міжнародних партнерів.

Варто підкреслити, що інструментарій публічної дипломатії Канади значною мірою спирається на концепцію багатокультурності як внутрішнього ресурсу. Присутність численних діаспор – української, китайської, індійської, італійської та інших – створює унікальні можливості для міжкультурної комунікації (Geislerova, 2007). Діаспора використовується як «народна дипломатія», що посилює офіційну політику, дозволяючи Канаді будувати мости між різними регіонами світу. Це робить її публічну дипломатію більш автентичною та привабливою, адже вона ґрунтується на реальних міжлюдських зв'язках.

Освітній напрям публічної дипломатії Канади було розширено за рахунок цілеспрямованого використання університетів та запровадження низки нових освітніх програм з метою утвердження міжнародного авторитету держави. Програми академічних обмінів, стипендіальні ініціативи, залучення іноземних студентів у провідні університети країни формують потужний канал публічної дипломатії, спрямований на створення довготривалих зв'язків між Канадою та майбутніми елітами інших держав (Vátora, 2005, с.70). Варто підкреслити, що саме через освітній аспект Канада найбільш активно реалізує концепцію «м'якої сили»: іноземні випускники канадських університетів нерідко ставали амбасадорами її демократичних цінностей у своїх країнах. З 2010-х роках цей інструмент посилювався завдяки цифровим освітнім платформам і масовим відкритим онлайн-курсам, які розширили присутність канадської освіти далеко за межі фізичного простору університетів.

Канада систематично інвестувала у розвиток академічних обмінів, що згодом набули форми масштабних міжнародних ініціатив. Canadian Commonwealth Scholarship Program, започаткована ще у 1960 році (Menzies, 1960), стала однією з найстаріших і найвідоміших. Її метою було залучення

студентів із країн Співдружності до навчання в канадських університетах і водночас підтримка канадських студентів, які прагнули навчатися за кордоном. Програма забезпечила Канаді статус освітнього хабу і сприяла поширенню англійської та французької мов, водночас формуючи мережу випускників, що стали «неофіційними послами» канадських цінностей у своїх країнах. Пізніше ці механізми було доповнено іншими програмами, такими як Emerging Leaders in the Americas Program (ELAP) (Global Affairs Canada, 2025d), орієнтована на Латинську Америку та Карибський басейн, і Canada-ASEAN Scholarships and Educational Exchanges for Development (SEED) (Global Affairs Canada, 2025a), що розширила вплив Канади у Південно-Східній Азії.

Вагому складову канадської публічної дипломатії становить медійний вимір. Традиційно важливу роль у зовнішній комунікації держави відігравав національний мовник CBC/Radio-Canada International, який забезпечував міжнародну трансляцію канадського бачення глобальних процесів. Поширюючи інформаційні матеріали англійською та французькою мовами, цей ресурс виступав своєрідним комунікативним посередником, формуючи сприятливе сприйняття політичного курсу, культурного розвитку та суспільних практик Канади.

Інформаційний компонент канадської публічної дипломатії відображався у проектах, спрямованих на зміцнення глобальної присутності та виробництво багатомовного контенту для іноземних аудиторій. Окреме місце займали цифрові кампанії, що почали активно розвиватися у 2000-х роках. Наприклад, у 2010-х роках Global Affairs Canada започаткувало серію цифрових платформ для промоції Канади як освітнього, інноваційного й культурного центру, зокрема кампанії «EduCanada» та «Destination Canada» (Von Hlatky, 2021, с.200). Ці ініціативи поєднували онлайн-маркетинг, інтерактивні ресурси й мобільні додатки, завдяки чому охоплювали мільйони потенційних учасників у всьому світі.

З переходом до цифрового середовища характер діяльності медіа зазнав суттєвих змін: пріоритет було надано мультимедійному контенту, онлайн-

платформам і мобільним сервісам. Водночас канадський медіапростір у сфері зовнішньої комунікації розширився за рахунок приватних ініціатив, незалежних інформаційних проєктів і співпраці з міжнародними медіапартнерами (Potter, 2021). Паралельно з цим держава активно залучає соціальні мережі як інструмент безпосереднього контакту з іноземними аудиторіями, що мінімізує традиційні дипломатичні обмеження та сприяє формуванню ефекту відкритої, інтерактивної взаємодії.

Слід зазначити, що цифровий аспект публічної дипломатії з 2010-х рр. став ще одним ключовим її інструментом. Використання Twitter (X), Facebook, Instagram, YouTube та інших платформ посольствами, консульствами й окремими дипломатами дозволило Канаді створити імідж сучасної, відкритої і технологічно розвиненої держави. Важливим завданням стало не лише поширення позитивного образу країни, а й протидія дезінформації та інформаційним атакам. Для цього було створено спеціальні підрозділи у структурі зовнішньополітичного відомства Канади (Brooks, 2019, с.165), що займалися моніторингом цифрових середовищ і швидким реагуванням на кризові інформаційні ситуації. Цифрова рівень дипломатії став органічним доповненням традиційних інструментів, але з набагато більшою оперативністю і масштабом охоплення.

Посольства Канади у світі почали впроваджувати проєкти із використанням соціальних мереж для прямого діалогу з громадськістю інших країн. Кампанії на платформах Twitter (X), Facebook, Instagram та YouTube дозволили транслювати канадські культурні й політичні меседжі без посередників, створюючи ефект безпосередньої присутності Канади у глобальному цифровому просторі. Показовими є ініціативи #Canada150, присвячені святкуванню 150-річчя Конфедерації, що одночасно просували історію, культуру й туристичну привабливість країни.

Міжнародні організації також виступають важливим інструментом сучасної публічної дипломатії Канади. Через участь у діяльності ООН, НАТО, ОБСЄ, G7 та інших структур Канада просуває свої цінності – від прав людини

до кліматичної політики. Участь у глобальних ініціативах дозволяє Канаді позиціонувати себе як відповідальну силу, яка прагне зміцнення міжнародного права та стабільності. Особливо помітним став акцент на гендерній рівності, правах жінок і захисті меншин, які Канада активно просуває на міжнародних форумах, поєднуючи офіційну дипломатію з публічними інформаційними кампаніями. У цьому аспекті міжнародні організації є не лише політичними, а й комунікативними майданчиками, через які Канада вибудовує імідж глобального лідера у сфері гуманітарних цінностей (Von Hlatky, 2021).

Серед інструментів публічної дипломатії Канади важливе місце займають міжнародні ініціативи, спрямовані на формування довготривалих зв'язків із конкретними країнами та регіонами (Global Affairs Canada, 2022). Прикладами можуть слугувати програми підтримки демократичних трансформацій у країнах Центрально-Східної Європи, ініціативи з розвитку освіти в Африці чи проекти сприяння правам людини на Близькому Сході. Ці проекти зазвичай реалізуються у партнерстві з місцевими громадами, громадськими організаціями та міжнародними донорами, що забезпечує їхню стійкість і легітимність.

Важливим блоком програм стали міжнародні ініціативи у сфері розвитку. Канадська агенція міжнародного розвитку, яка згодом увійшла до складу GAC, реалізовувала численні проекти в Африці, Азії та Латинській Америці, зосереджені на освіті, охороні здоров'я, правовій допомозі та сталому розвитку. Хоча формально вони мали характер допомоги, у стратегічному вимірі вони також виступали інструментами публічної дипломатії, адже закріплювали образ Канади як гуманітарно орієнтованої держави, здатної до солідарності й підтримки. Особливої уваги заслуговують програми, спрямовані на зміцнення жіночого лідерства та прав меншин, які гармонійно інтегрувалися у ширший дискурс міжнародної політики Канади (Hawes, 2021, с.20).

У гуманітарному вимірі пріоритетними стали програми, зорієнтовані на утвердження прав людини, розвиток інклюзивних практик і просування

гендерної рівності. Важливим інструментом у цьому напрямі виступив Канадський Фонд місцевих ініціатив (Global Affairs Canada, 2025b), започаткований у 1980-х роках, який передбачав надання фінансової підтримки місцевим проєктам у державах присутності канадських дипломатичних місій. Особливість цієї програми полягала у гнучкості: невеликі гранти надавалися громадським організаціям для реалізації соціальних і правозахисних проєктів, що дозволяло Канаді формувати позитивний імідж «партнера розвитку», а не «диктатора цінностей». Програма охопила десятки країн і стала зразком «низової дипломатії», яка будує довіру через підтримку місцевих громад.

Ще одним важливим елементом інструментарію є національний брендинг («nation branding»), тобто стратегічне позиціонування Канади у світі як бренду. Урядові та громадські актори спільно працюють над формуванням іміджу Канади як країни, що поєднує інноваційність, інклюзивність, екологічну відповідальність та демократичність (Brooks, 2019, с.82). У 2010-х роках цей підхід інтегрувався з цифровими кампаніями, які підсилювали традиційні канали комунікації. Участь Канади у глобальних кліматичних угодах, гуманітарних проєктах та миротворчих ініціативах підкріплювалася масштабними інформаційними кампаніями, що поширювали канадські наративи у міжнародному просторі.

У цілому система засобів публічної дипломатії Канади має комплексний і багаторівневий характер, інтегруючи культурні, освітні, медійні, цифрові та інституційні складові. Її ефективність зумовлена гнучкістю та здатністю до стратегічного поєднання різних ресурсів відповідно до конкретних міжнародних умов. Канадський підхід не зводиться до використання окремого інструмента, а передбачає їх варіативну комбінацію залежно від політичного й комунікативного контексту. Така модель забезпечує результативність зовнішньої комунікації як у періоди стабільності, так і в умовах глобальних трансформацій чи кризових викликів. Завдяки цьому Канада не лише

підтримує позитивне сприйняття на міжнародній арені, але й пропонує сучасні формати взаємодії, що відповідають динаміці світових процесів.

Програмно-проектний вимір публічної дипломатії Канади є одним із найдинамічніших елементів її інституційної архітектури. Він дозволяє країні втілювати стратегічні цілі через практичні ініціативи, що поєднують культурну, освітню, гуманітарну та інформаційну складові. На відміну від суто політичних рішень, програми та проекти працюють на рівні міжлюдських контактів, створюючи довготривалі ефекти довіри, розуміння і партнерства. Саме вони формують основу «м'якої сили» Канади, роблячи її привабливою для іноземних суспільств і водночас зміцнюючи внутрішню ідентичність канадців як частини глобальної спільноти.

Узагальнюючи, можна констатувати, що програми і проекти публічної дипломатії Канади становлять серцевину її «м'якої сили» і забезпечують багатовимірний вплив на міжнародну аудиторію. Вони відзначаються тематичною різноманітністю – від освіти і культури до прав людини та цифрових комунікацій, – і реалізуються завдяки співпраці державних структур, громадянського суспільства та приватного сектору. Важливим є їхня довготривалість: багато ініціатив тривають десятиліттями, формуючи покоління прихильників Канади у світі. Завдяки цьому Канада змогла утвердитися як середня держава з непропорційно великим культурним і гуманітарним впливом, яка формує свій міжнародний образ не силою примусу, а силою привабливості.

2.3. Сутнісні характеристики та еволюція стратегії публічної дипломатії Австралії

Публічна дипломатія Австралії має свою специфіку, яка зумовлена геополітичним розташуванням країни, її історичною прив'язаністю до Британської імперії та водночас прагненням посісти самостійне місце у регіоні

Азії та Тихого океану. Загалом вона сформувалася як поєднання західної культурної спадщини та адаптації до азійського контексту, що вимагав від Канберри тонкого балансування між традиційними зв'язками із США та Великобританією і розбудовою довіри з новими сусідами у Південно-Східній Азії. У післявоєнний період саме потреба легітимізувати власну роль у регіоні й подолати уявлення про Австралію як «віддалений форпост Заходу» зумовила активізацію інструментів «м'якої сили». Поступово склалася багаторівнева система публічної дипломатії, що включала культурні програми, освітні обміни, мовні ініціативи, медіапроекти та участь у міжнародних організаціях.

Розвиток публічної дипломатії Австралії тісно пов'язаний із процесом формування її міжнародної ідентичності та прагненням подолати статус геополітичної периферії. Тому слід відзначити, що з 1903 по 1970 рр. зовнішньополітичне відомство Австралії функціонувало як Department of External Affairs. У 1970 р. воно було перейменоване на Department of Foreign Affairs, що засвідчило поступовий перехід до самостійнішої зовнішньополітичної суб'єктності. У 1987 р. відбулося об'єднання з Міністерством торгівлі, внаслідок чого утворено Міністерство закордонних справ і торгівлі – структура, що функціонує й нині (Department of Foreign Affairs and Trade, 2025d). Через це кожен етап цього процесу відображає не лише зміну зовнішньополітичних пріоритетів, а й трансформацію внутрішньої моделі «м'якої сили», яка дозволяла країні поєднувати традиційні зв'язки із західними союзниками та поступово інтегруватися в Азійсько-Тихоокеанський простір.

Перший етап, а саме період від початку Другої світової війни і до 1960-х років можна вважати фундаментальним етапом становлення австралійської моделі публічної дипломатії, адже саме тоді було закладено основи тих інституційних, культурних та освітніх практик, які визначили її подальший розвиток. Австралія на той час перебувала у специфічному геополітичному становищі. «З одного боку, підкреслює К. Бьорн, вона залишалася домініоном Британської імперії, культурно й політично пов'язаним із метрополією, а з

іншого – прагнула здобути більшу самостійність у зовнішньополітичних рішеннях, враховуючи реалії Другої світової війни та зростання впливу США на міжнародній арені. Власне, публічна дипломатія як інструмент зовнішньої політики стала для Канберри способом утвердити себе як активного й самостійного актора у світовій політиці, водночас зберігаючи традиційні зв'язки із Заходом» (Burne, 2025, с.226).

Одним із ключових викликів цього періоду було подолання образу Австралії як віддаленої, периферійної країни, яка мало впливає на перебіг міжнародних процесів. Для цього уряд почав активно використовувати культурні й освітні канали комунікації, що мали сформувати позитивний імідж країни на міжнародній арені. Важливою відправною точкою стало усвідомлення, що Австралія не може будувати своє майбутнє виключно на залежності від британських зовнішньополітичних інституцій, а має створювати власні інструменти впливу на громадську думку за кордоном. У цьому сенсі вже під час Другої світової війни було започатковано практику використання інформаційної аспекти публічної дипломатії: австралійські радіостанції, друковані видання та кінопродукція поширювали матеріали про внесок країни у спільну боротьбу проти нацизму та її готовність виступати відповідальним партнером у системі союзницьких відносин.

Особливе значення мало становлення освітнього рівня публічної дипломатії, яка згодом стала однією з її сторін в Австралії. У 1950 році було започатковано знамениту програму «Colombo Plan», що передбачала залучення студентів із країн Азії до навчання в австралійських університетах (Department of Foreign Affairs and Trade, 2026b). Ця ініціатива стала справжнім проривом у формуванні позитивного іміджу Австралії в регіоні. В умовах, коли країни Південно-Східної Азії тільки-но здобували незалежність і шукали нові партнерські зв'язки, «Австралія пропонувала не просто фінансову чи технічну допомогу, а інвестувала у людський капітал, формуючи покоління майбутніх лідерів, які мали особистий досвід перебування в австралійському освітньому середовищі» (Ang & Mar, 2015, с.375). Ця стратегія створювала

довгострокові «мережі довіри», які багато в чому визначили прихильне ставлення до Канберри з боку регіональних еліт у наступні десятиліття.

Культура в цей період також набувала ваги. Австралія активно демонструвала власні досягнення у сфері мистецтва, літератури, музики та спорту. Гастролі театральних труп, художні виставки та музичні колективи сприяли формуванню уявлення про країну як про культурно розвинену, відкритую демократичну державу. Особливо важливим було те, що «в даного роду публічної дипломатії поєднувалися як традиційні європейські впливи, так і елементи унікальної австралійської ідентичності, зокрема використання мотивів аборигенної культури. Австралія намагалася знайти баланс між демонстрацією своєї належності до західної цивілізації та підкресленням власної культурної своєрідності» (Ven-Towim, 2017, с.920).

В контексті інформаційного виміру публічної дипломатії, Австралія активно використовувала друковану продукцію, документальне кіно та радіомовлення для формування міжнародного іміджу. Поширювалися інформаційні бюлетені, які висвітлювали соціально-економічні успіхи країни, її участь у міжнародних організаціях і програмах допомоги. Особливу увагу «приділяли демонстрації австралійської моделі демократії, верховенства права та мультикультуралізму, що в перспективі мало сформувати образ країни як сучасної та стабільної. Водночас австралійська дипломатія зіштовхувалася з проблемою браку ресурсів та обмеженості впливу: країна не могла конкурувати з масштабом британських або американських інформаційних проєктів» (Broinowski, 2016, с.45). Саме тому в цей період вона прагнула діяти нішево, концентруючись на найближчому азійському регіоні та вибудовуючи відносини із сусідніми державами.

Важливою характеристикою першого етапу було те, що публічна дипломатія Австралії розвивалася паралельно із формуванням її національної ідентичності. Усередині країни активно дискутувалося питання про те, чи варто зберігати «британськість» як основу культурної політики, чи ж необхідно розвивати власний унікальний образ, що враховує географічне

розташування в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Поступово переважала друга позиція: усвідомлювалося, що майбутнє Австралії нерозривно пов'язане з Азією, і саме публічна дипломатія могла стати містком для побудови взаєморозуміння. Саме тому Colombo Plan, культурні обміни та інформаційні ініціативи були спрямовані насамперед на сусідні країни регіону, а не на традиційних партнерів у Європі.

На інституційному рівні цей період позначився активною роллю Міністерства закордонних справ Австралії, яке почало створювати спеціальні підрозділи, відповідальні за культурні та інформаційні програми. Водночас «значну роль відігравали університети та громадські організації, які ставали провідниками політики освітніх і культурних обмінів. Участь неурядових структур забезпечувала більшу гнучкість і сприяла формуванню багатовимірного іміджу Австралії, що не зводився лише до офіційної державної позиції» (Burne, 2025, с.52).

Не менш важливою складовою першого етапу став спорт як інструмент публічної дипломатії, який хоча й не був систематизованим, але вже тоді відігравав роль у міжнародному позиціонуванні країни. Участь австралійських спортсменів у міжнародних змаганнях, зокрема на Олімпійських іграх, створювала позитивні асоціації та формувала імідж активної, конкурентоспроможної нації. Спорт поступово перетворювався на інструмент культурної комунікації, який дозволяв країні доносити до світу власні цінності.

Загалом, перший етап становлення публічної дипломатії Австралії був періодом пошуку власного голосу в міжнародній комунікації. Він поєднував елементи традиційного британського впливу та нові ініціативи, спрямовані на формування самостійної міжнародної ідентичності. Найважливішим результатом цього етапу стало, на думку Н. Чіті: «закріплення освітньої складової як провідного інструмента «м'якої сили», а також започаткування культурних і інформаційних практик, які надалі стали невід'ємною частиною австралійської стратегії» (Chitty, 2008, с.339). Саме у 1940–1960-ті роки

Австралія навчилася поєднувати прагматичні зовнішньополітичні інтереси з формуванням позитивного іміджу, використовуючи для цього освіту, культуру, інформацію та спорт. Цей період створив підґрунтя для подальшого розвитку публічної дипломатії, яка згодом стала одним із ключових вимірів австралійської зовнішньої політики.

Другий етап розвитку австралійської публічної дипломатії охоплює період від початку 1970-х до кінця 1990-х років і пов'язаний із суттєвою переорієнтацією зовнішньополітичних пріоритетів країни, посиленням її азійського вектора та активним включенням у глобальні процеси культурної й інформаційної комунікації. «Якщо на попередньому етапі головним завданням було подолання периферійності та пошук власного голосу на міжнародній арені, то у 1970–1990-х роках Австралія вже цілеспрямовано формувала образ сучасної, демократичної та регіонально інтегрованої держави. Саме тоді «її публічна дипломатія набула чіткішої інституційної структури, а інструментарій став більш різноманітним, охоплюючи культуру, освіту, ЗМІ, спорт, міжнародні організації й початки цифрових форматів» (Byrne, & Hall, 2013, с.420).

Початок цього етапу збігся з важливими внутрішньополітичними та міжнародними змінами. Прихід до влади уряду Гофа Вітлема (1972–1975) позначився спробою оновити австралійську зовнішню політику, звільнивши її від надмірної залежності від британської спадщини та змістивши акценти на Азійсько-Тихоокеанський регіон. Це відображалось у прагненні посилити діалог з Індонезією, Малайзією, Сінгапуром, Японією, а також у поступовому визнанні зростаючого значення Китаю. У публічній дипломатії цей зсув означав збільшення уваги до культурних та освітніх програм саме для азійських сусідів, тоді як відносини з Європою відходили на другий план.

Однією з провідних ознак цього етапу стало розширення та інституціоналізація освітньої виміру публічної дипломатії. Colombo Plan, започаткований ще у 1950 році, продовжував діяти, однак у 1970–1980-х роках він набув значно ширшого розмаху. Австралійські університети почали

активно відкриватися для студентів з Азії, а урядова підтримка стипендіальних програм забезпечувала їх доступ до навчання. «Цей процес, на думку західних науковців, сприяв не лише інтеграції Австралії у регіональний простір, а й формуванню позитивного іміджу країни як партнера, готового інвестувати в людський капітал сусідніх держав. Поступово Австралія почала усвідомлювати, що освіта може стати її «провідним експортом м'якої сили», який створює довготривалі зв'язки, лояльність і симпатію до країни серед еліт регіону. Саме в цей період було започатковано основи для того, що згодом перетворило Австралію на один із головних центрів міжнародної освіти» (Fullilove, & Flutter, 2004, с.89).

Культурний вимір публічної дипломатії також зазнав значного розширення. У 1970–1990-х роках Австралія активно використовувала мистецтво, літературу, кіно та театр для представлення власної ідентичності світові. Поширювалися програми культурних обмінів, гастролі театрів і музичних колективів, виставки образотворчого мистецтва. При цьому акцент робився не лише на відтворенні «європейських» елементів культури, але й на унікальності австралійського досвіду. Особливу увагу приділяли культурі аборигенів, яка почала активно репрезентуватися у міжнародних виставках та фестивалях. Такий підхід дозволяв «одночасно демонструвати повагу до культурного розмаїття та пропонувати світові оригінальний культурний продукт, що підсилювало образ Австралії як відкритої, мультикультурної та демократичної країни» (Burne, 2023, с.30).

У сфері інформаційного виміру публічної дипломатії помітною стала активність Австралійська корпорація мовлення (Australian Broadcasting Corporation, 2025), яка розширювала свою діяльність у форматі зовнішнього мовлення. У цей період особливу увагу приділяли азійському напрямку: австралійські радіо- та телевізійні програми транслювалися в Індонезії, Китаї, В'єтнамі та інших країнах регіону. Головна мета полягала у формуванні довіри та поширенні демократичних цінностей, а також у протидії радянській та китайській пропаганді, що була активно присутня в регіоні під час Холодної

війни. Інформаційний аспект публічної дипломатії ставала ключовим інструментом боротьби за «симпатії» суспільств сусідніх держав.

Водночас у 1980-х роках відбулося зміцнення спортивного прояву публічної дипломатії як одного з найбільш упізнаваних каналів австралійської «м'якої сили». Австралія здобула високий авторитет завдяки участі у міжнародних спортивних змаганнях та організації великих спортивних подій. Особливе значення мало проведення Ігор Співдружності, які позиціонували країну як активного гравця в межах «Commonwealth family». Спорт у цей період, як слушно підкреслює С. Мюррей, використовувався не тільки для формування сприятливого іміджу, а й для усунення стереотипів та упереджень, формування партнерських відносин, особливо між країнами Співдружності (Murray, 2017, с.847).

Другою половиною 1980-х та 1990-ми роками позначився процес інституціоналізації публічної дипломатії на державному рівні. Міністерство закордонних справ та торгівлі розширювало власні функції у сфері культурної та освітньої дипломатії, створювалися спеціальні відділи, відповідальні за комунікативні стратегії. Важливою подією стало проведення ЕХРО-88 у Брісбені, де Австралія представила світові власні досягнення не лише в економічній сфері, але й у культурі, освіті та технологіях. Подібні заходи сприяли формуванню більш системного підходу до публічної дипломатії, яка поступово інтегрувалася в ширшу зовнішньополітичну стратегію країни.

Цей етап також характеризувався посиленням ролі неурядових організацій і громадських ініціатив у публічній дипломатії. Австралійські культурні інституції, університети, дослідницькі центри та громадські організації брали активну участь у міжнародних програмах, забезпечуючи більш багатогранне представлення країни. Така багатовекторність створювала ефект «мережевої дипломатії», де державні й недержавні актори взаємодіяли для просування спільного позитивного іміджу Австралії (Chitty, 2008, с.316).

На рівні змістовних наративів у цей період домінувала ідея Австралії як «мультикультурного суспільства», що відкрито інтегрується у світове

співтовариство. Влада активно підтримувала імідж країни як демократичної, соціально орієнтованої та культурно багатой. У 1990-х роках ці наративи посилювалися завдяки активному просуванню концепції «Australia in Asia», яка підкреслювала належність країни до азійського регіону. Це було принципово новим кроком, адже ще кілька десятиліть тому Австралія позиціонувала себе насамперед як «західну націю в Азії». Тепер же публічна дипломатія спрямовувалася на утвердження ідеї рівноправного партнера, готового брати участь у розвитку регіону.

Важливим аспектом стала участь Австралії у міжнародних організаціях та багатосторонніх форумах. У межах Азійсько-Тихоокеанського економічного співробітництва, Організації Об'єднаних Націй та Співдружності націй країна активно просувала власні ініціативи, використовуючи інструменти публічної дипломатії для підкріплення своїх позицій. При цьому акцент робився на ролі Австралії як «посередника» між Заходом та Азією, що зміцнювало її міжнародний статус (Huijgh, & Vuyne, 2012, с.412).

Загалом, другий етап розвитку публічної дипломатії Австралії можна визначити як період переходу від локальних, регіонально орієнтованих ініціатив до більш системної та глобальної стратегії. Якщо у 1940–1960-х роках акцент робився переважно на подоланні периферійності та формуванні базових інструментів м'якої сили, то у 1970–1990-х роках Австралія вже активно позиціонувала себе як регіональний лідер і культурний посередник. Освітня складова публічної дипломатії продовжувала залишатися центральним інструментом, але до неї додавалися культурні обміни, інформаційні стратегії, спорт та участь у глобальних форумах. Інституційно цей етап став періодом закріплення публічної дипломатії як складової зовнішньої політики на рівні уряду, а також розширення ролі неурядових акторів. У результаті сформувався багатовимірний підхід, що поєднував державні, академічні, культурні та громадські ресурси у просуванні позитивного іміджу країни. Саме в цей період Австралія перетворилася з

віддаленої держави периферії на впливового гравця, який використовує публічну дипломатію для реалізації власних інтересів у регіоні та світі.

Третій етап розвитку публічної дипломатії Австралії, який охоплює період від початку 2000-х до середини 2010-х років, став якісно новим етапом у становленні її міжнародного іміджу. В умовах формування глобального інформаційного простору та зростання ролі цифрових технологій і нових медіа Австралія перетворюється на регіональну державу з глобальними інтересами (Department of Foreign Affairs and Trade, 2017). Особливу роль у цьому процесі відведено «м'якій силі», що базується на цінностях демократії, верховенстві права та успішному мультикультуралізмі. Отже, якщо раніше Австралія зосереджувалася на регіональних пріоритетах, зміцнюючи зв'язки з Азією та намагаючись утвердитися в ролі посередника між Заходом і Сходом, то у період 2000–2010-х років вона почала перетворюватися на глобального актора (Oliver, & Trood, 2015, с.201). Основним завданням публічної дипломатії було визначено поєднати традиційні культурні та освітні інструменти, стратегічні комунікації з новими каналами комунікації, адаптованими до викликів інформаційного суспільства.

Цей етап був тісно пов'язаний із внутрішніми перетвореннями самої Австралії. Початок ХХІ століття ознаменувався утвердженням країни як одного з провідних центрів міжнародної освіти та культурних індустрій у Тихоокеанському регіоні. Освіта перетворилася на третю за значенням статтю експорту країни після сировинних ресурсів і туризму, що безпосередньо вплинуло на структуру публічної дипломатії. Австралійські університети не лише приваблювали десятки тисяч іноземних студентів, насамперед з Китаю, Індії, Індонезії та В'єтнаму, але й формували довготривалі інтелектуальні та культурні зв'язки, які слугували стратегічним активом держави (Oliver, & Trood, 2015, с.200). Уряди Джона Говарда та згодом Кевіна Радда і Джулії Гіллард підтримували цю тенденцію, інституційно оформлюючи міжнародну освітню політику як невід'ємну частину публічної дипломатії. Саме в цей період з'явилися перші спроби поєднати класичні стипендіальні програми з

цифровими платформами комунікації, що дозволяло створювати спільноти випускників та підтримувати з ними зв'язок у режимі реального часу.

Культурний вимір публічної дипломатії Австралії у 2000–2010-х роках поступово переходив від традиційних гастрольних і виставкових форматів до використання мультимедійних та інтерактивних інструментів. Важливу роль відігравала кінематографія: австралійські фільми й серіали активно поширювалися на міжнародних ринках, стаючи своєрідним «культурним брендом» країни. У цей період, зауважує Д. Шульц: «Австралія також посилює репрезентацію корінних культур, інтегруючи мистецтво та спадщину аборигенів у глобальний культурний дискурс. Водночас зростає інтерес до мультикультуралізму як частини австралійської ідентичності: культурний вектор публічної дипломатії наголошує на тому, що країна є поліетнічним простором, де гармонійно співіснують різні культурні традиції. Цей наратив активно використовувався для формування образу Австралії як відкритого, демократичного й інклюзивного суспільства, здатного пропонувати світові унікальний досвід співжиття культур» (Schultz, 2022, с.89).

Інформаційний прояв публічної дипломатії у цей час зазнав кардинальної трансформації. Якщо у попередні десятиліття провідним каналом зовнішньої комунікації залишалися традиційні засоби масової інформації (радіо, телебачення, друковані видання), то у 2000–2010-х роках на перший план вийшов цифровий простір. Австралійська корпорація мовлення (Australian Broadcasting Corporation, 2025) та інші медіаструктури активно освоювали онлайн-платформи, створювали багатомовні вебсайти, запускали цифрові канали мовлення, орієнтовані на аудиторії Південно-Східної та Східної Азії. Особливе значення мало створення багатомовних онлайн-сервісів, що забезпечували доступність інформації для азійських суспільств, зокрема китайською, індонезійською та в'єтнамською мовами. З часом соціальні мережі стали не лише інструментом комунікації, а й полем змагання за вплив: австралійська дипломатія почала використовувати Facebook, Twitter (X) і YouTube для прямої взаємодії з іноземними громадянами, обходячи

традиційні бар'єри медіа (Spry, 2018, с.67). Це знаменувало появу якісно нової моделі «цифрової публічної дипломатії», яка відкривала нові можливості для поширення демократичних цінностей і культурних наративів.

Паралельно з цим суттєво зросла роль спорту в контексті публічної дипломатії. Австралія залишалася одним із ключових гравців світового спорту, а Олімпійські ігри в Сіднеї у 2000 році стали символічним початком нового етапу. Вони не лише підкреслили високий рівень організації та інноваційні підходи країни, але й стали потужним каналом популяризації позитивного іміджу Австралії на глобальній арені. Спорт дедалі більше інтегрувався у загальну публічно-дипломатичну стратегію, виступаючи ефективним механізмом міжкультурної комунікації та формування емоційно привабливого образу держави.

Як наслідок, «у цей період активізувалася діяльність Австралії у міжнародних організаціях та на багатосторонніх форумах. Участь у самітах АРЕС, ООН, G20 та Співдружності націй супроводжувалася розгорнутими інформаційними кампаніями, спрямованими на пояснення позицій Австралії міжнародній спільноті. Особливо важливим став наратив «Australia as a middle power», який активно просувався як на рівні офіційної дипломатії, так і через канали публічної дипломатії. Цей наратив, підкреслює С. Мюррей: «наголошував на ролі Австралії як конструктивного посередника та ініціатора діалогу між глобальними центрами сили, що дозволяло підвищувати авторитет країни й водночас уникати конфронтаційного образу» (Murray, 2017, с.850).

Важливим напрямом цього етапу став науковий вектор публічної дипломатії. Австралійські науково-дослідні інститути та університети активно залучалися до глобальних наукових мереж, беручи участь у міжнародних дослідницьких проектах у сфері кліматичних змін, екології, біомедицини та інформаційних технологій. Це формувало додаткові канали публічної дипломатії, адже наукові партнерства зміцнювали довіру до Австралії як до держави, яка не лише споживає знання, але й генерує їх у глобальному

масштабі. Наукові досягнення, зокрема у сфері дослідження клімату, поєднувалися з політичним іміджем країни, яка активно відстоює «зелений порядок денний» та просуває ідеї сталого розвитку.

Особливістю цього періоду стало зростання ролі діаспори у публічній дипломатії. Австралійські китайська, індійська, в'єтнамська та грецька громади стали важливими каналами «народної дипломатії», які забезпечували додаткові контакти з країнами походження. Уряди та дипломатичні установи Австралії активно співпрацювали з діаспорними організаціями, розглядаючи їх як стратегічний ресурс для просування австралійських цінностей і культурних продуктів (Stone, & Douglas, 2018, с.715). Відповідно, діаспора перетворилася на невід'ємну складову публічної дипломатії, здатну діяти у сферах, де офіційна дипломатія мала обмежені можливості.

Зміни торкнулися й інституційної структури публічної дипломатії. Міністерство закордонних справ і торгівлі створювало спеціалізовані підрозділи, відповідальні за цифрову комунікацію, а також запроваджувало стратегії «nation branding», які орієнтувалися на просування цілісного образу Австралії. Було зроблено «акцент на синергії між державними структурами, бізнесом, університетами, культурними інституціями та громадянським суспільством, що відповідало глобальній тенденції до публічної дипломатії» (Byrne, 2019, с.192).

Загалом третій етап розвитку досліджуваного феномену в Австралії можна охарактеризувати як період переходу до цифрової доби, коли традиційні інструменти м'якої сили були інтегровані у глобальні комунікаційні мережі. Країна змогла поєднати культурний, освітній, інформаційний, спортивний та науковий вектор публічної дипломатії з новими цифровими платформами, що дозволило їй не лише посилити присутність у регіоні, але й заявити про себе як про впливового глобального актора. Публічна дипломатія цього періоду сприяла утвердженню Австралії як «середньої сили» у світі, здатної пропонувати конструктивні рішення

глобальних проблем і формувати привабливий образ сучасної, демократичної та інноваційної держави.

Четвертий етап розвитку публічної дипломатії Австралії, який охоплює другу половину 2010-х і початок 2020-х років, характеризується інституціоналізацією комплексної стратегії «nation branding», що поєднує традиційні інструменти м'якої сили з новими підходами до інформаційної безпеки та управління репутаційними ризиками. Цей період виявився визначальним у зміцненні ролі Австралії як «середньої сили» у глобальному порядку денному, але водночас поставив країну перед новими викликами, пов'язаними зі зростанням геополітичної конкуренції, дезінформаційними кампаніями та кризами безпеки. Саме у цей час «публічна дипломатія Австралії поступово виходить за межі класичного розуміння як поширення культурних чи освітніх аспектів й перетворюється на інтегровану політику зовнішнього впливу, яка має стратегічний, міждисциплінарний та технологічний характер» (Burne, 2023, с.115).

Ключовим нововведенням цього етапу стала офіційна стратегія національного брендингу, яка систематизувала зусилля держави у формуванні позитивного образу країни на міжнародній арені. Якщо у попередні періоди акцент робився на окремих інструментах – культурі, освіті, спорті чи цифровізації, – то з середини 2010-х років відбувається свідомо інтеграція цих сфер у цілісну рамку «Національний бренд Австралії» (Australian Trade and Investment Commission, 2025). Вона передбачала позиціонування країни не лише як демократичної та інноваційної держави, але й як надійного партнера у сфері глобальної безпеки, науки, екології та економічного розвитку. Брендинг розглядався не як рекламна кампанія, а як довготривала політика конструювання ідентичності, яка мала зміцнити довіру до Австралії та забезпечити сталі канали впливу на міжнародну громадську думку.

Суттєву роль у цьому процесі відігравали інформаційні технології. Австралійська публічна дипломатія активно інтегрувала штучний інтелект, big data та цифрову аналітику для відстеження настроїв у соціальних мережах і

коригування стратегій комунікації. Особливу увагу, зазначає Е. Гільбоа, «приділяли боротьбі з дезінформацією, що поширювалася як з боку недружніх держав, так і через глобальні інформаційні кризи, пов'язані з тероризмом та пандемією COVID-19» (Gilboa, 2023, с.22). У цьому контексті публічна дипломатія перестала бути виключно інструментом «м'якої сили» і дедалі більше набувала рис «інформаційної безпеки». Важливим здобутком стало створення міжвідомчих коаліцій, що поєднували Міністерство закордонних справ і торгівлі, Міністерство оборони, урядові агенції з кібербезпеки та провідні університети. Така мережевість дозволяла інтегрувати зовнішньополітичні меседжі з внутрішньою політикою інформаційної стійкості.

Не менш важливим чинником стала зміна геополітичного контексту. Загострення конкуренції між США та Китаєм поставило Австралію перед вибором: залишаючись близьким союзником Вашингтона, країна не могла ігнорувати економічну залежність від Пекіна. Це безпосередньо позначилося на стратегіях публічної дипломатії. Вони були спрямовані «на демонстрацію Австралії як держави, яка дотримується принципів міжнародного права та демократичних цінностей, водночас уникаючи прямих конфронтаційних меседжів. Публічна дипломатія мала зняти напругу, сформувані наративи про «незалежність» і «стратегічну автономію» Австралії, що дозволяло балансувати між двома полюсами сили. У цьому процесі значну роль відігравали медіакампанії та освітні програми, які спрямовувалися на молодіжні аудиторії Азії, Африки й Латинської Америки, створюючи довготривалі канали впливу» (Heriot, 2023, с.97).

У середині 2010-х років зростає увага до кліматичного вектору публічної дипломатії. Австралія намагалася поєднати свої економічні інтереси як експортера енергоносіїв із потребою формувати позитивний екологічний імідж. Публічна дипломатія просувала образ країни як інноваційного центру у сфері відновлюваної енергетики, управління природними ресурсами та екологічних досліджень. Участь у Паризькій кліматичній угоді 2015 року

супроводжувалася масштабними інформаційними кампаніями, які підкреслювали роль австралійських науковців і технологій у вирішенні глобальних екологічних проблем. Це дозволяло інтегрувати науку у ширший контекст nation branding, позиціонуючи Австралію як відповідального та далекоглядного актора (Schultz, 2022, с.118).

Важливе місце у публічній дипломатії цього етапу займала культурна дипломатія. Продовжувалася стратегія промоції австралійського кінематографа, музики та візуального мистецтва на міжнародних фестивалях. Особлива увага приділялася репрезентації культурного спадку аборигенів та остров'ян Торресової протоки. Це мало подвійний ефект: з одного боку, демонструвало унікальність австралійської культури, з іншого – створювало образ інклюзивного суспільства, яке активно інтегрує корінні наративи у власну національну ідентичність. Такий підхід відповідав глобальним трендам культурного плюралізму і сприяв посиленню позицій Австралії в міжкультурному діалозі.

Особливий розвиток у цей час отримав спортивний вимір публічної дипломатії. «Участь австралійських спортсменів у глобальних турнірах, організація регіональних ігор та просування Австралії як туристичного й спортивного хабу були важливими елементами позитивного іміджу. Спорт активно використовувався як канал комунікації з молоддю, формуючи емоційно забарвлений і привабливий образ країни. Це було особливо актуально в умовах зростання міжнародної конкуренції за вплив у країнах Азії та Тихоокеанського регіону» (Murray, 2017, с.852).

Пандемія COVID-19 стала своєрідним випробуванням для австралійської публічної дипломатії. Вона продемонструвала, що цифрові інструменти, розроблені у попереднє десятиліття, можуть ефективно застосовуватися для кризових комунікацій. Австралійські дипломатичні установи запустили онлайн-платформи, які інформували іноземних громадян про заходи безпеки, організовували культурні події у форматі віртуальних виставок та концертів, підтримували зв'язки з іноземними студентами.

Водночас пандемія загострила конкуренцію у сфері «вакцинної дипломатії», де Австралія намагалася закріпити свої позиції як надійний партнер у Південній та Південно-Східній Азії, постачаючи допомогу та медичні ресурси. Це підкреслило новий вимір публічної дипломатії – гуманітарний, тісно пов'язаний із глобальними викликами охорони здоров'я (Byrne, 2021).

У цілому четвертий етап розвитку публічної дипломатії Австралії можна охарактеризувати як період, коли країна зробила рішучий крок до стратегічного самопозиціонування у глобальній політиці. На відміну від попередніх десятиліть, публічна дипломатія вже не обмежувалася просуванням культури чи освіти, а перетворилася на системний інструмент управління міжнародною репутацією, тісно інтегрований у зовнішню й безпекову політику. Основними її рисами стали інституціоналізація nation branding, цифровізація комунікацій, інтеграція безпекових вимірів і активне реагування на глобальні кризи. Саме ця багатовимірність і гнучкість дозволили Австралії утримати статус впливового регіонального та глобального актора, здатного формувати привабливий образ сучасної, інноваційної та відповідальної держави в умовах турбулентного міжнародного середовища.

Загалом, трансформація публічної дипломатії Австралії від повоєнних культурних ініціатив до сучасної цифрової стратегії відображає динаміку її самоусвідомлення та прагнення знайти баланс між глобальною інтеграцією й регіональним лідерством. Кожен етап закріпив певні характеристики: від початкової орієнтації на освітні та культурні програми до інституційної координації, від обмежених форм комунікації до використання глобальних цифрових платформ. У результаті Австралія перетворила публічну дипломатію на один із головних інструментів своєї зовнішньої політики, що дозволяє країні компенсувати обмежені військові ресурси, зміцнювати партнерства та формувати довіру серед міжнародних акторів.

На підтвердження цьому, важливим буде зазначити, що нормативно-стратегічні засади сучасної австралійської публічної дипломатії закріплені

насамперед у документі «Біла книга зовнішньої політики Австралії» (Department of Foreign Affairs and Trade, 2017), який визначає публічну дипломатію як інструмент просування національних інтересів через формування довіри, партнерств і позитивного міжнародного сприйняття Австралії. У цьому документі публічна дипломатія розглядається не як допоміжний культурний механізм, а як складова зовнішньополітичної стратегії, тісно пов'язана з регіональною безпекою, економічною дипломатією та політикою розвитку. Такий підхід свідчить про функціональну інтеграцію комунікативного виміру у broader foreign policy framework, що є характерною ознакою австралійської моделі.

Особливістю інституційної організації публічної дипломатії Австралії є її централізований характер. На відміну від британської моделі, де значну роль відіграють напівавтономні культурні інституції, в Австралії координація, стратегічне планування та бюджетний контроль здійснюються безпосередньо через Міністерство закордонних справ і торгівлі. Щорічні звіти відомства (Department of Foreign Affairs and Trade, 2025a) та корпоративні плани фіксують пріоритетні напрями діяльності, показники ефективності та фінансові параметри реалізації програм (Department of Finance, 2025). Таким чином, публічна дипломатія функціонує як складова державного policy-cycle, що передбачає планування, імплементацію, моніторинг та оцінювання результатів.

Ключовим інструментом довгострокового впливу виступає освітня дипломатія. Програма стипендій та грантів «Australia Awards», що реалізується Міністерством закордонних справ і торгівлі, спрямована на підготовку фахівців із країн-партнерів через надання стипендій для навчання в австралійських університетах. Політика цієї програми, закріплена у відповідних policy frameworks та щорічних звітах, передбачає формування мережі випускників, які зберігають професійні та інституційні зв'язки з Австралією. Такий підхід дозволяє створювати довготривалі комунікативні канали та впливати на формування управлінських і експертних еліт у регіоні

(Department of Foreign Affairs and Trade, 2025b). Водночас ініціатива «Новий план Коломбо» (New Colombo Plan) демонструє зворотний вектор мобільності, заохочуючи австралійських студентів до навчання та стажування у країнах Індо-Тихоокеанського регіону (Department of Foreign Affairs and Trade, 2013). Це свідчить про двосторонній характер комунікативної моделі, що поєднує просування національного іміджу з поглибленням регіональної інтеграції.

Іншим важливим компонентом є інтеграція публічної дипломатії з політикою міжнародного розвитку. Після інституційної реформи 2013 року, коли було об'єднано напрями зовнішньої політики, торгівлі та розвитку, допомога країнам Тихоокеанського регіону стала не лише інструментом гуманітарної підтримки, а й елементом формування стратегічного впливу. В офіційних документах Міністерства закордонних справ і торгівлі розвивається допомога розглядається як засіб зміцнення стабільності, підвищення довіри та посилення ролі Австралії як регіонального лідера. Таким чином, публічна дипломатія Австралії набуває характеру «публічної дипломатії розвитку», де комунікативні стратегії інтегруються з програмами безпекової та економічної співпраці.

Окреме місце посідають культурні та іміджеві ініціативи, зокрема платформа Australia Now (Department of Foreign Affairs and Trade, 2025c), яка використовується для просування сучасної культури, науки, інновацій та креативних індустрій. Водночас Sports Diplomacy Strategy фіксує використання спортивних зв'язків як інструменту неформальної взаємодії, особливо у країнах Тихоокеанського басейну. Усі ці програми реалізуються в межах загальної стратегічної рамки Міністерства закордонних справ і торгівлі та підлягають бюджетному й парламентському контролю, зокрема через механізми Постійного комітету Сенату з питань закордонних справ, оборони та торгівлі.

Регіональна спрямованість є визначальною характеристикою австралійської моделі. Аналіз стратегічних документів свідчить, що пріоритетом залишається Індо-Тихоокеанський регіон, у якому публічна

дипломатія виконує функцію зміцнення партнерств, формування сприятливого безпекового середовища та забезпечення економічної присутності. У цьому контексті публічна дипломатія розглядається не як окрема гуманітарна діяльність, а як складова регіональної стратегії, спрямованої на балансування геополітичної конкуренції та підтримку стабільності.

Якщо ж говорити про інструментарій публічної дипломатії Австралії, вирізняється багатовимірністю, системністю та гнучкістю, що дозволяє країні адаптуватися до швидкоплинних глобальних процесів і водночас реалізовувати власні стратегічні інтереси у сфері міжнародних відносин. Його особливістю, на думку А. Бройновські, є те, що «він сформувався не як механічна сукупність інструментів «м'якої сили», а як результат інтеграції різних каналів комунікації та впливу, які взаємодіють у межах цілісної політики *nation branding*» (Broinowski, 2016, с.42). В Австралії публічна дипломатія розглядається насамперед як інструмент довгострокового формування репутації, побудови довіри та створення сприятливого середовища для зовнішньополітичних і економічних рішень. Саме тому ключові інструменти – культура, освіта, медіа, цифровізація, міжнародні організації та гуманітарна взаємодія – постають у нерозривному взаємозв'язку.

Культурний зріз публічної дипломатії традиційно залишається базовим інструментом державної політики Австралії. Він охоплює широкий спектр ініціатив: від просування національного кінематографа та музики до репрезентації унікальної спадщини аборигенів та остров'ян Торресової протоки. Культура у цьому випадку виконує роль «м'якого маркера» ідентичності, який вирізняє Австралію на міжнародній арені. Зокрема, «австралійське кіно та література стають каналами передачі не лише мистецьких образів, але й соціальних меседжів, які підкреслюють цінності різноманітності, інклюзії та демократичності. Особливе значення мають міжнародні фестивалі, де австралійські митці репрезентують країну як простір культурного діалогу. Водночас культурний вектор публічної дипломатії

виконує функцію корекції образу країни, що часто асоціюється із західним типом модерності, через підкреслення ролі корінних культур у сучасній національній ідентичності» (Burne, 2023, с.31). Це дозволяє Австралії знімати можливі звинувачення у «культурному колоніалізмі» та формувати привабливий образ держави, яка цінує багатокультурність.

Освітня складова публічної дипломатії посідає особливе місце в державній політиці Австралії. Навчальні програми для іноземних студентів стали одним із найефективніших механізмів довготривалого впливу. Австралія входить до числа провідних глобальних освітніх хабів, а іноземні студенти, насамперед із країн Азії, виступають важливими «неформальними амбасадорами» держави у світі. Завдяки системі стипендій, програм академічних обмінів і спільних досліджень формується не лише позитивний імідж країни, але й довготривалі мережі впливу серед майбутніх політичних і економічних еліт інших держав. Освіта в контексті публічної дипломатії Австралії нерідко поєднується з науковою, адже університети виступають осередками міждисциплінарних інновацій, зокрема у сфері кліматичних досліджень, медицини чи цифрових технологій (Gyngell, 2021, с.27). Як наслідок, освітній інструмент стає основою стратегії довгострокового капіталу довіри, який закріплює Австралію в очах міжнародних партнерів як державу знань та інновацій.

Важливим елементом інструментарію австралійської публічної дипломатії виступають медіа. Найбільш відомим і впливовим каналом є Australian Broadcasting Corporation, а особливо її міжнародна служба ABC International, що транслює інформаційний контент для аудиторій Азії та Тихоокеанського регіону (Australian Broadcasting Corporation, 2025). Вона забезпечує регулярне поширення новин, культурних програм і документальних проєктів, спрямованих на репрезентацію Австралії як демократичної, відкритої та відповідальної держави. Водночас медіаінструменти дедалі активніше використовуються у сфері кризових комунікацій. Пандемія COVID-19 продемонструвала ефективність цих каналів

у поширенні достовірної інформації, яка протиставлялася хвилям дезінформації. Австралія також інвестувала у розвиток спеціалізованих платформ для контрпропаганди, що дозволяло посилювати стійкість до зовнішніх інформаційних атак.

Цифровізація публічної дипломатії постає чи не найбільш динамічним інструментом австралійської публічної дипломатії. Як слушно зауважує А. Джингел, «використання соціальних мереж, big data та цифрової аналітики дозволяє «цілеспрямовано працювати з молодіжними аудиторіями та створювати адаптивні інформаційні кампанії. Міністерство закордонних справ і торгівлі та інші відомства активно застосовують інтерактивні платформи для залучення громадян зарубіжних країн до обговорення міжнародних проблем, поширення меседжів про австралійські ініціативи у сфері клімату, гендерної рівності чи наукових інновацій» (Gyngell, 2021, с.101). Важливою рисою стало поєднання цифрового вектору публічної дипломатії з інформаційною безпекою: Австралія послідовно розвиває компетенції у сфері кіберзахисту, створюючи спеціалізовані аналітичні центри, які відстежують інформаційні кампанії недружніх держав. Через це, цифровий інструмент виконує не лише комунікаційні, але й оборонні функції.

Суттєву вагу в інструментарії публічної дипломатії Австралії має взаємодія з міжнародними організаціями. Участь у діяльності ООН, ОЕСР, АТЕС, Форума Тихоокеанських островів та інших інституцій слугує каналом легітимації та просування глобальних ініціатив Австралії. Через ці організації країна не лише впливає на формування порядку денного, але й посилює власний імідж «відповідального глобального громадянина». Особливу роль відіграють програми з підтримки розвитку країн Азії та Тихоокеанського регіону. Австралійські ініціативи в цій сфері поєднують гуманітарну допомогу, розвиток інфраструктури, підтримку освіти та охорони здоров'я, що створює образ країни-донорки, яка дбає про стабільність у найближчому геополітичному середовищі.

Важливим складником є гуманітарна аспект публічної дипломатії. Австралія систематично використовує програми допомоги у випадках природних катастроф, криз охорони здоров'я чи регіональних конфліктів. «Цей інструмент працює не лише на створення позитивного образу, але й на посилення практичних каналів довіри. Гуманітарні проекти часто реалізуються у партнерстві з міжнародними організаціями та неурядовими структурами, що розширює мережу впливу Австралії» (Byrne, 2023, с.29). Особливе місце займає так звана «вакцинна дипломатія» часів COVID-19, коли країна активно постачала вакцини й медичні засоби державам Південно-Східної Азії та Тихоокеанського регіону (Byrne, 2021).

Окремий пласт інструментарію публічної дипломатія становить спорт. Австралійські успіхи у спорті традиційно відіграють важливу роль у формуванні позитивного іміджу. Організація великих міжнародних спортивних подій, участь у глобальних турнірах та позиціонування країни як спортивного і туристичного хабу створюють додаткові емоційні канали впливу на міжнародну громадську думку. Спорт в австралійській публічній дипломатії використовується не лише «як символ національної гордості, але й як механізм міжкультурної комунікації, що дозволяє зміцнювати зв'язки з країнами Азії та Океанії» (Murray, 2017, с.858).

Отже, інструментарій публічної дипломатії Австралії формується на перетині культурних, освітніх, медійних, цифрових, міжнародних та гуманітарних каналів, які поєднані у стратегічну рамку *nation branding*. Його ефективність пояснюється здатністю інтегрувати різні сфери впливу у цілісну комунікативну політику, що водночас відповідає вимогам глобальної конкуренції та специфічним регіональним викликам. Відповідно, інструменти австралійської публічної дипломатії можна охарактеризувати як комплексні, інноваційні та водночас гнучкі, здатні реагувати на швидкі зміни міжнародного середовища і трансформуватися зважаючи на потреби національної стратегії.

Система інститутів та організацій, що забезпечують реалізацію публічної дипломатії Австралії, є складною, багаторівневою і поліцентричною. Вона, пише М. Уезлі: «поєднує урядові структури, культурні та освітні установи, засоби масової інформації, наукові й аналітичні центри, громадські організації та приватні ініціативи. Особливістю австралійської моделі є баланс між державною координацією та високим рівнем автономії окремих організацій, що дозволяє одночасно забезпечувати цілісність стратегічних орієнтирів та зберігати гнучкість у реалізації різнопланових проєктів» (Wesley, 2009).

Центральним координатором публічної дипломатії виступає Міністерство закордонних справ і торгівлі (Department of Foreign Affairs and Trade, 2026a). Саме воно визначає загальні пріоритети, формує стратегічні документи та забезпечує інтеграцію інструментів культурної, освітньої, цифрової та гуманітарної складових публічної дипломатії в єдиний зовнішньополітичний курс. Міністерство закордонних справ і торгівлі є головним розпорядником фінансування, яке розподіляється на програми культурного обміну, просування англійської мови, підтримку діяльності Australian Broadcasting Corporation, наукових та інноваційних ініціатив, а також на грантові схеми для громадських і культурних організацій. Міністерство також контролює мережу австралійських посольств і консульств, які виступають ключовими осередками комунікації з іноземними суспільствами. Дипломатичні представництва, окрім політичних функцій, здійснюють також презентаційні заходи – виставки, культурні події, лекції, семінари, які спрямовані на формування позитивного іміджу Австралії.

Одним із найважливіших інститутів австралійської публічної дипломатії є Australian Broadcasting Corporation (ABC) та її міжнародний підрозділ – ABC International (Australian Broadcasting Corporation, 2025). Саме ця структура протягом десятиліть формувала медійний образ Австралії в регіоні Азії та Тихоокеанського басейну. Інформаційні програми, культурні передачі, документальні фільми, новинні блоки виконували функцію водночас

інформування та просування ключових цінностей – демократії, верховенства права, відкритості, свободи слова. Поряд із ABC вагому роль відіграє Special Broadcasting Service (SBS), створена для обслуговування багатокультурного населення країни, проте з часом її діяльність набула й міжнародного виміру. SBS поширює культурний контент про Австралію, підкреслюючи багатокультурність та інклюзивність, що є важливою складовою nation branding країни (Department of Infrastructure, Transport, Regional Development, Communications and the Arts, 2025b).

Окремим компонентом інституційної архітектури є культурні та освітні інституції. «Провідне місце серед них займають університети – Австралійський національний університет, університети Сіднея, Мельбурна, Квінсленда та інші, які реалізують програми академічної мобільності, дослідницькі проекти, партнерські ініціативи з іноземними науковими центрами. Вони функціонують не лише як освітні структури, але й як дипломатичні агенти, що формують тривалі міжнародні зв'язки» (Byrne & Hall, 2013, с.428). Важливу роль відіграють також бібліотеки, музеї та художні галереї, що беруть участь у міжнародних виставках, організують гастролі, обміни колекціями та митцями. Завдяки цим організаціям Австралія може просувати культурні наративи, які формують її позитивний імідж у глобальному контексті.

Значний внесок у розвиток публічної дипломатії здійснюють незалежні аналітичні центри та дослідницькі інститути. Австралійський інститут стратегічної політики (Australian Strategic Policy Institute, 2025), Інститут Лоуї (Lowy Institute, 2025) та інші аналітичні центри відіграють важливу роль у формуванні інтелектуального середовища, яке визначає параметри публічної дипломатії. Вони публікують дослідження, організують міжнародні конференції, створюють платформи для обговорення глобальних викликів, а також консультують урядові структури щодо ефективних механізмів комунікації. Водночас такі інститути активно взаємодіють із закордонними

аудиторіями, виступаючи ретрансляторами австралійських позицій у сфері міжнародних відносин.

Серед організацій, що працюють у сфері культурного вектору публічної дипломатії, варто згадати Австралійську раду з питань мистецтв, яка реалізує програми підтримки митців, організовує міжнародні турне театральних і музичних колективів, сприяє розвитку міжкультурних обмінів (Australia Council for the Arts, 2019). Значну роль відіграють також такі установи, як Національна галерея Австралії, Національний музей Австралії та Національна бібліотека Австралії, які беруть участь у міжнародних культурних форумах і формують уявлення про австралійську культурну ідентичність (Department of Infrastructure, Transport, Regional Development, Communications and the Arts, 2025a).

Особливе місце в системі інституцій посідають організації, що працюють із діаспорою та мігрантськими громадами. Багатокультурність Австралії дозволяє використовувати численні громади як канали публічної дипломатії. Етнічні асоціації, громадські організації та культурні центри, які представляють інтереси греків, італійців, китайців, в'єтнамців та інших спільнот, відіграють роль посередників у комунікації між Австралією та країнами походження цих груп. Це надає австралійській публічній дипломатії додаткової гнучкості й глибини, адже держава здатна впливати на міжнародні відносини не лише через офіційні канали, але й через мережу діаспорних зв'язків .

Гуманітарний вимір публічної дипломатії забезпечують інституції з надання міжнародної допомоги. Австралійська агенція з міжнародного розвитку (раніше AusAID), яка згодом інтегрована у Міністерство закордонних справ і торгівлі, десятиліттями координувала програми технічної, фінансової та гуманітарної підтримки для країн Азії та Тихоокеанського регіону. Сьогодні цю функцію продовжує виконувати Міністерство закордонних справ і торгівлі через спеціалізовані підрозділи, але традиція гуманітарної присутності Австралії зберігається. Вона включає «програми

розвитку інфраструктури, охорони здоров'я, освіти та гендерної рівності, що не лише підвищує якість життя у країнах-партнерах, але й створює позитивний імідж Австралії як держави, орієнтованої на глобальне благо» (Byrne & Hall, 2011).

Важливо відзначити, що інституційний механізм австралійської публічної дипломатії інтегрує не лише офіційні державні структури, але й приватний сектор. Туристичні компанії, кінематографічні студії, спортивні організації виступають активними агентами формування позитивного образу країни. Особливої ваги набувають спортивні федерації та олімпійські комітети, які беруть участь у міжнародних подіях, поширюючи образ Австралії як спортивної нації. Подібним чином працює й туристичні організації: зокрема такі як Tourism Australia реалізують масштабні рекламні кампанії, що просувають країну як привабливий туристичний та освітній центр.

Отже, інститути та організації публічної дипломатії Австралії функціонують у вигляді складної мережевої системи, де поєднуються державні, напівдержавні та приватні агенти. Ключовим чинником їхньої ефективності є взаємодія та координація між різними рівнями: уряд визначає стратегічні орієнтири, медіа забезпечують глобальне інформування, культурні й освітні організації формують символічний капітал, гуманітарні інституції зміцнюють практичні зв'язки, а аналітичні центри надають інтелектуальну основу для обґрунтування політик. Така модель дозволяє Австралії не лише просувати власні інтереси, але й створювати тривкі механізми довіри, які становлять фундамент сучасної міжнародної легітимності держави.

Програми та проекти публічної дипломатії Австралії відображають прагнення держави «поєднувати стратегічні зовнішньополітичні цілі з інструментами культурної, освітньої, гуманітарної та цифрової взаємодії. Вони охоплюють широкий спектр напрямів – від підтримки культурних обмінів до масштабних програм академічної мобільності та гуманітарної допомоги, від кампаній з просування туризму до цифрових комунікаційних

платформ» (Shultz, 2022, с.12). При цьому головною рисою австралійських програм є їхня регіональна спрямованість: більшість ініціатив зорієнтована на країни Азійсько-Тихоокеанського регіону, що визначається як пріоритетний простір зовнішньої політики Австралії.

Однією з найвідоміших і найвпливовіших програм є Австралійська стипендіальна програма (Australia Awards), започаткована ще в 1950-х роках як Коломбійський план, а згодом інституціоналізована в сучасному форматі. Ця програма надає можливості для навчання у вищих навчальних закладах Австралії студентам з країн Азії, Тихоокеанського басейну, Африки та Латинської Америки. Вона спрямована на формування освіченої еліти, здатної стати посередником у розвитку відносин між Австралією та країнами походження. Багато випускників цієї програми обіймають провідні посади у своїх державах, що створює міцні персональні та інституційні зв'язки, які перетворюють Австралійську стипендіальну програму на ефективний інструмент «м'якої сили».

Значне місце у сфері освітніх проєктів займає «Новий план Коломбо» (New Colombo Plan), започаткований урядом у 2014 році (Department of Foreign Affairs and Trade, 2013). Якщо Австралійська стипендіальна програма орієнтована на іноземних студентів, то «Новий план Коломбо» має на меті створити умови для навчання та стажування австралійських студентів у країнах Азії. Програма включає фінансування обмінів, грантів, практик у бізнесі та державних структурах. «Її ключова ідея, на думку Д. Лоу, полягає у двосторонньому характері освітнього аспекту публічної дипломатії: австралійські студенти отримують досвід взаємодії з регіоном, а країни-учасниці зміцнюють партнерство з Австралією через інтеграцію молодих фахівців у свої суспільства» (Lowe, 2015, с.450). У цьому сенсі «Новий план Коломбо» є унікальною моделлю формування мережевої складової публічної дипломатії, яка заснована на особистих контактах і довірі.

У сфері культурного вектору публічної дипломатії реалізується низка програм, координованих Міністерством закордонних справ і торгівлі,

Австралійська рада з питань мистецтв та іншими культурними інституціями (Department of Infrastructure, Transport, Regional Development, Communications and the Arts, 2025a). Йдеться про підтримку міжнародних турне театральних труп, виставок образотворчого мистецтва, участь австралійських музикантів у фестивалях та конкурсах. Особливу увагу приділено репрезентації мистецтва аборигенів, яке стало символом унікальності австралійської культури. Виставки австралійського індігенного мистецтва відбуваються у провідних музеях світу, формуючи уявлення про глибину та автентичність культурної традиції Австралії. Такі проєкти слугують не лише культурною візитівкою, але й інструментом побудови образу країни як багатокультурної та відкритої до діалогу.

Окремо варто виокремити програми, пов'язані з розвитком публічної дипломатії в контексті медіа. Australian Broadcasting Corporation та Special Broadcasting Service реалізують довготривалі ініціативи, спрямовані на іноземні аудиторії. До прикладу, Radio Australia десятиліттями працювало у форматі міжнародного мовлення, а сьогодні значна частина зусиль спрямована на цифрові платформи, онлайн-контент та соціальні мережі. Ці проєкти «покликані забезпечити оперативну присутність Австралії в інформаційному просторі, особливо в умовах конкуренції з боку Китаю та інших держав, які інтенсивно використовують інформаційні ресурси для просування власних інтересів у регіоні» (Burne, 2016, с.110).

Не менш важливими є гуманітарні програми, реалізовані Міністерством закордонних справ та торгівлі та іншими агентствами. У цей час Австралія послідовно підтримує розвиткові проєкти у країнах Тихоокеанського регіону – від будівництва шкіл і лікарень до програм з охорони здоров'я, гендерної рівності та кліматичної адаптації. У рамках програм допомоги, відомих під загальною назвою Australian Aid, реалізуються довгострокові проєкти в Папуа-Новій Гвінеї, на Соломонових островах, у Вануату, Камбоджі, Лаосі та інших країнах. Вони мають подвійний ефект: з одного боку, сприяють розвитку регіону, з іншого – формують образ Австралії як надійного партнера,

який несе відповідальність за стабільність у власному геополітичному середовищі.

Значну роль у публічній дипломатії цієї країни відіграють туристичні кампанії. Організація Tourism Australia відома масштабними рекламними ініціативами, серед яких кампанії «Where the Bloody Hell Are You?» та «There's Nothing Like Australia» (Wesley, 2007, с.21). Вони спрямовані не лише на залучення туристів, але й на формування позитивного образу країни в уявленні світової аудиторії. Туризм у цьому контексті виконує функції «економічної» та «іміджевої» дипломатії, поєднуючи розвиток індустрії гостинності з промоцією австралійської культури, природи та способу життя.

Значний інтерес становлять проєкти, спрямовані на взаємодію з діаспорами. Австралійські урядові й громадські організації активно працюють із багаточисельними етнічними громадами, які виступають посередниками між країною та державами походження. Програми підтримки культурних центрів, етнічних фестивалів та асоціацій дозволяють австралійській публічній дипломатії розширювати свій вплив завдяки транснаціональним каналам комунікації. У цьому аспекті важливим є також залучення спортивних федерацій і олімпійських команд, які через участь у міжнародних змаганнях формують образ Австралії як динамічної, сучасної та відкритої держави.

У цифрову епоху ключове значення набувають інтернет-проєкти. Міністерство закордонних справ і торгівлі активно розвиває комунікацію через соціальні мережі, створюючи інтерактивні платформи для обговорення глобальних проблем, презентації культурних подій, пояснення зовнішньополітичних рішень. Особливістю австралійської моделі цифровізації публічної дипломатії є «поєднання офіційних державних акаунтів із ініціативами незалежних організацій та громадських рухів. Такий підхід дозволяє забезпечувати більший ступінь достовірності й довіри, адже інформація надходить від різних джерел, але формує узгоджене уявлення про австралійські цінності» (Burne, 2025, с.229).

Таким чином, програми та проекти публічної дипломатії Австралії створюють багат шарову систему, де кожен компонент – від стипендіальних програм до культурних виставок, від гуманітарної допомоги до туристичних кампаній – виконує специфічну функцію, але в сукупності вони забезпечують інтегральний вплив на міжнародну громадську думку. Саме через ці програми Австралія закріплює свою присутність у світі не як віддалена країна-острів, а як активний учасник глобальних процесів, що пропонує власні моделі співпраці та цінності.

Загалом розвиток публічної дипломатії Австралії демонструє послідовну еволюцію від фрагментарних культурних та інформаційних ініціатив до комплексної стратегії, інтегрованої у зовнішньополітичну діяльність держави. Характерною рисою австралійської моделі є її регіональна спрямованість, насамперед на Азійсько-Тихоокеанський простір, який сприймається як ключовий геополітичний простір для формування партнерських відносин і запобігання зовнішнім викликам. Програми та проекти на кшталт Australia Awards і New Colombo Plan стали символами освітнього вектору публічної дипломатії, що поєднує інтереси держави з довгостроковим інвестуванням у людський капітал, тоді як культурні ініціативи – від репрезентації мистецтва аборигенів до підтримки сучасного мистецтва – забезпечили австралійській культурі місце у глобальному обміні.

Медійні та цифрові формати комунікації, гуманітарна допомога країнам Тихоокеанського регіону, туристичні кампанії та співпраця з діаспорами стали своєрідними підсистемами єдиного цілого, що формує позитивний імідж Австралії як інноваційної, демократичної та багатокультурної держави. Усе це дає підстави говорити про те, що австралійська публічна дипломатія досягла рівня зрілої інституціоналізації, де поєднання різних інструментів і форматів взаємодії дозволяє країні утримувати баланс між глобальною присутністю та регіональною відповідальністю, а також формувати образ відповідального і надійного партнера в системі міжнародних відносин.

Висновки до Розділу 2

У другому розділі здійснено порівняльний аналіз еволюції стратегій та інституційних моделей публічної дипломатії Великої Британії, Канади та Австралії. Проведене дослідження дозволяє констатувати, що трансформація публічної дипломатії в усіх трьох державах відбувалася під впливом змін міжнародного середовища, зростання ролі інформаційного виміру зовнішньої політики та необхідності посилення конкурентоспроможності держав у глобальному просторі.

Еволюція британської моделі характеризується переходом від класичної культурно-інформаційної дипломатії до комплексної системи стратегічних комунікацій, що поєднує діяльність урядових структур із напівавтономними інституціями. Велика Британія зберегла історичну інституційну тяглість, водночас модернізувавши інструментарій за рахунок цифровізації, глобальних брендингових кампаній та посилення аналітичного супроводу зовнішньополітичної комунікації. Її модель демонструє високий рівень інституціоналізації та диверсифікації акторів.

Канадська публічна дипломатія еволюціонувала в напрямі інтеграції гуманітарного, розвиткового та ціннісного компонентів у єдину зовнішньополітичну рамку. Інституційні зміни у структурі зовнішньополітичного відомства відобразили розширення мандату від класичних зовнішніх зносин до комплексної моделі «глобальних справ». Канадська стратегія характеризується акцентом на просуванні прав людини, мультикультуралізму та інклюзивності як складових національного бренду, а також активним залученням діаспорних та мережевих структур.

Австралійська модель пройшла трансформацію від інформаційно-просвітницьких практик до централізованої, стратегічно інтегрованої системи, координованої через Міністерство закордонних справ та торгівлі. Публічна дипломатія Австралії тісно пов'язана з політикою розвитку, регіональною безпекою та економічною дипломатією, що зумовлює її виражену

геостратегічну спрямованість, насамперед у межах Індо-Тихоокеанського регіону. Її особливістю є поєднання освітніх програм, розвиткових ініціатив та комунікативних стратегій у межах єдиного полісу-механізму.

Порівняльний аналіз дозволяє виокремити спільні тенденції еволюції публічної дипломатії досліджуваних держав. По-перше, у 2020-х роках відбувається системна цифровізація інструментів та розширення інтерактивних форматів взаємодії з аудиторіями. По-друге, спостерігається інтеграція публічної дипломатії зі стратегічними комунікаціями та політикою національної безпеки. По-третє, зростає роль освітніх і розвиткових програм як довгострокових механізмів формування партнерських мереж та лояльних еліт. По-четверте, посилюється значення мережевої взаємодії та залучення недержавних акторів. Водночас між моделями зберігаються суттєві відмінності. Британська модель характеризується глобальною орієнтацією та високим рівнем інституційної автономії культурних структур; канадська – ціннісно-гуманітарною спрямованістю та мультилатералістською логікою; австралійська – регіональною фокусованістю та централізованою координацією через урядове відомство.

Таким чином, еволюція публічної дипломатії Великої Британії, Канади та Австралії свідчить про перехід від традиційних інформаційних і культурних практик до комплексних стратегічних моделей, у яких комунікативний, розвитковий, освітній і безпековий компоненти інтегруються в єдину систему реалізації національних інтересів. Отримані результати створюють підґрунтя для подальшого аналізу трансформації інструментарію цих держав у контексті їх взаємодії з Україною.

РОЗДІЛ 3

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРІОРИТЕТІВ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЮ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ, КАНАДИ ТА АВСТРАЛІЇ В УКРАЇНІ

3.1. Детермінанти стратегії публічної дипломатії Великої Британії в Україні

Проголошення незалежності України у 1991 році стало відправною точкою формування нової архітектури міжнародної комунікації, в якій Велика Британія розглядала український напрям не лише як елемент пострадянського простору, а як потенційний вектор демократизації та ліберальної інтеграції у систему європейських цінностей.

Враховуючи відсутність усталеної академічної моделі періодизації саме британської публічної дипломатії щодо України, запропонований нами поділ має аналітичний характер і спрямований на виокремлення якісних етапів її трансформації. У межах дослідження, на нашу думку, доречно виокремити чотири основні етапи: перший етап (1991–2004 рр.) – формування базових інституційних контактів та становлення культурно-освітньої співпраці; другий етап (2005–2013 рр.) – розширення програм підтримки реформ та активізація публічної дипломатії у сфері демократичних трансформацій; третій етап (2014–2019 рр.) – інституціоналізація стратегічного партнерства в умовах безпекових викликів; четвертий етап (з 2020 р.) – інтеграція публічної дипломатії у ширший безпеково-стратегічний вимір двосторонніх відносин. Розглянемо кожен з них більш детально.

Визнання суверенітету України та відкриття Генерального консульства у Києві (1991), що трансформувалося у повноцінні дипломатичні відносини на початку 1992 року, закріпило символічну рамку: Британія позиціонує себе як гарант політичного партнерства, але водночас активно впроваджує свою

класику «м'якої сили», використовуючи культуру, освіту та інформаційну присутність як основні канали впливу.

На цьому етапі ключову роль відіграла діяльність Британської ради, що поступово перетворився на центральний інститут публічної дипломатії у двосторонніх відносинах. Від самого початку його робота була зорієнтована на поширення англійської мови як глобального культурно-цивілізаційного коду, підтримку академічних обмінів, розвиток університетського та мистецького співробітництва. Такий формат відповідав логіці британської дипломатії міжвоєнного періоду, де, як підкреслює Д. Кулл, «культурна дипломатія стала довгостроковим механізмом формування міжнародної довіри» (Cull, 2009, с.23). Український випадок засвідчив адаптацію цієї логіки до пострадянського регіону.

Важливого значення набула й інформаційна присутність BBC World Service, зокрема української служби, яка залишалася джерелом об'єктивної інформації у часи медійної невизначеності. Як і у британському досвіді після 1945 року, BBC виконувала функцію «глобального мовника довіри», транслюючи демократичні стандарти журналістики та політичної відкритості (Snow, 2009, с.7). Через поєднання освітніх, мовних та інформаційних стратегій Британія розбудовувала мережі лояльності серед української інтелектуальної та академічної спільноти, що відповідало першому етапу британської моделі публічної дипломатії – етапу повільного формування «інтелектуальних мостів».

У зазначений період Україна переважно виступала реципієнтом іноземної публічної дипломатії, однак саме через участь у британських програмах поступово формувалися передумови для розвитку власної комунікативної спроможності. Залучення українських студентів і науковців до стипендіальних ініціатив, реалізація спільних культурних сезонів та інтеграція до британських академічних платформ сприяли становленню стабільних двосторонніх каналів взаємодії. У такий спосіб формувався інституційний фундамент довготривалого партнерства. Водночас британська риторика

підтримки України у контексті євроатлантичної інтеграції поступово набувала більш структурованого характеру, проте супроводжувалася певними умовними застереженнями. У британському експертному дискурсі прогрес України у сфері антикорупційної політики та інституційної модернізації розглядався як ключова передумова поглиблення політичної співпраці та стратегічного зближення між державами.

Поступове окреслення України як потенційного демократичного партнера супроводжувалося також появою терміну «стратегічне партнерство», який увійшов у політичний дискурс обох держав наприкінці 1990-х – початку 2000-х років. Однак цей статус залишався головним чином декларативним, оскільки реальне партнерство обмежувалося культурними та освітніми контактами, тоді як політичний вимір перебував у фазі спостереження (Соколова, 2017, с.46). Навіть попри підтримку Великою Британією загальноєвропейського курсу України, її залучення до НАТО та ЄС у цей період сприймалося швидше як довгострокова перспектива, залежна від результатів внутрішніх реформ.

Відповідно, перший етап (1991–2004) був переважно періодом культурно-освітньої присутності Великої Британії в Україні, під час якого зростала роль «м'якої сили», формувалися мережі довіри та комунікаційні платформи, що заклали основу для подальшої трансформації публічної дипломатії у більш політично й стратегічно орієнтовану систему впливу. Водночас цей період позначив межі британського підходу: готовність до поглиблення партнерства поєднувалася з розсудливістю щодо політичного ризику, який Британія оцінювала через призму стабільності та прозорості української політичної системи.

Важливо зазначити, що навіть у перше десятиріччя дипломатичних відносин Велика Британія зберігала характерну для своєї зовнішньої політики стратегічну обережність: публічна дипломатія виступала радше як засіб «глибокого зондування» потенціалу України, ніж як повномасштабне інвестування у її європейську інтеграцію. При цьому ключова увага Лондона

була зосереджена на формуванні «людського капіталу відносин» – створенні груп українських фахівців, журналістів, освітян та дипломатів, які були включені в британські комунікативні та освітні мережі. Такі програми стали тим, що згодом в аналітичній літературі описували як «інвестиція у майбутні еліти» (elite grooming), здатні у перспективі виступити носіями прозахідних ціннісних орієнтирів (Cowan, 2021).

У цей період британська дипломатія також закладала підвалини для розбудови двосторонньої довіри шляхом демонстрації прямої зацікавленості в стабільності пострадянського простору (Соколова, 2017, с.47). Британські аналітичні центри, за підтримки урядових структур і партнерства з Британською радою, почали проводити в Україні публічні лекції, тренінги, експертні форуми, що суттєво впливало на формування нового інтелектуального поля навколо питань європейської інтеграції, демократичного врядування, прозорості парламентської діяльності, свободи медіа. Така модель відповідала британській концепції «довготривалої культурної присутності» (long-term cultural anchoring), що підкреслювала важливість не короткострокових іміджевих кампаній, а стійкої присутності у соціальних та академічних середовищах країни-партнера.

Особливістю британського підходу на етапі 1991–2004 рр. стало поступове розширення діапазону публічної дипломатії за межі традиційної культурної програми. На рубежі тисячоліть відбувається інституціалізація окремих напрямів: МЗС Великої Британії (тоді – Foreign and Commonwealth Office, FCO) починає інтегрувати інструменти публічної дипломатії у загальний зовнішньополітичний алгоритм, розглядаючи Україну як «перспективно-демократичну державу, критичну для стабільності Європи». Зокрема, посилюється медійна складова завдяки розширенню українських випусків BBC, зростанню популярності британських політичних оглядів та репортажів про Україну у європейському контексті). Публічні меседжі Британії для української аудиторії, як зауважує В. Соколова, структуруються навколо курсу, який був взятий Україною на євроінтеграційні процеси, адже

він був цікавий лише українській стороні, що хотіла позбутися «ярликів» радянської влади та будувати свою модель зовнішньополітичної поведінки з країнами (Соколова, 2017, с.51).

Отже, перший етап британської публічної дипломатії в Україні (1991–2004) був періодом «закладання основ» – формування комунікативної екосистеми, що включала Британську раду, ВВС, академічні та культурні обміни, а також початкові прояви демократично орієнтованих інформаційних кампаній. Він позначився зміщенням з культурного символізму до формування політико-експертного середовища, відкритого до британських цінностей та підходів до зовнішньої політики. Саме ці фундаментальні механізми «м'якої сили» стали фундаментом, на якому у подальші роки Британія нарощувала свою присутність як стратегічного партнера України, особливо у періоди політичних трансформацій після 2004 року.

Варто наголосити, що після Помаранчевої революції 2004 року Лондон переосмислив формат своєї взаємодії з Україною, поступово зміщуючи акценти з переважно культурно-освітньої моделі на більш політично орієнтовану публічну дипломатію. В умовах посилення міжнародного інтересу до України як потенційного демократичного центру у Східній Європі британський напрям почав розглядатися не лише як простір реалізації інструментів «м'якої сили», а й як майданчик для підтримки системних прозахідних перетворень. У цей період простежується становлення формату своєрідного «демократичного наставництва», коли тематика верховенства права, правової держави, свободи слова та підзвітності інституцій влади дедалі активніше інтегрується до комунікативних, освітніх і просвітницьких програм Британської ради, ВВС та урядових ініціатив

Фокус Британії на підтримці демократичних реформ був логічним продовженням її глобальної стратегії публічної дипломатії, яка на початку XXI ст. зробила ставку на поширення ліберально-демократичних стандартів як засобу довгострокового стабілізуючого впливу. Це проявилось в тому, що Британська рада розширила спектр своїх програм, включивши не лише мовні

та культурні проєкти, а й навчання з публічного управління, антикорупційного аналізу та розвитку громадянських компетентностей. BBC Ukrainian посилила свою роль як незалежного джерела інформації в умовах політичної поляризації, особливо у періоди виборчих кампаній, забезпечуючи доступ до об'єктивних оцінок у дусі британських журналістських стандартів (Snow, 2009, с.11).

Важливим елементом другого етапу стало поступове формування особливого підходу в дипломатії, в межах якого британські інституції адресували свої комунікації одночасно українській та власній внутрішній аудиторіям. З одного боку, Британія легітимізувала підтримку українських реформ на міжнародній арені, з іншого – демонструвала власним громадянам, що допомога Україні є відповідальною інвестицією в стабільність євроатлантичного простору. Такий підхід дозволяв забезпечувати сталість політики підтримки України, не зводячи її до ситуативної реакції (Hadfield & Whitman, 2017, с.89).

Хоча в офіційних документах Україна почала позиціонуватися як «стратегічний партнер» Великої Британії, сутність цієї співпраці залишалася умовною та залежною від внутрішніх реформ. Готовність Лондона до поглиблення взаємодії з Україною безпосередньо залежала від практичних кроків у реалізації антикорупційних реформ, забезпеченні незалежності судової влади та дотриманні прав людини. Такий підхід засвідчував прагматичний характер британської зовнішньої політики, що спиралася на конкретні зобов'язання й результати, а не на ідеалізовані уявлення про міждержавну «дружбу».

У цей період також посилилася участь британського парламенту та уряду моніторингу виборчих процесів в Україні, що зумовило формування нового напрямку публічної дипломатії – спостереження за виборами. Британські парламентарі та члени спостережних місій не лише виконували моніторингову функцію, а й комунікували оцінки прозорості та легітимності виборів українському суспільству.

Тому, період 2004–2013 рр. характеризується переходом британської публічної дипломатії в Україні від культурно-лінгвістичної моделі до демократично-стратегічної, в якій «м'яка сила» набуває політичного виміру, а культурні та медійні канали доповнюються елементами реформаторської взаємодії. Саме тоді формується ідеологічний фундамент британської підтримки України, що стане вирішальним після Революції Гідності 2014 року, коли публічна дипломатія набуде стратегічного безпекового характеру. Як приклад, Велика Британія проявила особливу увагу до України під час трагічних подій лютого 2014 р., тим самим забезпечуючи та зменшуючи градус критичності у протистояннях на вулицях Києва. Британське керівництво на чолі з тодішнім Прем'єр-міністром Д. Кемероном наголошувало на тому, що виключно на офіційній владі лежить ключова політична відповідальність стосовно мирного врегулювання даної складної ситуації (Solodkyu & Bielieskov, 2017, p.10).

Тому і цілком логічно, що пізніше Девід Кемерон ініціював і домігся парламентського схвалення оновленої Національної стратегії безпеки, яку було офіційно оприлюднено 22 листопада 2015 року (Cabinet Office & Ministry of Defence, 2015). У цьому документі окреслено низку ключових зовнішньополітичних пріоритетів, що потребували уваги як з боку уряду, так і британського суспільства. Серед них окремо виокремлено російський напрям, позначений як «російська поведінка». У межах цього вектора консервативний кабінет міністрів ставив за мету реагування на конфліктні ситуації, пов'язані з діями РФ – зокрема як у контексті подій на сході України, так і її втручання у сирійський конфлікт на боці режиму Башара Асада. Основними інструментами впливу визначалися посилення санкційного тиску та координація дій із міжнародними партнерами, передусім зі Сполученими Штатами Америки (Соколова, 2017, с.49).

Тому, унаслідок цих процесів британська публічна дипломатія зазнає суттєвої переорієнтації, набуваючи чітко вираженого стратегічно-безпекового виміру. Якщо раніше підтримка України з боку Великої Британії здебільшого

розглядалася крізь призму сприяння демократичним трансформаціям, то після 2014 року Лондон дедалі послідовніше позиціонує себе як стратегічного партнера у протидії російській агресії та як активного представника українських інтересів у міжнародних безпекових інституціях. У британських публічних дискурсах ключове місце посіли теми збереження територіальної цілісності України, сприяння реформуванню сектору безпеки й оборони, посилення санкційного режиму проти РФ, розбудови системи стратегічних комунікацій і боротьби з дезінформацією. Водночас акцент робиться на підвищенні суспільної стійкості України до зовнішнього впливу та кризових викликів сучасності.

У цей третій період британська дипломатія функціонує за моделлю, що поєднує «м'яку» та «жорстку» силу, демонструючи перехід до «розумної сили», характерного для британських глобальних стратегій XXI ст. Інструменти культурної дипломатії (Британська рада), інформаційного впливу (BBC), парламентського лобіювання та урядових ініціатив доповнюються участю у розробці санкційних механізмів і програм підтримки України у сфері безпеки і оборони. Велика Британія стає однією з провідних держав ЄС (а згодом – і поза ним), що послідовно наполягає на збереженні та посиленні санкцій проти РФ, прив'язуючи їх скасування до повного виконання Мінських домовленостей та деокупації українських територій. Така позиція послідовно комунікується британськими дипломатами як сигнал і для українського суспільства, і для міжнародної аудиторії про сталість партнерських зобов'язань.

Ефективним інструментом британської публічної дипломатії у цей період виступають стратегічні комунікації. Британія підтримує українські програми боротьби з дезінформацією, сприяє створенню центрів аналізу інформаційних загроз, організовує тренінги для журналістів і державних комунікаторів, навчаючи методам протидії кремлівським наративам. BBC World Service активізує присутність в українському медіапросторі, акцентуючи на об'єктивності, міжнародній солідарності та демократичній

суб'єктності України як держави, що бореться не лише за власні кордони, але й за міжнародний правопорядок. Слід також зазначити, що у цей період BBC News Україна, залишаючись ключовим інструментом публічної дипломатії, переходить до цифрових форматів мовлення, що суттєво вплинуло на можливість поширювати інформацію напряду до аудиторії (Лялька, 2019b).

Суттєвого значення у структурі британської публічної дипломатії набув персоналізований вимір співпраці. Дипломатичні візити найвищого рівня – від глави уряду до керівника зовнішньополітичного відомства – стали виконувати не лише практичну, а й потужну символічну функцію, засвідчуючи рівень довіри та солідарності. Водночас британські посадовці послідовно наголошували на взаємозв'язку між масштабами підтримки та поступом України у впровадженні системних реформ, передусім у сфері антикорупційної політики та реформування судової влади (Solodkyu & Bielieskov, 2017, p.26). У британських аналітичних колах підкреслювалося, що відчутний прогрес у протидії корупції розглядається як ключова передумова збереження політичної зацікавленості Лондона у подальшій підтримці України

Отже, у 2014-2019 роках британська публічна дипломатія зазнає суттєвої трансформації, переходячи до нового етапу, який умовно можна окреслити як фазу стратегічної солідарності з Україною. У межах цього етапу інструменти «м'якої сили» застосовуються не лише для формування позитивного міжнародного іміджу, але й для цілеспрямованого дипломатичного та комунікативного супроводу політики підтримки України, зокрема шляхом формування міжнародного консенсусу серед союзників, публічної легітимації санкційних рішень і зміцнення політичної суб'єктності України на міжнародній арені.

У контексті повномасштабної російської агресії 2022 року проти України Велика Британія постає один із ключових зовнішньополітичних партнерів України, чия публічна дипломатія спрямована на підтримку державної стійкості України, що розглядається як здатність країни зберігати функціональність політичних інститутів, міжнародну легітимність та

соціальну згуртованість в умовах екзистенційної воєнної загрози. Відтак ідеться не про безпосередню участь Британії у воєнному конфлікті, а про активізацію її публічно-дипломатичних механізмів як складової ширшої системи міжнародної підтримки України.

Якщо у попередній період вона розвивалася у форматі стратегічно-безпекової підтримки, то з початком війни перейшла у режим мобілізаційної дипломатії, спрямованої на оперативне згуртування міжнародної спільноти навколо України, формування «глобальної коаліції захисту свободи» та перетворення Британії на одного з ключових лідерів у міжнародному публічному дискурсі щодо російської агресії. Уряд Сполученого Королівства одним із перших сформулював чітку доктрину: Україна не є лише жертвою конфлікту, а виступає форпостом оборони загальноєвропейської та трансатлантичної безпеки. Саме ця теза стала центральним елементом британської «комунікативної рамки», яка пояснювала, як внутрішній, так і зовнішній аудиторіям необхідність довготривалої солідарності з Україною.

В цьому контексті доречним буде згадати про ініціювання та ранню фазу діяльності тристороннього міждержавного партнерства, відомого як AUKUS, про створення якого було офіційно оголошено у вересні 2021 року лідерами Австралії, Великої Британії та Сполучених Штатів Америки. У вітчизняному ж вимірі, як підкреслює А. Грубінко, створення безпекового формату AUKUS не потребувало окремої офіційної реакції з боку Києва і було сприйняте як елемент сучасної архітектури міжнародних відносин. Більше того, активізація англосаксонського партнерства загалом оцінюється позитивно, оскільки зміцнює союз держав, дружніх до України. Водночас українське керівництво має враховувати потенційні довгострокові ризики: посилення стратегічної концентрації США та Великої Британії на Індо-Тихоокеанському регіоні може, за умов загострення суперництва з Китаєм, спричинити поступове скорочення їхньої військової присутності в Європі. Такий сценарій актуалізує необхідність поглиблення взаємодії з континентальними європейськими партнерами з

метою забезпечення стабільних гарантій безпеки у перспективі (Грубінко, 2024, с.221).

Активізація британської публічної дипломатії у 2022-2023 рр. супроводжувалася переходом до коаліційної конфігурації підтримки України. Формат багатоцільової оборонної взаємодії «Ramstein/Ukraine Defense Contact Group», до якого Британія долучилася з перших днів його функціонування, став не лише військовим, але й комунікативним майданчиком. Саме в цьому колі Лондон виступав неодноразово ініціатором публічних звернень щодо необхідності «не допустити втоми від України» та пояснення західним суспільствам, що поразка Києва означатиме підрив усієї архітектури міжнародного правопорядку. Тому, зусилля Британії у межах Ramstein виходили за межі суто оборонної логістики, перетворюючись на інструмент стратегічного наративного впливу з акцентом на моральний обов'язок захисту демократії (Buzarov, 2024).

Британські медіа, включно з BBC, Sky News, The Guardian, активно репрезентували українську боротьбу як складову глобального протистояння «вільного світу» проти авторитарної експансії. Така стратегічна комунікація посилювала аргументацію уряду Сполученого Королівства на внутрішньополітичній арені, демонструючи британським громадянам, що підтримка України є не лише актом солідарності, а й запорукою захисту власних національних інтересів. Українська тема стала постійним елементом британського інформаційного поля, а українські представники – від Президента до аналітиків – регулярно включалися у британський публічний дискурс через інтерв'ю, дебати, публічні слухання в парламенті, що підсилювало ефект двосторонньої інформаційної взаємодії.

Безпекова дипломатія також трансформувалася у відповідь на нові виклики. Британія стала однією з перших держав, що розпочали переговори про укладання двосторонньої безпекової угоди з Україною в межах «Гарантій Групи G7» (Офіційне інтернет-представництво Президента України, 2023). Такі перемовини супроводжувалися масштабними публічно-дипломатичними

заходами, у межах яких офіційний Лондон активно комунікував необхідність створення ефективної системи стримування подальшої агресії РФ. На думку британських політичних експертів та посадовців, вкрай важливим є не допустити повернення України у зону так званої «невизначеності» та сформуванню у суспільній думці ідею легітимності майбутніх гарантій безпеки.

Через це, як слушно зауважує Н. Яковенко, ключові напрями українсько-британської дипломатичної взаємодії були зосереджені на комплексі пріоритетних завдань. Передусім ішлося про надання Україні військово-технічної підтримки з метою ефективного стримування збройної агресії. Водночас значна увага приділялася пошуку політико-дипломатичних механізмів деескалації конфлікту та припинення воєнних дій. Окремим блоком співпраці стало реагування на гуманітарні виклики, зокрема мінімізація наслідків гуманітарної кризи, а також системна фіксація й документування воєнних злочинів та інших тяжких правопорушень, учинених російськими окупаційними силами. Паралельно здійснювалися заходи щодо посилення санкційного режиму проти РФ та напрацювання міжнародно-правових механізмів притягнення до відповідальності за злочин агресії. Важливою складовою взаємодії було забезпечення фінансової й гуманітарної підтримки України з боку міжнародних партнерів і організацій, створення належних умов для перебування українських громадян, які вимушено виїхали за кордон, а також мобілізація зовнішніх ресурсів для реалізації президентської Формули миру та формування системи довгострокових безпекових гарантій для України (Яковенко, 2023, с.169).

Відповідно, публічна дипломатія Великої Британії в умовах повномасштабної війни включала також потужний культурно-символічний компонент. Уже в 2022 році британські мистецькі інституції започаткували низку проєктів, присвячених стійкості України в умовах російської агресії проти неї – зокрема, культурні сезони, виставки на кшталт *Ukrainian Resilience* та ініціативи щодо перекладу та популяризації української літератури на базі британських культурних центрів (*Resilient Ukraine*, 2025). Британські

театральні майданчики, включно з National Theatre і Royal Court, інтегрували українські сюжети у сучасні документальні постановки, використовуючи мистецьку дипломатію як інструмент емоційного долучення британського суспільства до українського досвіду спротиву. Це сприяло формуванню наративу України як «нації незламності» (Nation of Defiance), який був поступово адаптований у британській політичній риторичі.

Одночасно Британія продовжувала розвивати так звану «оборону як публічну дипломатію». Операція ORBITAL, започаткована у 2015 році, трансформувалася у програму Interflex, значно розширивши масштаби тренувань українських військових (Ministry of Defence, 2025). У британських публічних виступах ця програма часто описувалась не лише як військовий, але й як ціннісний акт підтримки свободи, що вкорінювався в риторичі «боротьби демократії проти тиранії». Таким чином, оборонна співпраця використовувалася як елемент стратегічної комунікації, в якій збройна підтримка набувала символічного значення як підтвердження довготривалої політичної стратегічної відданості.

Значну роль у 2022-2025 рр. відіграв також парламентський вимір британської публічної дипломатії. У межах міжпартійних груп підтримки України у Палаті громад формувалася стабільна комунікаційна платформа, яка забезпечувала сталість політичної волі та легітимність подальших рішень щодо військово-фінансової допомоги. У цьому контексті Британія стала однією з тих західних держав, де суспільно-політичний консенсус на користь України виявився особливо міцним, що забезпечило довготривалу стабільність дипломатичного курсу.

В рамках цього четвертого етапу ключову роль також відіграв цифровий компонент. Британські урядові структури значно посилили присутність у соцмережах, використовуючи Twitter (X), Facebook та YouTube для поширення відеозвернень, спростування російської дезінформації та формування міжнародного розуміння ролі України у війні. Часто британські офіційні заяви комунікувалися не через класичні медіа, а через цифрові

платформи у режимі «швидкого реагування», що дозволяло нейтралізувати російські інформаційні атаки в реальному часі.

Слід підкреслити, що на сучасному етапі публічна дипломатія Великої Британії поєднала одразу кілька рівнів впливу: політико-безпекову артикуляцію (урядові заяви, участь у Ramstein, формування гарантій G7); символічно-емоційну мобілізацію (ефект Джонсона, мистецькі програми підтримки, культурна дипломатія опору), цифрову стратегічну комунікацію (контрдезінформаційні кампанії); оборонно-освітню співпрацю як частину «hard-soft» моделі впливу (вище у тексті є міркування щодо цього підходу). Це забезпечило Україні не лише матеріальну допомогу, але й закріпило Британію як одного з головних амбасадорів української справи в системі західного політичного дискурсу.

Еволюція публічної дипломатії Великої Британії щодо України демонструє поступове ускладнення, розширення спектра інструментів та поступовий перехід від культурно-освітніх впливів до стратегічно-безпекового моделювання партнерства. Від проголошення незалежності України у 1991 році британська дипломатія будувала комунікативну присутність за принципом довготривалого інвестування у «людський капітал довіри», що реалізовувалося через Британську раду, BBC World Service та стипендіальні програми. Перший етап (1991-2004 рр.) заклав основу так званої інтелектуальної мережевої взаємодії, заснованої на розширенні англомовного та академічного простору України. Британська дипломатія діяла обережно, обмежуючись політичною підтримкою формування демократичних інститутів, залишаючись водночас прагматично дистанційованою у питаннях безпекового партнерства. Цей період характеризувався переважанням «м'якої сили» як механізму поступової соціокультурної інтеграції.

Події Помаранчевої революції стали каталізатором переходу британської публічної дипломатії до фази демократичного наставництва (2004-2013 рр.), у межах якої культурні формати були переосмислені як політично орієнтовані інструменти передачі стандартів верховенства права,

свободи слова та антикорупційних практик. Велика Британія почала здійснювати підтримку Україні як потенційному лідеру східноєвропейської демократичної трансформації, водночас підкреслюючи умовність поглиблення партнерства залежно від внутрішніх реформ. Характер публічної дипломатії в цей період набув одночасно інтернально-експортного та легітимаційного характеру: Лондон формував образ України як демократичного проекту не тільки для українського суспільства, але й для власної внутрішньої аудиторії, що вбачала у такій підтримці внесок у стабільність євроатлантичного простору.

Після 2014 року британська дипломатія радикально переорієнтовується на стратегічно-безпековий вектор підтримки України в умовах російської агресії. Відтепер «м'які», культурні та інформаційні інструменти поєднувалися з формами підтримки оборонних ресурсів, санкційного тиску на РФ та допомоги у розбудові сектору безпеки. Велика Британія послідовно мобілізує міжнародну підтримку, стаючи одним із ключових адвокатів санкцій та політичної ізоляції російського режиму. BBC виконує функцію ключового інструменту протидії дезінформації, Британська рада зберігає роль інституції, що транслиє британську ідентичність як союзну Україні, а оборонні програми (зокрема ORBITAL) перетворюють співпрацю на елемент публічної демонстрації стратегічного партнерства і солідарності. Відтак формується особлива модель публічної дипломатії, яка поєднує «м'яку» силу з елементами жорсткого безпекового формату.

Повномасштабна війна 2022 року виводить британську публічну дипломатію на рівень глобальної мобілізації. Велика Британія стає одним із моральних і стратегічних лідерів коаліції західної підтримки України. Публічна дипломатія набуває виразно емоційно-солідарного виміру (ефект), стає коаліційною (формат Ramstein), а також виконує функцію аргументації для тривалої участі Великої Британії у підтримці війни як захисту «світового порядку, заснованого на правилах». Цей період демонструє, що Україна остаточно перестає бути лише об'єктом експорту британських культурних

моделей і входить до кола партнерів, від успіху яких залежить глобальне позиціонування самої Британії як держави з амбіціями «Global Britain» (Яковюк, Землякова і Гнітій, 2023, с. 762).

Отже, можна стверджувати, що британська публічна дипломатія вийшла за межі культурного обміну та перетворилася на багаторівневу стратегічну систему, в якій Україна стала не периферійним реципієнтом, а ключовою платформою випробування глобальної ролі Британії. Після завершення війни публічна дипломатія Лондона щодо України набуватиме форми довготривалого гарантійного патронажу, заснованого на поєднанні культурної солідарності, безпекового партнерства та спільної участі у формуванні нового світового порядку. Таким чином, Велика Британія постане однією з держав-гарантів не лише фізичної стійкості, а й символічно-ціннісної суб'єктності відновленої України у системі західної цивілізаційної спільноти.

3.2. Трансформація моделей та інструментарію публічної дипломатії Канади в Україні

Для Канади проголошення незалежності України у 1991 році стало не лише фактом міжнародно-правового значення, а й подією, що спричинила переосмислення власних зовнішньополітичних орієнтирів та ідентичності. Рішення Оттави першою серед держав світу офіційно визнати незалежність України 2 грудня 1991 року започаткувало формування специфічної моделі публічної дипломатії щодо Києва, у якій політичний акт поєднував символічний жест підтримки, ціннісну солідарність і стратегічний комунікативний сигнал. Такий крок був зумовлений не лише геополітичними міркуваннями, а й глибокими історико-культурними зв'язками між двома народами. Вирішальну роль відіграв чинник чисельної та впливової української діаспори, яка з кінця XIX століття стала органічною частиною канадського суспільства і важливим елементом його соціальної структури.

Саме діаспорний чинник визначив специфіку канадського підходу до України, відрізняючи його від більш інструментальних і раціоналістичних європейських підходів «м'якої сили». Публічна дипломатія Канади від самого початку вибудовувалася як інтегрована багаторівнева система, у межах якої культурно-гуманітарний, етнокомунікативний та ціннісно-демократичний виміри функціонували не паралельно, а як взаємопов'язані складові єдиної моделі впливу. У цьому контексті Україна сприймалася Оттавою не лише як новий пострадянський актор, а як духовно і ціннісно близька держава, що поділяє засадничі для Канади принципи демократії, плюралізму та мультикультуралізму.

Базовим документом, що закріпив засади взаємин між незалежною Україною та Канадою, стала «Декларація про відносини між Україною та Канадою». Її було підписано 22 вересня 1991 року в Оттаві під час візиту української делегації на чолі з Головою Верховної Ради України Л. Кравчуком. Від української сторони документ підписав Міністр закордонних справ А. Зленко, від канадської – Міністр закордонних справ Барбара МакДугалл. У цьому першому для двосторонніх відносин міжнародному акті наголошувалося на врахуванні історичних зв'язків між народами України та Канади, а також задекларовано намір розвивати й поглиблювати співпрацю на різних рівнях. Сторони висловили готовність заохочувати обміни у сферах політики, науки, техніки, освіти, спорту та інших галузях суспільного життя. Водночас підкреслювалося, що визначення характеру й форм подальших відносин ґрунтуватиметься на повазі до вільного і демократичного волевиявлення народу України та на дотриманні принципів міжнародного права (Перепелиця, 2020, с.60).

З метою систематизації еволюції публічної дипломатії Канади в Україні, на нашу думку, доцільно сформулювати авторську періодизацію, що ґрунтується на зміні інституційних підходів, стратегічних пріоритетів та інструментарію реалізації зовнішньополітичних комунікацій. Враховуючи відсутність усталеної академічної моделі періодизації саме канадської

публічної дипломатії щодо України, запропонована структура має аналітичний характер і спрямована на виокремлення якісних етапів трансформації. Так, перший етап (1991-2004 рр.) передбачав формування базових інституційних контактів та гуманітарної співпраці; другий (2005-2013 рр.) – розширення інструментарію та посилення політичної підтримки; третій (з 2014 р.) – стратегічну інституціоналізацію та інтеграцію публічної дипломатії у безпековий вимір двосторонніх відносин.

Відповідно, якщо говорити про перший етап публічної дипломатії Канади в Україні (1991–2004 рр.), то його можна охарактеризувати як період інституціоналізації особливої моделі. Її визначальною рисою стало органічне поєднання державних і громадських механізмів зовнішньої комунікації, за якого урядові структури системно взаємодіяли з організаціями української громади Канади, залучаючи їхню соціальну та комунікаційну інфраструктуру як інструмент «народної дипломатії». У такий спосіб етнічна спільнота виконувала функцію стабільного посередника між зовнішньою політикою Канади та українським напрямом її міжнародної діяльності, що надало канадській публічній дипломатії щодо України характеру цілісної, історично зумовленої моделі впливу.

У перші роки після 1991 року публічна дипломатія Канади будувалася довкола трьох головних акторів: Конгрес українців Канади, Канадський інститут українських студій при Університеті Альберти та Канадське агентство міжнародного розвитку. Саме ці структури створили основу для сталого культурного та гуманітарного діалогу. Відповідно, Канада через українську громаду не лише реалізовувала власну зовнішню політику, а й формувала нову моральну рамку підтримки незалежної України, засновану на принципах демократичного наставництва, солідарності та спільної історичної пам'яті).

Перші програми допомоги, започатковані Канадським агентством міжнародного розвитку у 1992–1995 рр., мали на меті підтримку базових інституцій демократії – виборчих комісій, муніципального управління, медіа

та освітніх структур. Згідно з офіційними звітами агентства, обсяг фінансування програм співпраці з Україною за цей час перевищив 200 млн канадських доларів, що робило Канаду одним із трьох найбільших західних донорів для пострадянського простору (Canadian International Development Agency, 1997). Водночас важливо, що ці ресурси спрямовувалися не лише через державні канали, а й через мережу громадських організацій українців Канади, що створювало ефект «багаторівневої дипломатії», коли комунікація відбувається одночасно між урядами, громадами та експертними середовищами.

У результаті такої стратегії впродовж 1990-х років в Україні оформилася своєрідна «культурна тріада» канадської публічної дипломатії, яку становили урядові структури, українська діаспора та академічна спільнота. Держава надавала фінансові ресурси й політичну підтримку, діаспорні організації забезпечували мережі довіри та соціальні комунікативні канали, а університети й дослідницькі інституції продукували необхідну експертну базу. Синергія цих трьох складових сприяла формуванню неформальної культурної інфраструктури, завдяки якій Канада могла результативно транслювати власний демократичний досвід без елементів нав'язування чи ідеологічного тиску.

У свою чергу, у Канаді просування вітчизняної культурної дипломатії здійснює українська діаспора в Канаді, насамперед через мережу створених нею науково-освітніх, академічних, молодіжних, релігійних і культурних інституцій. Українська громада за кордоном виконує важливу культурну, інформаційну й політичну функцію, сприяючи формуванню позитивного міжнародного образу України. З ініціативи діаспори в Канаді засновано численні центри та організації, що виступають платформами для розвитку двостороннього співробітництва та поглиблення міждержавних контактів. Особливе значення для підтримки українсько-канадських взаємин має проведення культурно-мистецьких подій. Провідні українські фестивалі в Канаді включені до переліку культурної спадщини країни, що засвідчує їх

суспільну вагу. Фестивальний рух української громади не лише забезпечує збереження національної культурної ідентичності, а й сприяє розвитку міжкультурного діалогу, який водночас виступає ефективним інструментом представлення та просування зовнішньополітичних інтересів України (Дзюбленко, 2021, с. 31).

Слід також зауважити, що провідною рисою цього етапу стало домінування гуманітарно-освітніх інструментів публічної дипломатії. Канада надавала підтримку українським освітнім і науковим установам, фінансувала навчальні програми для молодих фахівців і держслужбовців, сприяла розвитку англійських і французьких курсів у Києві, Львові, Харкові. Програми обмінів між Університетом Торонто, Університетом Альберти, Університетом Манітоби та Київським національним університетом імені Тараса Шевченка стали першими системними контактами української академічної спільноти з західною науковою культурою після радянського періоду.

Значення цих ініціатив виходило за межі освітньої сфери: вони закладали підвалини «інтелектуальної взаємності», тобто довготривалої присутності канадських цінностей у середовищі майбутніх українських лідерів думок. На відміну від європейських держав, що часто розглядали культурний аспект дипломатії як односторонній процес трансляції, Канада будувала її як обмін – як двосторонню взаємодію партнерів, що мають спільні ідеали свободи, демократії та мультикультуралізму. Саме тому у цьому контексті формується підхід до зовнішньої взаємодії, заснований не на односторонньому нав'язуванні впливу, характерному для імперських практик, а на принципах взаємного визнання, партнерства та симетричної комунікації між державами. Така логіка дипломатичної взаємодії передбачає обмін політичними, ціннісними та культурними сигналами на засадах рівності, що принципово відрізняє її від ієрархічних моделей міжнародного домінування.

Особливе місце у цих відносинах посіли медіа та культурні проєкти. Канадські телеканали CBC (Canadian Broadcasting Corporation, 2025) і RCI (Radio Canada International, 2025) висвітлювали українську тематику,

демонструючи нове бачення України як демократичної нації, що шукає свій шлях у глобальному світі. Водночас культурні інституції Канади організовували серію українських фестивалів, художніх виставок та концертів, сприяючи формуванню позитивного іміджу української культури серед канадців. Така діяльність сприяла зростанню суспільного інтересу до України та водночас підсилювала легітимність зовнішньої політики Оттави у цьому напрямі.

Публічна дипломатія Канади у 1990-х роках вирізнялася тим, що уряд системно інтегрував діяльність діаспори у стратегічне планування зовнішньої політики. На відміну від більш централізованих європейських підходів, канадська дипломатія визнавала автономність громади як джерела «народного голосу». Конгрес українців Канади регулярно залучався до консультацій із зовнішньополітичним відомством Канади, а представники української громади входили до складу дорадчих рад при уряді, які визначали пріоритети розвитку двосторонніх відносин (The Ukrainian Canadian Congress, 2025). Це дозволяло узгоджувати політичні рішення з морально-гуманітарним мандатом, який формувався всередині самої громади.

Подібна стратегія сприяла формуванню явища, яке згодом окреслили як «діаспорна дипломатія з подвійною легітимністю» (dual-legitimacy diaspora diplomacy). Її специфіка полягала в поєднанні двох джерел визнання: офіційної підтримки з боку державних інституцій та високого рівня суспільної довіри в Україні. Для українського громадянського середовища Канада сприймалася не як віддалений зовнішній актор, а як близький партнер, пов'язаний із Україною глибокими людськими та культурними зв'язками. Саме ця синергія інституційної підтримки та емоційно-ціннісної солідарності зумовила стійкий рівень довіри до канадських ініціатив, що зберігається донині. Даний підхід з одного боку, забезпечував підтримку уряду, а з іншого – довіру українського суспільства, для якого Канада асоціювалася не з віддаленою державою, а з партнером, що має «українське серце». Саме це стало основою високого рівня

довіри до канадських ініціатив в Україні, який зберігається й досі (Україна – Канада, 2018, с.15).

Це реалізовувалося не декларативно, а через практичні механізми – тренінги, освітні програми, міжнародні конференції, спільні наукові дослідження. Відповідно, Канада виступала не лише донором, а й інтелектуальним співтворцем українського демократичного простору.

Перший етап став фундаментом, на якому згодом будуватимуться нові форми публічної дипломатії – демократичне партнерство 2004–2014 рр., стратегічно-безпекова співпраця після 2014 року та глобальна мобілізаційна дипломатія після 2022 року. Саме в цей час було створено унікальний феномен «канадської м'якої сили через довіру», коли культурні, академічні й моральні зв'язки стають не інструментом контролю, а механізмом глибокого взаєморозуміння. Таким чином, публічна дипломатія Канади в Україні у 1991–2004 рр. сформувалася як етика солідарності, що поєднала історичну пам'ять, мультикультуралізм і практику гуманітарного партнерства у цілісну концепцію міжнародної взаємодії.

Помаранчева революція 2004 року стала поворотним моментом у всій системі канадсько-українських відносин, відкривши нову фазу публічної дипломатії, яку можна означити як етап демократичного партнерства. Якщо попередній період (1991–2004) був орієнтований переважно на гуманітарно-освітню співпрацю, діаспорні зв'язки та культурну солідарність, то після 2004 року канадська дипломатія набула більш стратегічно-політичного характеру. Україна почала сприйматися Оттавою як потенційний регіональний лідер демократичних трансформацій, а публічна дипломатія стала засобом експорту ліберальних цінностей, політичного досвіду та технологій управління, що підсилювали прозорість і підзвітність влади.

У цей час Канадське агентство міжнародного розвитку переглянула свої пріоритети, трансформуючи гуманітарні програми у напрями інституційного розвитку та верховенства права. Було створено спеціальні програми підтримки реформ державного управління та законодавства, які охоплювали реформи

публічної адміністрації, місцевого самоврядування, антикорупційні ініціативи та навчання для державних службовців тощо. Ці проєкти розглядалися не як форма технічної допомоги, а як спільна інвестиція у демократичне врядування, що зміцнює легітимність нової української влади (Global Affairs Canada, 2011).

Паралельно активізувалася діяльність Міністерства закордонних справ та міжнародної торгівлі (Department of Foreign Affairs and International Trade), яка вперше системно інтегрувала Україну до своєї глобальної стратегії публічної дипломатії. Український напрям у цей період став частиною ширшої концепції «демократичної стабільності через партнерство», у межах якої Канада поширювала стандарти відкритого управління та правової держави на країни Східної Європи.

У 2004–2014 роках канадська публічна дипломатія в Україні набула рис демократичного наставництва (democratic mentorship). Її сутність полягала у поєднанні політичної підтримки з експертно-освітнім супроводом реформ. В Україні розпочали роботу десятки канадських радників у межах програм Канадського фонду місцевих ініціатив (Global Affairs Canada, 2025b). Вони допомагали впроваджувати стандарти прозорого управління, розвивати електронні сервіси, впроваджувати принципи гендерної рівності та громадської участі (Конон & Скребнєва, 2016, с.30).

Особливу роль відігравала Canada–Ukraine Parliamentary Program, започаткована ще у 1990-х, але саме після 2004 року вона набула нового змісту: стажування українських студентів у парламенті Канади перетворилося на інструмент формування політичної культури прозорості та етичного врядування (The Canada-Ukraine Parliamentary Program, 2024). Багато випускників програми пізніше стали громадськими лідерами, депутатами, радниками державних інституцій, що свідчило про ефективність цього механізму як довгострокового інвестиційного ресурсу публічної дипломатії.

Змістовного оновлення зазнали й культурно-освітні напрями співпраці. Канадські університети у партнерстві з українськими закладами вищої освіти розширили програми академічної мобільності, спільних досліджень та

освітніх ініціатив у сфері публічної політики, європейських студій та прав людини. Такі формати взаємодії сприяли формуванню нових професійних мереж та посиленню інституційних зв'язків між країнами. У цей період відчутно активізувався інформаційний вимір канадської публічної дипломатії. Провідні медіа Канади – зокрема CBC, CTV та Global News – системно висвітлювали події в Україні, конструюючи наратив про неї як про демократичну державу, що відстоює принципи справедливості та свободи. Такий медійний дискурс виконував подвійну роль: для української аудиторії він слугував свідченням солідарності й підтримки, тоді як для канадського суспільства – обґрунтовував легітимність і доцільність урядового курсу на надання допомоги Україні

З'являється також концепція інтермесської (intermestic) дипломатії, коли комунікація адресована одночасно зовнішній (українській) і внутрішній (канадській) аудиторії. З одного боку, Оттава через дипломатичні канали та медіа легітимізує підтримку реформ в Україні; з іншого – демонструє своїм громадянам, що допомога українській демократії – це внесок у зміцнення глобальної стабільності та іміджу Канади як морального лідера. Саме у цей період термін «Canada as a democracy promoter» став усталеним у публічному дискурсі зовнішньої політики. Події ж Помаранчевої революції вплинули на змістовні характеристики канадської публічної дипломатії в Україні, яка відтепер прагнула поєднати моральні і ціннісні установки з прагматизмом зовнішньополітичної і зовнішньоекономічної діяльності.

Після 2004 року публічна дипломатія Канади в Україні дедалі більше інтегрується у сам процес реформ. Програми «Партнерство для місцевого врядування» (Federation of Canadian Municipalities, 2025), «Незалежність судової влади» (Office of the Commissioner for Federal Judicial Affairs Canada, 2025), «Фонд гендерної рівності» (Gender Equality Fund, 2025) поєднували експертну допомогу з елементами комунікативної підтримки – тренінгами, кампаніями з підвищення обізнаності громадян, публічними дебатами.

Внаслідок цього реформи набували характеру публічного діалогу, а не закритого адміністративного процесу.

Хоча в цей період діаспора вже не була єдиним каналом публічної дипломатії, її роль залишалася визначальною у легітимації політики уряду. Українська громада Канади активно підтримувала демократичні перетворення в Україні, організовувала численні культурні акції, петиції, інформаційні кампанії. Конгрес українців Канади став не лише громадською організацією, а парадипломатичним актором, що забезпечував сталість канадської підтримки незалежно від політичних змін в Оттаві (The Ukrainian Canadian Congress, 2025).

Таким чином, другий етап еволюції публічної дипломатії Канади (2004–2014 рр.) можна охарактеризувати як період політичної суб'єктивації партнерства. Якщо раніше Канада виступала як культурний наставник, то тепер вона стала співавтором українських реформ. Це заклало основу для переходу до наступної фази – стратегічно-безпекової публічної дипломатії, що розпочнеться після 2014 року у відповідь на російську агресію.

Події Революції Гідності 2013–2014 років і початок гібридної війни проти України стали моментом глибокої трансформації всієї системи канадсько-українських відносин. Для Канади, яка ще з 1990-х підтримувала становлення української державності, війна означала новий виклик: відтепер ідеться не лише про демократичний розвиток, а про виживання демократії як такої. За цих обставин публічна дипломатія Канади зазнала помітних змін: від орієнтації на поширення демократичних цінностей і консультативну підтримку вона перейшла до більш активної форми солідарності з Україною. У межах такого підходу культурні, гуманітарні та комунікативні заходи поєднувалися з політичною й безпековою підтримкою, що надало канадській політиці щодо України комплексного та практично спрямованого характеру.

Засадничою рисою цього етапу стало поєднання гуманітарних, військових і морально-комунікативних складових. На відміну від великих європейських держав, які обмежувалися економічними санкціями, Канада

вибудувала багаторівневу стратегію публічної присутності, де оборонна співпраця, дипломатичні заяви, культурна підтримка й інформаційна кампанія діяли як єдиний механізм.

Повномасштабне ж вторгнення РФ в Україну 24 лютого 2022 року стало моментом радикальної перебудови канадської зовнішньої політики. Водночас це стало точкою максимальної мобілізації всіх ресурсів публічної дипломатії Канади, які з гуманітарного та демократичного інструмента перетворилися на стратегічну систему морального лідерства. Якщо попередній етап (2014–2022) визначався інтеграцією безпекових і гуманітарних механізмів, то нова фаза – 2022–2025 рр. – характеризується глобалізацією канадської публічної дипломатії, коли Україна стає не лише об'єктом підтримки, а й центральним елементом світового дискурсу про захист демократії, права і людської гідності.

Канада була однією з перших держав, що відреагували на російську агресію в перші години після вторгнення. Уже 24 лютого 2022 року прем'єр-міністр Джастін Трюдо оголосив про введення масштабних санкцій проти російських банків, енергетичних компаній та посадовців, а 27 лютого заявив про закриття повітряного простору для російських літаків. У публічній дипломатії це означало негайний перехід у режим кризової комунікації, де інформаційна швидкість і моральна чіткість стали вирішальними чинниками довіри.

Перші виступи Дж. Трюдо та віцепрем'єрки Х.Фріланд формували базову риторику канадської підтримки: «Україна бореться за цінності, які є нашими» (СРАС: Watch for Democracy, 2022). Ця теза стала ключовим меседжем усіх урядових комунікацій і медіакампаній у 2022–2023 роках. Вона перетворила канадську підтримку на морально-політичну місію, яка виходить за межі геополітики і базується на захисті принципів людяності та свободи (Global Affairs Canada, 2023).

На цьому етапі у публічній дипломатії акцент зміщується на персоналізацію політичної підтримки: Джастін Трюдо, Христя Фріланд,

міністр оборони Аніта Ананд та міністр закордонних справ Мелані Жолі стають публічними символами канадсько-української єдності. Їхні численні візити до Києва (упродовж 2022-2024 рр.), виступи у Верховній Раді України та у британському парламенті, спільні пресконференції з Президентом України Володимиром Зеленським транслювалися на провідних телеканалах світу, створюючи потужний комунікативний ефект присутності.

Слід також зазначити, що саме в цей період формується феномен «Canadian moral diplomacy» – дипломатії морального авторитету, де комунікативна сила базується на щирості, емоційній співучасті й публічному осудженні агресії як злочину проти людства (Ettinger, 2023). Канада перетворилася на один із «етичних центрів» західного світу, який забезпечував ідейну згуртованість коаліції на підтримку України. У публічних виступах Джастін Трюдо неодноразово повторював, що «втома від війни не є розкішшю, яку може дозволити собі світ», тим самим задаючи тон коаліційній риториці. Канадські представники в ООН, НАТО та G7 послідовно просували тези про колективну відповідальність за збереження міжнародного правопорядку. Саме у цей час канадська дипломатія набула рис глобального координатора – держави середнього масштабу, яка забезпечує моральну й політичну клейкість між союзниками.

На рівні внутрішньої публічної дипломатії уряд Оттави запустив ініціативу «Operation Open Door», що спростила процедури віз і тимчасового прихистку для понад 200 тисяч українців. Цей гуманітарний крок мав виразний публічно-комунікативний ефект: Канада показала приклад співчутливої демократії, яка реагує не лише словами, а діями. Із цього моменту українська присутність у Канаді стала елементом її публічної ідентичності – через українські прапори на державних установах, громадські акції, численні благодійні події (Immigration, Refugees and Citizenship Canada, 2022).

Особливу роль у мобілізаційному періоді відіграв цифровий аспект публічної дипломатії. Зовнішньополітичне відомство Канади (Global Affairs Canada) та Міністерство оборони запустили постійні рубрики у соціальних

мережах Twitter (X), Instagram, YouTube під гаслами #StandWithUkraine, #CanadaSupportsFreedom (Canada's Foreign Policy – Global Affairs Canada, 2025, Ukrainian Canadian Congress [UCC National], 2022), де щоденно висвітлювалися факти допомоги, спростування російських фейків, історії українських біженців, що знайшли притулок у Канаді. Загалом цифровий аспект дипломатії Канади у цей період характеризувався високим рівнем інтерактивності та емоційного контенту. На відміну від традиційних дипломатичних повідомлень, тут домінували людські історії – солдат, волонтерів, лікарів, митців, що втілювало ідею спільної боротьби двох націй. Цей формат створював ефект наративної солідарності, у якому канадці й українці сприймали себе як учасників спільної моральної історії.

Протягом 2022–2025 років Канада активно розвивала культурний вимір дипломатичного опору, спрямований на популяризацію української культури свободи. У провідних містах Канади – Торонто, Оттаві, Монреалі, Ванкувері – відбулися десятки виставок, концертів, театральних постановок, що репрезентували український досвід війни як універсальний досвід боротьби за гідність. Фестиваль «Ukrainian Resilience Week» став щорічною платформою для зустрічей митців, журналістів, дипломатів і військових, де культурні символи поєднувалися з політичними меседжами (Global Affairs Canada, 2023).

На рівні інституцій активно діяли Конгрес українців Канади (The Ukrainian Canadian Congress, 2025), Світовий конгрес українців (Ukrainian World Congress, 2025) та канадські університети, які започаткували програми «Ukrainian Cultural Defense» – проекти з перекладу української літератури, документального театру, цифрового архівування воєнних свідчень. Такий культурний прояв дипломатії виконував функцію емоційного мосту, що робив війну не чужою, а спільною справою для канадського суспільства. Урядові програми підтримки митців у вигнанні, журналістів і науковців (через Scholars at Risk, Creative Ukraine Fund) стали також частиною публічної дипломатії: Канада репрезентувала себе як «притулок свободи», продовжуючи власну традицію мультикультуралізму та правозахисту.

Операція UNIFIER, започаткована ще у 2015 році, у 2022–2025 рр. отримала новий масштаб і зміст (Department of National Defence, 2025). У 2023 році її формат був розширений у програму «Operation UNIFIER–Interflex», що включала навчання українських військових у Великій Британії, Польщі та на канадських базах. Цей процес широко висвітлювався в канадських ЗМІ, стаючи частиною національної ідентичності. Публічна дипломатія у цьому контексті виконувала подвійну функцію – створення іміджу відповідальної держави та підтримку морального духу канадців, які усвідомлювали власну причетність до захисту демократії (Міністерство оборони України, 2026).

Важливою віхою стала участь Канади у підготовці угоди про двосторонні безпекові гарантії з Україною в межах безпекових зобов'язань країн G7 (Global Affairs Canada, 2024). Цей процес супроводжувався широкою інформаційною кампанією, у межах якої уряд Оттави комунікував громадськості необхідність «перманентного партнерства з Україною». Таким чином, публічна дипломатія виконувала не лише зовнішню, а й внутрішню функцію легітимації безпекових зобов'язань, забезпечуючи підтримку парламенту і суспільства.

Починаючи з 2023 року, важливою складовою канадської публічної дипломатії стала дипломатія відбудови (Reconstruction Diplomacy). На Лондонській конференції з відновлення України (червень 2023 р.) Канада виступила одним з головних партнерів програми Rebuild Ukraine, узявши відповідальність за координацію енергетичних і екологічних проєктів (Ukraine Recovery Conference, 2023).

У публічному вимірі цей крок позиціонувався як продовження морального обов'язку Канади – не просто допомогти у війні, а гарантувати справедливе відновлення. Через канали CBC, Global News, Ottawa Citizen регулярно транслювалися сюжети про канадських волонтерів, інженерів, медиків, які працюють в Україні. Таким чином, наратив допомоги трансформувався у наратив співтворення – канадці не «допомагають іншим», а разом з українцями будують безпечний і справедливий світ. Тому, як слушно

наголошують І. Чистякова та І. Кривдіна, Подальший розвиток стратегічного партнерства між Україною та Канадою в умовах воєнного протистояння охоплює кілька ключових напрямів співпраці: політична підтримка, гуманітарний вимір, безпекова й оборонна взаємодія, економічна співпраця та культурний обмін.

Так, щодо політичної підтримки, Канада й надалі може послідовно відстоювати позицію України на міжнародних майданчиках, ініціюючи консолідоване засудження російської агресії та сприяючи координації глобальних зусиль, спрямованих на досягнення справедливого й стійкого миру. У гуманітарній сфері йдеться про надання комплексної допомоги населенню, яке постраждало від війни, зокрема забезпечення медичним обладнанням, медикаментами, продовольством та іншими критично необхідними ресурсами. Двостороннє співробітництво у сфері безпеки і оборони може поглиблюватися через спільні навчання, професійний обмін між військовими фахівцями, а також підтримку у сфері матеріально-технічного забезпечення оборонних потреб. В економічній сфері перспективним залишається залучення канадських інвестицій до української економіки, передача технологій і розширення торговельних зв'язків, що сприятиме відновленню та модернізації господарського потенціалу України. Важливою складовою партнерства є активізація культурної дипломатії через організацію спільних виставок, фестивалів, освітніх програм та інших заходів, які зміцнюють міжкультурний діалог і поглиблюють гуманітарні зв'язки між двома державами (Чистякова & Кривдіна, 2023, с.126-127).

Підсумовуючи, можна стверджувати, що розвиток публічної дипломатії Канади в Україні у 1991–2025 роках відображає послідовну трансформацію гуманітарно-культурної взаємодії у комплексну систему стратегічної підтримки української державності, безпеки та національної ідентичності. Протягом трьох десятиліть канадська публічна дипломатія еволюціонувала від переважно діаспорно зорієнтованої комунікації до активної участі у формуванні міжнародної політичної та моральної коаліції на захист України.

Цей шлях засвідчує специфічну модель зовнішньополітичної поведінки середньої держави, для якої ключовим ресурсом впливу виступає не силовий потенціал, а довіра, історична близькість і ціннісна послідовність.

На початковому етапі після здобуття Україною незалежності канадсько-українські відносини формувалися на основі гуманітарного партнерства, в якому визначальну роль відігравала українська діаспора Канади. Саме вона стала каналом комунікації між Оттавою та Києвом, забезпечуючи культурну легітимність і суспільну підтримку дипломатичних ініціатив. У цей період Канада зосереджувалася на довготривалій взаємодії з українським суспільством через освітні, культурні й академічні програми, інвестуючи передусім у людський капітал та модернізаційний потенціал України. Важливо, що такий підхід не мав характеру ідеологічного тиску, а відповідав канадській політичній традиції передачі цінностей через співпрацю, спільний досвід і взаємне навчання. Публічна дипломатія виконувала функцію своєрідного ідентифікаційного мосту, сприяючи включенню України до західного цивілізаційного простору через культуру, освіту і довіру.

Події середини 2000-х років зумовили перехід до нового формату взаємодії, у межах якого публічна дипломатія Канади набула чіткішого політичного та інституційного спрямування. Після Помаранчевої революції Оттава активізувала програми підтримки демократичних реформ, зосередившись на розвитку інститутів, підзвітності влади, децентралізації та правової держави. Водночас освітні й академічні обміни, стажування та медійні ініціативи сприяли формуванню нового покоління українських управлінців і громадських діячів, орієнтованих на демократичні стандарти. У цей період Канада утвердила образ морального союзника, який підтримує трансформації не шляхом тиску, а через приклад, експертну допомогу та довготривалу співпрацю, зберігаючи баланс між ціннісною залученістю і повагою до суверенітету України.

Російська агресія проти України після 2014 року спричинила якісну зміну характеру канадської публічної дипломатії, надавши їй стратегічно-

безпекового виміру. Україна почала сприйматися не лише як об'єкт гуманітарної підтримки, а як важливий елемент міжнародної безпеки. У відповідь Канада розширила свою присутність через поєднання оборонної допомоги, підготовки військових кадрів, санкційної політики та активної міжнародної комунікації. Публічна дипломатія на цьому етапі поєднувала культурно-освітні інструменти з елементами безпекового партнерства, а також з інтенсивною інформаційною роботою, спрямованою на протидію дезінформації та формування стійкого міжнародного консенсусу на підтримку України. Оттава дедалі більше виступала не лише як донор, а як адвокат української позиції у глобальному публічному просторі.

Повномасштабна війна, розв'язана РФ у 2022 році, стала кульмінаційним моментом цієї еволюції. У цей період публічна дипломатія Канади вийшла за межі регіонального виміру та набула глобального мобілізаційного характеру. Через активну участь у міжнародних коаліціях, розширення військової та гуманітарної допомоги, підтримку українських біженців і масштабні комунікативні кампанії Канада формувала новий стандарт поведінки демократичної держави в умовах війни. Її дипломатичні зусилля поєднували емоційний вимір солідарності з прагматичною готовністю до довготривалої відповідальності, а цифрові інструменти використовувалися як засіб донесення правди про війну до глобальної аудиторії.

У 2023-2025 роках Канада дедалі чіткіше позиціонує себе не лише як партнер воєнного часу, а як учасник формування повоєнної архітектури довіри та безпеки. Її публічна дипломатія орієнтується на підтримку відбудови України, інтеграцію до західних безпекових і політичних механізмів, а також на збереження культурної пам'яті та ідентичності України як символу боротьби за свободу. У післявоєнній перспективі така дипломатія набуватиме рис посткризової системності, у межах якої Україна розглядатиметься не як пасивний отримувач допомоги, а як активний співтворець демократичного простору. Водночас Канада закріплюватиме роль держави, чия зовнішня

політика поєднує стабільність, моральну послідовність і гуманітарну компетентність як основу довготривалого міжнародного впливу.

3.3. Особливості розвитку австралійської публічної дипломатії в Україні

Еволюція публічної дипломатії Австралії в Україні охоплює понад три десятиліття – від перших контактів після проголошення незалежності України у 1991 році до повномасштабного партнерства 2022–2025 рр., коли Австралія стала одним із провідних позарегіональних союзників Києва. Цей процес відображає поступову трансформацію Австралії з регіонального актора Азійсько-Тихоокеанського простору на глобального промоутера демократичних цінностей, який використовує публічну дипломатію як інструмент морального, гуманітарного та стратегічного впливу.

Концептуально, на нашу думку, буде виокремити чотири основні етапи розвитку публічної дипломатії Австралії в Україні: перший (1991–2004 рр.) передбачав переважання стратегій культурно-гуманітарного співробітництва; другий (2004–2014 рр.) – демократичного партнерства і «дипломатії доброго врядування»; третій (2014–2022 рр.) – безпекової та санкційної дипломатії, особливо після збиття літака рейсу МН17 Boeing-777 авіакомпанії Malaysia Airlines; четвертий (2022–2025 рр.) – глобальної мобілізаційної дипломатії.

Відповідно, визнання незалежності України Австралією 27 грудня 1991 року стало першим формальним актом двосторонніх відносин між двома державами, які не мали спільних історичних, територіальних чи військових зв'язків, але поділяли універсальні цінності демократії, верховенства права та прав людини. Це визначило початковий характер австралійської політики щодо України – символічно-гуманітарний, зорієнтований не на політичний вплив, а на культурну співучасть і партнерство через освіту, науку та спільноту діаспори.

На початку 1990-х Австралія, перебуваючи під впливом зовнішньополітичної доктрини Пола Кітінга (1991–1996), визначала свої пріоритети переважно в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Однак проголошення незалежності України збіглося з періодом активного реформування австралійської дипломатії, яка почала переосмислювати свою роль у глобальному світі як «середньої держави з моральним мандатом» (*middle power with moral authority*) (Ungerer, 2007). Саме в цій логіці відбувалося становлення відносин з новими демократіями пострадянського простору, серед яких Україна вирізнялася масштабом і потенціалом.

Уряд Канберри від початку обрав модель публічної дипломатії, орієнтовану на формування позитивного міжнародного образу Австралії через реалізацію гуманітарних ініціатив, розвиток культурних контактів, впровадження програм сприяння розвитку та підтримку демократичних перетворень. Ця стратегія мала на меті поширення австралійських цінностей через «м'яку силу» (*soft power*), яку тоді активно розвивав Департамент закордонних справ і торгівлі.

Як зазначають дослідники, на той час Австралія вже мала не одне десятиліття тісного співробітництва з вихідцями з України (Кулініч, 2023; Цапко, 2021). Тому цілком логічно, що перші роки двосторонніх контактів були етапом формування ціннісної присутності Австралії в українському просторі, а не політичної активності. Канберра підтримувала участь українських студентів і науковців у міжнародних програмах, сприяла встановленню академічних зв'язків між університетами, зокрема між Австралійським національним університетом, Мельбурнським університетом, Квінслендським університетом, з одгого боку, та Київським, Львівським та Харківським університетами - з другого. Ці зв'язки мали радше символічний характер, але стали важливими каналами для поширення австралійського освітнього стандарту, мовної політики, а також досвіду демократичного врядування.

Ключову роль відіграла Союз українських організацій Австралії (Australian Federation of Ukrainian Organisations, 2025), яка з початку 1990-х підтримувала програми допомоги освітнім закладам України, надсилала книги, технічне обладнання, сприяла створенню студентських обмінів. Завдяки діяльності Союзу у 1993 році в Канберрі відбувся перший публічний захід, присвячений українській незалежності, організований за участю представників Міністерства закордонних справ і торгівлі, місцевих політиків і науковців.

Через діаспору формувався емоційно-культурний наратив спільності, у якому Україна постала як нація, що поділяє з Австралією демократичні цінності та прагнення до суверенітету. Цей наратив став базою для гуманітарної дипломатії Австралії в подальші десятиліття (Бойко, 2000, с.101). У 1992–1996 рр. через програму Австралійського агентства з питань міжнародного розвитку (Department of Foreign Affairs and Trade, 2026с). Україна отримала гуманітарну допомогу у вигляді медичного обладнання, ліків, продовольчих товарів і програм підтримки після Чорнобильської катастрофи. Хоч обсяг допомоги був незначним у порівнянні з європейськими донорами, важливо, що ця підтримка супроводжувалася активною інформаційною кампанією, яка формувала в австралійському суспільстві позитивний образ України як держави, що відроджується після десятиліть тоталітаризму.

У цей же період Міністерство закордонних справ і торгівлі запровадило механізми «публічних грантів культури» (Public Diplomacy Small Grants Scheme), спрямовані на розвиток міжкультурних зв'язків з пострадянськими країнами. Українські університети та громадські організації отримують і до сьогодні підтримку для проєктів у сфері мовної освіти, культурної спадщини (Department of Foreign Affairs and Trade. (2025e). А ще 1998–2001 рр. було реалізовано спільний проєкт Ukraine–Australia Cultural Bridges, що включав виставки сучасного мистецтва, покази австралійського кіно в Києві та Львові, а також публікацію двомовних збірників поезії.

Відсутність прямих політичних чи економічних інтересів у Центральній і Східній Європі зумовила унікальну специфіку австралійської публічної дипломатії щодо України: вона не мала інструментального характеру, а будувалася на ціннісному ототожненні. У публічних заявах Міністерства закордонних справ і торгівлі та виступах послів Австралії у Польщі (які одночасно представляли інтереси в Україні) Україна описувалася як «держава, що символізує силу демократії на перехресті імперій». Ця риторика створювала образ України як дзеркала австралійської ідентичності, що ґрунтується на поєднанні різноманіття, толерантності й історичної боротьби за незалежність. Таким чином, публічна дипломатія виконувала роль морального самоствердження Австралії як держави, здатної підтримувати демократію навіть за тисячі кілометрів.

Медіа-підтримка мала вагоме значення. Національні телеканали ABC і SBS у 1990-х роках транслювали документальні фільми про Чорнобиль (The official You Tube Channel for Scouts Victoria, 2023) та інші аспекти історії української незалежності, що формувало суспільну обізнаність і емпатію. Важливо, що ці сюжети подавалися не як абстрактна «східноєвропейська тема», а як історія народу, який «йде шляхом, схожим на шлях Австралії до самостійності».

Публічна дипломатія Австралії у 1991–2004 роках мала визначальний символічний вимір. У 2001 році відзначалося 10-річчя незалежності України, і в Австралії ця дата стала нагодою для широкої інформаційної кампанії. Було організовано низку виставок українського мистецтва, публічні лекції в університетах Мельбурна та Сіднея, а також урочисті богослужіння за участю представників парламенту. Ці події отримали широкий розголос у ЗМІ, що сприяло підвищенню видимості України у суспільному просторі Австралії. Такі ініціативи створювали «моральний простір взаємності», у якому Україна і Австралія сприймалися як два приклади віддалених, але близьких демократій. Вони також стали засадою для подальшої політичної співпраці,

адже до 2004 року вже існувала позитивна комунікативна база, що забезпечувала взаємну довіру.

Таким чином, перший етап публічної дипломатії Австралії в Україні визначався етикою емпатії та інституційного становлення, коли гуманітарні цінності та культурний обмін формували основу довіри. Саме цей період створив передумови для переходу до наступної фази – демократичного партнерства (2004–2014), у межах якої Австралія почне розглядати Україну вже не лише як культурного, а й як політичного союзника у спільному просторі демократичних трансформацій.

Початок ХХІ століття ознаменував перехід австралійської публічної дипломатії від гуманітарно-культурного підходу до структурованої політичної взаємодії, у центрі якої постала концепція «демократичного партнерства». Цей етап, що тривав приблизно від Помаранчевої революції 2004 року до початку російської агресії у 2014-му, характеризується поступовою інституціоналізацією співпраці, розширенням інструментів впливу, появою програм реформ і активною участю Австралії в поширенні принципів належного врядування, громадянської участі та незалежності медіа.

Помаранчева революція стала каталізатором нової фази у відносинах між Канберрою та Києвом. Для Австралії, яка на той момент переживала зовнішньополітичну переорієнтацію – від виключно азійсько-тихоокеанського фокусу до більш глобального бачення безпеки і демократії – події в Україні стали нагадуванням про універсальний характер боротьби за свободу. Австралійські медіа висвітлювали революційні події з виразною симпатією до демократичних сил, а уряд Джона Говарда публічно привітав результати повторного голосування на президентських виборах 2004 року (Korііka & Troian, 2024).

Цей період знаменувався зміцненням інституційних каналів комунікації. Хоч Австралія не мала постійного посольства у Києві, відповідальність за відносини з Україною перейшла до новоствореної Дирекції Східної Європи Міністерства закордонних справ і торгівлі, що дозволило більш системно

координувати політичний діалог. У 2008 році було відкрито Почесне консульство Австралії в Києві, а у 2010-х воно стало одним із найактивніших у Центрально-Східній Європі. Це свідчить про здатність ефективно мобілізувати власні ресурси, інституційні інструменти та конкурентні переваги забезпечила Австралії помітне місце серед впливових акторів сучасної міжнародної системи. Аналіз засвідчує, що розширення світової торгівлі й інтенсивний трансфер технологій, характерні для доби глобалізації, відкривають для держав із відносно середнім економічним потенціалом нові можливості розвитку, навіть у порівнянні з економічними гігантами на кшталт Китаю. Австралія послідовно інвестує у зміцнення демократичних інститутів та формування екологічно відповідальної суспільної культури. Раціональне використання переваг глобальної економіки та інтеграція у світові процеси дозволили країні посісти вагомe місце в сучасному глобалізованому просторі (Олійник, 2012).

Основою цього етапу стала парадигма «дипломатії доброго врядування» (Good Governance Diplomacy), яка визначала політичну комунікацію Австралії з демократичними трансформаційними суспільствами. Її суть полягала в тому, щоб не нав'язувати конкретну політичну модель, а стимулювати формування локальних інститутів прозорості, підзвітності, децентралізації й участі громадян. Україна розглядалася у цьому контексті як «лабораторія демократичного поступу» у пострадянському просторі, здатна довести життєздатність альтернативи авторитарним сценаріям.

Саме тому австралійські ініціативи у 2000-х роках зосереджувалися не на масштабній економічній допомозі, а на точкових інвестиціях у розвиток соціального капіталу. Через Австралійську агентство з питань розвитку фінансувалися невеликі, але стратегічно важливі проекти – навчальні семінари для представників органів місцевого самоврядування, програми для молодих журналістів, курси з етики державної служби (Department of Foreign Affairs and Trade, 2026c). Ці ініціативи реалізовувалися у партнерстві з українськими

неурядовими організаціями, що дозволяло забезпечити ефект «вкорінення» – тобто адаптацію демократичних принципів до місцевого контексту.

Особливу роль відігравав освітній компонент дипломатії, зокрема Міністерство закордонних справ і торгівлі через Урядову степендіальну програму «Australian Awards» (ScholarshipsAds, 2025), яка розглядалася як стратегічний інструмент м'якої сили. Після 2005 року кількість українських студентів, які навчалися в австралійських університетах, зроста майже втричі, і значна частина з них була задіяна у гуманітарних та управлінських програмах. Ці студенти не лише опановували фах, а й занурювалися у культурне середовище австралійської демократії, переймаючи цінності інклюзивності, плюралізму, гендерної рівності. Після повернення в Україну вони створювали нові неурядові ініціативи, публічні центри навчання англійської мови, проводили семінари з європейських практик управління, фактично перетворюючись на агентів культурного впливу.

Поступово публічна дипломатія Австралії еволюціонувала від другорядного до більш функціонально наповненого рівня, перетворюючись на систему постійної комунікативної присутності. У її межах освіта, культура, медіа та програми міжнародної допомоги й інституційної підтримки формували цілісний образ Австралії як «далекого, але надійного союзника демократії». Така трансформація була зумовлена не лише змінами у глобальному політичному середовищі, а й внутрішнім суспільним запитом в Австралії на активнішу участь у підтримці міжнародного правопорядку.

Наприкінці 2000-х років публічна дипломатія почала використовувати й цифрові інструменти. У 2010 році Міністерство закордонних справ і торгівлі запустив проєкт Australia Network Online (Australia Network Online, 2025), що транслював англійськомовні програми про політичну культуру, свободу преси та історію демократії. Україна увійшла до кола держав, для яких готувалися спеціальні випуски. Цей формат дозволив залучити нову аудиторію – молодь, студентів, громадських активістів – і підкреслив, що демократична солідарність не має географічних меж.

Період 2004–2014 років став важливим моментом зміцнення взаємної довіри. Якщо в 1990-х Австралія виступала як сторонній гуманітарний донор, то тепер вона дедалі частіше позиціонувала себе як партнер у розвитку. Українські представники неодноразово брали участь у міжнародних конференціях із питань врядування, організованих Австралійським національним університетом, Інститутом Лоуї та Азійсько-Тихоокеанським форумом розвитку, де Україна презентувалася як «східноєвропейська лабораторія демократичних реформ». Ці виступи отримували підтримку австралійських експертів і медіа, що сприяло зміцненню морального престижу України.

Напередодні Революції Гідності (2013–2014) австралійська публічна дипломатія вже мала виразну політичну структуру: у суспільстві сформувалося розуміння, що доля України має значення для глобальної демократії, а в урядовій політиці з'явився компонент стратегічної відповідальності. Хоч Австралія залишалася географічно віддаленою, її публічна дипломатія дедалі більше набувала характеру етичного союзництва – підтримки не лише через слова чи символічні жести, а через конкретні програми, гранти, академічні мережі й культурні акції (Масленик & Секунова, 2021, с.136).

Відповідно, другий етап еволюції публічної дипломатії Австралії в Україні (2004–2014) можна охарактеризувати як період демократичного партнерства, коли гуманітарні й культурні канали поступово перетворювалися на інституційні механізми співпраці. Його сутність полягала у поєднанні морального впливу, освітніх ініціатив та розвитку управлінської компетентності з підтримкою громадянського суспільства. Ця дипломатія діяла не через примус чи політичні декларації, а через щоденну комунікацію, навчання, культурний обмін і спільні символічні дії, що закладали підвалини стійкого партнерства.

Саме цей етап підготував австралійську дипломатію до якісного стрибка після 2014 року, коли трагічні події навколо збиття літака рейсу MH17 Boeing-

777 авіакомпанії Malaysia Airlines і початок російської агресії перетворили співпрацю між двома країнами з морально-гуманітарної на безпеково-стратегічну, відкривши третю фазу розвитку публічної дипломатії – етап безпекової та санкційної дипломатії, який остаточно закріпив Україну в системі зовнішньополітичних пріоритетів Австралії.

Загалом, у 2014–2022 роках публічна дипломатія Австралії функціонувала як система морального лідерства без претензії на геополітичну вагу. Це була дипломатія дії, що виходила з переконання: навіть середня держава може бути рушієм глобальної справедливості, якщо діє послідовно і публічно. Такий підхід забезпечив Канберрі міжнародний авторитет і водночас створив фундамент для її ролі у великій коаліції демократичних країн, які згодом, після 2022 року, стали стрижнем глобальної підтримки України.

Третій етап розвитку публічної дипломатії – етап безпеково-моральної дипломатії, що припадає на період 2014-2022 рр., відзначився внутрішньою еволюцією австралійського політичного мислення. Українське питання перестало сприйматися як частина європейського контексту й стало тестом для глобальної стратегії Канберри. Австралійська зовнішня політика набула гуманітарно-нормативного характеру, а її дії в ООН, участь у розслідуваннях воєнних злочинів, підтримка санкційного режиму та фінансування журналістських і правозахисних проєктів відображали нову ідентичність Австралії як держави моральної дії (state of moral action).

В цей період, як слушно підкреслює В. Ціватий, українська діаспора в Австралії відіграла помітну роль у підтримці та просуванні соціально-економічних пріоритетів Української держави. Громадські організації, що діяли в обох країнах, здійснювали активну інформаційну роботу, спрямовану на донесення до міжнародних інституцій, урядових структур і засобів масової комунікації об'єктивних відомостей про прагнення України до утвердження незалежності та інтеграції у світовий простір. Ключові напрями інституційної взаємодії української діаспори з державними й громадськими структурами

Австралії загалом узгоджувалися з внутрішніми та зовнішньополітичними інтересами України. Діяльність української громади в Австралії не лише посилює міжнародну видимість України, а й забезпечує практичну підтримку історичній Батьківщині в політичній, економічній і гуманітарній площинах (Ціватий, 2021, с.228).

У 2022–2025 роках публічна дипломатія Австралії в українському напрямі набула системного характеру та чіткої глобальної конфігурації, у межах якої поєднувалися урядові, парламентські, громадянські та цифрові механізми зовнішньої комунікації. Йдеться не про сукупність окремих актів солідарності, а про взаємопов'язану мережу інструментів – військової допомоги, гуманітарної підтримки, інформаційної взаємодії та культурних ініціатив – що були інтегровані у ширшу зовнішньополітичну стратегію Канберри. Саме в цей період публічна дипломатія Австралії почала виконувати не лише репрезентативну, а й виразно стратегічну функцію, спрямовану на посилення її міжнародного авторитету як держави, здатної поєднувати етичну позицію з практичною дієвістю.

Військова допомога Україні набула в цьому контексті не лише безпекового, а й чітко вираженого символічного значення. Рішення уряду Австралії у 2022 році щодо передачі бронетехніки Bushmaster, ракетних систем, боєприпасів і засобів індивідуального захисту супроводжувалося активною комунікативною підтримкою в національних медіа, що перетворювало ці кроки на елементи публічного нарративу солідарності (Сафронов, 2022). Показовим у цьому сенсі став візит прем'єр-міністра Ентоні Албаніза до Києва в липні 2022 року, який мав яскраво виражений публічно-дипломатичний вимір. Його символічні жести та публічні заяви були спрямовані не стільки на геополітичну аргументацію, скільки на етичне обґрунтування підтримки України, що дозволило вбудувати австралійську позицію у ширший моральний дискурс міжнародної солідарності. Саме в цій логіці слід розглядати і приєднання Австралії до формату «Рамштайн», а також її участь у програмах підготовки українських військових: ці кроки стали

не ізольованими рішеннями, а частиною демонстрації відповідальної ролі позарегіонального союзника в системі колективної безпеки.

Паралельно з військовим виміром розгорталася масштабна гуманітарна та соціальна складова публічної дипломатії. Фінансова допомога Україні, підтримка програм відновлення інфраструктури, а також запровадження спеціальних гуманітарних віз для українських громадян супроводжувалися активною внутрішньою комунікацією, спрямованою на формування суспільної підтримки цих рішень в Австралії. Таким чином гуманітарна політика виконувала не лише практичну, а й публічно-дипломатичну функцію, сприяючи персоналізації українського питання через людські історії, інтеграційні практики та культурні ініціативи української громади.

Важливе місце в цій системі посідала інформаційна взаємодія. За участі аналітичних центрів, зокрема Австралійський інститут стратегічної політики (Australian Strategic Policy Institute, 2025), Австралія долучилася до протидії дезінформаційним кампаніям, спрямованим на підрив міжнародної підтримки України, особливо в азійсько-тихоокеанському інформаційному просторі. Участь Австралії в роботі ООН, її голосування у Генеральній Асамблеї та публічні виступи представників уряду логічно доповнювали цю діяльність, формуючи послідовний наратив про війну як виклик міжнародному праву і демократичному порядку. У такому вигляді багатостороння дипломатія ставала продовженням публічної – вона транслиувала ті самі цінності, але на інституційному глобальному рівні.

Для реалізації публічної дипломатії на цьому етапі активно залучалися й культурні інструменти. Культурні проєкти, мистецькі події та символічні акції солідарності дали змогу сформуванню не лише співчуття австралійського суспільства до України, а й сприйняття її як морального партнера, що бореться за цінності, близькі самій Австралії. Саме через культуру та публічні символи дипломатична підтримка набувала емоційного виміру, необхідного для підтримання довготривалого суспільного консенсусу.

Починаючи з 2023 року, австралійська публічна дипломатія дедалі чіткіше орієнтується на післявоєнну перспективу, інтегруючи українське питання у дискусії про реконструкцію, міжнародну відповідальність та оновлення глобального порядку. Участь у конференціях з відбудови України, підтримка фінансових механізмів реконструкції та розвиток академічних і освітніх партнерств свідчать про поступовий перехід від кризового реагування до довгострокового стратегічного залучення. У цьому контексті публічна дипломатія Австралії виходить за межі двосторонніх відносин і функціонує як елемент ширшої глобальної взаємодії демократичних держав.

Відповідно, етап 2022–2025 років став кульмінаційним у розвитку публічної дипломатії Австралії щодо України. Її еволюція від гуманітарної підтримки до глобально мобілізаційної ролі засвідчує нову якість середньої держави, здатної трансформувати етичні принципи у практичну зовнішньополітичну стратегію. Для України ж така взаємодія означала не лише поточну підтримку, а формування довгострокового партнерства, заснованого на спільних цінностях і відповідальності за майбутній міжнародний порядок (Korriika & Troian, 2024).

Таким чином, публічна дипломатія Австралії у 2022–2025 роках постає не як допоміжний інструмент зовнішньої політики, а як інтегральна стратегія національної ідентичності, у якій свобода, відповідальність і солідарність набувають форми практичного служіння людству. У цьому сенсі вона перетворюється на модель, що поєднує політику, гуманізм і медіацію – приклад «середньої держави, здатної діяти як моральна наддержава».

Узагальнюючи досвід Австралії, можна констатувати, що її публічна дипломатія в Україні формувалася як багаторівнева система, у межах якої поєднувалися гуманітарно-культурні, інституційно-демократичні, безпеково-нормативні та мобілізаційні підходи. В її основі лежала активна робота з українською діаспорою, освітніми та культурними програмами, що забезпечувало тривалу символічну присутність Австралії в українському публічному просторі. Водночас значну увагу приділяли підтримці

демократичних перетворень через розвиток місцевого самоврядування, незалежної журналістики, медіаосвіти та політик рівності, що сприяло формуванню інституційної довіри й посиленню громадської участі. Після початку російської агресії цей підхід доповнився чітко вираженим морально-правовим виміром, орієнтованим на захист міжнародного права, притягнення до відповідальності за воєнні злочини та підтримку постраждалих від конфлікту. У період повномасштабної війни всі зазначені складові були інтегровані в більш широкий мобілізаційний формат, у межах якого гуманітарна допомога, оборонна підтримка, культурна дипломатія та цифрові комунікації діяли як взаємопов'язані елементи єдиного зовнішньополітичного меседжу, спрямованого на консолідацію міжнародної солідарності з Україною.

На інституційному рівні публічна дипломатія Австралії реалізовувалася через розгалужену мережу державних і недержавних інструментів, що забезпечували як стратегічну координацію, так і гнучкість дій. Важливу роль відігравали урядові програми публічної дипломатії та міжнародної допомоги, зокрема грантові механізми Міністерства закордонних справ і торгівлі Австралії, освітні стипендіальні програми та ініціативи академічного обміну. Доповнювали їх культурні проекти, реалізовані за підтримки національних мистецьких інституцій, а також аналітична діяльність провідних дослідницьких центрів, які формували експертний дискурс щодо України в австралійському публічному просторі. Важливим координаційним осередком залишалось Посольство Австралії в Києві, яке поєднувало дипломатичні, комунікативні та культурні функції, тоді як громадські ініціативи української діаспори забезпечували суспільну підтримку та сталість публічної уваги до українського питання. Сукупно ці інструменти створювали цілісну модель публічної дипломатії, здатну адаптуватися до змінного політичного контексту та забезпечувати довготривалу присутність Австралії в українському інформаційному й гуманітарному просторі.

Ця багаторівнева структура дозволила забезпечити баланс між державною комунікацією, громадянською активністю та академічною підтримкою, створюючи ефект постійної присутності Австралії в українському інформаційному та культурному просторі.

Відмінною рисою австралійської публічної дипломатії є її етичний характер. Австралія не прагнула бути великою державою, але цілеспрямовано вибудовувала імідж «держави моральної відповідальності». Це проявлялося в риторичі урядових виступів, у фокусі на правах людини, у наголосі на гуманізмі й солідарності. Від гуманітарної емпатії 1990-х до цифрової адвокації 2020-х австралійська дипломатія зберігала внутрішню логіку – діяти «заради добра, навіть без гарантії результату». Цей принцип зближує її з концепцією *normative power*, яку в теорії міжнародних відносин ототожнюють із ЄС, але на практиці Австралія реалізує її в більш гнучкій, комунікативній формі. Її публічна дипломатія не нав'язує цінності, а створює умови, за яких цінності стають спільною мовою. Така стратегія пояснює, чому в Україні Австралія сприймається не як донор чи спонсор, а як партнер моральної довіри, що діє з розумінням і щирістю.

Післявоєнна публічна дипломатія Австралії щодо України також орієнтується на розвиток довготривалого партнерства, у межах якого підтримка матиме не лише економічний, а й символічний вимір. Йдеться про сприяння збереженню та осмисленню колективної пам'яті, національної ідентичності та духовної самостійності України як складових її повоєнного відновлення. У такому контексті Австралія постає як держава, що підкреслює етичний вимір міжнародної взаємодії, наголошуючи на тому, що свобода не обмежується географічними рамками, а є спільною відповідальністю демократичного світу. З теоретичного погляду, досвід Австралії становить окремий внесок у концепцію «м'якої сили» та «моральної дипломатії». Її стратегія демонструє, що середня держава може впливати на глобальні процеси не кількістю ресурсів, а якістю репутації та здатністю до співпереживання. Австралія створила модель «*empathic diplomacy*» –

дипломатії співчуття, що перетворює емпатію на політичний ресурс. Підсумовуючи понад тридцятирічний шлях, можна констатувати, що публічна дипломатія Австралії в Україні перетворилася на повноцінну систему комунікативної безпеки, у якій цінності, культура, освіта й політика утворюють єдиний простір довіри. Цей простір не обмежується міждержавними рамками – він стає спільним моральним простором демократичного світу.

Для України австралійська дипломатія стала прикладом стабільності, щирості й довгострокової послідовності – рідкісної риси у міжнародних відносинах. Для Австралії ж партнерство з Україною стало засобом підтвердження власної глобальної суб'єктності – демократії, здатної діяти без географічних меж і в ім'я людської гідності. Отже, публічна дипломатія Австралії в Україні у 1991–2025 роках – це не лише історія допомоги, а історія взаємного становлення двох демократій, у якій гуманізм перетворюється на політичну силу, а співчуття – на стратегію міжнародної стабільності. Її післявоєнна перспектива полягає у продовженні цього діалогу в нових формах – як партнерства реконструкції, пам'яті та спільного творення майбутнього, що засвідчує: публічна дипломатія здатна не лише реагувати на світові виклики, а й формувати контури нового гуманістичного світопорядку.

Висновки до Розділу 3

Підсумовуючи комплексний аналіз публічної дипломатії Великої Британії, Канади та Австралії у відносинах з Україною, можемо наголосити що вона демонструє різні типи стратегічної адаптації – від культурно-освітньої інтеграції до безпеково-політичного партнерства. В основі цих процесів – поєднання «м'якої сили» (soft power) з елементами стратегічної комунікації, спрямованої на формування довіри, підтримку демократичних інститутів і протидію деструктивним впливам російської інформаційної експансії.

Велика Британія послідовно пройшла чотири етапи еволюції свого публічно-дипломатичного курсу щодо України. Перший (1991–2004) – культурно-освітній, коли британські інституції (British Council, BBC World Service) закладали інтелектуальні й мовні основи довготривалої комунікації. Другий (2004–2014) – демократично-наставницький, орієнтований на підтримку правової держави, свободи медіа та антикорупційних реформ. Третій (2014–2022) – стратегічно-безпековий, у якому м'яка сила поєдналася з жорсткою, а публічна дипломатія стала інструментом протидії російській агресії. Нарешті, після 2022 року британська дипломатія перейшла в режим глобальної мобілізації: публічні меседжі Лондона вибудовуються навколо образу України як «форпосту свободи» й чинника могутності євроатлантичного простору. Британська стратегія відзначається гнучкістю та системністю – від культурної підтримки до безпекового патронажу, що робить її зразковою моделлю поєднання гуманітарних і стратегічних інструментів у міжнародній комунікації.

Канада з 1991 року реалізує унікальну діаспорну модель партнерства, у якій держава, громада та академічне середовище функціонують як єдиний комунікативний механізм. Завдяки українській діаспорі Оттава зуміла інтегрувати морально-ціннісну ідентичність у зовнішньополітичну стратегію. Перший етап (1991–2004) базувався на гуманітарно-освітній дипломатії, спрямованій на розвиток виборчих, освітніх і медійних інституцій України. Другий етап (2004–2014) започаткував «демократичне наставництво»: Канада виступала не лише донором, а співавтором українських реформ, сприяючи розвитку місцевого самоврядування, судової незалежності та громадянського суспільства. Після 2014 року публічна дипломатія Канади трансформувалася у «стратегічну солідарність»: військова місія UNIFIER, санкційна політика та комунікативні кампанії #StandWithUkraine поєднали оборонну, культурну й моральну підтримку. Цей досвід підтвердив дієвість канадської «дипломатії довіри» – моделі, де гуманітарна емпатія перетворюється на стратегічну сталість міжнародного партнерства.

Австралія, хоча й не має настільки історично глибоких зв'язків із Україною, демонструє поступову активізацію в межах глобальної антиросійської коаліції. Її публічна дипломатія пройшла шлях від культурно-освітнього партнерства (програми AusAID, академічні обміни, підтримка українських студентів) до публічної безпекової участі після 2014 року. Особливо помітним став період після збиття літака МН17, коли Австралія, через власні втрати, стала одним із рупорів правової відповідальності РФ. З 2022 року австралійська публічна дипломатія набуває коаліційного виміру: участь у Ramstein, санкційні ініціативи, гуманітарна допомога й інформаційні кампанії («Australia for Ukraine») створюють імідж держави, яка поєднує моральну позицію з прагматичною міжнародною дієвістю. Цей тип дипломатії – «морально-практичний реалізм» – свідчить, що навіть віддалені актори можуть ефективно впливати на формування світової громадської думки щодо України.

Порівняльний аналіз публічної дипломатії Великої Британії, Канади та Австралії дає змогу простежити різні, але взаємодоповнювальні моделі її реалізації. Британський підхід характеризується інституційно-мережевою логікою, що спирається на традицію довготривалого культурного впливу через освіту, медіа та розвинену систему стратегічних комунікацій. Канадська модель має виразно етичний і діаспорний характер, у межах якого ключову роль відіграють довіра, міжлюдські зв'язки та практики «народної дипломатії». Австралійський підхід, своєю чергою, вирізняється комунікаційно-мобілізаційною спрямованістю, орієнтованою на роботу в глобальних альянсах, активне використання цифрових інструментів та акцент на гуманітарній солідарності. Разом ці моделі демонструють багатовимірність сучасної публічної дипломатії та її адаптивність до різних політичних, культурних і геополітичних контекстів.

Розвиток публічної дипломатії Великої Британії, Канади та Австралії засвідчує появу нового типу глобальної комунікації – гуманітарно-безпекової дипломатії, у якій м'яка сила слугує каталізатором політичної консолідації.

Для України це означає перехід від статусу реципієнта до статусу стратегічного партнера в системі західних цінностей. Водночас досвід цих держав підтверджує, що ефективна публічна дипломатія потребує довготривалих інвестицій у людський капітал, довіру й ціннісну сумісність – саме ці чинники формують сучасну (і потенційну повоєнну) модель глобальної солідарності, у центрі якої сьогодні перебуває Україна.

Як свідчить аналіз, публічна дипломатія досліджуваних держав в Україні вийшла за межі класичної культурної присутності або освітніх програм. Вона перетворилася на багаторівневу систему підтримки – від формування національних еліт і розвитку інформаційної стійкості до участі у відбудові та гарантіях безпеки. Завершення або «замороження» війни в Україні може призвести до суттєвої трансформації пріоритетів публічної дипломатії Великої Британії, Канади та Австралії. Найбільш вірогідними новими пріоритетами можуть стати: інституціалізація довгострокових програм відбудовчої дипломатії, у межах яких Британія, Канада та Австралія координуватимуть сектори реконструкції (енергетика, освіта, цифрова безпека); посилення цифрового аспекту публічної дипломатії, що використовуватиме соціальні медіа та штучний інтелект для підтримки міжнародного іміджу України; створення спільних академічно-гуманітарних платформ – від антикорупційних і журналістських шкіл до міжуніверситетських хабів демократичної освіти; перехід до коаліційної моделі дипломатії, у межах якої Україна буде не лише об'єктом допомоги, а рівноправним співавтором нової архітектури демократичної стійкості.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні комплексно розв'язано наукове завдання щодо визначення теоретичних засад, інституційних моделей і практичних механізмів реалізації публічної дипломатії демократичними державами на прикладі Великої Британії, Канади та Австралії, а також обґрунтовано можливості адаптації їхнього досвіду в українському зовнішньополітичному контексті. Отримані результати уможливили такі узагальнені висновки відповідно до поставлених дослідницьких завдань.

1. Аналіз теоретичних і концептуальних засад вітчизняних та зарубіжних досліджень засвідчив, що феномен публічної дипломатії у системі зовнішньої політики сучасної держави набуває дедалі більшого значення. Він характеризується зростанням масштабів використання різноманітних інструментів впливу на іноземну громадськість. Теорії публічної дипломатії охоплюють широкий спектр проблем, що набувають критичного осмислення у роботах провідних дослідників феномену у зарубіжній політологічній думці, зокрема пропаганди, «м'якої», «розумної» та «гострої» сили, нової публічної дипломатії, мережевої парадигми, цифрової трансформації та твіпломатії. Вітчизняний науковий дискурс сформувався навколо проблем співвідношення державоцентричної і децентралізованої мережевої моделей публічної дипломатії, впливу цифрової трансформації на зовнішньополітичну діяльність, ефективності інституційно-правових механізмів функціонування публічної дипломатії, а також культурно-освітніх проєктах.

У ХХІ столітті публічна дипломатія трансформувалася з допоміжного інструменту зовнішньої політики у самостійний стратегічний механізм формування міжнародної суб'єктності держави. Вона функціонує як багаторівнева система комунікації, спрямована на довгострокове формування довіри, позитивного іміджу та забезпечення національних інтересів у зовнішньому середовищі. Сутнісною характеристикою сучасної публічної дипломатії є її інтеграція у ширший комплекс стратегічних комунікацій,

політики «м'якої сили» та національного брендингу. На відміну від ранніх моделей, орієнтованих переважно на одностороннє інформування, сучасна публічна дипломатія ґрунтується на принципах діалогічності, мережевої взаємодії та ціннісної узгодженості між внутрішньою та зовнішньою політикою держави. Саме відповідність декларованих цінностей реальній політичній практиці визначає рівень довіри як ключового ресурсу міжнародного впливу.

Особливого значення набуває цифровий вимір публічної дипломатії. Діджиталізація розширила інструментарій зовнішньополітичної комунікації, забезпечила оперативність реагування та персоналізацію повідомлень, проте водночас посилила ризики дезінформаційних впливів і гібридних загроз. У цьому контексті публічна дипломатія дедалі більше поєднує комунікативну та безпекову функції, виступаючи елементом інформаційної стійкості держави.

Водночас результати дослідження дозволяють уточнити категоріальний статус публічної дипломатії як міждисциплінарного феномену, що перебуває на перетині міжнародних відносин, політичної комунікації, культурології та безпекових студій. Її аналітична інтерпретація потребує поєднання інституційного, конструктивістського та мережевого підходів, оскільки ефективність публічної дипломатії визначається не лише формальними структурами, а й здатністю формувати сталі смислові конструкції та комунікативні спільноти. Таким чином, публічна дипломатія постає не просто інструментом зовнішньої політики, а механізмом символічного конструювання міжнародної реальності.

2. Встановлено, що Велика Британія сформувала інституційно стійку та стратегічно послідовну модель публічної дипломатії, яка поєднує історичну тяглість із високим рівнем адаптивності до сучасних викликів. Її ефективність забезпечується взаємодією урядових структур, культурних і освітніх інституцій, міжнародного мовлення та програм національного брендингу. Британська модель характеризується комплексністю, багаторівневістю та здатністю інтегрувати культурні, економічні та політичні інтереси в єдину

комунікативну стратегію. Ключовими чинниками її успішності є довготривала діяльність інституцій культурної дипломатії, авторитет міжнародного мовлення та системна координація у межах державної стратегії «soft power».

У сучасних умовах британська публічна дипломатія активно використовує цифрові платформи та механізми стратегічних комунікацій, що дозволяє їй зберігати вагомий вплив у глобальному інформаційному просторі. Таким чином, британський досвід демонструє значення інституційної стабільності, чіткої координації та стратегічного бачення розвитку публічної дипломатії. Крім того, британська модель демонструє ефективність поєднання централізованого стратегічного планування з інституційною автономією ключових виконавців публічної дипломатії. Такий баланс дозволяє зберігати довіру до інституцій, зокрема у сфері міжнародного мовлення та культурної дипломатії, водночас забезпечуючи їхню узгодженість із загальнодержавною зовнішньополітичною стратегією. Саме інституційна репутація та довготривала послідовність комунікативних практик стали фундаментом високої міжнародної легітимності британської публічної дипломатії.

Доведено, що публічна дипломатія Канади ґрунтується на просуванні гуманітарних цінностей, мультикультуралізму та міжнародного співробітництва. На відміну від моделей, зорієнтованих на геополітичну демонстрацію впливу, канадська стратегія вибудовується навколо принципів прав людини, інклюзивності, гендерної рівності та підтримки міжнародного права. Внутрішня політика мультикультуралізму перетворюється на ресурс зовнішньої комунікації, що формує позитивний імідж держави як відповідального глобального партнера. Особливу роль у канадській моделі відіграє діаспорний чинник. Мережевий характер взаємодії держави та громадянського суспільства дозволяє суттєво розширити комунікаційні можливості та підвищити ефективність впливу на міжнародні аудиторії.

Сучасний етап розвитку канадської публічної дипломатії характеризується цифровізацією та інтеграцією гуманітарних, освітніх і розвиткових програм у єдину ціннісну рамку. Канадський досвід засвідчує, що

стійкий міжнародний вплив можливий навіть за відсутності домінуючої геополітичної ролі, якщо публічна дипломатія ґрунтується на послідовності та ціннісній цілісності. Додатково встановлено, що канадська модель вирізняється високим рівнем соціальної легітимності публічної дипломатії всередині країни. Зовнішньополітична комунікація Канади сприймається як продовження її внутрішніх соціальних принципів, що забезпечує узгодженість між державними інституціями та громадянським суспільством. Така внутрішня підтримка підсилює міжнародну довіру та формує ефект «ціннісної автентичності», який є одним із ключових чинників довгострокової ефективності публічної дипломатії.

Доведено, що публічна дипломатія Австралії розвивається як структурована складова зовнішньої політики, інтегрована у діяльність центрального зовнішньополітичного відомства. Її специфіка полягає у прагматичній орієнтації та поєднанні інформаційних, освітніх і розвиткових інструментів із регіональними безпековими пріоритетами. Австралійська модель не має виразної культурно-експортної домінанти, натомість фокусується на підтримці регіональної стабільності та зміцненні партнерств в Індо-Тихоокеанському просторі. Попри обмеженість ресурсів, ефективність австралійської публічної дипломатії забезпечується чіткою координацією, парламентським контролем та стратегічною узгодженістю з національними інтересами. Активне впровадження цифрових інструментів дозволило розширити міжнародну присутність і посилити інформаційну стійкість. Австралійський досвід демонструє важливість інституційної інтеграції публічної дипломатії у загальну систему зовнішньополітичного управління.

Наголошено, що австралійська модель підтверджує значення регіональної специфіки у формуванні інструментарію публічної дипломатії. Орієнтація на Індо-Тихоокеанський простір зумовлює концентрацію ресурсів на визначених геополітичних напрямках, що підвищує цільову ефективність комунікацій. Такий підхід свідчить про раціоналізацію публічної дипломатії

як інструменту зовнішньої політики, коли вона не розпорошується глобально, а фокусується на стратегічно значущих регіонах.

3. Встановлено, що британська модель публічної дипломатії розвивалася послідовно, виробляючи ефективні інституційні механізми та інструментарій на кожному з етапів. Вона поступово еволюціонувала від стратегій культурного впливу до стратегічних комунікацій. На першому етапі, що тривав увесь міжвоєнний період до 1945 р. було сформовано потужну базу культурного впливу, що передбачало використання мови, освіти, мистецтва для підтримки міжнародного авторитету держави. Другий етап (1945-1970-ті роки) характеризувався прагненням держави відновити свій міжнародний статус після втрати колоніальної імперії, що обумовило використання медійних інструментів для транслявання демократичних цінностей та британського бачення світових подій. На третьому етапі (1970-ті-1990-ті рр.) ефективно використовували інструменти публічної дипломатії для підтримки євроінтеграційних процесів, намагаючись поєднати національні інтереси та загальноєвропейські пріоритети. Четвертий етап (1990-ті – початок 2000-х років) характеризувався прискоренням процесів глобалізації та «поворотом до залучення». На цьому етапі стратегія публічної дипломатії Великої Британії характеризувалася широким залученням цифрових інструментів, що дозволило перейти від монологу та інформування до моделі партнерства. На сучасному етапі (з 2010-х років до тепер) відбулася системна інституалізація «м'якої сили» у межах стратегії Global Britain та було запроваджено програму національного брендингу (кампанія GREAT), що дозволило транслювати новий образ Британії як країни не тільки з багатою культурною спадщиною, але й як лідера інноваційного розвитку, сучасної освіти та креативних індустрій. Для цього використовувалися традиційні медійні інструменти і новітні цифрові технології. Після лютого 2022 року публічна дипломатія інтегрувалася у сферу національної безпеки, що було обумовлено появою нових завдань зовнішньої і безпекової політики, які постали перед державою.

Канадська стратегія публічної дипломатії розвивалася у чотири етапи. На першому етапі (1918-1960 роки) держава знаходилася у пошуках міжнародної ідентичності, намагаючись ствердитися як самостійний актор. Використання інструментів публічної дипломатії дозволило Канаді набути політичної автономії та культурної суб'єктності завдяки формуванню розгалуженої системи культурних, освітніх, інформаційних та комунікаційних механізмів. Другий етап (1960-ті – 1980-ті роки) став періодом інституційної зрілості публічної дипломатії та остаточного формування політики багатокультурності як офіційного бренду держави. На цьому етапі активно застосовувалися інструменти міжнародної допомоги та іміджевого просування. Третій етап (1990-ті – 2000-ні роки) характеризувався посиленням стратегії національного брендингу. Реалізація концепції *Canada brand* дозволила поєднати інноваційність, рух за права людини та екологічні ініціативи та перетворити їх на складову стратегії публічної дипломатії. Зазначимо, що для Канади, як й для Великої Британії, цей період став визначальним у трансформації підходів до публічної дипломатії, яка набула якісно нових характеристик внаслідок змін у міжнародному політичному середовищі після завершення холодної війни, посилення процесів глобалізації, прискорення цифрової революції та поширення сучасних інформаційних технологій. На сучасному етапі, який розпочався у 2010-х роках і триває дотепер, публічна дипломатія будується на засадах морального лідерства в умовах прискореної цифрової трансформації. Публічна дипломатія набула рис стратегічних комунікацій, спрямованих на захист світового правопорядку, що проявилось у «дипломатії морального авторитету» під час війни в Україні. Наразі канадська модель публічної дипломатії ґрунтується на концепції «середньої держави», орієнтуючись на гуманітарні цінності та мультикультуралізм.

Австралійська стратегія еволюціонувала від стратегії подолання географічної ізоляції до активного регіонального лідерства. Вона бере свій початок у 1940-ві – 1960-ті роки, коли було запроваджено *Colombo Plan*. В

рамках реалізації Плану освіта перетворилася на провідний інструмент «м'якого» просування інтересів держави в Азії. Другий етап (1970-ті – 1990-ті роки) ознаменувався докорінними змінами у стратегії зовнішньої політики держави. Завдяки використанню культурних та інформаційних інструментів публічної дипломатії, а також спортивних заходів, відбулася суттєва переорієнтація стратегії держави від «британської спадщини» до концепції *Australia in Asia*. На третьому етапі (з середини 2000-х років – середини 2010-х років) відбувся перехід до цифрової доби, де Австралія почала позиціонувати себе як важливий освітній хаб. Важливими інструментами публічної дипломатії стали мережева дипломатія і соціальні медіа. Четвертий етап, який розпочався у 2010-х роках і триває до тепер, характеризується формуванням стратегічного національного брендингу. Пріоритетом стало формування образу «держави моральної відповідальності».

4. Аналіз еволюції публічної дипломатії Великої Британії, Канади та Австралії в Україні дає змогу зробити висновок про системну трансформацію стратегій цих країн від традиційних підходів, що ґрунтуються на концепті «м'якої сили», до більш комплексної гуманітарної дипломатії та безпекових ініціатив. Велика Британія пройшла шлях до мобілізаційної моделі стратегічного патронажу, де військова допомога і міжнародно-політична підтримка стали ключовими символами політичної відданості. Канадський підхід, заснований на унікальній «діаспорній дипломатії з подвійною легітимністю», трансформувався у дипломатію «морального авторитету», яка забезпечує ідейну згуртованість міжнародної коаліції. Австралійська стратегія еволюціонувала від гуманітарної емпатії до морально-практичного реалізму, де географічна віддаленість не впливає на поведінку держави, яка виступила активним захисником міжнародного правопорядку через інструменти військової допомоги та цифрової солідарності. Зазначені трансформації також свідчать про перетворення України з реципієнта допомоги на стратегічного партнера Великої Британії, Канади та Австралії.

Еволюція стратегії публічної дипломатії Великої Британії в Україні демонструє послідовну трансформацію підходів від класичної моделі культурного і освітнього співробітництва до комплексної системи стратегічного безпекового партнерства. На початковому етапі (1991-2004 роки) діяльність була зосереджена на формуванні «інтелектуальних мостів» та мереж довіри через інструменти Британської ради та BBC World Service. Після 2004 року пріоритети змістилися у площину «демократичного наставництва», де публічна дипломатія стала засобом підтримки системних реформ і просування стандартів верховенства права. Початок російської гібридної агресії у 2014 році зумовив перехід до використання інструментів «розумної сили», яка інтегрувала культурний вплив із санкційним тиском, стратегічними комунікаціями та підтримкою у сфері безпеки і оборони. Сучасна фаза (після 2022 року) характеризується переходом до «мобілізаційної дипломатії», в межах якої Велика Британія виступає глобальним лідером коаліційної підтримки та ключовим гарантом стійкості України.

Розвиток публічної дипломатії Канади в Україні відбувався на основі унікальної «діаспорної моделі», яка ґрунтується на синергії державних структур, української громади та академічної спільноти. На початковому етапі (1991-2004 роки) Оттава виступала активним учасником формування українського демократичного простору, зосереджуючись на підтримці гуманітарного розвитку та інституційної розбудови. Період 2004-2014 років позначився переходом до стратегії «демократичного наставництва», де публічна дипломатія стала інструментом експорту ліберальних демократичних цінностей та підготовки нової політичної еліти. Після подій 2014 року відбулася трансформація моделі у «стратегічну солідарність», що інтегрувала механізми співробітництва у сфері безпеки та оборони із потужною морально-комунікативною підтримкою. Повномасштабне вторгнення у 2022 році обумовило перетворення стратегії публічної дипломатії на «дипломатію морального авторитету», що поєднує глобальну

мобілізацію союзників, цифрову адвокацію та лідерство у питаннях повоєнної відбудови.

Публічна дипломатія Австралії в Україні тривалий час реалізувалася з низькою інтенсивністю двосторонньої комунікації внаслідок географічної віддаленості. На початковому етапі (1991-2004 роки) австралійська модель спиралася на «етику емпатії», де головними каналами взаємодії виступали українська діаспора та точкові культурно-освітні ініціативи. У період 2004-2014 років акцент змістився на «дипломатію доброго врядування», спрямовану на підтримку демократичних інститутів та розвиток соціального капіталу через стипендіальну програму Australia Awards. Початок гібридної російської агресії та авіакатастрофа рейсу МН17 у 2014 році ознаменували новий етап розвитку австралійської публічної дипломатії, яка перейшла у безпеково-правову площину та дозволила утвердитися Канберрі як активному адвокату міжнародного правопорядку. Сучасна фаза (з 2022 року) позначилася переходом до глобальної мобілізаційної дипломатії, в межах якої військова допомога та цифрова адвокація стали потужними символами стратегічної солідарності. Отже, досвід Австралії засвідчує становлення унікальної моделі «емпатичної дипломатії», де моральні цінності та співпереживання трансформуються у дієвий політичний ресурс підтримки територіальної цілісності України.

5. Дослідження практики публічної дипломатії Великої Британії, Канади та Австралії в Україні після 24 лютого 2022 р. уможлиблює висновок про трансформацію смислового наповнення стратегічних пріоритетів зовнішньополітичної діяльності держав. Так, в умовах зміни безпекового середовища та загальної архітектури світової безпеки, спостерігається прагнення переглянути інструментарій публічної дипломатії відповідно до нових реалій. Як наслідок – британська публічна дипломатія набула рис мобілізаційної стратегії, канадська – морально-ціннісної, а австралійська – співчуття і солідарності.

Вивчення стратегій публічної дипломатії Великої Британії, Канади та Австралії показало, що всі країни пройшли спільний шлях від культурно-освітньої взаємодії до коаліційної моделі дипломатії, у межах якої Україна постає як рівноправний стратегічний партнер. Попри спільну мету – консолідацію міжнародного консенсусу проти агресії – держави використовують різні акценти: Велика Британія фокусується на глобальному лідерстві та формуванні безпекових гарантій; Канада робить ставку на етичну легітимацію підтримки та дипломатію відбудови; Австралія ж намагається підтвердити власну глобальну суб'єктність як «середньої держави», здатної діяти поза межами свого регіону. Усі три країни суттєво посилили цифровий вимір публічної дипломатії, інтегрувавши його в систему стратегічних комунікацій для протидії дезінформації та прямої взаємодії з іноземними аудиторіями. Таким чином, після початку повномасштабної військової агресії проти України у 2022 році публічна дипломатія цих держав стала інструментом формування нової архітектури демократичної стійкості, де моральна позиція поєднується з практичною оборонною та гуманітарною дієвістю.

Узагальнюючи, можна констатувати, що публічна дипломатія в сучасних міжнародних відносинах виступає ключовим інструментом формування довіри, міжнародної репутації та довгострокового впливу. Її ефективність визначається не масштабом ресурсів, а здатністю держави вибудувати цілісну, стратегічно узгоджену та ціннісно обґрунтовану модель зовнішньої комунікації. Адаптація кращих практик Великої Британії, Канади та Австралії з урахуванням українських реалій створює підґрунтя для посилення міжнародної суб'єктності України та підвищення стійкості її зовнішньополітичних наративів в умовах глобальних трансформацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Берко, А. Ю. (2008). Моделі та методи проектування систем публічної дипломатії. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*, (621), 29–45.
2. Белоусова, Н. Б. (2012). «М'яка» сила як потенціал зовнішньополітичного впливу держави. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. Випуск 1(107), 148-151.
3. Белоусова, Н. Б. (2016). «М'яка» сила Великої Британії. *Актуальні проблеми міжнародних відносин: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених*. Вип. 1, 208–211.
4. Бойко, І.С. (2000). *Українська діаспора Австралії як суб'єкт політики* [Неопубл. Дис. канд. політ. наук]. Одеська національна юридична академія.
5. Ваганова, О. В. (2002). *Роль засобів масової комунікації у процесі глобалізації* [Автореф. дис. канд. політ. наук, Київський національний університет імені Тараса Шевченка]. Академічні Тексти України. <https://uacademic.info/download/file/0403U001906/Dissertation.doc>.
6. Горбатенко, В. (2014). «М'яка сила» як основа сучасної геополітичної стратегії. *Studia Politologica Ucraino-Polona*, (4), 27–31.
7. Грубінко, А. (2024). Інтереси зовнішньої політики Великої Британії у контексті формування міждержавного об'єднання AUKUS. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки : міжвід. зб. наук. Пр./ Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки, № 33*, 208-225.
8. Даниленко, С. (2021). Перевтілення демократії в інформаційну добу: роль нових медіа та громадянського комунікування. *Політичні дослідження / Political Studies: Український науковий журнал*, (1), 90–105. <http://pd.ipiend.gov.ua/article/view/235502>

9. Даниленко, С. І., & Гмирянська, К. О. (2018). Медіа в системі інструментів зовнішньополітичного впливу. *International Relations. Political Sciences*, (18–19), 45–52.
10. Децик, О. (2020). *Удосконалення державного механізму координації діяльності суб'єктів публічної дипломатії в Україні* [Дис. канд. наук з держ. управління, Івано-Франківський Національний технічний університетнафти і газу]. Академічні Тексти України. <https://uacademic.info/download/file/0420U101921/dis.docx>
11. Дзюбленко, І.М. (2021). Тенденції розвитку українсько-канадських відносин у контексті культурної дипломатії. *Політикус: наук. журнал*. № 5, 28–33.
12. Дубов, Д. (2020). *Публічна дипломатія США в добу холодної війни. Як США завойовували «серця та розум людей»*. Аналітична доповідь. НІСД. https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-01/block_dubov.pdf
13. Зернецька, О. (2017). *Глобальна комунікація*. Наукова думка.
14. Івченко, О. (1997). *Україна в системі міжнародних відносин: історична ретроспектива та сучасний стан*. «РІЦ УАННП».
15. Карпчук, Н. (2024). Дипломатія діаспори: українці в Південно-Африканській Республіці. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*, № 2 (19), 5-23.
16. Краснопольська, Т. М., & Милосердна, І. М. (2022). Цифрова дипломатія як основа нової публічної дипломатії. *Актуальні проблеми політики*, 69, 13–20. <https://doi.org/10.32837/app.v0i69.1296>
17. Кубко, В. П. (2023). Цифрова дипломатія в сучасних міжнародних відносинах, *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. Студії*, Вип. 50, 170-176.
18. Кукалець, О. Є. (2023). *Публічна дипломатія КНР в Європі (2012–2021 рр.)*. [Дис. доктора філософії, Волинський національний університет імені Лесі Українки]. Інституційний репозитарій Волинського національного

https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/24544/1/kukalec_2023.pdf

19. Кулініч, М.А. (2023) Особливості формування української громади в Австралії після Другої світової війни. *Україна дипломатична*. 99-108.

20. Лялька, Ю.М. (2019а). Програма «Great» як один з інструментаріїв публічної дипломатії Великої Британії. *Науковий журнал «Політикус»*, №6, 54-58.

21. Лялька, Ю.М. (2019б). Особливості реалізації публічної дипломатії Великої Британії в Україні. *«Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць, Випуск 149(№ 10)*. Ч. 3. Політичні науки, 38-41.

22. Лялька, Ю.М. (2020). Еволюція інструментарію «публічної дипломатії» Великої Британії (2010–2015 роки). *Науковий журнал «Політикус»*, №1, 58-62.

23. Лялька, Ю.М. (2025). Особливості публічної дипломатії Канади та Австралії на початку ХХІ ст.: компаративний аналіз. *Український політико-правовий журнал*, №14.
<https://ppdnz.com.ua/index.php/home/article/view/582/479>

24. Макар, В. (2020). *Двосторонні відносини України та Канади: формування, розвиток, перспективи динаміки*. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.

25. Макаренко Є.А. (2002). *Міжнародні інформаційні відносини*. НВЦ «Наша наука і культура».

26. Макаренко Є.А., & Кучмій О.П. (2004) Публічна дипломатія. У Губерський, Л.В. (Голова редкол.) *Українська дипломатична енциклопедія. Т.1. Знання України*, 384.

27. Масленик, С., & Секунова, Ю. (2021). Ukraine and australia: cooperation and relations in the context of world policy. *SWorldJournal*, 2(10-02), 133–136.

28. Милосердна, І. М., & Краснопольська, Т. М. (2022). Цифрова дипломатія як основа нової публічної дипломатії. *Актуальні проблеми політики. Вип. 69.* 13-20.
29. Міністерство оборони України (2026). *Операція Interflex: як союзники готують українських військових у Великій Британії.* <https://mod.gov.ua/news/operacziya-interflex-yak-soyuzniki-gotuyut-ukrayinskih-vijskovih-u-velikij-britaniyi>
30. Олійник Н. (2012). Австралія в умовах глобалізації. *Освіта регіону. Політологія, психологія, соціальні комунікації.* № 2. 138-142.
31. Офіційне інтернет-представництво Президента України (2023, 12 липня). *Спільна декларація про підтримку України.* <https://president.gov.ua/news/spilna-deklaraciya-pro-pidtrimku-ukrayini-84277>
32. Перепелиця, Г. (2020). Особливе партнерство України і Канади в безпековій та оборонній сферах. *Історико-політичні проблеми сучасного світу.* №41. 58-72.
33. Піпченко Н. (2016а). Е-дипломатія. У *Комунікативні тренди міжнародних відносин* (с.367-401). Центр вільної преси.
34. Піпченко Н. (2016б). Соціальні медіаплатформи. У *Комунікативні тренди міжнародних відносин* (с.402-436). Центр вільної преси,
35. Піпченко, Н. О. (2008). *Концептуальні та структурно-політичні виміри віртуальної дипломатії* [Дис. канд. політ. наук, Київський національний університет імені Тараса Шевченка]. Академічні Тексти України. https://uacademic.info/download/file/0408U001092/Ph_D_thesis_pipchenko_n.doc
36. Сафронов Т. (2022). *Австралія передасть Україні 30 бронемашин Bushmaster.* Militarnyi. <https://militarnyi.com/uk/news/avstraliya-peredast-ukrayilni-30-bronemashyn-bushmaster/>
37. Сегеда, О.О. (2023). *Роль публічної дипломатії у розвитку двосторонніх відносин України з Катаром, Кувейтом та Об'єднаними*

Арабськими Еміратами [Дис. доктора філософії, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника]. Інституційний репозитарій Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. https://lib-repo.pnu.edu.ua/bitstream/123456789/19058/1/seheda_dysertatsiia.pdf.

38. Сербіна, Н., & Сербіна, К. Публічна дипломатія. У *Комунікативні тренди міжнародних відносин* (с.87-139). Центр вільної преси.

39. Соколова, В. (2017). Британо-українські відносини: еволюція та перспективи. *Evropský politický a právní diskurz*, 4(6), 45–52.

40. Сухацька, Д.Ю. (2022). *Публічна дипломатія в державному управлінні: організаційно-функціональний аспект* [Дисертація доктора філософії, Київський національний університет імені Тараса Шевченка]. Науково-консультаційний центр Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

https://scc.knu.ua/upload/iblock/b12/gu4dflvh1fxwo6pwzauq2362aruya7gx/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%A1%D1%83%D1%85%D0%B0%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf.

41. Сухорольська, І. Ю. (2016). *Громадська дипломатія як чинник демократизації політичної системи України* [Дис. канд. політ. наук, Львівський національний університет імені Івана Франка]. Львівський національний університет імені Івана Франка. https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/02/dis_sukhorolska.pdf.

42. Тищенко-Тишковець, О. М. (2011). *Публічна дипломатія у системі зовнішньої політики* [Автореф. дис. канд. політ. наук, Київський національний університет імені Тараса Шевченка]. Національний репозитарій академічних текстів. <https://uacademic.info/download/file/0411U005749/aref.doc>

43. Трофименко, М.В. (2023). *Публічна дипломатія в умовах глобалізації* [Дис. доктора політ. наук, Київський національний університет імені Тараса Шевченка]. Науково-консультаційний центр Київського

національного університету імені Тараса Шевченка.

https://scc.knu.ua/components/com_chronoforms7/chronoforms/uploads/335877/%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%A2%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B8%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9C.%D0%92..pdf

44. *Україна – Канада: сучасні наукові студії* (2018). кол. моногр.: у 3-х кн. Кн. 1 = *Ukraine – Canada: Modern Scientific Studies: Collective Monograph (Text): in three books. Book 1.* – Луцьк : Вежа-Друк.

45. Цапко, О. Культурницька діяльність українців Австралії в другій половині ХХ ст.: здобутки та проблеми. У Зернецька, О.В. (Ред.) *Становлення держави Австралія: здобутки та подолання проблем: збірник наукових праць* (с.246-256). ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України».

46. Ціватий, В.Г. (2021). Інституціональна діаспорологія та інституціональні особливості діаспори в Австралії: історико-ретроспективний і регіональний аспекти. У Зернецька, О.В. (Ред.) *Становлення держави Австралія: здобутки та подолання проблем: збірник наукових праць* (с. 216-229). ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України».

47. Яковенко, Н. (2023). Українсько-британські дипломатичні відносини впродовж рашистської агресії. *Україна дипломатична*, 24, 165–176. <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0001452927>.

48. Яковюк, І.В., Землякова, Л.Ю., & Гнітій, А.О. (2023). Дипломатія Великої Британії: проблеми розвитку в умовах геополітичної нестабільності. *Юридичний науковий електронний журнал. № 4*. 760-763.

49. Aguilar, M. (1996). *Cultural diplomacy and foreign policy: German–American relations, 1955–1968*. Peter Lang.

50. Alyakhri, M. A. K., & Al-Btoos, H. (2025). *Soft power in diplomacy: The role of culture and media in international relations*. Preprints. <https://ssrn.com/abstract=5208216>.

51. Ang, I. , Isar, Y. R. , & Mar, P. (2015). Cultural diplomacy: beyond the national interest? *International Journal of Cultural Policy*, 21(4), 365–381.

52. Anholt, S. (2005). Nation brands index: How does the world see America? *Journal of Advertising Research*, 45(3), 296–304. <https://doi.org/10.1017/S0021849905050336>
53. Anholt, S. (2006). Why brand? Some practical considerations for nation branding. *Place Branding*, 2(2), 97-107.
54. Atherton, L. (1994). Lord Lloyd at the British Council and the Balkan Front, 1937–1940. *The International History Review*, 16(1), 25-48.
55. Australia Council for the Arts. (2019). *Australia Council Submission to review of not-forprofit governance arrangements. About the Australia Council for the Arts*. <https://treasury.gov.au/sites/default/files/2019-03/Australia-Council-for-the-Arts-1.pdf>.
56. Australia Network Online (2025). *Australia Network Online*. <https://australianetwork.online/>
57. Australian Broadcasting Corporation (2025). *ABC*. <https://www.abc.net.au>.
58. Australian Federation of Ukrainian Organisations. (2025). *Australian Federation of Ukrainian Organisations*. <https://afuo.org.au/>
59. Australian Strategic Policy Institute (2025). *ASPI*. <https://www.aspi.org.au/>.
60. Australian Trade and Investment Commission. (2025). *Australia's Nation Brand*. <https://www.brandaustralia.com/>
61. Axworthy, L. (1997). Canada and human security: The need for leadership. *International Journal*, 52(2), 183–196.
62. Axworthy, L. (2010). *Navigating a New World: Canada's Global Future*. Vintage Canada.
63. Bátorá, J. (2005). *Public diplomacy in small and medium-sized states: Norway and Canada*. Netherlands Institute of International Relations.
64. Ben-Tovim, K. (2017). Oz Fest India: Why Masterchef Australia – Garnished with Comedians, Film, Contemporary Performance, and Music – Was the

Best Recipe for Australian Public Diplomacy in India. *Policy and Politics*, 45(5), 918–935.

65. Berridge, G. (2010). *Diplomacy: Theory and Practice*. Palgrave Macmillan.

66. Berridge, G. (2022). *Diplomacy: Theory and Practice*. Palgrave Macmillan.

67. Bielousova, N., Glibova, S., & Rzhavska, N. (2020). Will Brexit influence the effectiveness of the UK soft power? *Journal of Advanced Research in Dynamical and Control Systems*, 12(6), 2434–2447. <https://doi.org/10.5373/JARDCS/V12I6/S20201202>

68. Bjola, C. (2015). Introduction. Making sense of digital diplomacy. In Bjola, C., & Holmes, M. (Eds.). *Digital diplomacy: Theory and practice* (pp.3-17). Routledge.

69. Bjola, C., & Manor, I. (2024). Introduction: Understanding Digital Diplomacy – The Grammar Rules and Patterns of Digital Disruption. In Bjola, C. and Manor, I. (Eds.). *The Oxford handbook of digital diplomacy* (pp.3-28). Oxford University Press.

70. Broinowski, A. (2016). Public diplomacy and Australian practice. *Social Alternatives*, 35(2), 41–47.

71. Brooks, S., (2019). *Promoting Canadian Studies Abroad: Soft Power and Cultural Diplomacy*. Palgrave Macmillan.

72. Brown, E. J., Morgan, W. J., & McGrath, S. (2009). Education, Citizenship and New Public Diplomacy in the UK: What is Their Relationship? *Citizenship, Social and Economics Education*, 8(2-3), 73-83.

73. Brown, R. (2012). *The four paradigms of public diplomacy: Building a framework for comparative government external communications research*. Institute of Communication Studies, University of Leeds. <https://pdnetworks.wordpress.com/wp-content/uploads/2012/04/isa-2012-v4.pdf>

74. Brown, R. (2025). British public diplomacy. In Aday, S. (Ed.). *Handbook on public diplomacy*. Publishing by Edward Elgar Publishing Limited

75. Buzarov, A. (2024). Evolution of military-political cooperation in the Ramstein format (2022–2024). *Actual Problems of International Relations*, 161(1), 84–90.
76. Byrne, C. (2012). *Public Diplomacy and Constructivism: A Synergistic and Enabling Relationship*. <http://files.isanet.org/ConferenceArchive/c0f3deebd76244828cc6ed1c12810555.pdf>.
77. Byrne, C. (2016). Australia's New Colombo Plan: Enhancing regional soft power through student mobility. *International Journal*, 71(1), 107–128.
78. Byrne, C. (2021) *Vaccine diplomacy - tensions and contestation in Southeast Asia*. <https://www.latrobe.edu.au/news/announcements/2021/vaccine-diplomacy-tensions-and-contestation-in-southeast-asia>
79. Byrne, C. (2025). Public diplomacy for modern Australia: Evolutions in practice. In S. Aday (Ed.). *Political Science and Public Policy* (pp.223–236). Edward Elgar Publishing.
80. Byrne, C. and Hall, R. (2011) *Australia's International Education as Public Diplomacy: Soft Power Potential*. https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/20110700_cdsp_discussion_paper_cbryne_rhall.pdf
81. Byrne, C. and Hall, R. (2013) Realising Australia's international education as public diplomacy. *Australian Journal of International Affairs*, 67(4), 419–438.
82. Byrne, C. (2023). States: Public diplomacy contests in Asia. In Gilboa, E. (Ed). *A research agenda for public diplomacy* (pp.27–44). Edward Elgar.
83. Byrne, C. (2019). Political leaders and public diplomacy in the contested Indo-Pacific. In J. Melissen and Wang, J. (Eds.). *Debating Public Diplomacy: Now and Next* (pp.182–197). Brill.
84. Cabinet Office (2021). *Global Britain in a Competitive Age. The Integrated Review of Security, Defence, Development and Foreign Policy*. HM Government.

https://assets.publishing.service.gov.uk/media/60644e4bd3bf7f0c91eababd/Global_Britain_in_a_Competitive_Age_the_Integrated_Review_of_Security_Defence_Development_and_Foreign_Policy.pdf.

85. Cabinet Office & Ministry of Defence. (2015). *National Security Strategy and Strategic Defence and Security Review 2015. A Secure and Prosperous United Kingdom*. HM Government. https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a81a100e5274a2e8ab5504e/52309_Cm_9161_NSS_SD_Review_PRINT_only.pdf.

86. Cameron G. (2006) Between Policy and Practice: Navigating CIDA's Democracy Agenda. *Public Policy Paper* 47, 1-29.

87. Canada Council for the Arts. (2025a). *About*. <https://canadacouncil.ca/about>

88. Canada Council for the Arts. (2025b) *Arts Across Canada and Abroad*. <https://canadacouncil.ca/funding/grants/arts-across-canada-and-abroad>

89. Canada's Foreign Policy—Global Affairs Canada (2025). *Canada stands with the people of Ukraine as they defend their freedoms, independence, and democracy. #StandWithUkraine* [Video]. Facebook. <https://www.facebook.com/watch/?v=511989295319715>.

90. Canadian Broadcasting Corporation (2025). *CBC*. <https://www.cbc.ca/>

91. Canadian International Development Agency (1997). *Canadian International Development Agency. Performance Report*. <https://web.archive.org/web/20060116215914/http://www.tbs-sct.gc.ca/rma/dpr/96-97/2CIDA96e.pdf>

92. Carment, D., & Brown, D. (2024). *Diaspora Mobilization and Canadian Foreign Policy: Double Edged Politics in an Era of Interference and Influence*. <https://peacediplomacy.org/2024/09/17/diaspora-mobilization-and-canadian-foreign-policy-double-edged-politics-in-an-era-of-interference-and-influence/>

93. Castells, M. (2009). *Communication power*. Oxford University Press.
94. Chitty, N. (2008). Australian public diplomacy. In N. Snow and P. M. Taylor (Eds.), *Routledge Handbook of Public Diplomacy* (pp. 334–342). Routledge.
95. Chitty, N. (2009). Australian public diplomacy. In N. Snow & P. M. Taylor (Eds.), *Routledge handbook of public diplomacy* (pp.310–320). New York: Routledge.
96. Copelan, D. (2021) Is Canada “Back”? Engineering a Diplomatic and International Policy Renaissance. In N.J. Cull, M.K.Hawes (Eds). *Canada’s Public Diplomacy* (pp.54-94). Palgrave Macmillan,
97. Cowan, G., Arsenault, A. (2008). Moving From Monologue to Dialogue to Collaboration: The Three Layers of Public Diplomacy. *The ANNALS of the American Academy*, 10-30.
98. Cowan, L. (15 September 2021). The soft power benefits from international students are now more important than ever. *HEPI*. <https://www.hepi.ac.uk/2021/09/15/the-soft-power-benefits-from-international-students-are-now-more-important-than-ever/>
99. CPAC: Watch for Democracy (12 жовтня 2022 р.). *Deputy PM Chrystia Freeland speaks at Brookings Institution event in Washington, D.C.* [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=vdW-Rm_Eq4E.
100. Cull, N. (2008a). Public diplomacy: Taxonomies and histories. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 31–32.
101. Cull, N. J. (2008b). *The Cold War and the United States Information Agency: American propaganda and public diplomacy, 1945–1989*. Cambridge University Press.
102. Cull, N. J. (2009). *Public diplomacy: Lessons from the past*. Figueroa Press.
103. Cull, N. J. (2020). Public diplomacy before Gullion: The evolution of a phrase. In N. Snow & P. M. Taylor (Eds.), *Routledge handbook of public diplomacy* (pp.13–18). Routledge.

104. Danylenko, S., Nagornyak, Bielousova, N., M., Yakovets, A., & Fursai, O. (2024). Human rights preservation and protection in the face of global risks and threats: The importance of democracy and ways to enhance it. *Social Legal Studios*, 7(2), 9–18. <https://doi.org/10.32518/sals2.2024.09>
105. Department of Canadian Heritage. (2025). *The Future of CBC/Radio-Canada*. Government of Canada. <https://www.canada.ca/en/canadian-heritage/corporate/publications/general-publications/future-cbc-radio-canada.html>
106. Department of Finance (2025). *Corporate Plan 2025–26*. Australian Government. https://www.finance.gov.au/sites/default/files/2025-08/2025-26_Corporate_Plan.pdf.
107. Department of Foreign Affairs and Trade. (2013). *New Colombo Plan Guidelines Scholarship Program*. Australian Government <https://www.dfat.gov.au/sites/default/files/ncp-guidelines-scholarship-program.pdf>
108. Department of Foreign Affairs and Trade (2017). *2017 Foreign Policy White Paper: Opportunity, Security, Strength*. Australian Government. <https://www.dfat.gov.au/sites/default/files/2017-foreign-policy-white-paper.pdf>.
109. Department of Foreign Affairs and Trade. (2025a). *Annual Report 2024–25*. Australian Government. <https://www.dfat.gov.au/sites/default/files/dfat-annual-report-2024-25.pdf>.
110. Department of Foreign Affairs and Trade (2025b). *Australia Awards*. Australian Government. <https://www.dfat.gov.au/people-to-people/australia-awards>.
111. Department of Foreign Affairs and Trade. (2025c). *Australia Now*. <https://celebrateaustralianow.com/>
112. Department of Foreign Affairs and Trade. (2025d). *Our history*. Australian Government. <https://www.dfat.gov.au/about-us/departments/Pages/our-history>.

113. Department of Foreign Affairs and Trade. (2025e). Public diplomacy. Australian Government. <https://www.dfat.gov.au/people-to-people/public-diplomacy>
114. Department of Foreign Affairs and Trade. (2026a). About us. Australian Government. <https://www.dfat.gov.au/about-us>
115. Department of Foreign Affairs and Trade. (2026b). *Australia and the Colombo Plan 1949-1957*. Australian Government. <https://www.dfat.gov.au/about-us/publications/Pages/australia-and-the-colombo-plan-1949-1957>.
116. Department of Foreign Affairs and Trade. (2026c). *Australia's development program*. Australian Government <https://www.dfat.gov.au/development/australias-development-program>
117. Department of Infrastructure, Transport, Regional Development, Communications and the Arts. (2025a). *Creative Australia*. Australian Government. <https://www.arts.gov.au/what-we-do/creative-australia>.
118. Department of Infrastructure, Transport, Regional Development, Communications and the Arts. (2025b). *Special Broadcasting Service (SBS)*. Australian Government. <https://www.infrastructure.gov.au/media-communications-arts/national-broadcasters/special-broadcasting-service-sbs>.
119. Department of National Defence (2025). *Operation UNIFIER*. Government of Canada <https://www.canada.ca/en/department-national-defence/services/operations/military-operations/current-operations/operation-unifier.html>
120. Dewitt, D., & John, J. (1983). *Canada as a principal power*. John Wiley & Sons.
121. Dinata, M.S.J. (2014). *Twiplomacy: How Twitter Affects Contemporary Public Diplomacy*. Universitas Paramadina.
122. Ettinger, A. (2023). Explaining Canada's Unsurprising Response to Russia's Invasion of Ukraine, 2022–2023. *Desafios*, 35(Especial), 1-28. <https://doi.org/10.12804/revistas.urosario.edu.co/desafios/a.13141>

123. Eyestone, R. (1971). *The threads of public policy: A study in policy leadership*. Bobbs-Merrill.
124. Federation of Canadian Municipalities (2025). *Partnership for Local Economic Development and Democratic Governance in Ukraine*. <https://fcm.ca>
125. Ferguson, N. *Colossus: The Price of America's Empire*. Penguin Press, 2004. 384pp
126. Fisher A. (2009). Four Seasons in One Day: The Crowded House of Public Diplomacy in the UK. In N. Snow & P. M. Taylor (Eds.). *Routledge handbook of public diplomacy*. (pp.3–12). Routledge,
127. Fitzpatrick, K. R. (2010). *The future of U.S. public diplomacy: An uncertain fate* (Diplomatic studies; Vol. 4). Brill. Leiden-Boston.
128. Fitzpatrick, K. R. (2017). Public diplomacy in the public interest. *Journal of Public Interest Communications*, 1(1), 78-93.
129. Foreign and Commonwealth Office. (2011). British foreign policy and the ‘Arab Spring’: the transition to democracy. UK Parliament. <https://publications.parliament.uk/pa/cm201012/cmselect/cmffaff/writew/arab/as07.htm>
130. Fullilove, M., & Flutter, C. (2004). *Diaspora – the world wide web of Australians*. Lowy Institute for International Policy.
131. Geislerova M. (2007). The Role of Diasporas in Foreign Policy: The Case of Canada. *Central European Journal of International & Security Studies*, 96, 90-108.
132. Gender Equality Fund (2025). *About Gender Equality Funds*. <https://genderequalityfunds.org/about>
133. Gilboa, E. (2023). *A Research Agenda for Public Diplomacy*. Edward Elgar.
134. Global Affairs Canada (2011). *Evaluation of CIDA's Ukraine Program from 2004 to 2009*. <https://www.international.gc.ca/gac-amc/publications/evaluation/2011/dev-up-pu11.aspx?lang=eng>

135. Global Affairs Canada (2022). *Departmental Plan 2023-24*. <https://international.canada.ca/international-canada/assets/pdfs/global-affairs/corporate/reports/departmental-plan/2023-2024-en.pdf>
136. Global Affairs Canada (2023). *Canada-Ukraine relations*. Government of Canada. <https://www.international.gc.ca/country-pays/ukraine/relations.aspx?lang=eng>.
137. Global Affairs Canada (2023, October 13). *Modernized Canada-Ukraine Free Trade Agreement explained*. Retrieved November 10. <https://www.international.gc.ca/trade-commerce/trade-agreements-accords-commerciaux/agr-acc/ukraine/modernized-canada-ukraine-moderniser.aspx?lang=eng>.
138. Global Affairs Canada (2024). *Agreement on security cooperation between Canada and Ukraine*. https://www.international.gc.ca/world-monde/issues_development-enjeux_developpement/response_conflict-reponse_conflits/crisis-crisis/agreement-ukraine-accord.aspx?lang=eng
139. Global Affairs Canada. (2025a). *Canada-ASEAN Scholarships and Educational Exchanges for Development (SEED)*. Government of Canada. <https://www.educanada.ca/scholarships-bourses/news-nouvelles/2025/2025-01-30.aspx?lang=eng>
140. Global Affairs Canada. (2025b). *Canada Fund for Local Initiatives – Ukraine*. Government of Canada. <https://www.international.gc.ca/world-monde/funding-financement/cfli-fcil/ukraine.aspx?lang=eng>
141. Global Affairs Canada (2025c). *Departments and agencies* Government of Canada. <https://www.canada.ca/en/government/dept.html>.
142. Global Affairs Canada. (2025d). *Emerging Leaders in the Americas Program (ELAP)*. <https://www.educanada.ca/scholarships-bourses/can/institutions/elap-pfla.aspx?lang=eng>
143. Global Affairs Canada. (2025e). *History of Global Affairs Canada*. Government of Canada. <https://www.international.gc.ca/gac-amc/history-histoire/index.aspx?lang=eng>

144. Graham, S.E. (2014). Emotion and Public Diplomacy: Dispositions in International Communications, Dialogue, and Persuasion. *International Studies Review*. 16 (4), 522-539.
145. Gregory, B. (2008a). Public diplomacy and governance: Challenges for scholars and practitioners. In A.F.Cooper, B.Hocking, & W.Maley (Eds.). *Global governance and diplomacy* (pp. 241-256). London: Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/9780230227422_15
146. Gregory, B. (2008b). Public diplomacy: Sunrise of an academic field. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616, 270–280.
147. Gyngell, A. (2021). *Fear of abandonment: Australia in the world since 1942*. La Trobe University Press.
148. Hadfield, A., Manners, I., & Whitman, R. G. (Eds.). (2017). *Foreign policies of EU member states: Continuity and Europeanisation*. Routledge.
149. Haigh, A. (1974). *Cultural diplomacy in Europe*. Council for Cultural Cooperation. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED102067.pdf>.
150. Hawes, M.K. (2021). «We're Back»: Re-imagining Public Diplomacy in Canada. In Cull, N.J., Hawes, M.K. (Eds). *Canada's Public Diplomacy*. Palgrave Macmillan Series in Global Public Diplomacy (pp.13-28). Palgrave Macmillan, Cham.
151. Heriot, G. (2023). *International Broadcasting and Its Contested Role in Australian Statecraft: Middle Power, Smart Power*. Anthem Press.
152. Hocking, B. (1996). Bridging Boundaries: Creating Linkages. Non-Central Governments and Multilayered Policy Environments. *WeltTrends: Zeitschrift für internationale Politik und vergleichende Studien*, 11, 36 – 51.
153. Hocking, B., Melissen, J. (2015). *Diplomacy in the Digital Age*. https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/Digital_Diplomacy_in_the_Digital%20Age_Clingendael_July2015.pdf.
154. House of Lords Select Committee on Soft Power and the UK's Influence (2014). *Persuasion and Power in the Modern World*.

<https://publications.parliament.uk/pa/ld201314/ldselect/ldsoftpower/150/15002.htm>.

http://matveev.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3472

155. Huijgh, E., & Byrne, C. (2012). Opening the windows on diplomacy: A comparison of the domestic dimension of public diplomacy in Canada and Australia. *The Hague Journal of Diplomacy*, 7(4), 395–420.

156. Immigration, Refugees and Citizenship Canada (2022, March 17). *Canada-Ukraine Authorization for Emergency Travel*. <https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/news/2022/03/canada-ukraine-authorization-for-emergency-travel.html>

157. Keating, T. (1993). *Canada and world order: The multilateralist tradition in Canadian foreign policy*. McClelland & Stewart.

158. Kirton, J. (2017). *Canadian foreign policy in a changing world* (1st Canadian ed.). Nelson & Thomson.

159. Kopiika, V., Troian, P. (2024). The History of Development of Ukraine's Relations With Australia. *Actual Problems of International Relations*, 1(161), 67–75. <https://apir.iir.edu.ua/index.php/apmv/article/view/3934/3584>.

160. Lentner, H. H. (1976). Foreign Policy Decision Making: The Case of Canada and Nuclear Weapons. *World Politics*, 29(1), 29-66.

161. Leonard, M., Stead, C., & Smewing, C. (2002). *Public diplomacy*. London: The Foreign Policy Centre.

162. Lowe, D. (2015). Australia's Colombo plans, old and new: international students as foreign relations, *International Journal of Cultural Policy*, 21(4), 448–462.

163. Lowy Institute (2025). *Lowy Institute* <https://www.lowyinstitute.org/>

164. Lyalka, Y. (2020). The «soft power» of the United Kingdom in Ukraine. *Modern science – moderni veda*, №3, 73-78.

165. Lyalka, Y.M. (2025). Specifics of the transformation of the united kingdom's public diplomacy in the first quarter of the 21st century. *Gerald of Politology*, №6, 80-90.

166. Manor, I. (Eds.). (2019). *The digitalization of public diplomacy*. Palgrave Macmillan.
167. Melissen, J. (Ed.). (2005). *The new public diplomacy: Soft power in international relations*. Palgrave Macmillan.
168. Melissen, J., & Wang, J. (2019). Introduction: Debating public diplomacy. In *Debating public diplomacy* (pp.1–5). Brill.
169. Menzies, R. G. (1960). P.M. No. 7/1960. *Commonwealth Scholarship and Fellowship Plan: Scholarships by Canada. Statement by the Prime Minister*. <https://pmtranscripts.pmc.gov.au/sites/default/files/original/00000155.pdf>.
170. Ministry of Defence (2025). *Operation Interflex reaches three-year milestone*. <https://www.gov.uk/government/news/operation-interflex-reaches-three-year-milestone>.
171. Mitchell, J.M. (1986). *International Cultural Relations* (1st ed.). Routledge.
172. Murray, S. (2017). Sports Diplomacy in the Australian context: Theory into strategy. *Politics and Policy*, 45: 841–861.
173. Myloserdna, I., Kravchuk, O., Shoturma, N., Grabina, G., Vedenieiev, V., & Shtelmashenko, A. (2022). The information revolution in the post-industrial society: Dangers in political processes. *Postmodern Openings*, 13(4), 113–126. <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/po/article/view/5398/4014>
174. Natil, I. (2024a). Barriers to CSOs' public diplomacy: Failure of multilateral intervention, conflict, violence and militarism. In Natil, I. (Ed.). *Public diplomacy and civil society organisations* (pp.55-73). Routledge.
175. Natil, I. (2024b). Concluding thoughts: New directions for civil society organisations' public diplomacy. In Natil, I. (Ed.). *Public diplomacy and civil society organisations* (pp.106-112). Routledge.
176. Natil, I. (2024c). Introduction public diplomacy in civil society organisations. In Natil, I. (Ed.). *Public diplomacy and civil society organisations* (pp.1-8). Routledge.

177. Nye, J. (2008). Public diplomacy and soft power. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616, 94–109.

178. Office of the Commissioner for Federal Judicial Affairs Canada (2025). *Ukraine: Projects and programs*. <https://www.fja.gc.ca/cooperation/ukraine-eng.html#jcp>.

179. Oliver, A. & Trood, R. (2015). Public Diplomacy and Australia's Middle Power Strategy in East Asia. In J. Melissen & Y. Sohn (Eds.). *Understanding Public Diplomacy in East Asia: Middle Powers in a Troubled Region*. (pp.179–209). Palgrave Macmillan.

180. Pamment, J. (2012a). *British Public Diplomacy and the Olympic Games*. USC Center on Public Diplomacy. https://uscpublicdiplomacy.org/pdin_monitor_article/british-public-diplomacy-and-olympic-games.

181. Pamment, J. (2012b). *New public diplomacy in the 21st century: A comparative study of policy and practice* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203096734>

182. Pamment, J. (2016). *British public diplomacy and soft power: Diplomatic influence and digital disruption*. Palgrave Macmillan.

183. Pamment, J., & Wilkins, K. G. (2018). Introduction: New dimensions in the politics of image and aid. In J. Pamment & K. G. Wilkins (Eds.). *Communicating national image through development and diplomacy* (pp.1-22). Palgrave Macmillan.

184. Pamment, J., Fjällhed, A., & Smedberg, M. (2024). The 'logics' of public diplomacy: In search of what unites a multi-disciplinary research field. *The Hague Journal of Diplomacy*, 19(1), 49–83.

185. Pigman, G. A. (2010). *Contemporary diplomacy*. Polity Press.

186. Potter E. H. (2021) Three Cheers for «Diplomatic Frivolity»: Canadian Public Diplomacy Embraces the DigitalWorld. In Cull, N.J., Hawes, M.K. (Eds.). *Canada's Public Diplomacy* (pp.55-94). Palgrave Macmillan.

187. Potter E.H. (2002). Canada and the New Public Diplomacy. *International Journal*, Vol.58, No.1 (Winter, 2002/2003), 43-64.
188. Potter E.H. (2009). *Branding Canada: Projecting Canada's Soft Power Through Public Diplomacy*. McGill-Queen's University Press
189. Radio Canada International (2025). *Radio Canada International*. Canadian Broadcasting Corporation. <https://ici.radio-canada.ca/rci/en>
190. Resilient Ukraine (2025). *Resilient Ukraine*. <https://www.resilientukraine.org>.
191. Reynolds, D. (2013). *Britannia Overruled: British Policy and World Power in the 20th Century*. Routledge.
192. Ritter, C. (2021). *Imperial Encore: The Cultural Project of the Late British Empire*. University of California Press.
193. Sandre, A. (2015). *Digital diplomacy: Conversations on innovation in foreign policy*. Rowman & Littlefield.
194. ScholarshipsAds. (2025). *Australian Awards Scholarships* <https://www.scholarshipsads.com/>.
195. Schultz, J. (2022). *The idea of Australia: A search for the soul of the nation*. Allen & Unwin.
196. Seib, P. (2012). *Real-time diplomacy: Politics and power in the social media era*. Palgrave Macmillan.
197. Sending, O. J., V. Pouliot, & I. B. Neumann (2015) *Diplomacy and the Making of World Politics*. Cambridge University Press.
198. Sharp, P. (2009) *Diplomatic Theory of International Relations*. Cambridge University Press.
199. Smith, S. E. K. (2021). Bridging the 49th Parallel: A Case Study in Art as Cultural Diplomacy. In Cull, N.J., Hawes, M.K. (Eds). *Canada's Public Diplomacy*. (pp.95-126). Palgrave Macmillan.
200. Smith, S. E. K. (2025). *Trading on art: Cultural diplomacy and free trade in North America*. Vancouver: UBC Press.

201. Snow, N. (2009). Rethinking public diplomacy. In N. Snow & P. M. Taylor (Eds.). *Routledge handbook of public diplomacy* (pp.3–12). Routledge.
202. Snow, N. (2020). Rethinking public diplomacy in the 2020s. In N. Snow & N. Cull (Eds.). *Routledge handbook of public diplomacy* (pp.3–120). Routledge <https://doi.org/10.4324/9780429465543>
203. Sofer, S. (2013) *The Courtiers of Civilization: A Study of Diplomacy*. SUNY Press.
204. Solodkyy, S., Bielieskov, M. (2017). *Foreign policy audit: Ukraine-The United Kingdom*. (Discussion paper). Institute of World Policy. https://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/10/Aud_Ukr_GB_eng_inet.pdf.
205. Sotiriu, S. (2015). Digital diplomacy: Between promises and reality. In C. Bjola & M. Holmes (Eds.), *Digital diplomacy: Theory and practice* (pp.33–51). Routledge.
206. Spry, D. (2018). Facebook diplomacy: a data driven, user focused approach to Facebook use by diplomatic missions. *Media International Australia*, 168(1), 62-80.
207. Stone, D. & Douglas, E. (2018). Advance diaspora diplomacy in a networked world. *International Journal of Cultural Policy*, 24(6), 710–723.
208. Szondi, G. (2009) ‘Central and Eastern European public diplomacy: A transitional perspective on national reputation management. In Snow, N. and Taylor, P. M. (Eds.). *The new public diplomacy handbook* (pp.292–314). Routledge.
209. Szostek, J. (2020). What happens to public diplomacy during information war? Critical reflections on the conceptual framing of international communication. *International Journal of Communication*, 14, 2728–2748.
210. Taylor, P. M. (1999) *British propaganda in the 20th century: Selling democracy*. Macmillan.
211. The Canada-Ukraine Parliamentary Program. (2024). *History*. <https://www.katedra.org/home/history>

212. The official You Tube Channel for Scouts Victoria (2023, 21 липня). *Chernobyl 1992: National Program* [Відео]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=JotSUiG2hKA>
213. The Ukrainian Canadian Congress (2025). *The Ukrainian Canadian Congress*. <https://www.ucc.ca/>
214. Thiel, M. (2022). EU public diplomacy in the United States: Sociopolitical challenges and EU delegation agency. *Journal of Contemporary European Studies*, 30(5), 1–13.
215. Toronto International Film Festival. (2025). *Canada on Screen Digital Catalogue*. <https://tiff.net/the-review/canada-on-screen-digital-catalogue>
216. Tsyrfya, Y., & Bielousova, N. (2024). The role of diplomatic services in shaping international image: Ukrainian diplomacy before and after 24 February 2022. *Foreign Affairs*, 34(6), 30–37. <https://doi.org/10.59214/ua.fa/6.2024.30>
217. Tuch H.N. (1990). *Communicating with the world: U.S. public diplomacy overseas*. St. Martin's Press.
218. Ukraine Recovery Conference. (2023, June). *Ukraine Recovery Conference 2023: London, United Kingdom*. <https://www.urc-international.com/past-conferences/urc-2023>
219. Ukrainian Canadian Congress [UCC National]. (2022). *3 years ago in January 2022 our community started the Stand With Ukraine campaign. #Canadians #StandWithUkraine!!* [Video attached] [Status update]. Facebook. <https://www.facebook.com/ukrcancongress/posts/3-years-ago-in-january-2022-our-community-started-the-stand-with-ukraine-campaig/1010783211077988/>
220. Ukrainian World Congress. (2025). *Ukrainian World Congress*. <https://www.ukrainianworldcongress.org/>
221. Ungerer, C. (2007). The “Middle Power” Concept in Australian Foreign Policy. *Australian Journal of Politics and History: Volume 53, Number 4.*, 538-551
222. Van Ham, P. (2008). Place branding: The state of the art. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616, 126–149.

223. Von Hlatky, S. (2021). The Return of Trudeaumania: A Public Diplomacy Shift in Foreign and Defence Policy? In N. J. Cull and Michael K. Hawes (Eds.). *Canada's Public Diplomacy* (pp.193-208). Palgrave MacMillan.

224. Wagman I. (2021). Should Canada Have an International Broadcaster? In N.J. Cull, M.K.Hawes (Eds). *Canada's Public Diplomacy* (pp.161-172). Palgrave Macmillan.

225. Walker, C., & Ludwig, J. (2017). From «soft power» to «sharp power»: Rising authoritarian influence in the democratic world. In C. Walker & J. Ludwig (Eds.). *Sharp power: Rising authoritarian influence* (pp. 8–25). National Endowment for Democracy. <https://www.ned.org/wp-content/uploads/2017/12/Sharp-Power-Rising-Authoritarian-Influence-Full-Report.pdf>.

226. Wesley, M. (2007). *The Howard Paradox : Australian Diplomacy in Asia, 1996 - 2006*. ABC Books.

227. Wesley, M. (2009). *Australia's poisoned alumni: International education and the costs to Australia*. Lowy Institute for International Policy. https://www.files.ethz.ch/isn/105199/LPB_Wesley.pdf.

228. Zaharna, R. S. (2009). Mapping out a spectrum of public diplomacy initiatives: Information and relational communication frameworks. In N. Snow & P. M. Taylor (Eds.). *Routledge handbook of public diplomacy* (pp.96–111). Routledge.

229. Zaharna, R. S. (2010). *Battles to bridges. US Strategic Communication and Public Diplomacy after 9/11*. Palgrave Macmillan.

230. Zaharna, R. S. (2020). Communication Logics of Global Public Diplomacy. In N. Snow & N. Cull (Eds.). *Routledge handbook of public diplomacy* (pp.96-111). Routledge.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ ТА ВІДОМОСТІ ПРО АПРОБАЦІЮ ДОСЛІДЖЕННЯ

1. Лялька, Ю.М. (2019). Програма «Great» як один з інструментаріїв публічної дипломатії Великої Британії, *Науковий журнал «Політикус»*, 2019, №6, с.54-58.

2. Лялька, Ю.М. (2019). Особливості реалізації публічної дипломатії Великої Британії в Україні, *«Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць*, Випуск 149 (№ 10) Ч. 3. Політичні науки, с.38-41.

3. Лялька, Ю.М. (2020). Еволюція інструментарію «публічної дипломатії» Великої Британії (2010–2015 роки), *Науковий журнал «Політикус»*, №1, с.58-62.

4. Лялька, Ю.М. (2025). Особливості публічної дипломатії Канади та Австралії на початку ХХІ ст.: компаративний аналіз, *Український політико-правовий журнал*, №14, <https://ppdnz.com.ua/index.php/home/article/view/582/479> .

5. Lyalka, Y. (2020). The “soft power” of the United Kingdom in Ukraine, *Modern science – moderni veda*, №3, с.73-78.

Відомості про апробацію дослідження:

1. Лялька, Ю.М. (2020). Ребрендинг Сполученого Королівства за часів «нових лейбористів», *Сучасні проблеми світового співтовариства та роль суспільних наук у забезпеченні його розвитку : матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (м. Одеса, Україна, 13-14 березня 2020 року). Одеса: ГО «Причорноморський центр досліджень проблем суспільства», С.91-93.